

Л. В. Денисова

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
З ВИКОРИСТАННЯМ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ:
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА**

МОНОГРАФІЯ

Л . В. ДЕНИСОВА

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ:
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА**

Монографія

Київ

2020

Рецензенти:

Ажиппо О.Ю., доктор педагогічних наук, професор (Харківська державна академія фізичної культури);

Бєлікова Н.О., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки);

Клопов Р.В., доктор педагогічних наук, професор (Запорізький національний університет).

Д 18 Денисова Л. В.

Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: теорія та методика : монографія / Лоліта Денисова. – Київ: 2020. – 462 с.

ISBN 978-966-441-547-4

У монографії розглянуто теоретичні та методичні засади професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Висвітлено теоретико-методологічні аспекти професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Охарактеризовано досвід професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в зарубіжних закладах вищої освіти. Розкрито методіку оцінювання результатів професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Розроблено та впроваджено в освітній процес систему професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Монографія призначена для науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів і магістрів, що займаються дослідженнями проблем професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

The monograph considers the theoretical and methodological principles of the professional preparation of masters of physical culture and sport using information and communication technologies. The theoretical and methodological aspects of the professional education of masters of physical culture and sport applying information and communication technologies are highlighted. The experience of the professional preparation of masters of physical culture and sport in foreign higher educational institutions is characterized. The methodology of evaluating the results of the professional training of future masters of physical culture and sport using information and communication technologies is revealed. The system of the professional education of future masters of physical culture and sport with the appliance of information and communication technologies has been developed and implemented in the educational process.

The monograph is intended for research and teaching staff, doctoral students, graduate students and masters engaged in studying the problems of the professional preparation of future masters of physical culture and sport using information and communication technologies.

УДК 378.22:796.077.5:004(02)

© Денисова Лоліта, 2020

ISBN ISBN 978-966-441-547-4

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	16
1.1. Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій як науково-теоретична проблема	16
1.2. Поняттєво-категоріальний апарат дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій	29
1.3. Методологія дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій	57
Висновки до першого розділу	67
РОЗДІЛ II. ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В ЗАРУБІЖНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	70
2.1. Аналіз досвіду професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в Латвії	70
2.2. Вивчення австрійського досвіду професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту у вищій школі	78
2.3. Особливості професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти Китаю	104
Висновки до другого розділу	111
РОЗДІЛ III. ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	114
3.1. Структура готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій	114
3.2. Критерії, показники та рівні сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту	145

3.3. Методика оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту	158
Висновки до третього розділу	165
РОЗДІЛ IV. СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	170
4.1. Концепція професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій	170
4.2. Модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій	188
Висновки до четвертого розділу	201
РОЗДІЛ V. УПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	204
5.1. Створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту	204
5.2. Реалізація потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту дисциплін спеціальності 017 Фізична культура і спорт	230
5.3. Застосування хмарних технологій в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту	261
Висновки до п'ятого розділу	282
ВИСНОВКИ	288
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	296
ДОДАТКИ	364

ВСТУП

З позицій сьогодення в Україні відбувається процес формування інформаційного суспільства, що актуалізує проблему інформатизації системи вищої освіти, у тому числі й вищої фізкультурної освіти. Вважаємо, що процес інформатизації освіти припускає використання можливостей сучасної комп'ютерної техніки, програмного забезпечення для інтенсифікації всіх рівнів навчально-виховного процесу, зокрема підвищення якості професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на основі широкого використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Серед сучасних тенденцій інформатизації вищої освіти можна назвати впровадження й поширення електронного навчання, дистанційної освіти, сервісів та інструментів для всіх учасників навчального процесу на основі застосування хмарних технологій.

Потреба реформування освітнього процесу, спрямованого на професійну підготовку майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти, спричинена ще й новими вимогами, які висуває інформатизоване суспільство до професійного рівня науково-педагогічних кадрів.

Безпрецедентна за масштабами та якісними характеристиками глобальна інфраструктура інформаційних та інформаційно-комунікаційних технологій перетворилася на технологічний плацдарм для ґрунтовніших трансформацій у повсякденному житті людини та всьому суспільству. Як бачимо, порушене питання є комплексним і стосується як системи вищої освіти в цілому, так і забезпечення належного рівня готовності випускників до подальшої професійної діяльності.

Визначальною ознакою сучасності, як вказує В. Г. Кремень, є «причетність усіх соціальних і вікових верств населення до навчання: освіта перетворилась на всезагальний процес, що супроводжує людину впродовж усього життя. Це обумовлено високою динамічністю розвитку нашої цивілізації, ... коли людина отримує певні знання на початку свого життя, які в подальшому надають їй можливість працювати або ефективно просуватися шаблями соціальної ієрархії» [289, с. 6].

В освітніх процесах сьогодення закладаються фундаментальні основи мабутніх суспільних змін. Із цього приводу В. Ю. Биков, О. М. Спирін та О. П. Пінчук зазначають, що «інформатизація освіти

постає імперативом реформування, головним і першочерговим завданням ефективного розвитку інформаційного суспільства в Україні» [34, с. 191].

Для нашого дослідження важливими є праці науковців (В. Ю. Биков [35], Р. С. Гуревич [118 – 120], М. І. Жалдак [200, 201], М. Ю. Кадемія [241–243], С. С. Кізім [260], А. П. Кобися [266], Т. І. Коваль [267, 268], Л. Л. Макаренко [331], В. В. Осадчий [397], О. М. Спірін [508], М. О. Топузов [544] та ін.), у яких розкриваються питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес вищої школи.

Як вказується в монографії «Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз», авторами якої є В. П. Андрющенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко та Н. Г. Ничкало, використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців у закладах вищої освіти приводить до того, що вони стають: незамінним джерелом інформації; каналом спілкування, що дозволяє здійснювати обмін інформацією (e-mail, форуми, чати); засобом для висловлення та творчості (текстові редактори, графічні програми, вебсторінки, мультимедійні презентації); інструментом пізнання та обробки інформації; інструментом управління на різних рівнях; інтерактивним навчальним ресурсом [374, с. 392].

Інформаційно-комунікаційні технології, як вважає О. П. Кивлюк, «необхідні для роботи з даними (інформацією), які лежать в основі інформаційно-освітньої сфери, дозволяють створювати, підтримувати і розвивати гігантський комплекс інформаційних ресурсів, які забезпечують динамічний розвиток суспільства» [257, с. 194].

Під засобами інформаційно-комунікаційних технологій Р. С. Гуревич розглядає програмні, програмно-апаратні та технічні засоби й пристрої, що функціонують на базі мікропроцесорної, обчислювальної техніки, а також сучасних засобів і систем трансляції інформації, інформаційного обміну, які забезпечують: операції зі збирання, накопичення, зберігання, оброблення, передавання, продукування інформації; доступ до інформаційних ресурсів комп'ютерних мереж (у тому числі й глобальної) [120, с. 21].

Соціально-економічний розвиток України, процеси глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства визначають, на думку Н. О. Белікової, «принципово нові вимоги до професійної підготовки фахівців, які повинні працювати творчо і самостійно, генеруючи компетентні нововведення, свіжі ідеї та пропозиції, демонструючи при

цьому готовність успішно реалізовувати їх у професійній діяльності в умовах конкуренції» [33, с. 162]. Ми погоджуємося з такою думкою вченої.

Зарубіжні дослідники (Т. Chan [656], L. Chao [635], A. Chelikani [636], S. Lohr [653], P. Mell [655], J. R. van Seters [667], R. Shor [660], M. Warschauer [673], Y. Zhang [675] та ін.) значну увагу приділяють питанням, пов'язаним із застосуванням інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті.

Проводячи дослідження щодо застосування інформаційних технологій у підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту в закладах вищої освіти України, Р. В. Клопов вказує на наявність таких проблем: «низький рівень матеріально-технічного забезпечення закладів вищої освіти, недостатній рівень інформаційної культури професорсько-викладацького складу і студентів, відсутність зацікавленості до розроблення й використання спеціалізованого програмного забезпечення у процесі професійної підготовки» [262, с. 572]. Ця теза вченого є дуже важливою для нашого дослідження.

У працях учених (О. Ю. Ажиппо [5], Н. О. Белікова [33], М. М. Василенко [60], М. В. Данилевич [123], П. Б. Джурицький [155], Є. А. Захаріна [217], Л. І. Іванова [232], Р. В. Клопов [262], Ю. О. Лянной [325], С. В. Мединський [365], Є. О. Павлюк [405], Є. Н. Приступа [446], А. В. Сватъєв [467, 468, 469], Н. І. Степанченко [513], Л. П. Сущенко [522], О. В. Тимошенко [532] та ін.) наголошується на необхідності модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців, здатних здійснювати ефективну діяльність у сфері фізичної культури і спорту.

На основі аналізу наукових джерел А. В. Сватъєв з'ясував, що «проблема організації у закладі вищої освіти процесу підготовки майбутніх фахівців із фізичного виховання та спорту до професійної діяльності висвітлена недостатньо» [467, с. 218]. На думку вченого, «заслужують на увагу такі аспекти цієї проблеми: обґрунтування та оновлення змісту навчання, визначення форм, методів, засобів та організаційно-педагогічних умов цього процесу, розробка теоретико-методологічних засад особистісно зорієнтованого навчання й механізми впровадження в освітній процес інтерактивних методів» [467, с. 218]. Зміст цієї тези А. В. Сватъєва є актуальним для нашого дослідження.

Науковці Є. Н. Приступа та М. В. Данилевич у контексті модернізації процесу професійної підготовки фахівців з фізичного

виховання та спорту глибоко дослідили особливості формування готовності майбутніх фахівців до рекреаційно-оздоровчої діяльності, яка базується на пізнавальній і творчій активності, конкурентоздатності на ринку рекреаційно-оздоровчих послуг та розумінні ними високої громадянської відповідальності за результати своєї діяльності, за здоров'я населення України [446, с. 362].

Сучасна вища освіта передбачає, як вказує Є. О. Павлюк, реформування та вдосконалення системи фахової підготовки фахівців галузі фізичної культури, спорту та здоров'я людини [405, с. 362].

Питання належної професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту ґрунтовно досліджені Є. А. Захаріною, яка збагатила загальний науковий доробок із цієї теми змістовними працями про особливості організації рекреаційно-оздоровчої діяльності та спортивного дозвілля. На думку вченої, «для професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту в сучасних соціально-економічних умовах характерні активні інноваційні процеси, пов'язані з введенням варіативних навчальних планів, нового змісту вищої освіти, у зв'язку із чим розширюється соціокультурне середовище діяльності фахівців з фізичної культури і спорту» [217, с. 228].

Проблемам системи підготовки кадрів з оздоровчого фітнесу присвячені роботи М. М. Василенко [60, 61]. Доцільність професійної підготовки фітнес-тренерів у закладах вищої освіти, на думку вченої, зумовлена сукупністю зовнішніх і внутрішніх чинників, серед яких провідними є: «соціальний запит на фахівців нової формації, здатних надавати фітнес-послуги населенню; орієнтація пріоритетів суспільства на здоровий спосіб життя; формування фітнесу як наукової та навчальної дисципліни, його юридичне визнання; динамічний розвиток фітнес-індустрії в Україні та наявний економічний ефект» [61, с. 28].

Л. П. Сущенко зазначає, що «ефективна професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту передбачає: теоретично обґрунтовану зміну форм і методів навчання у вищих навчальних закладах, які мають бути спрямовані на розвиток професійної компетентності особистості майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту; забезпечення у процесі фізкультурної освіти можливості ознайомлення з різними напрямками діяльності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту, особливостями функціонування вищих фізкультурних закладів в умовах соціально-економічних трансформацій

суспільства; психолого-педагогічне забезпечення свідомого професійного самовизначення особистості майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту, можливості для її професійної само актуалізації та професійної самореалізації» [522, с. 38]. Вважаємо цю думку вченої глибокою та влучною.

Проблема підвищення якості навчання, як вважає О. Ю. Ажиппо, є на сьогодні у вищій школі однією з провідних [5, с. 160].

До основних напрямів модернізації магістерської підготовки Н. Г. Бишевець і Т. О. Хабінець відносять: кредитно-модульну організацію навчальної діяльності магістрів; підвищення ролі самостійної роботи студентів; використання інноваційних технологій навчання, що включають широке впровадження інформаційних технологій і інтернет-ресурсів у навчальний процес; забезпечення адаптації навчальної діяльності майбутніх магістрів до умов професійної діяльності, використання такої форми підготовки, як «стажування», що припускає проведення практики з напрямків магістерської підготовки; оновлення змісту навчання; висвітлення інноваційних технологій, що використовуються в галузі фізичного виховання і спорту; організацію і проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень; комплексний підхід до оцінювання знань, що включає різні типи доказів рівня знань студента: письмові, усні і комп'ютерні опитування (тестування), перевірку практичних навичок (зокрема, на тренажерах, комп'ютерах); стимулювання науково-видавничої діяльності й активної участі в наукових конференціях і форумах; створення умов для творчого самовдосконалення особистості [39, с. 18].

Слід вказати на роль в організації ефективної професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України (НУФВСУ).

НУФВСУ є одним з провідних закладів вищої освіти у сфері фізичної культури і спорту, у якому гармонійно поєднані підготовка висококваліфікованих кадрів для галузі, перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців різного профілю, фундаментальні й прикладні наукові дослідження, результати яких активно впроваджуються в практику, ефективна спортивна діяльність, вершиною якої є підготовка спортсменів високого класу, та багатогранне міжнародне співробітництво з численними партнерами в Україні та інших державах світу. Серед вихованців університету – чимало олімпійських чемпіонів, відомих діячів

сфери фізичного виховання, фізичної культури і спорту. П'ятеро з них були в різні роки відзначені найвищою нагородою Міжнародного олімпійського комітету – Олімпійським орденом.

НУФВСУ плідно співпрацює з Міжнародним олімпійським комітетом, Міжнародною олімпійською академією, Всесвітньою радою зі спортивної науки і фізичного виховання та іншими міжнародними організаціями, є членом Європейської мережі спеціальних закладів вищої освіти, підтримує тісні зв'язки з провідними закладами вищої освіти та науковими центрами сфери фізичного виховання і спорту різних країн світу, зокрема: Іспанії, Німеччини, Італії, Китаю, Франції, Канади, Польщі, Бразилії, Білорусі, Колумбії, Казахстану, Болгарії, Великобританії, Іраку, Ірану, Латвії, Мексики, Молдови, Хорватії, Чехії, Японії та ін.

У НУФВСУ здійснюється професійна підготовка фахівців з таких галузей знань: «Освіта/Педагогіка» (01); Біологія (09); «Сфера обслуговування» (24); «Культура і мистецтво» (02); «Охорона здоров'я» (22). Підготовка здобувачів ступеня вищої освіти магістра здійснюється за спеціальностями: «Середня освіта (Фізична культура)» (014); «Фізична культура і спорт» (017); «Фізична терапія, ерготерапія» (227); «Біологія» (091); «Туризм» (242).

Реалізується 15 освітньо-професійних програм (ОПП) для другого (магістерського) рівня вищої освіти, зокрема за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт – 9 ОПП: «Олімпійський спорт і освіта», «Спорт», «Менеджмент у спорті», «Фітнес та рекреація», «Фізичне виховання», «Фізична реабілітація», «Кіберспорт (eSports)», «Система підготовки спортсменів у водних видах спорту», «Система підготовки спортсменів у легкій атлетичі».

Пріоритетними завданнями університету є: досягнення високої якості освітнього процесу відповідно до стандартів вищої освіти, потреб суспільства та ринку праці, інноваційних наукових розробок; формування системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти; виявлення й підтримка перспективних наукових напрямів, генерація фундаментальних та прикладних наукових знань та їх постійне впровадження в практику; створення для членів збірних команд України умов для ефективного поєднання здобуття вищої освіти та підготовки до офіційних міжнародних змагань й участі в них; розширення міжнародного партнерства; розвиток кадрового потенціалу; забезпечення стабільного

фінансово-економічного становища університету та ефективного використання майна, зміцнення матеріально-технічної бази.

Як зазначено в Літописі Національного університету фізичного виховання і спорту України, «особливе місце в історії Національного університету фізичного виховання і спорту України завжди належало науці про фізичну культуру і спорт. Тут завжди приділяли велику увагу науковому обґрунтуванню вітчизняної системи фізичного виховання і його складової – спортивної підготовки атлетів високого класу. У розвитку науки про фізичну культуру і спорт, її глибинних досліджень, що визначили основні наукові напрями, величезна заслуга належить ученим Університету. Праці його професорів, доцентів, викладачів охоплюють усі галузі наукових знань у цій сфері».

Наукові школи НУФВСУ об'єднує спільна мета – забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі фізичної культури і спорту та розвиток спортивної науки. У витоках спортивної науки – видатні вчені НУФВСУ, талановиті фахівці, які багато зробили для розвитку низки актуальних напрямів науки й практики. Вони підготували чималу когорту фізкультурних і спортивних працівників, забезпечивши спадкоємність поколінь і, як наслідок, досягнення нових успіхів уже на вищих рівнях, що відповідають неухильно зростаючим вимогам сучасності.

Слова щирої вдячності автор висловлює **Імасу Євгенію Вікторовичу**, ректору Національного університету фізичного виховання і спорту України, доктору економічних наук, професору, Заслуженому економісту України, президенту Спортивної студентської спілки України, голові Комісії Національного олімпійського комітету України «Спорт та навколишнє середовище», голові секції з фізичної культури і спорту Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, Почесному академіку Національної академії педагогічних наук України, коло наукових інтересів якого охоплює, зокрема, вивчення проблем навколишнього середовища в Україні та можливостей реалізації чинника екології й спорту в межах Стратегії сталого розвитку «Україна-2020».

Щирі слова вдячності автор висловлює **Дутчаку Мирославу Васильовичу**, першому проректору з науково-педагогічної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України, доктору наук з фізичного виховання та спорту, професору, Заслуженому

працівнику фізичної культури і спорту України, дійсному члену (академіку) Української академії наук, голові Експертної ради з фізичної культури і спорту Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту, члену Комісії з реформування сфери фізичної культури і спорту Міністерства молоді та спорту України, заступнику голови комісії «Спорт для всіх» Національного олімпійського комітету України, заступнику голови секції з фізичної культури і спорту Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, коло наукових інтересів якого пов'язане з теорією оздоровчо-рекреаційної рухової активності, нормативно-правовим та кадровим забезпеченням у сфері фізичної культури і спорту. Професор М. В. Дутчак акцентує увагу на тому, що «спорт володіє значним гуманістичним потенціалом, що приваблює широкі верстви населення, робить його популярним. Особливо це стосується спорту для всіх, який використовується для зміцнення здоров'я, відпочинку, розваги та спілкування між людьми». В той же час науковець вважає, що «державна політика, спрямована на залучення населення до рухової активності на гуманістичних засадах, має, передусім, зупинити тенденцію до погіршення здоров'я нації та депопуляції соціуму, сприяти якісному покращанню людського ресурсу, формуванню здорового способу життя населення» [180, с. 14]. Нам імпонують ці думки вченого.

Слова щирої вдячності автор висловлює **Борисовій Ользі Володимирівні**, проректору з науково-педагогічної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України, доктору наук з фізичного виховання і спорту, професору, Заслуженому працівнику фізичної культури і спорту України, віце-президенту Міжнародної асоціації спортивної кінетики, члену комісії Національного олімпійського комітету України «Спорт та навколишнє середовище» та «Інновації в спорті», члену секції з фізичної культури і спорту Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, у коло наукових інтересів якої входить вирішення актуальних проблем професійного, неолімпійського та адаптивного спорту, соціально-правових основ сучасного спорту. Професор О. В. Борисова зазначає, що «сучасний спорт – це не тільки показник здоров'я нації, а й спроможності держави», зокрема «неолімпійський спорт є прогресивним напрямом, що динамічно розвивається, та є тим базисом олімпійського руху, який сприяє зміцненню іміджу держави на міжнародній арені, масштабному залученню населення до занять руховою активністю. Протиріччя і проблеми неолімпійських видів є найважливішим та

необхідним етапом і джерелом їх розвитку в умовах глобалізації спорту ...що обумовлює необхідність аналізу регулювання цивільно-правових відносин ...для ефективного вирішення організаційних, фінансових, спортивних завдань» [47, с. 3]. Ми поділяємо ці думки вченої.

Щирі слова вдячності автор висловлює **Платонову Володимирі Миколайовичу**, доктору педагогічних наук, професору, академіку Української академії наук, члену виконкому Національного олімпійського комітету України, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки, почесному доктору провідних університетів та академій фізичного виховання і спорту в різних країнах, коло наукових інтересів якого пов'язане із загальною теорією спорту, олімпійським рухом, олімпійським спортом, професійним спортом, теорією і методикою підготовки спортсменів, адаптацією людини до екстремальних умов зовнішнього середовища, удосконаленням системи підготовки фахівців для роботи у сферах фізичної культури, фізичного виховання, масового спорту та спорту вищих досягнень. У своїх наукових працях професор В. М. Платонов зазначає, що «теорія підготовки спортсменів як результат емпіричної і теоретичної діяльності – вища форма наукових знань в даній області, що дає цілісне уявлення про закономірності та принципи, поняття і терміни, засоби, методи і правила раціональної побудови процесу підготовки спортсменів, орієнтованого на максимальний прояв їх задатків і здібностей, демонстрацію найвищих результатів в найбільш престижних і відповідальних змаганнях» [424, с. 77]. Ця теорія, на думку вченого, «носить міждисциплінарний характер, вбираючи в себе величезний масив емпіричних і теоретичних знань, накопичених в рамках різних дисциплін і наукових підходів.. що дозволяє забезпечити таку систематизацію знань, яка відрізнялася б функціональною повнотою і внутрішньої не суперечливістю» [424, с. 87]. Ця теорія була покладена в основу великої праці В. М. Платонова «Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті» (2015 р.). Для нашого дослідження ці напрацювання вченого є дуже важливими.

Слова щирої вдячності автор висловлює **Булатовій Марії Михайлівні**, директору Навчально-наукового олімпійського інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України, доктору педагогічних наук, професору, Члену виконкому Національного олімпійського комітету України, голові комісії Національного олімпійського комітету України «Олімпійська освіта, культура та музейна справа»,

директору Міжнародного центру олімпійських досліджень та олімпійської освіти, дійсному члену Української академії наук, члену Міжнародної ради істориків спорту, члену комісії Міжнародного олімпійського комітету «Культура та олімпійська спадщина», члену комісії Національного олімпійського комітету України з підвищення кваліфікації тренерського складу та стратегії олімпійської підготовки, коло інтересів якої пов'язане з поширенням знань про олімпійський спорт – його ідеали, досягнення, принципи та вплив на громадське життя кожної країни й світового співтовариства. Професор М. М. Булатова вказує, що «олімпійська освіта повинна включати вивчення Олімпійських ігор та олімпійського руху як сукупності явищ і процесів історичного, соціально-економічного, політичного, освітнього, виховного і чисто спортивного характеру в їх органічному взаємозв'язку з урахуванням досягнень і проблем, позитивних і негативних сторін, ризиків і перспектив розвитку» [57, с. 25]. На думку вченої, «система олімпійської освіти повинна охоплювати все різноманіття і глибину олімпійського руху з його багатою історією та сучасністю, досягненнями, проблемами, суперечностями, складними зв'язками з різними галузями життя світового співтовариства як важливої складової частини гуманітарного виховання» [57, с. 27]. Нам імпонують ці думки вченої.

Особливі слова подяки автор висловлює науковому керівнику дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук **Кашубі Віталію Олександровичу**, завідувачу кафедри біомеханіки та спортивної метрології Національного університету фізичного виховання і спорту України, доктору наук з фізичного виховання і спорту, професору, Заслуженому працівнику фізичної культури і спорту України, дослідження якого присвячені вивченню факторів, що впливають на формування просторової організації тіла людини в різні періоди онтогенезу.

За допомоги в написанні монографії слова щирої вдячності автор висловлює колективу **кафедри інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті** Національного університету фізичного виховання і спорту України, на якій викладаються дисципліни, пов'язані з комп'ютерними технологіями, інноваціями у фізичній культурі і спорті, інформатизацією суспільства.

Науково-педагогічні працівники кафедри інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті здійснюють наукові дослідження згідно з Планом НДР НУФВСУ на 2016 – 2020 рр. за темою «Технологія проектування хмаро-орієнтованого навчального

середовища кафедри закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (№ державної реєстрації 0118U002067, шифр 1.13, керівник теми – О. А. Шинкарук, відповідальний виконавець – Л. В. Денисова); за темою, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету МОН України «Технологія проектування інформаційного середовища закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (керівник теми – О. А. Шинкарук).

Щирі слова вдячності автор висловлює **Шинкарук Оксани Анатоліївни**, завідувачу кафедри інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті Національного університету фізичного виховання і спорту України, доктору наук з фізичного виховання і спорту, професору, члену-кореспонденту Української академії наук, Заслуженому працівнику фізичної культури і спорту України, вченому секретарю секції з фізичної культури і спорту Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, коло інтересів якої пов'язане з науково-методичним та інформаційним забезпеченням підготовки спортсменів та підвищення кваліфікації тренерів, створенням інформаційних освітніх середовищ у системі підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту в закладах вищої освіти фізкультурного спрямування. У своїх статтях О. А. Шинкарук зі співавторами зазначає, що «створення інформаційних освітніх середовищ закладу вищої освіти дозволяє студентам швидко реагувати на виклики сьогодення, отримувати актуальну різнобічну інформацію з питань діяльності ЗВО та перспектив щодо його розвитку, самостійно й систематично оновлювати знання, приймати участь у студентських електронних наукових конференціях» [602, с. 367]. Для нашого дослідження ці думки вченої є досить важливими.

З великою приємністю автор висловлює слова вдячності за допомогу в написанні монографії **Сущенко Людмилі Петрівні**, доктору педагогічних наук, професору.

Автор вдячний рецензентам монографії: доктору педагогічних наук, професору **Ажиппо Олександрю Юрійовичу**; доктору педагогічних наук, професору **Беліковій Наталії Олександрівні**; доктору педагогічних наук, професору **Клопову Роману Вікторовичу**, – за поради, урахування яких дозволило покращити текст монографії.

Усі зауваження та побажання будуть враховані для підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

1.1. Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій як науково-теоретична проблема

Сучасна система вищої освіти, яка повною мірою відповідає вимогам часу, є одним з визначальних чинників зростання якості людського капіталу, генерації нових ідей, запорукою динамічного розвитку економіки й суспільства в цілому. Для ефективного виконання цих важливих завдань система вищої освіти в усьому світі, зокрема й в Україні, має впровадити суттєві зміни.

Вирішенню найбільш гострих проблем національної освіти присвятив свої праці Президент Національної академії педагогічних наук України, академік В. Г. Кремень. У цих працях до найневідкладніших віднесені проблеми якості української освіти в контексті цивілізаційних змін, забезпечення належного теоретико-методологічного й науково-методичного супроводу функціонування й модернізації освітньої сфери. Науковець зосереджує увагу фахівців на потребі врахування того, що нині відбувається становлення нового типу людини – мережної – і нового типу відносин у просторі мережного суспільства [288, с. 13]. В. Г. Кремень зазначає, що у визначенні мети й завдань української освіти постає новий цивілізаційний виклик – потреба розвивати таку людину, яка б володіла інформаційно-комунікаційними технологіями, була б мобільною у віртуальному середовищі, демократичною й доступною, інноваційною, компетентною, самодостатньою, здатною навчатися впродовж життя [288, с. 15].

Процес розвитку національної освіти в умовах соціально-економічних змін передбачає, як вважає С. Яшук, «реалізацію нових вимог не тільки до законодавчої та нормативно-правової бази вищої освіти, а й, перш за все, перегляд її змісту з метою підвищення якості підготовки фахівців» [632, с. 355].

Є. В. Імас вказує на те, що «важливим завданням та одним з головних пріоритетів на шляху до сталого розвитку є формування в суспільстві уявлення про природу як естетичну й морально-етичну цінність, а зростання добробуту й екологічної стійкості, в свою чергу, передбачає формування екологічної культури через поширення екологічної освіти та виховання... В системі міжнародного олімпійського руху визначено відповідальність і турботу про охорону навколишнього середовища, дотримання екологічних принципів у розвитку спорту та проведення Олімпійських ігор відповідно до вимог екології» [187]. Акцентуючи увагу на позитивних тенденціях упровадження концепції сталого розвитку у сферу фізичної культури і спорту в Україні, Є. В. Імас відзначає, що «принциповою позицією є логічний перехід від екологізації наукових знань до соціально-економічного розвитку суспільства в цілому» [236, с. 112].

Т. Ф. Матвійчук вказує на наявність суперечностей між значущими можливостями активних методів навчання та неадекватними підходами до їх використання в процесі професійної підготовки майбутнього спортивного педагога; необхідністю освітньої практики з використання активних методів навчання у вищих фізкультурних навчальних закладах і недостатньо розробленим методичним супроводом їх застосування як засобу професійної підготовки майбутніх фахівців у педагогічній науці [346, с. 84]. Одною з першорядних причин такої невідповідності вважаємо брак єдиної позиції фахівців галузі щодо визначення й розуміння понятійного апарату у сфері спортивної педагогіки.

Науковці (Н. Батечко [24], Н. В. Бахмат [25, 26], Л. І. Воротняк [79], Т. О. Дмитренко [161], Н. Савченко [458], Г. Х. Яворська [624] та ін.) значну увагу приділяють питанням, пов'язаним з підготовкою магістрів у закладах вищої освіти.

Н. Батечко зауважує, що «професійна підготовка фахівців в умовах магістратури є підсистемою системи вищої освіти України» [24, с. 46]. Тому педагогічна система підготовки магістрів та система вищої освіти загалом, на думку вченої, «ґрунтуються на спільних освітніх парадигмах, концепціях та підходах» [24, с. 46]. Водночас Н. Батечко вказує, що «професійна підготовка магістрів розглядається як педагогічна система, яка має свою власну структуру та особливості, розуміння яких оптимізуватиме магістерську підготовку в Україні» [24, с. 46-47]. Нам імпонують ці тези науковця.

Н. Бахмат зазначає, що «освітньо-наукова підготовка магістрів у ЗВО є процесом розвитку їх професійно-особистісних якостей, формування професійної та дослідницької компетентності в освітній і майбутній фаховій діяльності, що сприяє вирішенню інноваційних завдань в умовах інформатизації освіти» [25, с. 23]. Одним з важливих завдань системи освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах інформатизації освіти Н. Бахмат вважає «генерацію компетентності проектувати цілісне автентичне навчально-методичне забезпечення, використання якого дозволить їм вибудувувати індивідуальну траєкторію навчання та модель динамічного формування змісту навчальних дисциплін» [25, с. 27].

Л. І. Воротняк, досліджуючи особливості підготовки майбутніх магістрів в умовах закладів вищої освіти, звертає увагу на формування полікультурної компетенції майбутніх магістрів, метою якої є «підготовка високоосвіченої особистості, здатної до творчої діяльності, готової до самореалізації та самовизначення в професійній, суспільній і особистій сферах життєдіяльності, вільної від негативних етнокультурних стереотипів, з позицією громадянина світу, члена світового співтовариства з почуттям загальнолюдської відповідальності за долю нашої планети» [79, с. 49]. Для нашого дослідження ці тези вченого є дуже доречними.

Зміст професійної підготовки за освітнім рівнем «магістр», як вважає Н. Савченко, «визначається нормативною та вибірковою частинами програми, яка розробляється у встановленому порядку, з такої спеціальності, що відповідає Переліку спеціальностей, що визначені для освітньо-кваліфікаційного рівня "спеціаліст, магістр" та окремих галузей знань для освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр", та відображається в галузевих стандартах» [458, с. 283]. Вчена вказує, що «галузеві стандарти вищої освіти за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем та напрямом є основою для професійної підготовки» [458, с. 283].

Єдність освіти й виховання в магістратурі, на думку Г. Х. Яворської, «забезпечується за умови задоволення інтересів, освітніх запитів і мотивів, які й спрямовують навчально-пізнавальну та дослідницьку діяльність магістрів» [624, с. 238]. Вчена вказує, що «підготовка магістрів виступає в органічній єдності загального, особливого й індивідуального» [624, с. 240]. На думку дослідниці, «суть загального полягає у відображенні здобуття вищої освіти і є складовою означеної системи; суть особливого – у специфіці, зумовленій особливостями майбутньої професійної інноваційної діяльності, необхідністю поєднання фахової,

педагогічної та науково-дослідної діяльності; як індивідуальне відображає залежність підготовки від індивідуальних особливостей, рівня знань, інтересів, нахилів» [624, с. 240]. Нам імпонують ці висловлювання вченої.

Вчені (І. Іваній [228–231], С. Мішин [357], Є. В. Скриплева та Т. В. Скобликова [492], С. Табінська [523], С. А. Чернігівська та В. Б. Бакурідзе-Маніна [584] та ін.) спрямовують свої зусилля на розкриття питань, пов'язаних з підготовкою магістрів фізичної культури і спорту.

Зміст та організація підготовки магістрів фізкультурних спеціальностей, як вважає І. Іваній, «має здійснюватися на основі ідей реальної гуманізації освітнього процесу, забезпечувати розкриття здібностей і потенціалів особистості студентів, бачення місця і ролі професії, що здобувається, формування їх професійно-педагогічної культури» [228, с. 61-62]. Вчений зауважує, що «для вирішення сучасних проблем підготовки магістрів фізкультурних спеціальностей наукової платформи, яка ґрунтується на ізольованих гуманітарних, природничо-наукових та фахово-орієнтованих знаннях, стає недостатньо» [228, с. 61-62]. І. Іваній вважає, що «продуктивним для обґрунтування підготовки магістрів цих спеціальностей є інтегративний, а не збиральний аспект знань, підхід з міждисциплінарних позицій» [228, с. 61-62].

С. Мішин зазначає, що «однією з актуальних проблем професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є визначення рівня професійного самовдосконалення, задля педагогічного впливу з метою подальшого професійного зростання» [357, с. 172].

Вчені Є. В. Скриплева та Т. В. Скобликова вважають, що професійна підготовка магістра з фізичної культури і спорту є «складною, динамічною педагогічною системою, ефективність функціонування якої залежить від багатьох факторів, які проявляються на основі загальних закономірностей педагогічного процесу і управління ним» [492, с. 3].

С. Табінська вказує, що «якісне формування майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, які повинні будуть здатні не тільки зміцнювати здоров'я нового покоління, але й здійснювати науково-дослідну та організаційно-управлінську діяльність у відповідній сфері, неможливе без урахування психолого-педагогічних особливостей кожного здобувача та особливостей його індивідуального когнітивного розвитку» [523, с. 232].

С. А. Чернігівська та В. Б. Бакурідзе-Маніна підкреслюють, що «підтвердженням актуальності потреби у вдосконаленні професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту виступає існуюча невідповідність змісту вищої фізкультурної освіти новим соціальним вимогам в освіті, новим потребам особистості та суспільства, умовами життя і діяльності студентів і випускників різних спеціальностей» [584, с. 119].

Науковці (Г. В. Балахничева та Л. А. Завацька [20], В. Бондаренко та О. Корносенко [44], Г. Гончар та Г. Безверхня [96], Л. П. Грибакова [104], І. Гринченко [106], О. М. Ковальчук [270], В. Магін [327], В. В. Мартиненко [342], А. В. Сват'єв [467], І. Свістельник [472], А. В. Сидорук [485], Л. П. Сущенко [522], О. В. Тимошенко [532], П. Хоменко [574, 575], І. В. Шеремет [598], Л. Юр'єва та Ю. Яворський [618], Я. М. Яців [630], І. О. Ячнюк [631] та ін.) у своїх працях всебічно розглядають різноманітні аспекти підготовки фахівців з фізичної культури і спорту.

Г. В. Балахничева та Л. А. Завацька вказують, що «формування професійної підготовленості майбутнього фахівця фізичної культури під час навчання у закладах вищої освіти виступає як сформована підструктура педагогічних здібностей та особистих якостей крізь розуміння набутих знань, умінь і навичок, сприйняття життєвих планів, рис характеру відповідно до вимог суспільства професійної підготовленості до майбутньої професії» [20, с. 59].

Як зазначають дослідники В. Бондаренко та О. Корносенко, «важливою складовою підготовки фахівця фізичної культури є формування професійних компетентностей (загальнопрофесійних і спеціально-професійних), які будуть реалізовуватися в його педагогічній організаційно-управлінській і науково-дослідницькій діяльності» [44, с. 6-7]. Вчені вважають, що «саме рівень сформованості спеціальних компетентностей характеризуватиме готовність до професійної діяльності, бо пов'язаний зі здатністю майбутнього фахівця вирішувати професійні завдання (знання, вміння, навички)» [44, с. 7].

Аналіз проблеми професійної підготовки фахівців у галузі фізичної культури й спорту дозволив констатувати вченим Г. Гончар та Г. Безверхній, що «в наукових дослідженнях вона розглядається з точки зору виконання конкретної професійної діяльності, оволодіння сукупністю знань в освітній сфері «Фізичне виховання, спорт і здоров'я

людини», розвитку емоційно-ціннісних відносин, моральних норм та вміння передачі цих знань і цінностей фізичної культури учням» [96, с. 9].

Л. П. Грибакова наголошує, що «підвищення якості підготовки сучасних фахівців у галузі фізичної культури та спорту можливе за таких умов, як: науково-обґрунтована побудова освітнього процесу та його змісту у закладі вищої освіти, орієнтованого на підготовку висококомпетентнісних випускників; розробка критеріїв оцінки основних компетенцій фахівців у галузі фізичної культури та спорту; широке використання інтерактивних методів і сучасних технологій навчання» [104, с. 32].

Інформатизація освіти, як вважає І. Гринченко, «передбачає спрямованість системи професійної підготовки на формування інформаційного середовища у закладі вищої освіти, широке застосування в навчальному процесі нових педагогічних, у тому числі й, інформаційних технологій» [107, с. 154]. Дослідження вченого показують, що «у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури використання можливостей інформаційних технологій і Інтернету може здійснюватися за такими напрямками: самостійний пошук студентами інформації на вебсторінках, створення студентами особистісних творчих продуктів на тему, яка вивчається, демонстрація особистісних творчих продуктів студентів для вебглядачів, використання тематично підібраних гіпертекстових матеріалів, електронної пошти студентами заочної форми навчання, робота з каталогами літератури різних бібліотек» [107, с. 155].

О. М. Ковальчук зазначає, що «професійна підготовка фахівця, відповідно до чинного законодавства, здійснюється на основі галузевого стандарту фахової підготовки, основою якого є професійний портрет (професіограма), що відображає основні вимоги на рівні знань, умінь, навичок, особистісних характеристик майбутнього фахівця» [270, с. 205]. Професійна підготовка, на думку вченої, «передбачає також і практичну підготовку, яка виступає важливою складовою, а саме, доповненням фундаментальних теоретичних знань» [270, с. 205].

Слушною видається думка вченого В. Магіна про те, що основна мета професійної підготовки фахівців у галузі фізичної культури та спорту полягає у створенні педагогічної системи, заснованої на інноваційних технологіях науково-педагогічної освіти, що дає змогу досягти сучасної якості підготовки фахівця нового типу. Далі автор зауважує, що досягненню саме цієї мети підпорядковуються всі компоненти моделі системи вищої професійної фізкультурної освіти [327, с. 41].

П. Хоменко зазначає, що «якість підготовки майбутніх фахівців фізичної культури не відповідає вимогам сучасного суспільства» [575, с. 73]. На думку дослідника, «традиційно сформовані знання у фахівців фізичної культури не мають систематичності, вирізняються високим рівнем формалізму, мають низьку функціональність та далекі від практики реального життя» [575, с. 73].

І. В. Шеремет наголошує, що «вимоги до організації професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах є такими: системний підхід до навчання; професійна спрямованість; відповідність меті і завданням професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту; відповідність навчально-методичного матеріалу тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців цього напрямку згідно із соціально – економічним розвитком суспільства» [598, с. 371].

Успіху професійної підготовки фахівця фізичної культури, на думку вчених Л. Юр'євої та Ю. Яворського, «сприяє програма орієнтир фізичного самовиховання, яка ставить такі завдання: досягти всебічного фізичного розвитку й підготовленості; організувати та впровадити здоровий спосіб життя; брати участь у різнобічній фізкультурно-оздоровчій діяльності; формувати вольові, організаторські й комунікативні здібності особистості; оволодіти основними методами фізичного самовиховання» [618, с. 40].

Як вважає Я. М. Яців, «найважливішим складником професійної підготовки фахівця з фізичної культури є формування педагогічних умінь і навичок. Ступінь володіння останніми значною мірою визначає професійний успіх спортивного педагога та є одним із провідних критеріїв оцінки якості підготовки» [630, с. 116]. Вчений вказує, що «виявлення переліку найбільш значущих умінь, які, передусім, потрібні студентам у період їхнього навчання та розробка ефективних методик формування цих умінь слід розглядати як основні завдання викладачів ВНЗ та факультетів фізичної освіти» [630, с. 116].

І. О. Ячнюк вказує, що «в зв'язку з вимогами сьогодення професійна підготовка майбутніх фахівців повинна носити випереджувальний характер та їх оперативного реагування на потреби суспільної і виробничої практики» [631, с. 370].

Професійній підготовці майбутніх фахівців із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій присвятила свої дослідження

Т. І. Коваль, яка стверджує, що «однією із найістотніших складових інформатизації вищих навчальних закладів є інформатизація навчального процесу – створення, впровадження та розвиток комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів і технологій, головною метою якої є підготовка фахівця до повноцінного життя і діяльності в умовах інформаційного суспільства, комплексна перебудова педагогічного процесу, підвищення його якості та ефективності» [269, с. 8]. Вчена наголошує, що інформатизація вищої школи передбачає: «оперативне оновлення навчальної інформації у зв'язку з розвитком науки, техніки, культури; отримання оперативної інформації про індивідуальні особливості кожного студента, що уможливорює диференційований підхід до організації їх навчання і виховання; освоєння адекватних науковому змісту навчання й індивідуальних особливостей студентів способів донесення навчальної інформації» [269, с. 10].

Концептуальним підходам щодо покращення якості підготовки магістрів присвятили свої праці Г. Я. Загричук та В. П. Марценюк [208], І. В. Серeda [482], В. В. Третько [546], М. А. Умрик [556] та ін.

Г. Я. Загричук і В. П. Марценюк вказують, що «для повноцінної підготовки майбутніх фахівців необхідним є створення сучасної матеріально-технічної бази, яка була б максимально наближена до використовуваного в практиці обладнання, технологій, методик тощо» [208, с. 45].

І. В. Серeda вважає, що основою технологічного забезпечення підготовки майбутнього викладача в магістратурі є доцільне використання сучасних технологій, які створюють умови для ефективного формування професійних компетенцій [482, с. 296].

В. В. Третько зазначає, що заклади вищої освіти, спираючись на переваги і можливості, що надаються новими інформаційними і комунікаційними технологіями, повинні забезпечувати якість результатів освіти шляхом створення нових форм навчання і розробляти нові високоякісні системи освіти [546, с. 197]. Науковець наголошує на необхідності впровадження ІКТ в навчальний процес підготовки магістрів, а саме: «реалізацію віртуального інформаційно-освітнього середовища на рівні навчального закладу, системну інтеграцію інформаційних технологій в освіті, що підтримують процеси навчання, наукових досліджень та

організаційного управління; побудову і розвиток єдиного освітнього інформаційного простору» [546, с. 198].

М. А. Умрик підкреслює, що «в умовах загальної інформатизації освіти з неухильним зростанням ролі та значущості ІКТ особливо актуальними стають питання організації, підтримки та методичного супроводу науково-дослідницької роботи майбутніх магістрів з використанням сучасних ІКТ, формування в студентів умінь і навичок щодо інтеграції різних видів діяльності в рамках єдиної методології, заснованої на застосуванні ІКТ» [556, с. 73].

Окрім небачених раніше можливостей для підвищення матеріального добробуту людства, сучасні інформаційні технології (ІТ) спричинили появу та інтенсивне поширення принципово нових моделей соціальної інтеграції, комунікації, суспільнополітичної активності, способу життя, освіти тощо. Найбільш значущі досягнення держави, які викликають значні хвилювання з боку громадськості, пов'язані зі сферою освіти.

У країнах СНД, у тому числі й в Україні, середній приріст обсягу ринків е-освіти протягом останніх років становить 20–23 % на рік, а це, після Азійсько-Тихоокеанського регіону, – найвищі темпи у світі. Водночас такі дані можна вважати лише частково достовірними. Навіть побіжний огляд сайтів закладів вищої освіти, які зазвичай є ключовим елементом систем е-освіти, дає підстави стверджувати, що більшість з них відіграють рекламнорепрезентативну функцію й мало відрізняються від анімованих буклетів. На жаль, у реальному освітньому процесі в закладах вищої освіти сучасні інформаційні технології якщо й використовуються, то вкрай безсистемно та епізодично. У кращому випадку йдеться про презентаційні системи, або (у найбільш інформаційно «просунутих» закладах) – телемости з відомими особистостями. Це стосується й ЗВО фізичної культури і спорту. Можна відмітити певні напрацювання в цьому напрямі, але залишаються не вирішеними питання створення на цій базі єдиного інформаційного середовища.

Слід вказати на те, що всі проекти, які розробляються в Україні, є відображенням реального стану домінуючої форми культури в соціумі нового типу – культури не книжковотекстової, а комп'ютерно-екранної. Молодь мало читає й навіть перестає писати «від руки» або рахувати «подумки». Натомість вона опрацьовує значний обсяг візуальної інформації, з достатньою швидкістю набирає на клавіатурі тексти, здатна

опанувати нові комп'ютерні програми, що належним чином не оцінено й не враховано в українській освітній системі. Вважаємо, що науково-педагогічні працівники повинні звернути увагу на новий тип грамотності, породжений епохою інформаційно-комунікаційної революції. Ідеться як про грамотність інформаційно-технологічну, так і про вміння працювати з інформаційними пристроями (гаджетами) не з метою безплідного проведення часу, а для духовного й фахового самовдосконалення.

Нам імponує те, що українська молодь вельми інтенсивно використовує сучасні інформаційно-комунікаційні технології та мережу Інтернет, про що свідчать соціологічні дослідження. За результатами опитувань Інституту Горшеніна, до 80 % студентів щодня (постійно) користуються мережею Інтернет (чати, форуми, соціальні мережі) [512]. Зазначимо, що «гра в комп'ютерні ігри та проведення часу в Інтернет» – це друга за популярністю (після зустрічі з друзями: 79,9 % проти 51 %) форма проведення вільного часу. Ці дані певною мірою корелюють з показниками Інституту соціології НАН України, за якими близько 20 % українських громадян своє дозвілля пов'язують саме з комп'ютером (у 1994 р. таких було лише 4,7 %). Як відмічалось в аналітичній доповіді Національного інституту стратегічних досліджень, XXI століття в Україні стало часом стрімкої комп'ютеризації та розвитку мережі Інтернет.

У 2002 році 80 % населення не вмiло й ніколи не користувалося комп'ютером, постійно використовували його на роботі лише 4 % осіб. У 2010 році таких, що не користуються комп'ютером, лишилося 55 %, решта або постійно працює з ним (15 %) або іноді використовує (30 %). Останні два показники демонструють тенденцію до постійного зростання. Варто зазначити, що кількість тих, хто взагалі не планує купувати комп'ютер, оскільки не відчуває в ньому потреби, залишається практично сталою – на рівні 29,9 %.

Отже, як кількість, так і загальна практика використання мережі Інтернет обумовлюються виключно появою нових «молодих» користувачів, тоді як більш літні люди так і залишаються поза процесами інформатизації. Такій ситуації сприяє й матеріальний стан різних верств населення. За результатами опитувань Інституту Горшеніна, вітчизняна молодь не відчуває себе обмеженою в матеріальному плані. Лише 2,7 % відмітили, що їм критично не вистачає коштів (у тому числі на харчування), тоді як до 70 % повідомляють, що не відчувають значних матеріальних негараздів. Цілком очевидно, що такі цифри суттєво

відрізняють молодь від старшого покоління, котре належить до певних соціальних груп, та створюють між ними «цифрове провалля». Усе зазначене обумовлює пріоритет використання студентами онлайн-ресурсів мережі для навчання чи пошуку інформації, і майже половина користувачів використовують її для спілкування (56,6 %) [512].

Такий рівень «занурення» молоді в мережу Інтернет та у віртуальний простір у цілому дозволяє говорити про формування нових тенденцій у поведінці користувачів, які не були характерні для України ще 10 років тому. Як вказано в публікації «На Facebook вже 9 млн. українців, 2017», уже згадана цифра стрімкого зростання кількості користувачів мережі Інтернет (за різними оцінками від 6 до 17 млн осіб) спричинила виникнення не лише позитивного, а й негативного тренду стрімкого формування груп людей, для яких характерною є залежність від мережі.

Відповідно до даних Інституту соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, серед українських користувачів мережі Інтернет залежними вважаються 2–6 %, абсолютна більшість серед яких – студенти. У групі підлітків з високим рівнем Інтернет-залежності частка хлопців майже на третину перевищує частку дівчат. Майже такі самі показники були виявлені фахівцями ДЗ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України», які встановили, що кожна п'ятнадцята особа (6,54 %), яка має досвід роботи в мережі Інтернет, набуває залежності вже в підлітковому віці (за цим показником мережа як об'єкт зловживання наближається до наркотиків-каннабіноїдів) [512].

Важливим кроком у формуванні єдиного освітянського інформаційного простору стало створення національної телекомунікаційної мережі для установ науки й освіти України з доступом до мережі Інтернет у рамках Національної програми інформатизації.

Окремі аспекти професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у своїх працях розглядають науковці О. С. Гадючко [81], І. Б. Гринченко [106], Ю. В. Драгнев [168], Р. В. Клопов [262], Є. А. Павленко [401], О. Ю. Сухобок [519] та ін.

Використання інноваційних засобів у фаховій підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, як зазначає О. С. Гадючко, полягає в тому, щоб «застосування певних новацій призвело б до виникнення

певного ефекту, результату в процесі розв'язання традиційних проблем по-новому» [81, с. 18-19].

В освітньому середовищі реалізація інноваційних ідей, як вказує О. С. Гадючко, «повинна стимулювати підвищення продуктивності у діяльності і покращення навчально-виховного процесу для їх підопічних, тому підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту повинна спонукати викладачів шукати нові, оптимальні засоби і методики навчально-виховної роботи і студентами, спрямовувати науковців до обґрунтування наукового супроводу впровадження педагогічних інновацій» [81, с. 19].

І. Б. Гринченко вказує, що «загальні тенденції інформатизації суспільства і освіти в цілому не могли не відобразитися і у сфері підготовки фахівців з фізичної культури і спорту в інститутах і на факультетах фізичної культури, у вдосконаленні навчального процесу на основі використання сучасних інформаційних технологій (ІТ)» [106, с. 69]. Зміни в суспільстві, як в соціальному, так і в економічному плані, як вважає І. Б. Гринченко, «призводять до необхідності відповідного коригування концепції вищої школи, перегляду ряду практичних положень, уточнення напрямів підготовки фахівців і їх кваліфікаційних характеристик, перегляду моделей і технологій підготовки висококваліфікованих фахівців» [106, с. 70]. У зв'язку із цим вчений вважає, що «багато фахівців у галузі фізичної культури і спорту звернулися до ідеї використання ІТ в професійно-педагогічній підготовці студентів, оскільки в ХХІ столітті діяльність людей все більшою мірою залежить від їх інформованості, здатності ефективно використовувати інформацію» [106, с. 70].

Основними задачами інформаційної підготовки студентів факультетів фізичної культури, як вважає І. Б. Гринченко, «повинні бути: узагальнення і поглиблення теоретичних знань про основні поняття і методи інформації як наукової дисципліни; вивчення і освоєння основ і способів представлення, зберігання, обробки і передачі інформації із застосуванням комп'ютерів; формування умінь і навичок роботи на персональному комп'ютері; вивчення і опанування методів і способів застосування сучасних інформаційних й комунікаційних технологій в професійній діяльності» [106, с. 71-72].

Ю. В. Драгнев вказує, «що використання інформаційних технологій в навчальному процесі дає можливість вивчати на якісно новому рівні

навчальні дисципліни циклу професійної та практичної підготовки» [168]. Виходячи з цього, на думку вченого, «для майбутнього вчителя фізичної культури комп'ютер стає засобом навчально-пізнавальної та науково-дослідної діяльності, ефективним інструментом оптимізації процесу навчання у ВНЗ» [168]. Вчений вважає, що «у фаховій підготовці майбутнього вчителя фізичної культури інформаційні технології можуть застосовуватися не тільки на етапі підготовки до проведення занять, а у впродовж всього навчального процесу у ВНЗ» [168].

Є. А. Павленко зазначає, що «покращення професійної підготовки викладача фізичного виховання на сучасному етапі потребує більш ефективних шляхів організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, піднесення його на технологічний рівень із використанням інноваційного підходу до навчання» [401, с. 262].

О. Ю. Сухобок вказує, що «у системі педагогічної освіти в галузі фізичного виховання і спорту винятково важливого значення набуває професійно-методична підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури, яка обумовлює впровадження технологічно-обґрунтованих, інноваційних підходів в процес їх навчання у вузі з метою одержання такого рівня професіоналізму, завдяки якому він стане конкурентоспроможним на ринках праці й успішно буде працювати у всіх ланках спортивного руху» [519, с. 109]. Дослідник вважає, що «до найбільш пріоритетних і перспективних напрямів та методів упровадження інноваційних педагогічних технологій, що позитивно впливають на формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури слід віднести модульно-розвивальне навчання, інформаційно-комунікаційні технології, метод проектів» [519, с. 110]. Ці технології навчання, на думку вченого, належать до особистісно-орієнтованих педагогічних технологій, що забезпечують професійну і соціальну мобільність майбутнього фахівця, його конкурентоспроможність на ринку праці [519, с. 110].

Таким чином, необхідність істотного підвищення якості функціонування системи вищої професійної освіти в Україні, технології та організації навчання магістрів у закладах вищої освіти, якісного рівня та інноваційності одержуваних знань стає дедалі більш очевидною. Аналіз наукової літератури свідчить, що якість освітніх послуг у сучасних закладах вищої освіти забезпечується активним упровадженням ІКТ в освітній процес, що дозволяє забезпечити перехід

до якісно нового рівня педагогічної діяльності, значно збільшуючи її дидактичні, інформаційні, методичні та технологічні можливості, що в цілому сприяє підвищенню рівня підготовки фахівців для галузі фізичної культури і спорту. Подальший розвиток інформатизації ЗВО потребує комплексного вирішення завдань, пов'язаних зі створенням єдиного інформаційного середовища з повною комп'ютеризацією всіх служб та навчальних підрозділів, підключення до всеукраїнських і міжнародних мереж, створення освітніх інформаційних електронних ресурсів, підготовки студентів до використання інформаційних технологій у вирішенні навчальних і професійних завдань, забезпечення доступу до якісної освіти через впровадження дистанційного навчання. У світлі викладеного є об'єктивні підстави стверджувати, що розроблення системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій має виражену актуальність у науковому та прикладному аспектах.

1.2. Поняттєво-категоріальний апарат дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

До поняттєво-категоріального апарату дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, нами віднесено такі поняття (рис. 1.1).

Для точності й вичерпності аналізу порушених у цьому дослідженні питань у контексті професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту вважаємо за першорядне домогтись однозначності в тлумаченні базових понять компетентнісно-орієнтованої освіти. Саме таке завдання є визначальним у межах цієї наукової розвідки.

У Короткому психологічному словнику під загальною редакцією А. В. Петровського та М. Г. Ярошевського поняття «підготовка» тлумачиться як формування та збагачення установок, знань та вмінь, необхідних індивіду для адекватного виконання специфічних завдань; це досвід, здобутий у процесі навчання й практичної діяльності [285, с. 7].

Рис. 1.1. Основні поняття, які характеризують професійну підготовку майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що з позицій сьогодення немає єдиного тлумачення поняття «підготовка». Визначення поняття «підготовка» подано в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «підготовка»

Автор	Тлумачення поняття
Г. М. Алексєєва	Підготовка – це складова організованого педагогічного процесу щодо оволодіння професійними знаннями, вміннями та ціннісними установками, що реалізується в межах відповідного циклу галузевого стандарту [8, с. 10].
О. С. Благосмисло та І. В. Шелудько	Підготовка – це з одного боку, навчання (спеціально організований процес формування готовності до виконання майбутніх завдань), а, з іншого, – готовність (тобто наявність компетенції, знань, умінь та навичок, необхідних для успішного виконання певних завдань) [41, с. 22].
М. П. Васильєва	Підготовка – це процес формування, удосконалення знань, умінь, навичок та якостей особистості, необхідних для виконання діяльності, яка здійснюється у процесі навчання, самоосвіти або професійної освіти [62, с. 1].
В. А. Гончарук	Підготовка – це процес оволодіння певною сумою знань, умінь та навичок, здобуття досвіду, потрібних для успішної діяльності [101, с. 121].
К.В. Дурай-Новакова	Підготовка – це процес, який формує готовність особистості до діяльності [176, с. 32].
Р. В. Куліш	Підготовка – це запас знань, досвід, здобутий у процесі навчання та практичної діяльності [295, с. 74].
Л. В. Нечаєва	Підготовка – це система інтегральних змінних, що включають професійну спрямованість особистості, її теоретичну озброєність, а також наявність професійно-значущих умінь, необхідних для спільної діяльності [378, с. 7].
І. О. Попенко	Підготовка – це сукупність практичних знань, вмінь та навичок [434, с. 65].

В. А. Гончарук вказує, що є три види підготовки: 1) загальноосвітня – це оволодіння студентами загальноосвітніми знаннями; 2) професійна – це забезпечення людини певною сумою знань, умінь та навичок, необхідних у конкретній галузі діяльності – педагогічній, виробничій, економічній, естетичній тощо; 3) спеціальна – це ґрунтовне оволодіння студентами спеціальними знаннями, опанування специфічними вміннями та навичками передачі їх учням у процесі майбутньої професійної діяльності в школі [101, с. 121].

У своїх дослідженнях ми будемо використовувати поняття «підготовка» в значенні, яке пропонує для нього Г. М. Алексеєва. Вчена тлумачить поняття «підготовка» як «спеціально організований процес формування готовності до виконання майбутніх завдань, і як готовність, під якою розуміється наявність компетенції, знань, умінь та навичок, необхідних для успішного виконання певних завдань» [8, с. 10].

У працях науковців поряд з поняттям «підготовка» використовується поняття «професійна підготовка». Розглянемо сутність цього поняття.

У Законі України «Про вищу освіту» (2014) професійна підготовка визначається як «здобуття кваліфікації за відповідним напрямом професійної підготовки або спеціальності» [210].

У Великому тлумачному словнику української мови для визначення поняття «професійна підготовка» пропонується така словникова стаття: «запас знань, навичок, досвід тощо, набутий у процесі навчання, практичної діяльності» [63, с. 952].

В «Енциклопедія професійної освіти» під редакцією С. Я. Батишева професійна підготовка визначається як сукупність спеціальних знань, умінь, навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи у відповідній галуззі діяльності [617, с. 390].

Аналіз наукової літератури (Г. М. Алексеєва [8], Н. А. Борисенко [46], І. М. Грищенко [112], Р. В. Куліш [295], Л. І. Міщик [358], Г. Ю. Сорокіна [504], І. І. Тукач [551], Н. Д. Хмель [572] та ін.) свідчить про брак одностайної думки щодо тлумачення поняття «професійна підготовка». Так, у роботі Г. М. Алексеєвої зазначається, що «професійна підготовка – це система організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості, загальних і професійних знань, умінь, навичок і професійної готовності»

[8, с. 10]. Н. А. Борисенко наголошує на дуалістичності підходу до розуміння поняття «професійна підготовка» науковцями, які тлумачать останню, з одного боку, як процес повідомлення студентам відповідних знань і формування в них умінь та навичок, а з іншого, – як результат навчальної діяльності [46, с. 296]. І. М. Грищенко пропонує таке визначення аналізованого поняття: «професійна підготовка – це цілеспрямований процес навчання реальних і потенційних працівників професійних знань та вмінь з метою набуття навичок, необхідних для виконання певних видів робіт» [112, с. 58]. Можливість підвищення рівня професійної підготовки науковець вбачає в активному використанні різних форм здобуття професійної освіти – «навчання у вищих і спеціалізованих навчальних закладах освіти, стажування на курсах підвищення кваліфікації, удосконалення професійної майстерності на виробництві щодо» [112, с. 59].

Р. В. Куліш тлумачить поняття «професійна підготовка» як «систему змістових і організаційних заходів, яка не може бути обмежена лише формуванням знань, вмінь, навичок, а й має бути зорієнтована на особистісний розвиток студента» [295, с. 74].

Л. І. Міщик тлумачить поняття «професійна підготовка» як процес формування фахівця нового типу, здатного швидко й адекватно реагувати на суспільні зміни та проявляти компетентність у вирішенні професійних проблем [358, с. 14].

Г. Ю. Сорокіна визначає професійну підготовку як «оволодіння професійною культурою, професійними технологіями та професійною майстерністю, що дає змогу виконувати свої професійні компетенції» [504, с. 189].

Н. Д. Хмель тлумачить поняття «професійна підготовка» як оволодіння систематизованими знаннями, вміннями, навичками та необхідними особистісними професійними якостями [572, с. 14].

У дослідженні ми будемо використовувати визначення поняття «професійна підготовка», яке пропонує І. І. Тукач і в якому означене поняття розуміється як «процес і результат діяльності, спрямованої на оволодіння певним запасом професійних знань, вмінь і навичок, а також якостей особистості, необхідних для успішного виконання професійної діяльності» [551, с. 1].

Вважаємо, що професійна підготовка у закладах вищої освіти повинна якнайповніше забезпечувати процес формування готовності

майбутніх магістрів фізичної культури і спорту до професійної діяльності, як передумову досягнення їх високої конкурентоспроможності на ринку праці.

Професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій розглядається нами як освітній процес, у який інтегровано програмні та технічні засоби збору, обробки й поширення інформації, що дозволить майбутнім магістрам ефективно реалізовувати професійні функції з метою підвищення фізичної та інтелектуальної активності людей, їх фізичного вдосконалення або досягнення ними вищих спортивних результатів.

Наявна диференціація щодо тлумачення поняття готовності у педагогічній науці (І. Є. Галушак [84], Л. П. Гапоненко [85], М. І. Дьяченко [184], Н. В. Кобзар [265], А. В. Кужельний [290], О. В. Матвієнко [345], Т. Ю. Лозицька [316], А. В. Огнистий [391], А. Ц. Пуні [446], В. О. Сластьонін [493], В. В. Савіцька [457] та ін.). Зокрема, у науковій розвідці І. Є. Галушак поняття «готовність» характеризується як складне багаторівневе утворення, яке виявляється в мірі відповідності особистості вимогам до певної діяльності [84, с. 124]. Проаналізувавши низку наукових праць, присвячених вивченню феномена готовності, І. Є. Галушак пропонує кілька узагальнюючих висновків: «готовність людини до діяльності є складним багаторівневим утворенням, яке виявляється у мірі відповідності особистості вимогам до певної діяльності; наявність готовності до діяльності є обов'язковою передумовою здійснення самої діяльності; проблема готовності до діяльності не обмежується рамками теорії, а має визначене практичне значення; взаємозв'язок психологічних та педагогічних підходів для визначення готовності особистості до діяльності дає підстави вважати її психолого-педагогічною проблемою» [84, с. 125].

Л. П. Гапоненко зазначає, що готовність є важливою складовою професійної діяльності фахівця та вказує, що основними рисами готовності є такі: позитивний настрій, достатній рівень оволодіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками, здатність до їх продуктивної реалізації під час практичної діяльності, інтелектуальні, моральні й вольові якості особистості, установки і мотиви, спрямовані на успішне виконання професійної діяльності [85, с. 22].

У дослідженнях Н. В. Кобзар вказує на можливість розглядати поняття «готовність» як «певний психічний стан особистості (у психології –

функціональний підхід) та як новоутворення чи якості особистості (у психології – особистісний підхід) [265, с. 2].

А. В. Кужельний зазначає, що з точки зору особистісного підходу готовність «розглядається як сукупність особистісних якостей майбутнього фахівця, що забезпечують виконання ним функцій, адекватних потребам відповідної діяльності». Вчений виокремлює п'ять характеристик, за якими можна класифікувати готовність, а саме: 1) тимчасова (ситуативна) і довгочасна (стійка); 2) функціональна й особистісна; 3) психологічна й практична; 4) загальна й спеціальна; 5) розумова й фізична [290, с. 1].

О. В. Матвієнко вважає за доцільне розглядати готовність як цілісну систему, що вибудовується як «інтегральне ціле на основі загальнопедагогічного (є складові професійної загальнопедагогічної готовності), особливого (має свою специфіку, зумовлену особливостями й закономірностями процесу формування готовності педагога до певного виду діяльності) та індивідуального (відображає залежність готовності від підготовки, особистісно-професійних характеристик учителя)» [345, с. 243].

Т. Ю. Лозицька пропонує розуміти під поняттям «готовність» результат професійної підготовки [316, с. 2], який можна зобразити за допомогою такої формули: «готовність = бажання + знання + вміння». Така формула, на думку дослідниці, відображає три аспекти готовності: мотиваційний (особистісний), інформаційний і діяльнісний [316, с. 3].

Вчені А. В. Огнистий, К. М. Огніста й Е. І. Маляр пропонують розуміти під готовністю результат підготовки як процесу, результат професійного навчання [391, с. 93].

А. Ц. Пуні визначає готовність як психічний стан, у якому активізуються певні особистісні характеристики, якими зумовлене розгортання динаміки психічних процесів [446, с. 12].

В. О. Слатьонін характеризує поняття «готовність» як особливий психічний стан, що характеризується наявністю в суб'єкта образу, структури певної дії й постійної направленості свідомості на виконання останньої [494, с. 79]. Вчений виокремлює в межах професійної готовності п'ять структурних складових: 1) психологічна готовність – сформована спрямованість на діяльність, установка на роботу; 2) науково-теоретична готовність – наявність певного обсягу педагогічних, психологічних, соціальних знань, необхідних для компетентної професійної діяльності; 3) практична готовність – наявність сформованих професійних умінь і

навичок; 4) психофізіологічна готовність – наявність відповідних передумов для оволодіння професійною діяльністю, сформованість професійно значущих особистісних якостей; 5) фізична готовність – відповідність стану здоров'я й фізичного розвитку вимогам професійної діяльності та працездатності» [493, с. 226].

На думку В. В. Савіцької, готовність – це «складне, особисте, структурне утворення, яке включає мотиви, що спрямовують студентів на усвідомлення необхідності вирішення завдань, і є результатом підготовки студентів у вищих навчальних закладах до професійної діяльності» [457].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «готовність» у значенні, поданому М. І. Дьяченко, який тлумачить це поняття як налаштування на виконання діяльності, обумовлене мотивами та позитивним ставленням до цієї діяльності; як цілеспрямований прояв особистості, що містить у собі її переконання, погляди, мотиви, почуття, волюві й інтелектуальні якості, знання, уміння, навички, налаштування на певну поведінку [184, с. 335].

Вчені виокремлюють також поняття «професійна готовність». У дослідженні ми будемо використовувати це поняття у значенні, сформульованому К. В. Дурай-Новаковою. Дослідниця пропонує розглядати поняття «професійна готовність» як складне структурне утворення, орієнтоване на повне та успішне виконання різних функцій вчителя, центральним ядром якого є позитивні установки, мотиви та освоєні цінності професії [176, с. 35]. У цю готовність також входять професійно важливі риси характеру, педагогічної здібності, сукупність професійно-педагогічних знань, умінь та навичок, певний досвід їх використання на практиці [176, с. 35]. На думку дослідниці, професійна готовність полягає в єдності зі спрямованістю на професійну діяльність та стійкими установками на працю [176, с. 35].

Слід вказати на те, що в науковому обігу також трапляється поняття «готовність фахівця до професійної діяльності». Так, В. В. Савіцька визначає поняття «готовність фахівця до професійної діяльності» як «засвоєння ним повного складу спеціальних знань, професійних дій і соціальних відносин, сформованості і зрілості професійно значущих якостей особистості» [457].

У нашому розумінні готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, являє

собою комплексну характеристику особистості, що полягає в мобілізації її фізіологічних і психологічних систем, інтелектуальних, компетентнісних і мотиваційних ресурсів, а також знань про застосовність продуктів цифрової трансформації відповідної галузі для ефективного виконання професійних обов'язків на засадах коллаборизму, активності, інноваційності й результат-зорієнтованості.

Вважаємо, що в контексті наших досліджень доцільним є дефініційний аналіз понять «компетенція» і «компетентність».

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «компетенція» трактується як «добра обізнаність у чомусь; коло повноважень певної організації, установи чи особи; загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях і здібностях, які набуті завдяки навчанню» [63, с. 449]. В «Енциклопедії освіти» поняття «компетенція» тлумачиться як «відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма (вимога) до освітньої підготовки учня, необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат» [193, с. 409].

Визначення поняття «компетенція» подано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Визначення поняття «компетенція»

Дослідник	Визначення поняття
Н. Горденко	Компетенція – це інтегровані комплекси знань, умінь, особистісних властивостей – усе, що бере участь в отриманні практичних результатів; сукупність взаємопов'язаних якостей особистості(знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються по відношенню до певного кола предметів і процесів і необхідних для якісних продуктивних дій по відношенню до них; наперед задана норма освітньої підготовки [102, с. 11].
О. М. Дахін	Компетенція – це сфера діяльності або коло питань, в яких людина професійно обізнана, володіє системними знаннями та великим досвідом роботи. Він розглядає компетентність у певній галузі як наявність у людини необхідних знань і здібностей, які дають змогу аналізувати, робити висновки й приймати ефективні рішення, а також раціонально діяти, реалізуючи вказані рішення [125].

Продовження таблиці 1.2

Дослідник	Визначення поняття
І. О. Зимня	Компетенція – це деякі внутрішні, потенційні, приховані психологічні новоутворення: знання, уявлення, алгоритми дій, системи цінностей і стосунків, які потім виявляються в компетентностях людини [219, с. 34].
О. В. Овчарук	Компетенції – набір знань і навичок, що дають змогу особистості ефективно досягати певних стандартів у професійній або іншій діяльності [275, с. 7–8]; комплекс знань, умінь, навичок, досвіду застосування їх для здійснення діяльності, метою якої є досягнення певних цілей, ставлення до процесу та результатів виконання цієї діяльності [275, с. 6]; здатність застосовувати знання та вміння ефективно й творчо в міжособистісних відносинах – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях [275, с. 7].
Ю. Б. Рубін	Компетенція – це особиста властивість спеціаліста вирішувати визначений тип професійних задач [87, с. 331].
А. В. Хуторський	Компетенція – це задана вимога, норма освітньої підготовки студента [579, с. 381].
Ф. В. Шаріпов	Компетенція – це те, на що претендує людина, це коло питань, в яких вона добре обізнана, має знання і досвід; це характеристика місця, а не особистості, тобто параметр соціальної ролі людини [592, с. 73].
С. Е. Шишов і В. А. Кальней	Компетенція – це загальна здатність, що заснована на знаннях, досвіді, цінностях, схильностях, які надбано завдяки навчанню [610, с. 262].

У науковій розвідці І. Є. Каньковського пропонується виокремлювати такі визначення поняття «компетенція»: компетенції, що ґрунтуються на параметрах особистості; компетенції, що ґрунтуються на виконанні задач і діяльності; компетенції, що ґрунтуються на виконанні виробничої діяльності; компетенції, що ґрунтуються на управлінні результатами діяльності [247, с. 87].

Н. Позняковська зазначає, що поняття «компетенція» включає в себе три типи знань: знання і розуміння (теоретичне знання академічної галузі, здатність знати й розуміти), знання як діяти (практичне й

оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), знання як бути (цінності як невід'ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті) [430, с. 156].

Отже, підтримуючи думку О. Овчарук, у наших дослідженнях ми будемо тлумачити поняття «компетенція» як «об'єктивну категорію, суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень та ін. у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія» [390, с. 7].

Р. Р. Магомедов зазначає, що зараз широко використовуються такі поняття, як «компетенція» та «компетентність», але їх розпізнавальні ознаки не є стабільно визначеними, що іноді призводить до розгляду їх як синонімів [328, с. 26]. Водночас, як вважає автор, компетенція й компетентність – поняття не рівнозначні, існують самостійно, хоча мають спільну основу та не можуть розвиватися одне без одного, що важливо враховувати в ході організації компетентнісно орієнтованого навчання [328, с. 26].

Розглянемо визначення поняття «компетентність».

У ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» (2014) поняття «компетентність» визначається як «динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність та є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [210].

Відповідно до матеріалів Міжнародної комісії Ради Європи під поняттям «компетентність» слід розуміти загальні чи ключові уміння, базові знання, фундаментальні шляхи навчання.

Міжнародний департамент стандартів для навчання, продуктивності та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI)) визначає поняття «компетентність» як спроможність кваліфіковано проводити діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності включає в себе набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності.

Формування компетентності відбувається, як вказує В. Е. Луначек, «шляхом придбання під час навчання суми компетенцій, які є комбінацією характеристик (що відносяться до знань і їх застосування, умінь, навичок,

здібностей, цінностей і особистих якостей) і дозволяють забезпечити виконання професійних обов'язків на високому рівні» [323, с. 160].

Визначення поняття «компетентність» подано в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Визначення поняття «компетентність»

Дослідник	Зміст визначення
Ю. Л. Билина	Компетентність – це комплекс компетенцій (тобто виявів успішної продуктивної діяльності), уже сформована якість особистості або сукупність якостей фахівця та мінімально необхідний досвід діяльності в заданій сфері [36, с. 41].
В. М. Гриньова	Компетентність – це особистісно інтегрований результат діяльності, готовність діяти в сфері власної компетенції, це індивідуальна якість, що визначається особистими успіхами та старанністю в будь-якому виді діяльності [109, с. 75].
І. І. Драч	Компетентність – з позиції людиноцентризму особлива форму особистісного буття людини в справі, продукт цілісної, а не лише «знаннєвої» освіти [170, с. 147].
І. О. Зимня	Компетентність – це актуальний прояв компетенції, як інтелектуально й особистісно обумовлений досвід соціально-професійної діяльності людини, як знання, на базі яких людина може використовувати компетенції [219, с. 34].
Н. В. Кобзар	Компетентність – це результат освіти, який розглядається як уміння діяти й застосовувати набуті знання в проблемних ситуаціях професійної діяльності [265, с. 1]. Компетентність має багатокомпонентну структуру досліджуваної характеристики й можливість її аналізу в межах когнітивного, операційного, аксіологічного, поведінкового, мотиваційного, соціального та інших аспектів [265, с. 6].
В. Е. Луначек	Компетентність – це спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу [323, с. 157].
О. В. Овчарук	Компетентність – це спроможність кваліфіковано виконувати певну роботу. Компетентність – це поняття, що логічно походить від ставлень до цінностей та від умінь до знань [390, с. 7].

Продовження таблиці 1.3

Дослідник	Зміст визначення
О. І. Попова	Компетентність – це: 1) досвідченість у певній галузі, якомусь питанні; повноправність у розв’язанні якоїсь справи; поінформованість, обізнаність; авторитетність; 2) спроможність кваліфіковано проводити діяльність, виконувати завдання або роботу. Поняття «компетентність» містить набір знань, навичок і ставлень, що дає змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення стандартів у професійній галузі або певній діяльності [436].
Ю. Б. Рубін	Компетентність – це сукупність компетенцій [87, с. 331].
Л. Тишакова й О. Данильченко	Компетентність – це знання і досвід у тій або іншій галузі, що дозволяють посадовій особі брати участь у розробці певного кола рішень або розв’язувати проблеми самому» Таке визначення відповідно до пояснення авторів «передбачає, що діяльність учителя спрямована на перетворення елементів освітньої системи (навчальний матеріал і процес, особистість учнів/студентів) і самої професійної діяльності [539, с. 130].
А. В. Хуторський	Компетентність – це сукупність особистісних якостей учня (ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, умінь, навичок, здібностей), зумовлених досвідом його діяльності у певній соціально і особистісно значущій сфері; володіння учнем відповідною компетенцією, включаючи його особистісне ставлення до предмета діяльності, це вже усталена якість особистості (сукупність якостей) учня і мінімальний досвід діяльності у даній сфері [578, с. 153].
Ф. В. Шаріпов	Компетентність – це сукупність рис (характеристик) особистості, що дозволяють їй якісно виконувати визначену діяльність, що направлена на вирішення проблем (задач) в якійсь галузі. Компетентність – це те, чого досяг конкретний спеціаліст, вона характеризує міру освоєння компетенції і визначається можливістю вирішувати поставлені «місцем» задачі [592, с. 73].
С. Е. Шишов і В. А. Кальней	Компетентність – це здатність (уміння) діяти на основі здобутих знань [610, с. 263].

У роботі ми будемо орієнтуватися на визначення поняття «компетентність» в інтерпретації І. В. Іваній. Вчений розуміє компетентність як інтегровану характеристику якостей особистості, результат підготовки випускника закладу вищої освіти для виконання діяльності в певних професійних та соціально-особистісних предметних сферах (компетенціях), який визначається необхідним обсягом і рівнем знань та досвіду в певному виді діяльності [229, с. 43].

Вчені (О. М. Борисюк [48], В. М. Введенський [62], В. М. Гриньова [109], О. І. Міхеєнко [356], С. Молчанов [361], В. А. Петрук [419], Л. Тишаківа та О. Данильченко [539], К. В. Шапошников [591], І. В. Шмиголь [613], Н. Д. Юрійчук [620] та ін.) виокремлюють також поняття «професійна компетентність». Так, В. М. Введенський тлумачить поняття «професійна компетентність» як ефективне використання в реальній освітній практиці певного набору знань, умінь і навичок [62, с. 53]. На переконання дослідника, професійна компетентність є складним комплексом, який, окрім вищеперерахованого, включає цілу низку професійно важливих особистісних якостей, таких як креативність, мобільність, комунікабельність, толерантність, урівноваженість, чуйність, доброзичливість, прагнення до самопізнання, саморозвитку і самореалізації, саморефлексії та ін. [62, с. 53].

В. М. Гриньова пропонує таке визначення професійної компетентності: «Професійна компетентність – це якісна характеристика рівня оволодіння особистістю своєю професійною діяльністю, яка передбачає: усвідомлення своїх спонукань до цієї діяльності (потреб, інтересів, прагнень, ціннісних орієнтацій, мотивів діяльності, уявлень про свої соціальні ролі); оцінювання своїх особистісних властивостей та якостей як спеціаліста (професійних знань, умінь, навичок, професійно значущих якостей), регулювання на цій основі свого професійного становлення» [109, с. 75].

О. І. Міхеєнко тлумачиться поняття «професійна компетентність» як «готовність і здатність фахівця ефективно виконувати професійну діяльність згідно із суспільними вимогами до професії та демонструвати належні особисті якості, основу яких становлять відповідні знання, уміння, навички, емоції, мотивація, воля, морально-етичні цінності та досвід» [356, с. 91].

С. Молчанов поняття «професійна компетентність» інтерпретує як коло питань, у межах яких суб'єкт має знання й досвід, сукупність яких

відображає соціально-професійний статус і професійну кваліфікацію, а також деякі особистісні, індивідуальні особливості, які забезпечують можливість реалізації певної професійної діяльності [361, с. 85].

Під професійною компетентністю В. А. Петрук розуміє «систему знань, умінь і навичок, професійно значущих якостей особистості, що забезпечують можливість виконання професійних обов'язків певного рівня, а компонентами фахової компетентності – професійні компетенції» [419].

Дослідники Л. Тишакова й О. Данильченко визначають поняття «професійна компетентність» як складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних вмінь й значимих особистісних якостей, які обумовлюють готовність до здійснення професійної діяльності [539, с. 130].

К. В. Шапошников трактує поняття «професійна компетентність» як сукупність інтегрованих знань, умінь та досвіду, а також особистісних якостей, що дозволяють людині ефективно проектувати і здійснювати професійну діяльність, тобто професійно самореалізуватися [591, с. 13].

І. В. Шмиголь визначає професійну компетентність як «здатність фахівця від моменту початку своєї професійної діяльності на рівні визначеного державою певного стандарту відповідати суспільним вимогам професії шляхом ефективної професійної діяльності та демонструвати належні особисті якості, мобілізуючи для цього відповідні знання, вміння, навички, емоції, ґрунтуючись на власній внутрішній мотивації, ставленнях, моральних і етичних цінностях та досвіді, усвідомлюючи обмеження у своїх знаннях і вміннях та акумулюючи інші ресурси для їх компенсації» [613, с. 197, 198].

Н. Д. Юрійчук розглядає професійну компетентність як сукупність знань з професійно орієнтованих дисциплін та вмінь використовувати ці знання практично в професійній діяльності [620, с. 342]. В одному з досліджень науковця подається таке визначення професійної компетентності: «це система, «що інтегрує знання, вміння, навички, професійно значущі якості особистості педагога, яка забезпечує виконання професійних функцій» [619, с. 218].

О. М. Борисюк подає поняття «професійна компетентність» як одну зі сходинок професіоналізму – сукупність знань, умінь, навичок, засобів діяльності, професійно важливих психологічних якостей, необхідних фахівцю для здійснення ефективної професійної діяльності [48, с. 68].

Професійна компетентність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається нами як сукупність професійних і особистісних якостей майбутніх магістрів, яка відображає наявність їх мотивації та інтересу до діяльності у сфері фізичної культури і спорту, базується на забезпеченні рухової активності індивідів, передбачає оволодіння знаннями педагогічної, тренерської діяльності, практичним досвідом з оздоровлення різних груп населення та залучення їх до занять фізичними вправами.

Оскільки основна мета нашого дослідження спрямована на висвітлення теоретико-методичних аспектів професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту, вважаємо доцільним з'ясувати сутність поняття «магістр».

Відповідно до статті 26 Закону України «Про вищу освіту» (2014) серед основних завдань закладів вищої освіти є «проведення на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями» [210].

Значимо, що відповідно до чинного законодавства «магістр» – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше ніж 30 % (Закон України «Про вищу освіту», Стаття 5, п. 5) [210].

Підготовка магістрів здійснюється відповідно до переліку галузей знань і спеціальностей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 травня 29 квітня 2015 р. № 266 [437].

С. Ящук вказує, що «магістр – це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра або спеціаліста здобув поглиблені спеціальні уміння та знання інноваційного характеру, має певний досвід їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань у певній галузі народного господарства» [632, с. 356].

Як визначає О. В. Прохорова, «магістр – це освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти, що дає поглиблені знаннями з обраної спеціальності, уміння інноваційного характеру, навички науково-дослідної (творчої), науково-педагогічної, або управлінської діяльності. Також можливість набутти певний досвід використання одержаних знань і вміння створювати елементи нових знань для вирішення завдань у сфері професійної діяльності» [444, с. 162].

Згідно з Концепцією організації підготовки магістрів в Україні, затвердженою Наказом Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2010 року № 99 освітні програми підготовки магістрів можуть бути поділені таким чином: дослідницькі, що передбачають поглиблення досліджень в одній з наукових галузей; професійні, що передбачають розвиток професійних та формування управлінських компетенцій у певній галузі професійної діяльності; кар'єрні, що передбачають удосконалення (просування) здобутих теоретичних знань і практичного досвіду для кар'єрного зростання та підготовки до здійснення управлінської діяльності [370].

Г. Х. Яворська тлумачить поняття «педагогічна освіта магістрів» як «багатофункціональний, відкритий, самостійний, своєрідний цикл педагогічної освіти, який має свої функції, мету, зміст, форми та методи, функціонує шляхом реалізації складних організаційних та змістово-процесуальних зв'язків» [624, с. 238]. Саме в такому визначенні ми будемо використовувати поняття «педагогічна освіта магістрів» у нашому дослідженні.

Спрямуємо свої зусилля на з'ясування сутності понять «фізична культура», «фізична культура особистості», «фізичне виховання» та «спорт».

Розкриємо сутність поняття «фізична культура».

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» (2017) фізична культура визначена як «діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, яка спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу життя» [214].

Необхідно зазначити, що серед науковців (О. І. Головченко [94], В. Д. Дашинобороев [561], П. К. Дуркін і М. П. Лебедева [178], Н. Л. Корж [280], Т. Ю. Круцевич [530], Ю. Б. Наконечний [371], С. Самоненко [463], І. В. Шеремет [598], Б. М. Шиян [611] та ін.) немає єдиної позиції щодо дефініції «фізична культура».

Так, О. І. Головченко пропонує таке визначення фізичної культури: «органічна частина загальнолюдської культури, її особлива самостійна галузь, яка реалізується специфічним чином через свідому рухову діяльність, спрямовану на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних здібностей, підготовку до життєвої практики тобто фізичного та духовного вдосконалення людини» [94, с. 95].

В. Д. Дашинорбоев пропонує таке визначення поняття «фізична культура»: частина загальної культури суспільства, направлена на зміцнення й підвищення рівня здоров'я, всебічний розвиток фізичних здібностей народу й використання їх у суспільній практиці та повсякденному житті [561, с. 16].

П. К. Дуркін і М. П. Лебедева у своїх наукових розвідках зазначають, що під фізичною культурою слід розуміти «олюднення» людської природної сутності, передусім тілесної, «окультурення» діяльності людського організму для досягнення гармонійних відносин з природою, а також для оптимізації взаємодії фізичного, психічного, природного й соціального [178, с. 120].

Н. Л. Корж визначає поняття «фізична культура» як творчу діяльність із засвоєння та створення цінностей у сфері фізичного вдосконалення народу, а також діяльність, направлену на перетворення й формування фізичного та духовного потенціалу самої людини [280, с. 46].

Ю. Ф. Курамшин визначає поняття «фізична культура» як вид культури, що являє собою специфічний процес і результат людської діяльності, засіб фізичного вдосконалювання людей для виконання ними своїх соціальних обов'язків [296, с. 110].

Ю. Б. Наконечний, спираючись на положення нормативно-правових актів Польщі, пропонує таке визначення поняття «фізична культура»: «посяднання спорту разом з фізичним вихованням і фізичною реабілітацією» [371, с. 230].

С. Самоненко визначає поняття «фізична культура» як «один з основних видів людської культури, специфіка якого полягає в оптимізації фізичного стану й розвитку індивіда в єдності з його психічним самовираженням; фізична культура не обмежується фізичним розвитком людини, а передбачає також її духовне вдосконалення, розумове, моральне, естетичне та трудове виховання – себто всебічний розвиток індивіда» [463, с. 194]

І. В. Шеремет поняття «фізична культура» інтерпретує як «складову загальної культури суспільства, спрямовану на зміцнення здоров'я,

розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості» [599, с. 202]. Дослідник вбачає у фізичній культурі «важливий засіб підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру» [599, с. 203]. Б. М. Шиян визначає поняття «фізична культура» як «сукупність досягнень суспільства у створенні й раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного вдосконалення людини» [611, 22].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «фізична культура», спираючись на визначення, яке подає Т. Ю. Круцевич. Вчена визначає фізичну культуру як «частину загальної культури, сукупність спеціальних духовних і матеріальних цінностей, способів їх виробництва та використання з метою оздоровлення людей і розвитку їхніх фізичних здатностей» [530, с. 10].

Дослідниками (М. Я. Віленський [68], І. І. Гузенко [114], П. К. Дуркін і М. П. Лебедева [178], Р. П. Карпюк [252], Б. М. Шиян [611], В. І. Ярмолинський [629] та ін.) поряд з поняттям «фізична культура» використовується поняття «фізична культура особистості».

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «фізична культура особистості» в значенні, яке подає Б. М. Шиян [611, с. 27]. Вчений інтерпретує поняття «фізична культура особистості» як «сукупність властивостей людини, які набуваються в процесі фізичного виховання й виражені в її активній діяльності, спрямованості на всебічне вдосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя» [611, с. 27].

Визначення поняття «фізична культура особистості» подано на рис. 1.2.

Нам імпонує визначення поняття «фізична культура особистості фахівця фізичного виховання та спорту», яке подає І. В. Іваній та в якому це поняття тлумачиться як поєднання професійного та особистісного аспектів, що змістовно й функціонально пов'язані з іншими особистісними базовими утвореннями, якостями та характеристиками, насамперед – професіоналізмом, загальною й професійною культурою, професійною компетентністю, які зумовлюють сформованість соціально-професійної зрілості та позиції фахівця [231, с. 52].

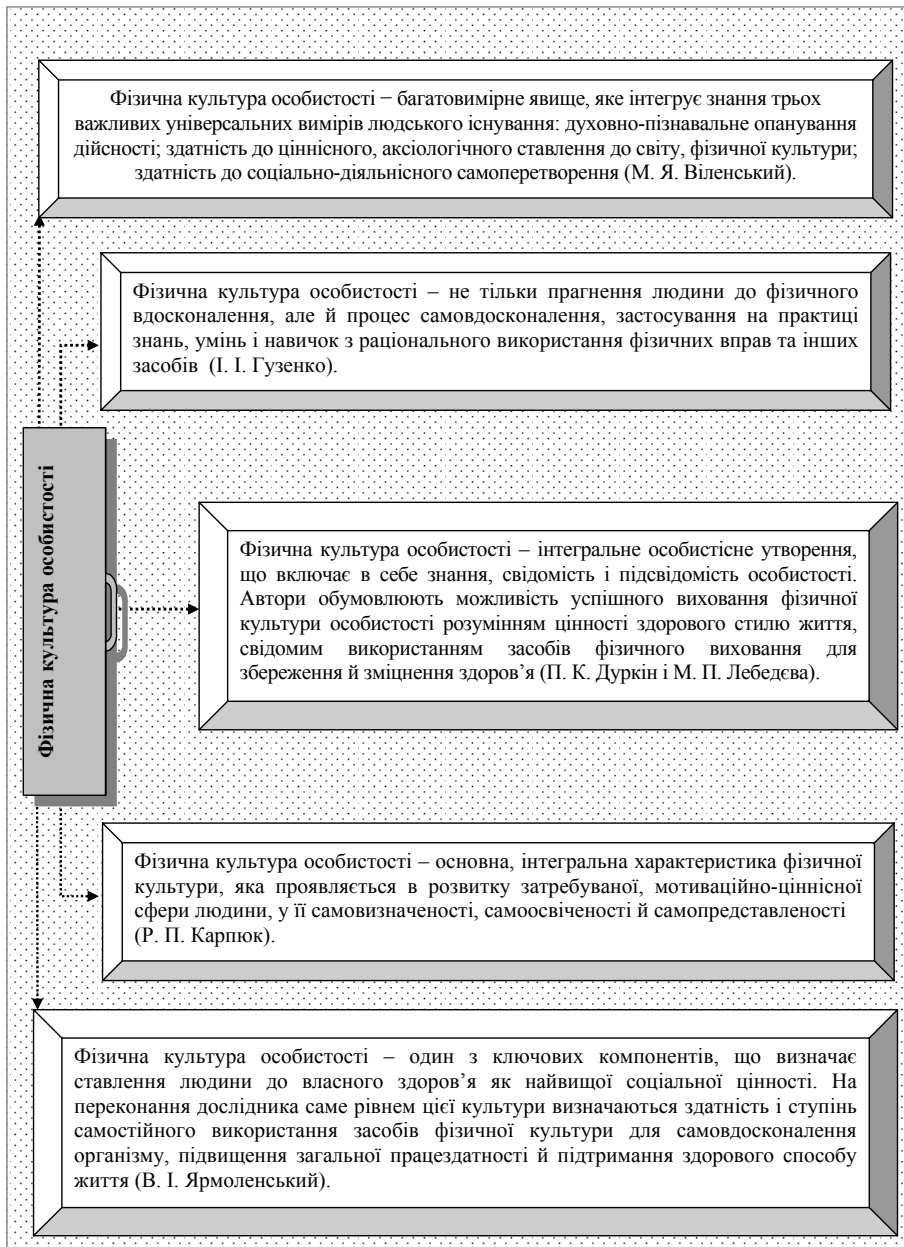

Рис. 1.2. Визначення поняття «фізична культура особистості»

Розкриємо сутність поняття «фізичне виховання».

У законопроекті «Про фізичне виховання і спорт» (2016) зазначено: «Фізичним вихованням визнається процес набуття особою знань, навичок та умінь у сфері фізичної активності, направленої на вираження або удосконалення фізичного та розумового стану людини, формування соціальних відносин, шляхом участі у змагальній діяльності будь-якого рівня на регулярній, організованій або епізодичній основі» [441].

У науковому обігу має місце диференціація поняття «фізичне виховання» (В. Г. Ареф'єв [13], В. Д. Дашиноорбоев [561], С. Ф. Забнін [206], В. П. Іващенко та О. П. Безкопильний [235], Н. І. Калита [245], Т. Ю. Круцевич [530] та ін.).

В. Г. Ареф'єв визначає фізичне виховання як «педагогічний процес, спрямований на формування спеціальних знань, навчання фізичних вправ, розвиток фізичних здібностей та виховання моральних якостей людини» [13, с. 7].

Авторський колектив на чолі з В. Д. Дашиноорбоевим визначають поняття «фізичне виховання» як вид виховання, специфічним направленням якого є навчання рухам, удосконалення фізичних якостей, оволодіння спеціальними фізкультурними знаннями й формування свідомої потреби у фізкультурних заняттях [561, с. 115].

У роботі С. Ф. Забніна поняття «фізичне виховання» трактується як управління процесом розвитку фізичної культури особистості шляхом створення сприятливих для цього умов [206, с. 173]. Дослідник відмічає поліфункціональність фізичного виховання, яке відіграє вагомую роль не тільки у відновленні, підтримці й розвитку, але й у вдосконаленні фізичних і духовних здібностей людини [206, с. 174].

В. П. Іващенко та О. П. Безкопильний визначають фізичне виховання як одне із соціальних явищ, яке вивчається з метою пізнати закономірності фізичного вдосконалення людини для тих чи інших потреб, які диктує життя, а також закономірності оздоровлення й підтримання рівня її життєдіяльності якомога довше [235, с. 101].

Н. І. Калита тлумачить поняття «фізичне виховання» як «складову частину загального виховання; соціально-педагогічний процес, спрямований на зміцнення здоров'я й загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей дітей та молоді, формування життєво важливих рухових навичок та умінь» [245, с. 101].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «фізичне виховання» у значенні, яке подає Т. Ю. Круцевич. Вчена пропонує таке визначення поняття «фізичне виховання» – це спеціалізований педагогічний процес цілеспрямованої систематичної дії на людину фізичними вправами, силами природи, гігієнічними факторами з метою зміцнення здоров'я, розвитку фізичних якостей, удосконалення морфологічних і функціональних спроможностей, формування й покращення основних життєво важливих рухових навичок, умінь та пов'язаних з ними знань, забезпечення готовності людини до активної участі в суспільному, виробничому й культурному житті [530, с. 110].

Вагомий внесок у розвиток концептуальних засад професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту зробили О. В. Борисова [47], М. М. Булатова [57], С. Ф. Матвеев [373], В. М. Платонов [424], Л. П. Сущенко [522].

У контексті нашої наукової розвідки доцільним є визначення поняття «спорт». Аналіз нормативних актів та наукової літератури (О. В. Базильчук [17], В. Д. Дашинорбоев [561], А. В. Кошура [284], Л. П. Матвеев [344], С. Ф. Матвеев та О. В. Борисова [373], Ю. Б. Наконечний [371], В. М. Платонов [424], А. В. Сватеев [469], І. В. Шеремет [598] та ін.), у яких розглядається поняття «спорт», свідчить про наявність певних розбіжностей у його визначенні.

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» (2018) поняття «спорт» визначається як «діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та іншій підготовленості шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них» [214].

У науковій розвідці О. В. Базильчука зазначається, що спорт є не тільки розвагою, грою й засобом рекреації, а й мікромоделлю суспільства, взаємовідносини в якому сприяють формуванню, збереженню та актуалізації системи суспільних цінностей в аспекті загальної культури [17, с. 121].

В. Д. Дашинорбоев інтерпретує поняття «спорт» як вид фізичної культури: ігрова, змагальна діяльність і підготовка до неї, в основі яких лежить використання фізичних вправ і які направлені на досягнення якнайвищих результатів [561, с. 16].

А. В. Кошура зазначає, що «спорт – це соціальне явище, яке можна розуміти в трьох аспектах: по-перше, як видовище; по-друге, як засіб

реалізації оздоровчих, виховних, рекреаційних завдань; по-третє, як цінність сама для себе (спорт автентичний розуміється як діяльність, спрямована на досягнення рекордних результатів, перемога в змагальній боротьбі за допомогою анатомо-фізіологічних можливостей організму)» [284, с. 106].

Л. П. Матвеев зазначає, що поняття «спорт» охоплює власне змагальну діяльність, процес підготовки до досягнень у ній, а також специфічні міжлюдські стосунки та поведінкові норми, що виникають в основі цієї діяльності [344, с. 8]. Як зазначає науковець, спостерігається свого роду парадокс: незважаючи на те що серед фахівців міцно утвердилося певне розуміння спорту, надмірно широке застосування цього терміну, що додає йому невизначеність, у деяких колах остаточно не зникло [344, с. 7].

За ствердженням С. Ф. Матвеева та О. В. Борисової «спорт – це не тільки цивілізаційне явище, але і соціально-ціннісна система, що реалізує наступні основні соціальні функції: емоційну, соціально-інтегративну, політичну, біологічну, соціалізацій, мобільності» [373, с. 18].

Ю. Б. Наконечний зазначає, що в польському законодавстві закріплене таке поняття «спорт»: «це всі форми фізичної активності, які самостійно або за допомогою організованої участі впливають на вироблення чи вдосконалення фізичного та психічного станів, розвиток соціальних відносин або досягнення результатів у змаганнях усіх рівнів» [371, с. 229].

В. М. Платонов у своїх працях зупиняється на таких напрямках спорту, як «олімпійський спорт» і «професійний спорт». Науковець визначає олімпійський спорт як одне з «найбільш дивовижних явищ в історії людства.., яке охопило всі континенти і країни, свого роду феномен суспільного життя світового співтовариства» [616, с. 28]. Професійний спорт, за визначенням В. М. Платонова, є різновидом підприємницької діяльності спортсменів-професіоналів і спортивних функціонерів, метою якої є виробництво спортивного видовища як товару. Необхідна умова реалізації такого товару – його висока якість, що забезпечується майстерністю спортсменів, гострою конкуренцією між окремими спортсменами й командами, високоефективним маркетингом [616, с. 9].

І. В. Шеремет трактує поняття «спорт» як органічну частину фізичної культури, особливу сферу виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної,

інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності [599, с. 202]. Автор вважає, що «соціальна цінність спорту визначається його дійовим стимулюючим впливом на поширення фізичної культури серед різних верств населення» [599, с. 202].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «спорт» у визначенні, яке дає А. В. Сватсьєв. Вчений інтерпретує поняття «спорт» як «комплекс соціальних явищ, що складаються на основі спортивних змагань, спеціальна підготовка до них, специфічні міжособистісні стосунки й поведінкові норми, що складаються в процесі цієї підготовки та участі в змаганнях, спеціальні соціальні інститути (клуби, школи тощо) й організації, що пропагують спортивне суперництво, підготовкою до нього» [469, с. 337].

У психолого-педагогічній літературі розглядаються підходи до розуміння термінів «інформаційна компетентність», «інформаційно-комунікаційна компетенція», «інформаційно-комунікаційна компетентність».

Охарактеризуємо визначення поняття «інформаційна компетентність».

О. Б. Зайцева інтерпретує поняття «інформаційна компетентність» як складну індивідуально-психологічну освіту на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь у сфері інноваційних технологій і певного набору особових якостей [209, с.12].

Нам імпонує визначення поняття «інформаційна компетентність», яке пропонує О. Н. Іонова. У тлумаченні вченої «інформаційна компетентність» – це системне утворення знань, умінь і здатності суб'єкта у сфері інформації і інформаційно-комунікаційних технологій та досвіду їх використання, а також здатності вдосконалювати свої знання, уміння й приймати нові рішення в умовах, що міняються, або непередбачених ситуаціях з використанням нових технологічних засобів [226, с. 34]. Саме в такому розумінні ми будемо використовувати поняття «інформаційна компетентність» у нашому дослідженні.

Проаналізуємо сутність дефініції «інформаційно-комунікаційна компетенція» як важливої для нашого дослідження.

Аналіз наукових праць вчених (П. В. Беспалов [32], Н. Ш. Валєєва та Н. І. Самойлова [462], С. С. Данилюк [124], М. Ю. Кадемія, Л. С. Євсюкова та Т. В. Ткаченко [242], Д. М. Мехед [352] та ін.) свідчить про різні тлумачення поняття «інформаційно-комунікаційна компетенція».

У своїх дослідженнях ми будемо використовувати поняття «інформаційно-комунікаційна компетенція», спираючись на тлумачення,

яке подають Н. Ш. Валєєва та Н. І. Самойлова. Вчені визначають поняття «інформаційно-комунікаційна компетенція» як володіння знаннями, вміннями, навичками і досвідом їх використання у вирішенні певного кола соціально-професійних завдань засобами нових інформаційних технологій, а також уміння вдосконалювати свої знання й досвід в професійній сфері [462, с. 296].

Визначення поняття «інформаційно-комунікаційна компетенція» подано на рис. 1.3.

С. С. Данилюк зазначає, що «формування інформаційно-комунікаційної компетенції передбачає отримання студентами знань про: способи та засоби пошуку, збирання, опрацювання й передавання інформації; види інформації за різними критеріями її поділу та формою її подання; Інтернет як джерело інформаційних ресурсів; алгоритми пошуку за різними типами запитів: адресним, тематичним, фактографічним; різні технології підготовки й оформлення результатів опрацювання інформації» [124, с. 110]. Для нашого дослідження ця теза є дуже важливою.

З'ясуємо визначення поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність».

У сучасній науковій літературі (Ю. Л. Билина [36], К. В. Годлевська [93], Л. А. Дітковська [159], О. О. Ільвутченко [223], О. Е. Коневщинська [227], О. Овчарук [275], З. О. Полянничко [432], Г. В. Скрипка [491], О. М. Спирін [508] та ін.) поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність» визначається неоднозначно.

Ми погоджуємося з думкою І. В. Володька про те, що «у зв'язку із інформатизацією освіти масовим використанням інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі особливого значення набуває інформаційно-комунікаційна компетентність майбутнього фахівця» [76, с. 12]. Як зазначає дослідник, «готуючи студента до життя в інформаційному суспільстві, ми формуємо в нього не тільки навички роботи з різноманітною інформацією, а й здатність до використання сучасних інформаційних технологій щодо обробки цієї інформації» [76, с. 35].

О. М. Спирін трактує поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність» як «підтверджену здатність особистості використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних, задач» [508, с. 8].

Інформаційно-комунікаційна компетенція

Інформаційно-комунікаційна компетенція – інтегральна ознака цілісної особистості, що передбачає її інформаційну спрямованість, мотивацію до засвоєння відповідних знань та вмінь, здатність до вирішення мисленневих завдань у навчальній чи професійній діяльності за допомогою сучасних методів навчання (П. В. Беспалов).

Компонентами інформаційно-комунікаційної компетенції є навички: виконувати певні дії з інформацією (шукати, добирати, опрацьовувати, структурувати, класифікувати, категоризувати, зіставляти, співвідносити, цілісно аналізувати, систематизувати, інтерпретувати інформацію; генерувати нову інформацію з використанням різних джерел на основі ІКТ); дотримуватися правил мережевого етикету; оцінювати й аналізувати інформаційні ресурси (С. С. Данилюк).

Інформаційно-комунікаційна компетенція – це готовність використовувати в практичній діяльності знання, уміння та навички в галузі ІКТ для доступу до інформації (знання того, де і яким чином здійснювати пошук і одержання інформації); обробки інформації; інтеграції інформації; оцінки інформації; створення інформації (М. Ю. Кадемія, Л. С. Євсюкова та Т.В. Ткаченко).

Інформаційно-комунікаційна компетенція виокремлюється в рівні: базовий – інваріант знань, умінь і досвіду, необхідний для вирішення основних робочих завдань засобами технологій загального призначення; системний – здатність до самостійного здобуття (за допомогою ІКТ) і використання в практичній діяльності нових знань і вмінь; предметно орієнтований – освоєння та формування готовності до впровадження в діяльність спеціалізованих технологій і ресурсів, розроблених відповідно до вимог професії (Д. М. Мехед).

Рис. 1.3. Визначення поняття «інформаційно-комунікаційна компетенція»

Визначення поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність» (ІКТ) подано в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Визначення поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність»

Дослідник	Зміст визначення
Ю. Л. Билина	ІКТ-компетентність – це здатність особистості орієнтуватися в потоці інформації, уміння працювати з різними видами інформації, знаходити й відбирати необхідний матеріал, класифікувати його, узагальнювати, критично до нього ставитися, на основі здобутих знань вирішувати будь-яку інформаційну проблему, пов'язану з професійною діяльністю [36, с. 41].
К. В. Годлевська	ІКТ-компетентність – це свідоме володіння студентами складовими навичками ІКТ-грамотності для розв'язання питань навчальної діяльності [93, с. 230].
Л. А. Дітковська	ІКТ-компетентність – це здатність особистості здійснювати пошук, систематизацію, зберігання, подання та передавання інформації; використовувати ІКТ в навчальній, професійній, культурній сферах; застосовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби для вирішення завдань, пов'язаних з опрацюванням інформації; будувати інформаційні моделі та досліджувати їх засобами інформаційних та комунікаційних технологій [159, с. 77].
О. О. Ільвутченко	ІКТ-компетентність – це: 1) здатність вирішувати професійні задачі з використанням сучасних засобів і методів інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій; 2) уже сформована особиста якість, характеристика, яка реально відображає досягнутий рівень підготовки в межах використання засобів ІКТ в професійній діяльності; 3) особливий тип організації предметно-спеціальних знань, які дозволяють правильно оцінювати ситуацію й приймати ефективне рішення в професійній діяльності, використовуючи ІКТ [223, с. 1].
О. Е. Коневщинська	ІКТ-компетентність – це системна якість особистості, що характеризується єдністю професійних знань, умінь та навичок у галузі інформаційних технологій, ціннісних настанов та особистісного ставлення до них. Має багаторівневу і багатокомпонентну структуру і розвивається протягом усього професійного буття людини [277, с. 27].

Продовження таблиці 1.4

Дослідник	Зміст визначення
О. Овчарук	ІКТ-компетентність – це сукупність знань та вмінь, що застосовуються для використання інформаційних і комунікаційних систем, включаючи засоби, що застосовуються і, особливо, здатність здійснювати вебдизайн, розробляти презентації, використовувати графічні програми, відомості он-лайн бібліотек, веббраузерів, програми Word тощо [389, с. 4].
З. О. Полянничко	ІКТ-компетентність – це здатність добувати, перевіряти, обробляти, осмислювати, аналізувати інформацію, використовувати комп'ютерні навички в професійній діяльності [432, с. 136].
Г. В. Скрипка	ІКТ-компетентність – це здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до професійних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства [491, с. 192].
О. М. Спірін	ІКТ-компетентність – це підтверджена здатність особистості використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних, задач [508, с. 8].

Інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту розглядається нами як динамічний конструкт, що базується на набутих теоретичних знаннях, практичних уміннях і навичках, здатності особистості до оволодіння новими інформаційними технологіями, вільному орієнтуванні в інформаційному просторі та забезпечує ефективну реалізацію поставлених завдань у науковій і професійній діяльності, професійний розвиток та самореалізацію.

Отже, нами охарактеризовано поняттєво-категоріальний апарат дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується

в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «професійна компетентність магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій» та «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту».

1.3. Методологія дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій

Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що в сучасній педагогіці обґрунтовано низку методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців. Спрямуємо власні зусилля на розгляд професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій з позицій акмеологічного, аксіологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та системного методологічних підходів.

Одним із шляхів ефективного формування професійної компетентності магістрів фізичної культури і спорту є індивідуалізація педагогічної підготовки та особистісно-професійного розвитку, що реалізується на основі акмеологічного підходу до навчання та забезпечує оволодіння засобами пізнання навколишньої дійсності, професії та особистості для подальшої самореалізації.

Акмеологічний підхід у педагогічній освіті варто обґрунтовувати на основі поняття «акмеологія». Як зазначається в Акмеологічному словнику під редакцією І. О. Ніколаєску, АКМЕ – (від грец. АСМЕ – вершина, квітуча пора) – найвищий рівень досягнень у розв'язанні спеціальних і професійних завдань у будь-якій професії, у тому числі і в науці, мистецтві, літературі, техніці, освіті; акмеологія – наука про досягнення людиною найвищих вершин у життєдіяльності та самореалізації творчого потенціалу, який є основою загальнолюдських потенційних можливостей [6, с. 4].

Як тлумачить Н. Мачинська, акме – це «стан людини, який охоплює певний період її розвитку і характеризує, наскільки людина сформувалась як особистість, громадянин, спеціаліст своєї справи» [347, с. 57]. На думку вченої, «розкриття особистості, її творчого потенціалу найбільш активно відбувається у професійній діяльності, тому предметом сучасної

акмеології є процес досягнення вершини майстерності у професії, творча самореалізація спеціаліста» [347, с. 57]. Нам імпонує ця думка вченої.

Питання акмеологічного підходу у вищій освіті розглядають у своїх працях науковці С. Бегідова, А. Леонт'єв та С. Хазов [28], С. Н. Будинкевич та О. Б. Михайловський [54], Т. Г. Діба [158], А. О. Деркач [154], І. І. Драч [169], С. Калаур [244], С. Пальчевський [406], М. Пługіна [427], П. В. Хоменко [574], В. Шаповалова [590] та ін.

С. Бегідова, А. Леонт'єв і С. Хазов наголошують, що «сукупність психолого-педагогічних умов реалізації акмеологічного підходу в професійно-педагогічній освіті визначається, по-перше, суттю самого акмеологічного підходу (його основними положеннями, базовими принципами тощо), по-друге, змістом акмеологічної спрямованості особистості як цілі реалізації акмеологічного підходу і, по-третє, специфікою середовища, організаційних умов і суб'єктів діяльності установ, в яких здійснюється реалізація акмеологічного підходу» [28].

Дослідники С. Н. Будинкевич та О. Б. Михайловський вважають, що акмеологічний підхід визначає таке: 1) зростання, як індивідуально обраного студентом шляху досягнення професіоналізму, так і колективного моделювання, концептуально-порівняльного та структурно-системного аналізу; 2) шляхи подолання професійної деформації особистості студента (емоційного вигорання і професійного насичення та виснаження) [54, с. 32].

Нам імпонує думка А. О. Деркача, що «акмеологічний підхід дозволяє теоретично осмислити сутність особистості як суб'єкта саморозвитку, який виробляє визначений засіб організації своєї життєдіяльності, що залежить не тільки від його природних особливостей, але й значною мірою від його цінностей, установок, мети» [154, с. 90]. Вчений зазначає, що акмеологічний підхід передбачає цілісність та інтеграцію не тільки дослідницьких, але й розвивальних моделей, алгоритмів і технологій [154, с. 91].

Т. Г. Діба, аналізуючи сутність акмеологічного підходу, зазначає, що «акме й самоздійснення – це не ідеальні образи, а постійний рух до них через співвідношення реальних характеристик розвитку людини з оптимальною моделлю саморозвитку» [158, с. 26]. На думку вченої, людина не просто реалізує себе, здійснюючи вибір між репродуктивними засобами розвитку, а якісно перетворює себе, шукає можливості для розвитку акмеологічно значущих якостей, виробляючи особисту

траєкторію розвитку [158, с. 27]. Для нашого дослідження ця теза є доречною.

І. І. Драч зазначає, що акмеологічний підхід «конкретизує ідею гуманізації освіти, засади сучасної ідеології виховання у вищому навчальному закладі, спрямованих на досягнення подвійної мети: підготовку до майбутньої професійної діяльності та морально-духовне виховання особистості студента, що формує її духовний світ» [169, с. 2].

С. Калаур стверджує, що акмеологічний підхід «сприяє формуванню стратегії самореалізації особистості в руслі професійної діяльності, стає основним чинником, який супроводжує розвиток студентів під час навчання, допомагає у формуванні їх ціннісних орієнтацій та стратегічних напрямків вдосконалення на особистісному та професійному рівнях, а також стимулює саморозвиток і самовдосконалення» [244, с. 84].

С. Пальчевський зазначає, що «акмеологічний підхід зосереджений на осмисленому пошуку ефективних шляхів організації навчально-виховної діяльності студентів, яка була б спрямована на формування високого рівня професіоналізму, що передбачає досягнення максимально можливого рівня (акме) теоретичної та практичної досконалості під час здобуття освіти у вищих навчальних закладах» [406, с. 55].

М. Плугіна вказує на те, що: «з позиції акмеологічного підходу сам процес становлення особистості розглядається як якісне перетворення необхідних для здійснення діяльності психічних і особистісних властивостей і використання їх як ресурсів і засобів відповідно до вимог і умов діяльності і критеріїв особистості» [427]. Вчена наголошує, що «акмеологічний підхід не тільки дає уявлення про професійне становлення як складний, динамічний, поетапний процес, але і забезпечує суб'єкту професійної діяльності можливість визначати напрям руху до максимальних досягнень на кожному його етапі, вектор і зміст життєвої стратегії відповідно до змісту і вимог соціальної ситуації професійного розвитку» [427].

П. В. Хоменко стверджує, що акмеологічний підхід «передбачає створення необхідних умов для становлення й розвитку в усіх суб'єктів освіти уявлення про успіх, високі досягнення, необхідні для розвитку особистості й соціуму. Такий підхід конкретизує ідею гуманізації освіти, засади сучасної ідеології виховання та перехід від знанневої до особистісно-орієнтованої (компетентнісної) освіти» [574, с. 215].

Слушним є твердження І. В. Шаповалової, що акмеологічний підхід забезпечує закономірності та механізми досягнення вершин у педагогічній діяльності і використовується для особистісно-професійного розвитку конкретної особистості [590, с. 362]. Учена зазначає, що націленість на акме «передбачає інтерактивну взаємодію, призначення якої полягає в зміні, удосконаленні моделей поведінки й діяльності учасників педагогічного процесу» [590, с. 362].

Спираючись на результати аналізу наукової літератури, можна визначити, що акмеологічний підхід є базовою методологічною основою.

Отже, реалізація акмеологічного підходу в професійній освіті магістрів фізичної культури і спорту дозволяє здійснювати вплив на розвиток творчого потенціалу особистості майбутнього магістра, стимулювання професійної мотивації, виявлення й плідне використання особистісних ресурсів для досягнення вершин у професійній діяльності.

У працях науковців у дослідженні педагогічних проблем вищої школи активно використовується аксіологічний підхід (Ю. Д. Бойчук [43], Т. М. Бугеря [53], І. В. Іваній [228, 229], М. Г. Племенюк [425], Т. Садова [460], В. Сластьонін [493], Н. О. Ткачова [542], І. В. Шаповалова [590] та ін.).

Визначимо зміст поняття «аксіологія». У Словнику з педагогіки трактується поняття аксіології як «філософське вчення про матеріальні, культурні, духовні, етичні та психологічні цінності особистості, колективу, суспільства їх співвідношення зі світом реальності, зміні ціннісно-нормативної системи в процесі історичного розвитку».

Ю. Д. Бойчук зазначає, що аксіологічний підхід дозволяє розглядати освіту як соціально-педагогічний феномен, що знаходить своє відображення в основних його ідеях: універсальність і фундаментальність гуманістичних цінностей, єдність цілей і засобів, пріоритет ідеї свободи [43, с. 123]. Вчений доводить, що реалізація аксіологічного підходу забезпечує переведення, трансформацію певних соціально-значущих цінностей на рівень конкретних ціннісних пріоритетів особистості. У такому випадку певна цінність перетворюється в суб'єктивне надбання цієї людини, тобто ця цінність стає суто значимою тільки для суб'єкта, який її переживає [43, с. 124].

Т. М. Бугеря стверджує, що «аксіологічний підхід передбачає визнання цінності людини в єдності духовних, фізичних та психічних

аспектів, значущості надпредметного знання в системі професійної підготовки майбутнього фізичного реабілітолога» [53, с.11].

І. В. Іваній доходить висновку, що аксіологічний підхід дозволяє уявити професійно-педагогічну культуру як міру засвоєння студентом її цінностей, інтеріоризація яких суб'єктивує їх, робить особистісно значущими, дозволяє через ієрархію ціннісних підходів – «особистість – культура – соціум» – реалізувати перспективну модель формування професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця [231, с. 50].

М. Г. Племенюк в межах аксіологічного підходу розглядає особистість як найвищу цінність суспільства й самоціль суспільного розвитку, що є невід'ємною складовою гуманістичної педагогіки. У центрі аксіологічного мислення перебуває концепція про цілісну єдність усіх підсистем Всесвіту, які перебувають між собою у складних відносинах взаємозалежності та взаємодії. У зв'язку з цим аксіологія може розглядатися як основа нової філософії освіти і відповідно – методології сучасної педагогіки [425, с. 60].

Т. Садова зазначає, що «сутність аксіологічного підходу до підготовки спеціаліста полягає в орієнтації професійної освіти на формування у студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей, що визначають їхнє ставлення до світу, до своєї діяльності, до самого себе як людини і професіонала» [460, с. 64].

В. Сластьонін визначає поняття «аксіологічний підхід» через систему базових принципів: рівноправність філософських поглядів у межах єдиної гуманістичної системи цінностей із збереженням різноманітності їх культурних і етнічних особливостей; рівнозначність традицій і творчості, визнання необхідності вивчення й використання вчень минулого й можливості духовного відкриття в сьогоденні й майбутньому; взаємозбагачувальний діалог між традиціоналістами й новаторами; екзистенціальна рівність людей [493, с. 137].

Для нас є слушною думка Н. О. Ткачової, яка поняття «аксіологічний підхід» трактує як «своєрідну філософсько-педагогічну стратегію, яка ґрунтується на ідеї пріоритету загальнолюдських цінностей і самоцінності кожної особистості та визначає перспективи подальшого вдосконалення системи освіти й оптимального використання педагогічних ресурсів відповідно до вимог сучасного суспільства» [542, с. 139].

І. В. Шаповалова зазначає, що аксіологічний підхід «спрямовує розвиток особистості студента на розкриття його професійно-

особистісного потенціалу. Такий підхід здебільшого зорієнтований на формування у студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей, які визначають їхнє ставлення до світу, власної діяльності, самого себе як людини та професіонала» [590, с. 363].

Отже, аксіологічний підхід дозволить ефективно формувати мотиви, інтереси, загальні та професійно важливі ціннісні орієнтації майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Аналіз науково-педагогічної літератури (Н. М. Бібік [40], Т. Г. Диба [158], О. Дурманенко [179], Н. Нагорна [369], Т. Олійник [393], О. І. Пометун [433], Ю. Рибалко [452], А. Хуторський [577,578], Т. Чернюк [585] та ін.) показує, що в сучасній освіті провідною визнана проблема компетентнісного підходу та його реалізації в навчальному процесі підготовки майбутніх фахівців.

У Термінологічному словнику з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти подається таке визначається поняття «компетентнісний підхід» (Competence-based approach) – це «підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим».

Н. Бібік зазначає, що перехід в освіті до компетентнісного підходу «означає переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі, забезпечення спроможності випускника відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем, пошуку свого "Я" у професії» [40, с. 45].

Т. Г. Диба стверджує, що «компетентнісний підхід до професійної підготовки фахівців дозволяє забезпечити формування професійно-значущих якостей, які дозволяють повно реалізувати себе в конкретних видах трудової діяльності, відповідати суспільно-необхідному розподілу праці й ринковим механізмам її стимулювання» [158, с. 26].

О. Дурманенко зазначає, що компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, у якому поєднуються елементи професійної й загальної культури, досвіду педагогічної діяльності та педагогічної творчості, що конкретизується в певній системі знань, умінь, готовності до професійного вирішення педагогічних завдань та проблем [179, с. 136].

Н. Нагорна інтерпретує поняття «компетентнісний підхід» як уміння студентів розв'язувати проблеми, що виникають у пізнавальній, технологічній і психічній діяльності, у сферах етичних, соціальних, правових, професійних та особистих взаємовідносин [369, с. 266].

Т. Олійник вважає, що компетентнісний підхід пов'язаний з особистісно орієнтованим та діяльнісним підходами до навчання та потребує трансформації змісту освіти, переходу від моделі, що існує об'єктивно для всіх студентів, на суб'єктивні надбання одного студента, які можна визначити [393, с. 69].

О. І. Пометун сутність компетентнісного підходу визначає в зміщенні акценту з процесу формування системи знань, умінь, навичок на розвиток особистісної компетентності [433, с. 66]. Вчений вказує, що компетентнісний підхід відображає результат професійної підготовки майбутніх фахівців як цілісну систему ознак готовності студентів до здійснення професійної діяльності. Важливу роль при цьому відіграє практичний аспект підготовки майбутніх фахівців [433, с. 67].

Ю. Рибалко зазначає, що «компетентнісний підхід спрямований на реалізацію особистісно зорієнтованого навчання майбутнього фахівця, формування його готовності та здатності ефективно здійснювати професійну діяльність відповідно до умов соціуму, уміння приймати рішення та брати на себе відповідальність, володіння необхідними комунікативними якостями та здатністю до самоосвіти і самовдосконалення, конкурентоспроможність на ринку праці» [452, с. 28].

А. Хуторський визначає компетентнісний підхід як «підхід до організації навчально-виховного процесу, що спрямований на набуття особистістю певної суми знань і досвіду, що дають їй змогу робити висновки, переконливо висловлювати думки та діяти адекватним чином у різних ситуаціях» [577, с. 61].

Т. Чернюк вказує, що «формування загальноєвропейського освітнього простору привело до розуміння того, що необхідно готувати майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах на основі компетентнісного підходу, який спеціально підкреслює роль досвіду та навичок практичного застосування знань, що визначає його перспективність в проектуванні й реалізації особистісного змісту професійної освіти в процесі вивчення студентами іноземної мови» [585, с. 170].

Отже, застосування компетентнісного підходу дозволить розгорнути траєкторію освітнього процесу на формування професійної компетентності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

Компетентнісний підхід тісно пов'язаний з особистісно орієнтованим підходом.

Сучасні науковці підходять до розв'язання проблеми формування особистості, виходячи з основної ідеї виховання – особистісно орієнтованого підходу.

Проаналізуємо тлумачення особистісно орієнтованого підходу в словниках.

У Педагогічному енциклопедичному словнику поняття «особистісно орієнтований підхід» визначається як послідовне ставлення педагога до вихованця як до особистості, як до свідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховної взаємодії [416, с. 100].

У Термінологічному словнику поняття «особистісно орієнтований підхід» тлумачиться як організація навчання на засадах педагогіки співробітництва, глибокої поваги до особистості студента, врахування особливостей його індивідуального розвитку [531].

У своїх наукових доробках вчені (С. В. Коношенко [278], А. А. Коробченко [281], Т. А. Михайлова [355], І. Якіманська [625] та ін.) досліджують проблеми реалізації особистісно орієнтованого підходу в освіті та обґрунтовують тлумачення поняття «особистісно орієнтований підхід».

С. В. Коношенко стверджує, що особистісно орієнтований підхід передбачає визнання пріоритету особистості студента в освітньому процесі та вимагає диференційованого відбору засобів, форм і методів організації навчально-виховної діяльності в процесі професійної підготовки фахівців з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей, рівня інтелектуальної, ціннісно-смыслові готовності до навчання, самоосвіти та самовиховання [278, с. 147].

Ми погоджуємося з думкою А. А. Коробченка, який зазначає, що особистісно орієнтований підхід в освіті – «це створення умов для повноцінного виявлення та розвитку особистісних функцій суб'єктів освітнього процесу» [281, с. 119]. Вчений вказує, що ключовими ознаками особистісно-орієнтованого навчання є: «зосередження на потребах особистості; надання пріоритету індивідуальності; пристосування

методики навчання до індивідуальних особливостей та можливостей студента; актуалізація проблеми особистісного зростання особистості як основи її самостійності в оволодінні змістом освіти; стимулювання розвитку і саморозвитку студента» [281, с. 120].

Т. А. Михайлова наголошує, що «особистісно орієнтований підхід пов'язаний з конструюванням такої освіти, у якій створюються умови, що забезпечують розвиток особи майбутнього фахівця» [355, с. 12]. Як стверджує вчена, «особистісно орієнтований підхід, з одного боку, вимагає врахування вікових особливостей студентів і якісних характеристик психічних процесів, що відбуваються в особистості студентів, з іншого – визначає основні положення відбору змісту освіти, відповідно до яких навчальний матеріал повинен бути суб'єктивно значущий для студента і стимулювати його до самоцінної освітньої діяльності» [355, с. 13].

І. Якіманська стверджує, що в основі особистісно орієнтованого підходу «лежить визнання індивідуальності, самоцінності кожної людини, її розвитку не як колективного об'єкту, але, перш за все, як індивіда, наділеного своїм неповторним суб'єктивним досвідом» [625, с. 9].

Отже, особистісно орієнтований підхід надає можливість індивідуалізації процесу підготовки магістрів фізичної культури і спорту, створення персонального навчального середовища для організації особистої траєкторії отримання знань майбутніми магістрами, реалізованого засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

У багатьох сучасних наукових розвідках значного поширення набув системний підхід (В. П. Андрущенко [11], В. Афанасьєв [15], Т. М. Бугеря [53], С. Гончаренко [97,98,100], О. В. Кустовська [298], В. С. Ледньов [303], Л. П. Матвеев [344], Л. П. Сергієнко [481], Т. Г. Трушнікова [550] та ін.). Аналіз науково-педагогічної літератури показує неоднозначність у тлумаченні поняття «системний підхід».

В. П. Андрущенко вважає, що «системний підхід – це спосіб наукового пізнання та практичної діяльності, що вимагає розгляду частин у нерозривній єдності з цілим» [565, с. 536].

В. Афанасьєв розглядає взаємопов'язані аспекти, з яких складається системний підхід: «системно-елементний, такий, що відповідає на питання, з яких компонентів утворена система; системно-структурний, який розкриває внутрішню організацію системи; системно-функціональний, який показує, які функції виконує система; системно-комунікаційний, що розкриває взаємозв'язок даної системи з іншими;

системно-історичний, такий, що відповідає на питання, як, яким чином виникла система» [15, с. 28].

Т. М. Бугеря вважає, що «системний підхід дає можливість виявити роль і місце кожної дисципліни в процесі підготовки майбутніх фахівців та встановити взаємозв'язки між дисциплінами, забезпечуючи формування у студентів цілісної системи знань, умінь і навичок» [53, с. 11].

На думку С. У. Гончаренка, системний підхід – «це послідовність процедур для створення складно-організованого об'єкта як системи, а також спосіб опису, пояснення, прогнозування поведінки таких об'єктів; дослідження складно-організованих об'єктів як комплексу взаємопов'язаних підсистем, поєднаних загальною ціллю, що розкриває інтегративні властивості об'єкта як системи» [98, с. 3]. Вчений зазначає, що «в основі системного підходу – розгляд об'єктів дослідження як систем, що передбачає розкриття цілісності об'єкта дослідження, виявлення розмаїття зв'язків у ньому та зведення цього розмаїття до певної цілісної картини» [98, с. 5].

О. В. Кустовська акцентує увагу на методологічній специфіці системного підходу, яка полягає в тому, що метою дослідження є вивчення закономірностей і механізмів утворення складного об'єкта з певних складових [298, с.109]. При цьому особлива увага, як зазначає вчена, звертається на різноманіття внутрішніх і зовнішніх зв'язків системи, на процес об'єднання основних понять у єдину теоретичну картину, що дає змогу виявити сутність цілісності системи [298, с. 110].

Системний підхід до вивчення будь-яких процесів передбачає, на думку Н. І. Мачинської, «виявлення та аналіз відносин, зв'язків і взаємодії цих елементів на різних освітніх рівнях і дозволяє розглянути ці елементи взаємопов'язано, встановити закономірності функціонування і розвитку на певних етапах становлення гуманістичної особистості як самих елементів, так і системи в цілому» [349, с. 113].

В. С. Ледньов стверджує, що сутність системного підходу в освіті полягає в тому, що побудова теоретичної моделі об'єкта, тобто створення теорії будь-якої системи, містить у собі дві взаємозалежні площини інформаційного моделювання. [303]. Вчений розглядає структурну площину – визначення місця системи-об'єкта, її функцій і зв'язків у метасистемі; установлення зв'язків між цими компонентами; площину динаміки – взаємодію системи з навколишнім світом, частиною якого вона є; її зміну в часі; виникнення, еволюціонування [303, с. 9].

Нам імпонує думка Л. П. Матвєєва, що системний підхід у галузі спорту отримав загальне визнання в якості інтегративного способу сучасного наукового пізнання. Звичайно, він не виключає аналітико-вибіркових підходів, але на перший план ставить установку на цілісне сприйняття об'єктів, які розглядаються в їх реальній розрізненості з особливою увагою до основ, які упорядковані та систематизовані [344, с. 115].

Як зазначає Л. П. Сергієнко, метою системного підходу є вивчення об'єкта як цілого, але складеного з різних взаємопов'язаних елементів, упорядкованих і складно організованих. Системний підхід дозволяє виявити інтегративні (лат. *integratio* – об'єднання в ціле різних частин, елементів) системні ознаки та якісні характеристики, яких немає в окремих елементах, формуючи систему [481, с. 240].

Т. Г. Трушнікова «системний підхід» трактує як інноваційний напрям, що «досліджує сутність і закономірності виховання й навчання як єдину систему педагогічного процесу, як комплекс взаємозалежних заходів щодо формування світогляду та системи понять основ наук, системного мислення» [550, с. 71].

Отже, реалізація системного підходу дозволяє розглянути професійну підготовку майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій як систему, багатоелементна структура якої складається з мети, завдань, змісту, форм, методів, засобів, методичного забезпечення та прогнозованих результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Таким чином, розкрито методологію дослідження підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Показано роль акмеологічного, аксіологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та системного методологічних підходів у професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Висновки до першого розділу

Науковці (Т. О. Дмитренко, Ю. О. Лянной, Є. В. Скриплева та Т. В. Скобликова, С. А. Чернігівська, Г. Х. Яворська та ін.) акцентують увагу на необхідності оптимізації магістерської підготовки у вітчизняних закладах вищої освіти й спрямування її на формування високоосвіченої особистості,

здатної до творчої діяльності, готової до самореалізації та самовизначення в професійній, суспільній і особистій сферах життєдіяльності.

Вчені (Т. І. Коваль, В. В. Третько, М. А. Умрик та ін.) вказують, що стрімка комп'ютеризація суспільства, як у нашій державі, так і за кордоном, висуває нові вимоги до організації освітнього процесу в закладах вищої освіти. На перший план виходить питання забезпечення майбутніх магістрів високоефективним інструментарієм для розв'язання навчальних задач.

Дослідники (О. С. Гадючко, І. Б. Гринченко, Ю. В. Драгнев, Р. В. Клопов, Є. О. Павленко, А. В. Сват'єв, О. Ю. Сухобок та ін.), розкриваючи окремі аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, підкреслюють їх значення для якісно нового опанування студентами навчальних дисциплін.

До поняттєво-категоріального апарату дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій віднесено такі поняття: «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність», «готовність фахівця до професійної діяльності», «професійна готовність», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», «магістр», «педагогічна освіта магістрів», «професійна компетентність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «фізична культура», «фізична культура особистості», «фізична культура особистості фахівця фізичного виховання та спорту», «фізичне виховання», «спорт», «інформаційна компетентність», «інформаційно-комунікаційна компетенція», «інформаційно-комунікаційна компетентність» та «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту».

Подано авторське тлумачення понять:

– професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій розглядається як освітній процес, у який інтегровано програмні та технічні засоби збору,

обробки й поширення інформації, що дозволить майбутнім магістрам ефективно реалізовувати професійні функції з метою підвищення фізичної та інтелектуальної активності людей, їх фізичного вдосконалення або досягнення ними вищих спортивних результатів;

– готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається як комплексна характеристика особистості, що виявляється в мобілізації її фізіологічних і психологічних систем, інтелектуальних, компетентнісних і мотиваційних ресурсів, а також знань про застосовність продуктів цифрової трансформації відповідної галузі для ефективного виконання професійних обов'язків на засадах колаборизму, активності, інноваційності й результат-зорієнтованості;

– професійна компетентність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається як сукупність професійних і особистісних якостей майбутніх магістрів, яка відображає наявність їх мотивації та інтересу до діяльності у сфері фізичної культури і спорту, базується на забезпеченні рухової активності індивідів, передбачає оволодіння знаннями педагогічної, тренерської діяльності, практичним досвідом з оздоровлення різних верств населення та залучення їх до занять фізичними вправами;

– інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту розглядається як динамічний конструкт, що базується на набутих теоретичних знаннях, практичних умінь і навичках, здатності особистості до оволодіння новими інформаційними технологіями, вільному орієнтуванні в інформаційному просторі та забезпечує ефективну реалізацію поставлених завдань у науковій і професійній діяльності, професійний розвиток та самореалізацію.

Показано, що синтез акмеологічного, аксіологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та системного методологічних підходів дозволив найбільш оптимально розглянути проблемність, наповнення і особливості професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

РОЗДІЛ II

ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В ЗАРУБІЖНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Аналіз досвіду професійної підготовки магістрів фізичної культури та спорту в Латвії

Наука й освіта в умовах сьогодення покликані готувати людину інноваційного типу, компетентного, кваліфікованого і конкурентоспроможного фахівця, здатного до ефективної адаптації в мінливих умовах сучасного суспільства. Як зазначив у своїй доповіді В. Г. Кремень, «державна освітня політика здійснюється в умовах розширення спектру та збільшення сили трансформаційних впливів європейської інтеграції та світової глобалізації. Але, незважаючи на низку позитивних зрушень у національній освіті, накопичуються невідповідності в передовій європейській і світовій практиці...» [372, с. 4]. Тому на сьогодні особливо гостро стоїть питання реформування професійної підготовки магістрів у закладах вищої освіти України відповідно до світових стандартів. Зокрема, суттєвої оптимізації потребує вітчизняна система професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури та спорту з урахування міжнародного досвіду, спираючись на вітчизняні традиції.

На нашу думку, вивчення міжнародного досвіду професійної підготовки фахівців є надзвичайно важливим для України і уможливорює процеси інтернаціоналізації освіти, розвиток міжнародних освітніх програм і, відповідно, ефективну інтеграцію вітчизняної освіти до загальноєвропейського та світового освітнього простору.

Дослідники (Ю. Войнар, Д. Наварецький, І. Д. Глазирін, Л. П. Сущенко та ін.) вказують, що традиційну вищу освіту в економічно розвинених країнах Європи надають класичні університети, спеціалізовані коледжі, академії, інститути і професійно орієнтовані вищі школи.

Нами було вивчено і проаналізовано закордонний досвід підготовки за магістерськими програмами, які були розроблені та затверджені в закладах вищої освіти Європи (Латвії, Австрії) та Китаю, що буде слугувати потребам розвитку галузі фізичної культури та спорту в Україні.

У країнах Балтії підготовка магістрів фізичної культури і спорту здійснюється в Латвійській академії спортивної освіти в місті Рига

(Latvian Academy of Sport Education), в Естонії – у класичному Університеті в м. Тарту (University of Tartu), у Литві – у Литовському спортивному університеті в місті Каунас (Lietuvos sporto universiteto).

Охарактеризуємо особливості системи підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в Латвії. Заклади вищої освіти у Латвії мають «університетський» та «неуніверситетський» типи. Вищу освіту можна отримати у коледжі або у вищій школі. Для вступу до закладів вищої освіти необхідно надати диплом середньої освіти. На підставі акредитованих освітніх програм у закладах вищої освіти можна здобувати академічну освіту (бакалавр, магістр, академічні ступені, вчений ступінь (доктор); вищу професійну освіту (IV та V рівні професійної кваліфікації – професійні ступені бакалавра та магістра).

У коледжі (koledža) реалізуються освітні програми першого рівня професійної вищої освіти. Тривалість навчання після отримання середньої освіти становить два-три роки. Ці програми належать до програм вищої освіти «неуніверситетського» типу і зорієнтовані на отримання професійних знань, вмінь та навичок. Навчання у коледжах та подальша робота не пов'язані з науково-дослідною роботою. Отримана кваліфікація відповідає IV рівню професійної кваліфікації – підготовці, що надає можливість виконувати складну роботу відповідно до зміни ситуації, брати відповідальність за розподіл ресурсів, організувати і керувати роботою інших фахівців.

У вищій школі (augstskola) здійснюються програми професійної вищої освіти другого рівня і академічної вищої освіти. Після закінчення програми професійної вищої освіти другого рівня присуджується V рівень професійної кваліфікації. Це – вища кваліфікація, яка надає можливість самостійно аналізувати, приймати рішення, планувати, організувати, керувати, контролювати та вести науково-дослідну роботу. Ці програми прирівнюються до програм вищої освіти «університетського» типу, відповідно до яких освіта орієнтована на наукову і дослідницьку роботу. Програма академічного вищої освіти надає право отримати ступінь бакалавра через чотири роки з можливістю подальшого навчання в магістратурі. Навчання за магістерською програмою здійснюється один-два роки, а для отримання ступеня в цілому необхідні п'ять-шість років.

Зупинимося на особливостях підготовки кадрів з фізичної культури у Латвійській академії спортивної педагогіки (Latvian Academy of Sport Education) в місті Рига [649].

Латвійська академія спортивної педагогіки (Latvian Academy of Sport Education) є єдиним університетом серед спеціалізованих закладів вищої освіти Латвії, який здійснює підготовку фахівців зі спорту. Ця академія спортивної педагогіки була створена 6 вересня 1921 року як Латвійський інститут фізичної освіти, який 8 листопада 1991 року був перейменований у Латвійську академію спортивної педагогіки (ЛАСП). ЛАСП є акредитованим (з 14.07.1998 р.) державним закладом вищої освіти, у якому навчання проводиться латвійською та англійською мовами. Постанова про створення Латвійської академії спортивної педагогіки була затверджена Кабінетом міністрів Латвійської республіки. Протягом 98 років існування Латвійська академія спортивної педагогіки підготувала понад 8000 фахівців для галузі спорту.

ЛАСП здійснює акредитовані програми навчання для підготовки дипломованих фахівців для роботи в установах та організаціях сфери освіти, спорту, а також у державних і муніципальних установах і підприємницьких товариствах. Студенти отримують знання, набувають вміння і навички, необхідні для управлінської та організаційної діяльності в галузі спорту, зміцнення здоров'я, інших видів діяльності та отримують наступні кваліфікації: вчитель спорту (фізичної культури), старший тренер з виду спорту, керівник у сфері спорту (спортивний менеджер), фахівець з рекреації, фізіотерапевт.

ЛАСП, починаючи з 2010/2011 навчального року, акредитувала такі професійні вищі магістерські програми навчання: «Спеціаліст з охорони здоров'я у галузі спорту» (Professional Master Study Programme Health Care Specialist in Sport) та «Спортивна наука» (Professional Master Study Programme Sport Sciene) (рис. 2.1).

The screenshot displays the website of the Latvian Academy of Sport Education (LSPA). The top navigation bar includes links for 'Sākums', 'Aizumi', 'LSPA', 'Studiju iespējas', 'Pētniecība', 'Tālruniņš', 'Studētājiem', 'Kadras', 'Bibliotēka', 'ERASMUS', 'Kontakti', 'LV', and 'EN'. The main content area features a red header for the 'PROFESIONĀLĀ MAGISTRA AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMA „SPORTA ZINĀTNE” (KODS 47813)'. Below this, it lists program details: 'Programmas nosaukums: Profesionālā maģistra augstākās izglītības programma „SPORTA ZINĀTNE”', 'Kods: 47813', and 'Iegūstamā profesionālā kvalifikācija: IZGLĪTĪBAS UN SPORTA DARBA SPECIĀLISTS ar vienu no šādiem kvalifikācijām: sporta skolotājs; sporta veida vecākais treneris; vadītājs sporta jomā; rekreācijas speciālists'. It also mentions 'Iegūstamais grāds: PROFESIONĀLĀ MAGISTRA GRĀDS SPORTA ZINĀTNĒ' and 'Programma akreditācija: Līdz 2023.gada 31 decembrim'. A sidebar on the right contains a 'Select Language' dropdown, a 'LSPA NOTIKUMU KALENDĀRS' section with 'LSPA pasākumi decembrī', and a 'LSPA ZĪMOLS' section with 'ESF PROJEKTS STARPTAUTISKS DOKTORA STUDIJU PROGRAMMAS „SPORTA ZINĀTNE” (IZVEIDEI)'. The bottom of the page lists 'LSPA pasākumi decembrī' including 'Studentu informatīvā sistēma', '@lspa.lv e-pasts', 'Kursu vadības sistēma', 'LSPA Sporta nozares bibliotēka', and 'Profesionālās cilvēces un'.

Рис. 2.1. Фрагмент сторінки вебсайту Латвійської академії спортивної педагогіки (Latvian Academy of Sport Education)

Метою магістерської програми «Спортивна наука» є забезпечення професійного навчання зі спортивної науки відповідно до державних економічних, культурних і соціальних потреб у контексті спортивної науки; забезпечення професійних досліджень, що ґрунтуються на теоріях спортивної науки, які відповідають професійним стандартам та мають практичну реалізацію у сфері освіти та спорту. Стислий опис магістерської програми «Спортивна наука» подано у таблиці 2.1. Навчальний план підготовки магістра за напрямом «Спортивна наука» розрахований на 2 роки і становить 97,5 кредитів ECTS. Основний зміст програми містить п'ять блоків: 1) навчальні курси, що забезпечують отримання знань з найновіших досягнень у теорії та практиці спорту (22,5 кредитів ECTS); 2) навчальні курси, пов'язані з науково-дослідною роботою, творчою роботою, проектуванням та управлінням у сфері спорту (13,5 кредитів ECTS); 3) навчальні курси, спрямовані на опанування знань з педагогіки та психології (9 кредитів ECTS); 4) педагогічна практика (7,5 кредитів ECTS); 5) магістерський державний іспит, частиною якого є розробка та захист магістерської роботи (45 кредитів ECTS).

Таблиця 2.1

Опис магістерської програми «Спортивна наука»

№ з/п	Код програми 47813	
1.	Професійна кваліфікація (Professional qualification)	Спеціаліст з освіти та спорту (education and sport specialist)
2.	Кваліфікація (qualification)	<ul style="list-style-type: none"> • викладач спорту (a sports teacher) • спортивний старший тренер (a sports senior coach) • спортивний менеджер (a sport manager) • спеціаліст з рекреації (a recreation specialist)
3.	Ступінь (Degree)	Професійний магістр зі спортивної науки (professional master degree in sport science)
4.	Тип навчання (Study type)	Денне навчання (Full time studies)
5.	Обсяг програми (Programme amount)	65 СР (97.5 ECTS)
6.	Тривалість навчання (Study length)	1 рік 7 місяців (4 семестри) (1 year 7 months (4 semesters))
7.	Вартість навчання за рік (Tuition fee per year)	2000 EUR (2600 USD)
8.	Мова навчання (Study language)	Англійська (для іноземних студентів) English (for foreign students)

Фрагмент змісту професійної магістерської програми «Спортивна наука» (content of professional master study program «sport science») представлений навчальними курсами, що забезпечують опанування найновіших досягнень у теорії та практиці спорту (Study courses, providing the acquisition of latest achievements in theory and practice of Sport), поданий у таблиці 2.2. (Content of professional master study program «SPORT SCIENCE») [649].

Блок навчальних курсів, пов'язаних з науково-дослідною роботою, творчою роботою, проектуванням та управлінням у сфері спорту містить п'ять дисциплін: 1) «Технологія та методологія дослідження» (код РМ_PPV_2.1) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у 2-му семестрі; 2) «Науково-педагогічна лексика з іноземної мови» (код РМ_PPV_2.2) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у 2-му семестрі; 3) «Дослідження сучасного інформаційного простору» (код РМ_PPV_2.3) – 1,5 кредит ECTS, тестова форма контролю у 1-му семестрі; 4) «Екологічно орієнтоване управління» (код РМ_PPV_2.4) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у 1-му семестрі; 5) «Структура наукових досліджень» (код РМ_PPV_2.5) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у першому семестрі.

Блок навчальних курсів, пов'язаних з педагогікою та психологією, складається з трьох дисциплін: 1) «Творчість у спортивній педагогіці» (*Creativity in Sport Pedagogy*) (код РМ_PP_3.1) – 1,5 кредит ECTS, тестова форма контролю у 2-му семестрі; 2) «Ефективне навчання» (*Effective teaching and learning*) (код РМ_PP_3.2) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у 1-му семестрі; 3) «Психологічні теорії особистості» (*Psychological Theories of Personality*) (код РМ_PP_3.3) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у 1-му семестрі.

У третьому семестрі відбувається захист практики відповідно до обраної кваліфікації: практика тренера, старшого тренера (*Practice of Sport Senior Coach*) (код РМ_Pr_4.1.1) – 9 кредитів ECTS; практика фахівця з рекреації (*Practice of Specialist of Recreation*) (код РМ_Pr_4.1.2) – 9 кредитів ECTS; практика спортивного менеджера (*Practice of Sport Manager*) (код РМ_Pr_4.1.3) – 9 кредитів ECTS; практика спортивного вчителя (*Practice of Sport Teacher*) (код РМ_Pr_4.1.1) – 9 кредитів ECTS.

Фрагмент змісту професійної магістерської програми «Спортивна наука» – магістерський державний іспит, розробка та захист магістерської – роботи подано у таблиці 2.3. (Content of professional master study program «SPORT SCIENCE») [649].

Таблиця 2.2

Навчальні курси, що забезпечують опанування найновіших досягнень у теорії та практиці спорту
(Content of professional master study program «SPORT SCIENCE»)

Study courses, providing the acquisition of latest achievements in theory and practice of Sport)

№ з/п	Назва курсу (TITLE OF COURSE)	Тестова форма, семестр (Test form, Semester)	КР	ECTS	Код
I.1.	Професійна кваліфікація - «Актуальні проблеми в теорії спорту та спортивна наука сьогодні» (один з) (Professional Qualification - Current Problems in Sport Theory and Sport Science Today (one of):	Тест 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.
I.1.1.	- Професійна кваліфікація «Старший тренер з виду спорту» (Senior Coach in a Kind of Sport)	Тест (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.1.1.
I.1.1.1	- Професійна кваліфікація «Старший тренер з фізичного тренування» (Senior Coach in Physical Training)	Тест (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.1.1.2.
I.1.1.2	- Професійна кваліфікація «Старший тренер з психологічного тренінгу» (Senior Coach in Psychological Training)	Тест (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.1.1.3.
I.1.2.	- Професійна кваліфікація «Спеціаліст з рекреації» (Recreation Specialist)	Тест (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.2.
I.1.3.	- Професійна кваліфікація «Спортивний менеджер» (Sports Manager)	Тест (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.3.
I.1.4.	- Професійна кваліфікація «Спортивний вчитель» (Sports Teacher)	Тест (3) 1, 2, 3	13 (5+5,5+2,5)	19,5 (7,5+8,25+3,75)	PM_STP_1.1.4.
I.2.	Дослідницький процес у спортивній науці (Research Process in Sport Science)	1	2	3	PM_STP_1.2.
Разом (Total):			15	22,5	

Таблиця 2.3

**Фрагмент змісту професійної магістерської програми «Спортивна наука» (47813) –
магістерський державний іспит, розробка та захист магістерської роботи**

№ з/п	НАЗВА КУРСУ	Тестова форма, семестр	КР	ECTS	Код
5.1.	Розробка та захист магістерської роботи	1,2,3,4	30	45	PM_MVP_5.1
5.1.1.	План магістерської роботи	План, /	0,5	0,75	PM_MVP_5.1.1.
5.1.2.	Теоретичне обрuntuвання (аналіз літератури та документів для узагальнення)	Матеріали магістерської дисертації, /	3	4,5	PM_MVP_5.1.2.
5.1.3.	Опис методів дослідження, організація досліджень	Матеріали магістерської дисертації, /	2,5	3,75	PM_MVP_5.1.3.
5.1.4.	Теоретичне обрuntuвання (удосконалення), магістерська робота, 1-а частина проєкту	Магістерська робота 1-а частина, 2	3,5	5,25	PM_MVP_5.1.4.
5.1.5.	Презентація, публікація результатів досліджень	Сертифікат учасника наукової конференції ЛАСП, 2	1	1,5	PM_MVP_5.1.5.
5.1.6.	Опис методів дослідження, організація досліджень, магістерська робота 2-а частина проєкту	Магістерська робота 2-а частина, 2	1	1,5	PM_MVP_5.1.6.
5.1.7.	Узагальнення матеріалів дослідження, процес I	Матеріали магістерської роботи, 2	2	3	PM_MVP_5.1.7.
5.1.8.	Узагальнення матеріалів дослідження, процес II	Матеріали магістерської роботи, 3	2	3	PM_MVP_5.1.8.

Продовження таблиці 2.3

№ з/п	НАЗВА КУРСУ	Тестова форма, семестр	КР	ECTS	Код
5.1.9.	Узагальнення матеріалів дослідження, процес 3, магістерська робота 3-а частина проекту; Матеріали досліджень	Магістерська робота 3-я частина, 3	2,5	3,75	PM_MVP_5.1.9.
5.1.10.	Попередній захист магістерської роботи (на засіданні кафедри)	Магістерська робота 3-я частина Протокол засідання кафедри, 3	1	1,5	PM_MVP_5.1.10.
5.1.11.	Підготовка, оформлення магістерської роботи. Подання об'рунтованої тези для рецензування	Магістерська робота, 3	4	6	PM_MVP_5.1.11.
5.1.12.	Іспит магістратури, частина I - інтегральний тест професійного магістра та професійного кваліфікаційного рівня	Тест (письмово), 4	2	3	PM_MVP_5.1.12.
5.1.13.	Державний іспит, частина II - захист магістерської роботи з професійної магістерської програми ЛАСП на Державній екзаменаційній комісії зі спортивних наук	ЛАСП Професійний магістр зі спортивних наук, протокол Державної екзаменаційної комісії зі спортивних наук, 4	3	4,5	PM_MVP_5.1.13.
Разом:			30	45	

Наприкінці навчання майбутні магістри складають магістерський державний іспит – 45 кредитів ECTS, частиною якого є розробка та захист магістерської роботи (*Work out and Defend Master Thesis*). Підготовка магістерської роботи здійснюється у кілька етапів, основними з яких є підготовка плану магістерської роботи (*Plan of Master Thesis*); теоретичне обґрунтування роботи (аналіз літератури та документів для узагальнення) (*Theoretical Substation (Literature and Document Analysis and Generalization)*); опис методів дослідження, організація досліджень (*Description of Research Methods, Research Organization*); теоретичне обґрунтування (удосконалення); магістерська робота, три частини проекту (*Theoretical Substation (Improvement). Master Thesis 1st-3rd Parts of Draft*); презентація, публікація результатів досліджень; попередній захист магістерської роботи (на засіданні кафедри) (*Pre - Defence of Master Thesis (at the Department Meeting)*); підготовка, оформлення магістерської роботи; подання обґрунтованої тези для рецензування (*Preparation, Design of Master Thesis. Submission of the Bound Thesis for Reviewing*).

Магістерський державний іспит складається з двох частин: комплексного іспиту з професійної кваліфікації (*Master State Exam Part I - Professional Master's Degree and Professional Qualification Integrated Test*) та захисту магістерської роботи з професійної магістерської програми ЛАСП на Державній екзаменаційній комісії зі спортивних наук (*Master State Exam Part II - Defence of Master Thesis in LASE Professional Master Degree in Sport Science State Examination Commission*).

Випускники магістратури отримують можливість подальшої освіти в докторантурі за спеціальністю «Спортивна наука» (термін навчання 3,5 роки) для здобуття наукового ступеня доктора в галузі спортивної науки.

Отже, аналіз змісту професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту у Латвії є корисним з огляду на запозичення досвіду для пошуку резервів поновлення та покращення наявної вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури та спорту в Україні.

2.2. Вивчення австрійського досвіду професійної підготовки магістрів фізичної культури та спорту у вищій школі

В умовах сьогодення система вищої освіти в Україні знаходиться у стадії постійного реформування, що обумовлене постійним розвитком

суспільства, вдосконаленням інтелектуального ресурсу людини, який є базовим компонентом соціального та економічного благополуччя держави. Система вищої освіти представлена як основний механізм такого розвитку.

Австрійські заклади вищої освіти посідають стійке положення серед переліку європейських міжнародних університетів. Австрійські дипломи – це дипломи європейського зразка, й, відповідно, вони дають право працювати в будь-якій європейській країні без будь-яких додаткових умов проходження процедур нострифікації (процедури визнання іноземних дипломів) [141].

Найпопулярнішими спеціальностями в Австрії вважають природничі, економічні та інженерні. Традиційно актуальними і престижними є медична і юридична сфери, журналістика та психологія [141].

Вищу освіту можна здобути у таких закладах вищої освіти: університети, включаючи ті, що надають гуманітарну освіту; Fachhochschulen (технічні коледжі / професійна освіта); університетський центр безперервної освіти – Університет Кремс Дунай (Donau-Universität Krems); приватні університети (після акредитації); педагогічні та професійні академії (педагогічні коледжі, що надають загальну і професійну освіту); gehobene Akademien für Technisch-Medizinische Und Dienste Hebammenakademien (коледжі для медичних техніків і коледжі для акушерок); низка освітніх установ, що надають освіту університетського типу [141].

Одним із закладів вищої освіти, який здійснює підготовку фахівців у галузі спортивних наук, є Віденський університет (нім. *Universität Wien*, лат. *Alma Mater Rudolphina Vindobonensis*) – один із найбільших університетів Європи та найбільший заклад вищої освіти в німецькомовному просторі, заснований у 1365 році. Університет входить до першої сотні найкращих закладів вищої освіти Європи, і підтвердженням цьому є відомі випускники Віденського університету, серед яких 15 лауреатів Нобелівської премії [669].

У Віденському університеті навчається близько 92 000 студентів. На вибір студентів університет пропонує більше ніж 130 курсів. Окрім офіційної назви, заклад має назву *Гауптуні* (нім. *Hauptuni* – *Головний університет*) [669].

Віденський університет є одним з найбільших дослідницьких центрів в Європі, оскільки в ньому працює близько 7 тис. вчених та діє 16 дослідницьких платформ. Заклад проводить політику збільшення фінансування дослідницьких проєктів та залучення академіків з усього світу (кількість яких у 2018 році склала 75% від загального складу професорсько-викладацького складу). Фінансування наукових проєктів налічує близько 80 млн. євро. До 2015 року університет опублікував 98633 наукові роботи і 72295 наукових проєктів.

Структура Віденського університету включає 15 факультетів і 4 центри. Віденський університет пропонує навчання за 170 програмами, серед яких магістерські курси, 12 – викладаються англійською мовою [669].

Зупинимося на особливостях підготовки фізкультурних кадрів у Віденському університеті, який готує фахівців за програмою «Магістр у галузі спортивної науки» (рис. 2.2).

The screenshot shows the website for the University of Vienna, specifically the page for the 'Sport Science (Master)' program. The page layout includes a top navigation bar with 'EN', a search box, and 'Quick links'. Below this is the university logo and the text 'Teaching Affairs and Student Services'. A secondary navigation bar contains 'Studying', 'Teaching', 'News', 'Contact Form', and 'About Us'. A breadcrumb trail reads: 'You are here: > University of Vienna > Teaching Affairs and Student Services > Studying > Degree programmes > Master Programmes > Sport Science (Master)'. The main heading is 'Sport Science (Master)'. To the right is a 'Studying' menu with options like 'Choice of Degree', 'Degree programmes', 'Bachelor/diploma programmes', 'Master Programmes', 'Master Programmes by Topic', 'Degree Programmes in Foreign Languages', 'Master Access Guide', 'Joint Curricula', 'Doctorate/PhD programmes', 'Teacher Education Programme', 'Postgraduate Programmes', 'Admission procedure', 'Degree programmes with an entrance exam procedure', 'Tuition fee', 'Study organisation', and 'Student Life - Who can help me with...?'. The main content area features a photo of students in a laboratory setting. To the right of the photo is a box with the following information: 'Master of Science', 'Degree Programme Code: 066 826', '4 semesters / 120 ECTS credits', 'Language: German', 'Supplementary examination of sporting aptitude (in German)', and 'Curriculum'. Below this is an 'Attention' box stating: 'Please note that the instruction language of this programme is German. To start the degree programme, you need to hold a...'. The bottom of the page is a dark blue bar with the caption 'Рис. 2.2. Фрагмент сторінки вебсайту Віденського університету (Universität Wien)'.

Рис. 2.2. Фрагмент сторінки вебсайту Віденського університету (Universität Wien)

Магістерська програма «Спортивна наука» надає студентам можливість застосовувати свої знання та компетенції в наукових, технічних, медичних, гуманістичних та суспільно-наукових підгалузях спортивної науки для того, щоб вирішувати практичні питання, пов'язані зі спортом. Студенти здобувають академічні та методичні компетенції у галузі базових і прикладних досліджень, отримують знання щодо планування та керувати процесами тренувань, а також організації заходів, спрямованих на зміцнення та профілактику (первинна, вторинна та третинна профілактика) здоров'я за допомогою фізичних вправ і занять спортом.

Код магістерської програми «Спортивна наука» 066 826, тривалість навчання складає 4 семестри, загальний обсяг – 120 кредитів ECTS. Дисципліни викладаються німецькою мовою.

Представимо короткий опис магістерської програми навчання, яка складається з обов'язкових та альтернативних модулів. Модуль А «Організація та управління у спорті» – 6 кредитів ECTS. Модуль В «Діагностика та впровадження у спортивній науці» вміщує теми з функціональної анатомії, структури тіла та корекції фігури у спорті, психології здоров'я (діагностика та корекція), методів і концепцій біомеханіки та спортивної інформатики – 19 кредитів ECTS. Модуль С «Методи та сфери застосування досліджень у спортивній науці» включає факультативний дослідницький семінар, вивчення якісних та кількісних методів дослідження, а також проходження наукової практики – 19 кредитів ECTS. Структуру обов'язкових модулів магістерської програми навчання «Спортивна наука» у Віденському університеті (Universität Wien) подано в таблиці 2.4.

Група альтернативних обов'язкових модулів представлена дисциплінами з тренувальної терапії та дисциплінами з організації, діагностики та інтервенції в масових і елітних видах спорту.

За першою групою модулів майбутні магістри отримують знання з неврології, ортопедії, внутрішньої медицини – фармакологічної терапії та функціональної діагностики, кардіопульмональної функціональної діагностики, психологічних та психосоматичних розладів та методів їх лікування, фізіотерапії, фізичної активності, психосоціальних аспектів тренувальної терапії.

Таблиця 2.4

Структура магістерської програми «Спортивна наука» у Віденському університеті (Universität Wien)

Назва дисципліни	Переклад	Обсяг
MSA Organization and Management of Sports	MSA Організація та управління у спорті	6 ECTS
MSA.I Dynamics of Groups and Organisations	MSA.I Групові та організаційні динаміки	
MSA.II Quality in Service Organisations	MSA.II Якість у сервісних організаціях	
MSB Diagnostic and Intervention in Sport Science	MSB Діагностика та впровадження у спортивній науці	19 ECTS
MSB.I Training Plans and Training Control	MSB.I Навчальні плани та контроль навчальної діяльності	
MSB.II Functional Anatomy	MSB.II Функціональна анатомія	
MSB.III Body Images and Body Shaping in Sports	MSB.III Структура тіла та корекція фігури у спорті	
MSB.IV Health Psychology (Diagnostics and Intervention)	MSB.IV Психологія здоров'я (діагностика та корекція)	
MSB.V Methods and Concepts of Biomechanics and Sportinformatics (Diagnostics and Intervention)	MSB.V Методи та концепції біомеханіки і спортивної інформатики (діагностика та впровадження)	
MSC Methods and Fields of Application of Research in Sport Science	MSC Методи та сфери застосування досліджень у спортивній науці	19 ECTS
MSC.I Research Seminar / Elective Seminar	MSC.I Дослідницький семінар / Факультативний семінар	
MSC.II Qualitative Methods	MSC.II Якісні методи дослідження	
MSC.III Quantitative Methods	MSC.III Кількісні методи дослідження	
MSC.IV Scientific Practice - Support	MSC.IV Наукова практика	
MSD Master Degree	Ступінь магістра MSD	25 ECTS
MSD.I Master's Seminar	MSD.I Семінар	

Зазначена група альтернативних обов'язкових модулів (MTT Alternative Group of Compulsory Modules Training Therapy) спрямована на формування у майбутніх магістрів вмій та практичних навичок роботи з тренувальної терапії (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5

Структура магістерської програми «Спортивна наука».
Альтернативна група обов'язкових модулів з тренувальної терапії
(MTT Alternative Group of Compulsory Modules Training Therapy)

Назва дисципліни	Переклад	Обсяг
MTT.1 Syndroms and Training Therapy	MTT.1 Синдроми та тренувальна терапія	16 ECTS
MTT.1.I Neurologic Syndroms and Training Therapy	MTT.1.I Неврологічні синдроми та тренувальна терапія	
MTT.1.II Orthopedic Syndroms and Training Therapy	MTT.1.II Ортопедичні синдроми та навчальна терапія	
MTT.1.III Internal Medicine A - Syndroms, Interventional and Pharmacological Therapies	MTT.1.III Внутрішня медицина А - Синдроми, інтервенційна і фармакологічна терапія	
MTT.1.IV Internal Medicine B - Functional Diagnostics and Training Therapy	MTT.1.IV Внутрішня медицина В - Функціональна діагностика і тренінгова терапія	
MTT.1.V Cardiopulmonary Functional Diagnostic	MTT.1.V Кардіопульмональна функціональна діагностика	
MTT.1.VI Psychological and Psychosomatic Disorder and Training Therapies	MTT.1.VI Психологічні та психосоматичні розлади і методи лікування	
MTT.2 Aspects of Practical Training Therapy	MTT.2 Аспекти практичної тренувальної терапії	14 ECTS
MTT.2.I Communication and Motivation-Volition	MTT.2.I Зв'язок і мотивація	
MTT.2.II Promotion of Training and Physical Activity	MTT.2.II Впровадження навчання і фізичної активності	
MTT.2.III Promotion of Training and Physical Activity	MTT.2.III Сприяння навчанню та фізичній активності	
MTT.2.IV Job Related Basics of Law	MTT.2.IV Основи права, пов'язані з роботою	
MTT.2.V Physiotherapy	MTT.2.V Фізіотерапія	
MTT.2.VI Psychosocial Aspects in Training Therapy	MTT.2.VI Психосоціальні аспекти тренувальної терапії	
MTT.3 Work experience: Training Therapy	MTT.3 Досвід роботи: тренувальна терапія	16 ECTS
MTT.3.I Work Experience: Training Therapy - Supervision	MTT.3.I Досвід роботи: тренувальна терапія – спостереження	
Разом		46 ECTS

За другою групою модулів майбутні магістри отримують знання: Модуль 1. Діагностика та інтервенція у спорті – 20 кредитів ECTS (спортивна медична діагностика, спортивна психологічна діагностика та інтервенція, дослідницький семінар: масовий та елітний спорт, прикладна біомеханіка та інформатика у спорті, фізіологічні адаптації у спорті); Модуль 2. Розробка проєктів і програм у спорті – 10 кредитів ECTS (проєктні та бізнес плани, програми та мережі у спорті, контролінг: управління бізнесом); Модуль 3. Досвід роботи: організація, діагностика та впровадження у спорті – 16 кредитів ECTS (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Структура магістерської програми «Спортивна наука».
Альтернативна група обов'язкових модулів з організації, діагностики та інтервенції в масових та елітних видах спорту
(MOD Alternative Group of Compulsory Modules Organisation, Diagnostics and Intervention in Mass and Elite Sports)

Назва дисципліни	Переклад	Обсяг
MOD.1 Diagnostics and Intervention in Sports MOD.1.I Sportsmedicinal Diagnostics MOD.1.II Sportpsychological Diagnostics and Intervention MOD.1.III Research Seminar - Mass and Elite Sports MOD.1.IV Applied Biomechanics and Informatics in Sports MOD.1.V Physiological Adaptions in Sports	MOD.1 Діагностика та інтервенція у спорті MOD.1.I Спортивна медична діагностика MOD.1.II Спортпсихологічна діагностика та інтервенція MOD.1.III Дослідницький семінар – Масовий і елітний спорт MOD.1.IV Прикладна біомеханіка й інформатика у спорті MOD.1.V Фізіологічні адаптації у спорті	20 ECTS
MOD.2 Project and Programme Development in Sports MOD.2.I Project- and Business Plans MOD.2.II Programmes and Networks in Sports MOD.2.III Controlling - Business Management	MOD.2 Розробка проєктів і програм у спорті MOD.2.I Проєктні та бізнес плани MOD.2.II Програми і мережі у спорті MOD.2.III Контролінг - управління бізнесом	10 ECTS
MOD.3 Work Experience: Organisation, Diagnostics and Intervention in Sports MOD.3.I Work Experience: Organisation, Diagnostics and Intervention in Sports - Supervision	MOD.3 Досвід роботи: організація, діагностика і впровадження у спорті MOD.3.I Досвід роботи: організація, діагностика і інтервенція у спорті – спостереження	16 ECTS
Разом		46 ECTS

Наприкінці навчання студенти повинні пройти магістерський семінар та скласти магістерський іспит. Магістри набувають таких навичок: висока кваліфікація в роботі з дітьми, підлітками та дорослими в масових та елітних видах спорту; уміння знаходити проблеми теорії і практики у спорті; новітні підходи у професійній практиці. Випускники мають змогу працювати у сфері коучингу та управління в різних видах спорту та спортивних секторах.

Національна система освіти Австрії пережила різні за глибиною й масштабами реформи, у які були вкладені чималі ресурси, також і фінансові. Реформи вищої освіти набули статусу державної політики, адже держави почали усвідомлювати, що її майбутній розвиток значною мірою визначається рівнем вищої освіти у країні. У руслі цієї політики вирішувалися питання, пов'язані зі зростанням контингенту студентів і кількості закладів вищої освіти, якістю знань, новими функціями вищої школи, поширенням інформації і втіленням нових інформаційних технологій тощо.

Свою вагому роль у реалізації цієї політики у площині підготовки високо кваліфікованих кадрів, серед яких і фізкультурні, відіграв Інсбрукський університет імені Леопольда і Франца. Цей заклад вищої освіти розташований в австрійському місті Інсбрук, має статус університету з 1669 року та є найбільшим освітнім центром австрійської землі Тіроль і третім у країні за кількістю студентів після Віденського та Грацького університетів. Університет пропонує широкий вибір гуманітарних, технічних та медичних спеціальностей, розпочати навчання за якими можна кожні шість місяців: навесні – з 1 березня і восени – з 1 жовтня.

Завдяки активній дослідницькій діяльності та своїй академічній репутації Інсбрукський університет імені Леопольда і Франца входить до рейтингу найкращих закладів вищої освіти світу (рис. 2.3). Також його престижність підтверджується наявністю серед його випускників кількох Нобелівських лауреатів. Університет випускає власний науковий журнал, у якому публікуються результати досліджень, проведених студентами та викладачами. На сьогодні в Інсбрукському університеті функціонує 16 факультетів і 81 кафедра.

Підготовка фахівців з фізичної культури та спорту здійснюється на факультеті психології та спортивної науки. Викладацька й дослідницька

робота на цьому факультеті зосереджена на забезпеченні здорової фізичної й розумової активності та працездатності.

Дослідники факультету працюють у галузі біомеханіки, спортивної психології / освіти та спортивної медицини. Хоча їхні дослідження охоплюють практично всі види спорту, особлива увага приділяється вивченню впливу гірської місцевості на організм людини, яка займається фізичною культурою та спортом.

Ця дослідницька робота протікає із залученням працівників з інших структурних одиниць університету та зацікавлених осіб і є невід'ємною частиною низки навчальних програм. Технологічний центр лижного спорту має визначальне значення для координації дослідницької роботи, що проводиться у Тиролі. Окрім того, новий центр олімпійської підготовки надає широкі можливості професійним спортсменам, «вирощеним» на власній території: аналіз своїх результатів вони отримують на найвищому рівні, так же, як і поради на тренуваннях.

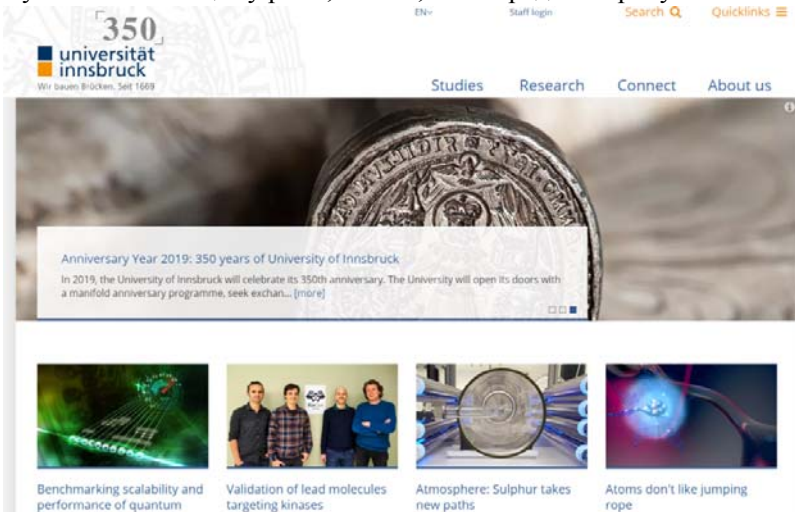

Рис. 2.3. Фрагмент сторінки офіційного вебсайту Інсбрукського університету імені Леопольда і Франца, Австрія (<https://www.uibk.ac.at/>)

Нараховуючи понад 2 000 студентів, факультет психології та спортивної науки є одним з найбільших в університеті Інсбрука. Він має дві основні галузі дослідження: клінічна психологія з особливим акцентом на емоції, пізнання та взаємодію; психологія праці та організаційна

психологія з особливою увагою на психологію повсякденної діяльності. Обидва напрями поєднують фундаментальні дослідження з прикладними. Наприклад, проєкт EMKONT співпрацює з Австрійським Червоним Хрестом для подальшого вивчення психології в надзвичайних ситуаціях, тоді як проєкт PsyAll працює з місцевими компаніями, щоб більше дізнатися про психологію людини в роботі й організації.

Серед освітніх програм факультету – магістерська програма «Спортивні науки» (рис. 2.4). Вона охоплює 120 ECTS-кредитів тривалістю в чотири семестри. Один ECTS-кредит еквівалентний робочому навантаженню у 25 годин. Мова викладання – німецька. Після завершення навчання за цією програмою випускники отримують ступінь магістра наук (MSc).

The screenshot shows the website for the University of Innsbruck, specifically the page for the Master's Programme Sport Science. The page features a green header with the university logo and navigation links. The main content area contains a table with the following details:

Faculty	Faculty of Psychology and Sport Science
Duration / ECTS-Credits	4 semesters / 120 ECTS-Credits
Academic Degree	Master of Science (MSc)
Qualification Level	Master (Second Cycle) EQF Level 7, EQF Level 7
ISCED-F	1014 Sports
Mode of Study	Full Time
Study Code	UC 066-825
Curriculum	Information on the curriculum (2015W)*
Language of Instruction	German
Admission Requirements	Relevant bachelor's degree or equivalent and Language Certificates
Application	Apply ONLINE

Below the table, there is a section titled "Information on the curriculum (2015W)" with a note: "The complete version of the curriculum reflects the currently valid version of the curriculum. It is for informational purposes only and is not legally binding. The legally binding version of the curriculum, including any amendments, may be found in the..."

The right sidebar contains a list of navigation options: Studies, Study programmes, A-Z, Degrees, Faculties, Themes, Additional Offers, Studies Advising Service, Admission to Study Programmes, Organising your studies, International study, Zahlen und Fakten, LfU online, and Further links.

Рис. 2.4. Фрагмент сторінки офіційного вебсайту Інсбрукського університету імені Леопольда і Франца, Австрія, магістерська програма «Спортивні науки» (<https://www.uibk.ac.at/studium/angebot/masportwissenschaft/>)

Магістерська програма «Спортивні науки» належить до циклу природничих наук відповідно до пункту 1 § 54 університетського акту від 2002 року. До навчання в межах цієї магістерської програми можуть бути допущені студенти, які пройшли відповідну бакалаврську програму

факультету, або відповідну бакалаврську програму університету Прикладних наук, або іншу еквівалентну програму у визнаних австрійських або закордонних вищих навчальних закладах.

У межах програми пропонуються курси, що різняться за формою організації, вимогами до оцінювання та обсягу слухацької аудиторії:

1. Лекції (Voice recorder, VO): у формі лекцій надається інформація про галузь дослідження, методи, наукові теорії. Рівень знань, отриманих під час лекцій, не перевіряється й не оцінюється. Організація навчання максимальною кількістю учасників не обмежена.

2. Практичні курси (User Experience/User Equipment, UE): ці курси зосереджені на практичному вирішенні конкретних наукових задач у межах галузі. Рівень знань, отриманих під час практикумів, оцінюється на сталих засадах. Максимальна кількість учасників коливається в межах 15–20 (відповідно до вимог безпеки).

3. Семінари (Special Education, SE): на цих заняттях передбачене поглиблене обговорення наукових тем з використанням студентських презентацій. Робота студентів на семінарах оцінюється. Максимальна кількість учасників – 20 осіб.

4. Лекції з інтегрованими практичними частинами (Volume Unit, VU): заняття цього типу зосереджені на практичному опрацюванні конкретних наукових завдань, які обговорюються під час лекційної частини курсу. На відміну від лекційних, передбачають постійне оцінювання ефективності роботи студентів. Максимальна кількість учасників – 20 осіб.

5. Практичні навчальні курси (Proportional Representation, PR): на таких заняттях студенти набувають практичного досвіду з конкретних наукових завдань, доповнюючи базу, отриману в ході професійної та/або академічної підготовки. Робота студентів оцінюється. Кількість учасників може сягати максимуму з 15 осіб.

6. Експерсії (EXcursio, EX): такі заняття проходять поза університетом. Вони необхідні для набуття практичного досвіду, що здобувається на базі теоретичного курсу та поглиблює його зміст. Максимальна кількість учасників експерсії – 10–20 студентів (відповідно до вимог безпеки, правових та організаційних умов).

Кваліфікаційні характеристики програми.

Маючи за базову відповідну бакалаврську програму «Спортивні науки», магістерська програма відповідає таким вимогам:

1. Передбачає підготовку високо кваліфікованих фахівців у галузі спорту та рухової активності, здатних до самостійної розробки та реалізації наукових проєктів у галузях здоров'я, масового спорту та спортивних змагань.

2. Орієнтована на підготовку випускників, які мають обґрунтовані знання для контролю навчальних процесів різних цільових груп і завдань; є експертами з аналізу рухової активності; уміють підтримувати навчальний процес і технологічний прогрес.

3. Передає поглиблені знання про методи емпіричного дослідження та наукові методи вимірювання у спорті, навчає студентів критичного аналізу.

4. Дає можливість формувати спеціальні наукові здібності.

5. Забезпечує випускників комунікативними навичками впровадження індивідуальних, групових та організаційних заходів у сфері спорту або консультивання організацій та бізнес-компаній у питаннях, пов'язаних зі спортом та рухом.

6. Передбачає здобуття студентами разом з успішним завершенням програми бакалавра зі спортивних наук університету Інсбрука та в межах закону про лікарські професії певної кваліфікації в галузі «тренувальна терапія». Пройшовши відповідне стажування, випускники факультету стають кваліфікованими фахівцями, готовими до проведення навчально-терапевтичних та медично-орієнтованих заходів, необхідних для тренувальної терапії. У межах медичного призначення та залежно від терапевтичної мети вони можуть розробляти індивідуальні плани тренувальної терапії для пацієнта. Загальна та індивідуальна акредитація присуджується Федеральним міністерством охорони здоров'я.

7. Надає право випускникам на відповідну докторську програму «Спортивні науки».

Зміст навчання в межах магістерської програми «Спортивні науки» визначається набором обов'язкових та факультативних модулів: обов'язкова частина є спільною для всіх учасників навчання за програмою, а факультативна формується за принципом конструктора кожним студентом індивідуально.

Обов'язкових модулів – вісім.

Обов'язковий модуль 1. Основи спортивної науки. Це п'ятигодинний модуль, представлений трьома блоками. Його мета – забезпечити обговорення актуальних питань у галузях наукової

підготовки та спортивної психології, спортивної соціології та спортивної освіти.

Результатом навчання в межах модуля 1 випускники володіють такою підготовкою: 1) уміють пояснити та дати критичну оцінку сучасним методам дослідження; 2) розуміються на обраних дослідницьких проєктах та результатах, які мають важливе значення для відповідних спеціальних напрямів; 3) здатні інтерпретувати дослідницьку літературу та сприймати відповідні інформаційні потоки у згаданих наукових галузях спортивної науки; 4) розуміють гендерну специфіку, пов'язану з навчанням, психосоціальними питаннями та ризиком отримання травм.

Тематичні блоки модуля 1:

1.1. Сучасні дослідження в галузі підготовки наук (VO): тривалість – 2 години; 4 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування поглиблених знань і вмінь критично оцінювати результати навчально-наукових досліджень; оцінка методів дослідження на підставі сучасної літератури.

1.2. Сучасні дослідження у спорті, тренувальній психології, спортивній соціології та спортивній освіті (VO): тривалість – 2 години; 4 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування поглиблених знань і вмінь критично оцінювати результати психологічних, соціологічних та освітніх досліджень у галузі спорту; здатність критично оцінювати методи дослідження на підставі сучасної літератури.

1.3. Травматизм в Альпійському спорті (VO): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування знань про причини, поширення та частоту нещасних випадків і травм, а також про обов'язкові профілактичні заходи, яких слід вживати в різних альпійських видах спорту; знань про гендерні відмінності.

Обов'язковий модуль 2. Основи спортивної науки. Це п'ятигодинний модуль, представлений трьома блоками. Його мета – пояснити актуальні теми в галузі нейрофізіології з акцентом на контроль руху, навчання руху та біомеханіку.

Результатом навчання в межах модуля 2 є випускники з таким рівнем підготовки: 1) здатні пояснити та критично оцінити сучасні методи дослідження; 2) оцінюють важливість обраних дослідницьких проєктів та їх результатів для відповідного напрямку дослідження; 3) здатні визначати

сучасні тенденції в згаданих наукових галузях спортивної науки;
4) уміють аналізувати функції спортивного обладнання та класифікувати нові розробки на ринку спортивного обладнання.

Тематичні блоки модуля 2:

2.1. Сучасні дослідження в галузі нейрофізіології (VO): тривалість – 2 години; 4 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування поглиблених знань і вмінь критично оцінювати дослідницькі методи та результати нейрофізіології, орієнтуючись на контроль руху та навчання рухам.

2.2. Сучасні дослідження в галузі біомеханіки (VO): тривалість – 2 години; 4 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування поглиблених знань і вмінь застосовувати і критично оцінювати останні біомеханічні дослідження в різних сферах фізичних вправ та спорту.

2.3. Спортивні аспекти науки про спортивні споруди та спортивний інвентар (VU): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування знань про загальні та спортивні засади й вимоги безпеки для планування, будівництва та експлуатації спортивних споруд різного роду; про функції важливих спортивних пристроїв; про класифікацію нових розробок на ринку спортивного обладнання.

Обов'язковий модуль 3. Методи в галузі спортивної науки. Це - семигодинний модуль, представлений трьома блоками. Результатом навчання в межах модуля 3 є випускники з таким рівнем підготовки: 1) здатні розробляти екзаменаційні проекти відповідно до конкретних завдань; статистично обробляти дані різного масштабування та відповідати на запитання за допомогою адекватної тестової статистики; 2) знайомі з основними етапами створення та оцінки анкетування, розробки керівних принципів для інтерв'ю та розробки схеми власне інтерв'ю; 3) уміють самостійно проводити вимірювання за допомогою обраних вимірювальних приладів, обробляти, професійно інтерпретувати та критично оцінювати дані.

Тематичні блоки модуля 3:

3.1. Багатоваріантна статистика (VU): тривалість – 3 години; 7 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування вмінь опрацьовувати спортивно-наукові питання у складних екзаменаційних проектах з використанням таких методів, як

дисперсійний та регресійний аналіз, факторний аналіз, аналіз надійності.

3.2. Методи емпіричного соціального дослідження (VU): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування знань про кількісні та якісні методи емпіричних досліджень у галузі суспільствознавства; розвиток компетентності у збиранні, обробці, аналізі, представленні та інтерпретуванні кількісних і якісних даних.

3.3. Курси про методи вимірювання: тривалість – 3 години; 6 кредитів ECTS.

3.3.1. Методи у спортивній медицині (UE): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про застосування спортивних медичних вимірювальних приладів, формування вмінь здійснювати оцінку даних, критичну оцінку вимірювальних процесів.

3.3.2. Методи нейрофізіології (UE): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про застосування нейрофізіологічних вимірювальних приладів, формування вмінь здійснювати оцінку даних, критичну оцінку вимірювальних процесів.

3.3.3. Методи у спортивній психології (UE): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про застосування спортивно-психологічних вимірювальних приладів, формування вмінь здійснювати оцінку даних, критичну оцінку вимірювальних процесів.

3.3.4. Методи біомеханіки (UE): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про застосування біомеханічних вимірювальних приладів, формування вмінь здійснювати оцінку даних, критичну оцінку вимірювальних процесів.

3.3.5. Інноваційні методи (UE): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про застосування методів вимірювання, які зараз використовуються в дослідницьких проєктах для вирішення складних питань, формування вмінь здійснювати оцінку даних, критичну оцінку вимірювальних процесів.

Обов'язковий модуль 4. Основи права у терапевтичній підготовці та спорті. Це двогодинний модуль, представлений одним блоком. Його

мета – пояснити роль різноманітних правових аспектів у сфері спорту та охорони здоров'я.

Результатом навчання в межах модуля 4 є випускники з таким рівнем підготовки: 1) здатні класифікувати юридичні питання в межах сфери відшкодування збитків, кримінального права, професійного та соціального права; 2) мають базові знання з правових аспектів спортивної практики та навчання, професійного права та професійних зобов'язань у тренувальній терапії, здоров'ї та змагальних видах спорту; 3) уміють розмежовувати професійні галузі спортивної науки та суміжні професії в галузі охорони здоров'я.

Тематичний блок модуля 4 – Юридичні аспекти спорту (VO): тривалість – 2 години; 5 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування знань про правові основи професійної практики з терапевтичного навчання та охорони здоров'я загалом та в певних видах спорту зокрема; ознайомлення із вступними положеннями до кримінального права; формування знань з питань відповідальності, управління контрактом та соціального права; формування знань про важливі аспекти професійного права, зокрема специфіку професій асистентів (включаючи навчальну терапію); формування знань про суміжні професії та заклади охорони здоров'я, про зміст професійних обов'язків.

Обов'язковий модуль 5. Розширені теми зі спортивної науки. Це шестигодинний модуль, представлений п'ятьма блоками.

Результатом навчання в межах модуля 5 є випускники з таким рівнем підготовки: 1) здатні застосовувати конкретні експертні знання та відповідні методи дослідження і впроваджувати їх у процеси руху та спортивно-наукову проблему; 2) уміють письмово обробляти результати емпіричних опитувань та записувати ці результати за науковими критеріями; 3) мають навички представлення й адекватного обговорення результатів.

Тематичні блоки модуля 5:

5.1. Аналіз проблем і дослідження в навчальній практиці (SE): тривалість – 2 години; 5 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість семінарів у межах блоку: формування вмінь обробляти обрані навчально-наукові питання з різних форм спортивної діяльності; планувати, розробляти та презентувати статті відповідно до наукових критеріїв.

5.2. Поточний аналіз проблем і дослідження спортивної психології, спортивної соціології, спортивної освіти (SE): тривалість – 2 години; 5 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість семінарів у межах блоку: формування вмінь здійснювати емпіричну обробку різних спортивно-виховних, спортивно-психологічних та медично-психологічних питань; планувати, розробляти та презентувати статті відповідно до наукових критеріїв.

5.3. Аналіз проблем та дослідження в біомеханіці (SE): тривалість – 2 години; 5 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість семінарів у межах блоку: формування поглиблених знань та вмінь здійснювати критичну оцінку біомеханічних результатів, отриманих у різних формах спортивної діяльності; планувати, розробляти та презентувати статті відповідно до наукових критеріїв.

5.4. Аналіз проблем та дослідження в нейрофізіології (SE): тривалість – 2 години; 5 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість семінарів у межах блоку: формування вмінь опрацьовувати різні нейрофізіологічні питання у сфері контролю та навчання руху; планувати, розробляти та презентувати статті відповідно до наукових критеріїв.

5.5. Аналіз проблем та дослідження в галузі охорони здоров'я (SE): тривалість – 2 години; 5 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість семінарів у межах блоку: формування поглиблених знань та вмінь здійснювати критичну оцінку результатів спортивних медичних досліджень у різних формах спортивної діяльності, орієнтованих на оздоровчі види спорту; планувати, розробляти та презентувати статті відповідно до наукових критеріїв.

Обов'язковий модуль 6. Розширені теми зі спортивної науки. Це чотиригодинний модуль, представлений шістьма блоками.

Результатом навчання в межах модуля 6 є випускники з таким рівнем підготовки: 1) мають знання в галузях, які кваліфікуються для якісної реалізації спортивно-наукових досліджень, зокрема в галузі оздоровчого спорту та тренувальної терапії; 2) мають навички підтримки роботи, що ґрунтується на фактичних даних, у різноманітних професійних галузях.

Тематичні блоки модуля 6:

6.1. Діагностика ефективності в навчанні з терапії (UE): тривалість – 1 година; 2,5 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість

практичних курсів у межах блоку: формування знань про навчальне обладнання у тренувальній терапії (наприклад, роботів, що контролюють рух) та можливості фіксувати зміни продуктивності; ознайомлення з документацією прогресу пацієнта; формування вмінь підбору та практичного впровадження відповідної діагностики ефективності для сфери застосування тренувальної терапії, адаптації адекватних планів навчальної терапії.

6.2. Техніка розмови (UE): тривалість – 1 година; 2,5 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань щодо процесу спілкування та ведення дискусії, навчання соціальному сприйняттю; формування знань про чинники та бар'єри, які впливають на спілкування; формування вмінь спілкуватися з пацієнтами.

6.3. Сучасні дослідження в навчанні з терапії (VU): тривалість – 2 години; 5 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: формування поглиблених знань та вмінь здійснювати критичну оцінку нового світогляду у сфері навчально-терапевтичного застосування руху та спорту; підвищення розуміння змісту роботи у тренувальній терапії на підставі доказів; формування вмінь класифікувати обрані наукові проекти та результати.

6.4. Управління проектами (VU): тривалість – 2 години; 5 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: розвиток компетенцій планування, обробки та контролю дослідницьких та інтервенційних проєктів.

6.5. Технічна термінологія англійською мовою (UE): тривалість – 1 година; 2,5 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань з англійської мови (усна та письмова форми) стосовно відповідної термінології; розвиток компетентностей ведення дискусій англійською мовою у питаннях спортивно-наукової тематики.

6.6. Аналіз даних, представлення даних (VU): тривалість – 2 години; 5 кредитів ECTS. Тематична та цільова спрямованість лекцій у межах блоку: ознайомлення із вступними положеннями про практичний досвід роботи з комп'ютерними методами аналізу даних.

Обов'язковий модуль 7. Міждисциплінарні навички. Цей модуль включає курси з максимальною кількістю – 5 балів ECTS. Курси пропонуються для вільного вибору з-поміж усіх навчальних магістерських

або дипломних програм, що є в Університеті Інсбрука. Рекомендується обирати один курс із галузей гендерних досліджень.

Цей модуль служить для розширення навчальної програми та набуття студентами додаткової кваліфікації.

Передумовами проходження модуля є реєстрація; необхідні умови визначені у відповідних навчальних програмах.

Обов'язковий модуль 8. Захист магістерської дисертації. Це підсумковий усний захист магістерської роботи перед екзаменаційною комісією.

Його мета – підготовка магістерської роботи в загальному контексті магістерської програми. Основним напрямом у підготовці є забезпечення теоретичного розуміння, знання методичних засад, формування навичок презентації результатів магістерської дисертації.

Передумовою проходження модуля є успішне виконання всіх інших обов'язкових та факультативних модулів, а також магістерської роботи.

Факультативних модулів - 6. Студенти мають обрати два факультативні модулі з перших чотирьох та модуль 5 або 6 на вибір. Тобто сумарна кількість обраних факультативних модулів має становити 3. Загальна кількість балів ECTS при цьому має сягати 20.

Факультативний модуль 1. Альпійський спорт – зима. Це чотиригодинний модуль, представлений двома блоками.

Результатом навчання в межах факультативного модуля 1 є випускники з таким рівнем підготовки: 1) знають техніку руху альпійських зимових видів спорту, уміють оцінювати альпійські небезпеки та контролюють ситуацію на місцевості; 2) здатні оцінити значення зимових альпійських видів спорту для їх активного використання в оздоровчих видах спорту та тренувальній терапії; 3) здатні оцінити працездатність інших людей і встановити відповідне фізичне навантаження.

Тематичні блоки модуля 1:

1.1. Зимові походи (ЕХ): тривалість – 2 години; 3 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість екскурсій у межах блоку: формування вмінь розробляти та впроваджувати різні форми руху альпійського спорту (узимку), планувати маршрут та орієнтуватися на місцевості, враховувати умови засніженості та лавин; формування знань про альпійські небезпеки; навчання управлінню ризиками та формування індивідуальної відповідальності; формування вмінь здійснювати критичну оцінку пропозицій руху для оздоровчого туризму.

1.2. Курси про зимові види спорту (EX): тривалість – 4 години; 5 кредитів ECTS.

1.2.1. Спеціалізація зимових видів спорту (EX): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість екскурсій у межах блоку: оволодіння основними прийомами зимового спорту (наприклад, катання на лижах, сноуборді); формування навичок аналізу техніки та оцінки впливу на профілактичний та лікувальний ефект фізичних вправ; формування вмінь планувати та реалізовувати послідовність навчальних процесів.

1.2.2. Альпійський тур (EX): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість екскурсій у межах блоку: формування вмінь планувати маршрут та орієнтуватися на ньому, оцінювати продуктивність та адекватність вибору маршруту, оцінювати небезпеки, правильно поводитися на відкритих лижних місцевостях, користуватися лавиношукачами, оцінювати спортивне обладнання.

1.2.3. Тенденції зимових видів спорту (EX): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична цільова спрямованість екскурсій у межах блоку: формування вмінь практикувати та презентувати нові прийоми руху в зимових альпійських видах спорту, критично оцінювати небезпеки на альпійському просторі, також з урахуванням специфіки спортивного спорядження, розробляти предметно-дидактичні концепції навчання ризику, оцінювати важливість у межах загальних пропозицій зимових видів спорту.

Факультативний модуль 2. Альпійський спорт – літо. Це чотиригодинний модуль, представлений двома блоками.

Результатом навчання в межах факультативного модуля 1 є випускники з таким рівнем підготовки: 1) знайомі з технікою руху альпійських літніх видів спорту, уміють оцінювати альпійські небезпеки та поводитися залежно від ситуації на місцевості; 2) здатні оцінити значення літніх альпійських видів спорту для їх активного використання в оздоровчих видах спорту та тренувальній терапії; 3) здатні оцінити працездатність інших людей і встановити відповідне фізичне навантаження.

Тематичні блоки модуля 2:

2.1. Походи влітку (EX): тривалість – 2 години; 3 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість екскурсій у межах блоку: формування вмінь планувати маршрут та орієнтуватися на ньому, безпечно сходити по

пересічній місцевості; формування знань про альпійські небезпеки; навчання управлінню ризиками та формування індивідуальної відповідальності; формування вмінь здійснювати критичну оцінку можливостей руху для оздоровчого туризму.

2.2. Курси про зимові види спорту (EX): тривалість – 4 години; 5 кредитів ECTS.

2.2.1. Катання на гірських велосипедах (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування вмінь контролювати пристосовність гірського велосипеда до ландшафту місцевості; формування координаційних навичок їзди на відповідній місцевості; формування вмінь планувати маршрут з оцінкою навантаження, оцінювати небезпеки; формування знань про аспекти безпеки.

2.2.2. Тенденції бігу (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про нові тенденції занять бігом, інформування про дидактичні концепції тренування з бігу, формування вмінь аналізувати техніку та критично оцінювати різні стилі бігу за аспектами, пов'язаними зі здоров'ям.

2.2.3. Скелелазіння (розширене) (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування досвіду дотримуватися умовно-технічних вимог у спортивному альпінізмі, застосовувати спортивно-наукові знання з оптимізації працездатності; критично оцінювати різні закріплювальні пристрої та поводитися з ними на занятті.

2.2.4. Орієнтування (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування вмінь орієнтуватися на місцевості, розробляти адекватні маршрути для різних рівнів продуктивності, розробляти дидактичні концепції для різних вікових груп та рівнів ефективності.

Факультативний модуль 3. Практичні курси, пов'язані з навчанням з терапії. Це чотиригодинний модуль, представлений чотирма блоками. Його мета – забезпечити обізнаність студентів з різними формами руху в гімнастиці та у воді, які можна застосовувати для роботи з тілом, працюючи з людьми з порушенням працездатності.

Результатом навчання в межах факультативного модуля 3 є випускники з таким рівнем підготовки: 1) компетентні в техніці

релаксації, пов'язаній з тілом, та в питаннях біозахисту; 2) здатні впроваджувати знання у тренувальну практику.

Тематичні блоки модуля 3:

3.1. Гімнастика в терапевтичних навчаннях (UE): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про різноманітні вправи на спритність, силу та гнучкість для оптимізації функцій руху, також з обладнанням; про корекцію руху, налагодженість структури навчання, важливість гендерних відмінностей.

3.2. Навчання водній терапії (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування основних прийомів водної гімнастики, адаптованих до виконання вправ з плавання та дайвінгу; формування знань про моделі реалізації водної терапії в оздоровчих видах спорту та тренувальній терапії.

3.3. Психорегуляційні методи в навчальній терапії (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань та вмінь у сфері застосування спортивних теорій мотивації, пізнання та емоцій; оволодіння специфічними психорегулювальними прийомами, такими як техніка уяви або релаксації, методи біологічного зворотного зв'язку; формування вмінь використовувати спортивно-психологічну діагностику та методики втручання в оздоровчому спорті та тренувальній терапії.

3.4. Релаксаційні методи (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про різноманітність форм тілесно орієнтованих методик релаксації та їх теоретичне пояснення; формування готовності до використання широкого спектру тілесно орієнтованих методик релаксації у груповій роботі з урахуванням вікових особливостей дітей та молоді та гендерно-специфічних аспектів.

Факультативний модуль 4. Практичні курси, пов'язані з елітним спортом. Це чотиригодинний модуль, представлений чотирма блоками. Результатом навчання в межах факультативного модуля 4 є випускники з таким рівнем підготовки: 1) знають сучасні методи навчання витривалості та силових тренувань; 2) здатні пояснити сучасні тенденції тренувань з координації та швидкості; 3) уміють застосовувати діагностику працездатності та розробляти відповідні плани навчання; 4) знають

психорегульовальні прийоми та вміють застосовувати їх у змагальних видах спорту.

Тематичні блоки модуля 4:

4.1. Силові тренування (UE): тривалість – 1 година; 2 кредити ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про спеціальні тренувальні форми силових тренувань; формування вмінь критично оцінювати загальні та нові методи тренувань, розробляти плани тренувань, діагностувати ефективність та здійснювати аналіз технік тренувальних і тестових вправ.

4.2. Тренування на витривалість (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про спеціальні форми тренувань на витривалість (метод тривалості, НІТ), формування вмінь критично оцінювати загальні та нові методи тренінгу, розробляти плани тренувань, діагностувати ефективність та здійснювати аналіз технік тренувальних і тестових вправ.

4.3. Навчання швидкості та координації (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань про спеціальні тренувальні форми в забезпеченні швидкості та координації навчання; формування вмінь критично оцінювати загальні та нові методи навчання, розробляти плани тренувань, діагностувати ефективність та здійснювати аналіз технік тренувальних і тестових вправ.

4.4. Психорегуляційні методи в елітному спорті (UE): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних курсів у межах блоку: формування знань та вмінь застосовувати спортивні теорії мотивації, пізнання та емоцій; оволодіння специфічними психорегульовальними прийомами, а саме: техніка уяви або релаксації та методи біологічного зворотного зв'язку; формування вмінь використовувати спортивно-психологічну діагностику та методики втручання у змагальних видах спорту.

Факультативний модуль 5. Стажування з ЛФК. Це двогодинний модуль, представлений чотирма блоками. Результатом навчання в межах факультативного модуля 5 є випускники, які вміють планувати, упроваджувати та документувати навчально-терапевтичні втручання в зазначених галузях.

Тематичні блоки модуля 5:

5.1. Стажування в галузі внутрішніх хвороб (4 кредити ECTS): модулем передбачене формування вмінь планувати, тестувати, застосовувати та оцінювати навчально-терапевтичні заходи та програми в межах міждисциплінарної групи під час професійно кваліфікованих стажувань. Перед початком стажування потрібно отримати дозвіл керівника.

Стажування складає 125 годин із супровідним курсом.

5.2. Супровідний курс для стажування у галузі внутрішніх хвороб (PR): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних навчальних курсів у межах блоку: супровід передачі теорії та практики; навчально-дидактична підготовка; реалізація, спостереження, рефлексія та оцінка стажування.

5.3. Стажування в галузі неврології / психіатрії / психосоматики (4 кредити ECTS): модулем передбачене формування вмінь планувати, тестувати, застосовувати та оцінювати навчально-терапевтичні заходи та програми в межах міждисциплінарної групи під час професійно кваліфікованих стажувань. Перед початком стажування потрібно отримати дозвіл керівника.

Стажування складає 125 годин із супровідним курсом.

5.4. Супровідний курс для стажування в галузі неврології / психіатрії / психосоматики (PR): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних навчальних курсів у межах блоку: супровід передачі теорії та практики; навчально-дидактична підготовка; реалізація, спостереження, рефлексія та оцінка стажування.

Факультативний модуль 6. Стажування в рекреаційному спорті та тренуванні. Це двогодинний модуль, представлений чотирма блоками. Результатом навчання в межах факультативного модуля 5 є випускники, які вміють планувати, упроваджувати та документувати навчально-терапевтичні втручання в зазначених галузях.

Тематичні блоки модуля 6:

6.1. Програми стажування в елітному спорті (4 кредити ECTS): модулем передбачене формування вмінь планувати, тестувати, застосовувати та оцінювати навчально-терапевтичні заходи та програми в межах міждисциплінарної групи під час професійно кваліфікованих стажувань. Перед початком стажування потрібно отримати дозвіл керівника.

Стажування складає 125 годин із супровідним курсом.

6.2. Супровідний курс для тренерських програм тренувань в елітному спорті (PR): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних навчальних курсів у межах блоку: супровід передачі теорії та практики; навчально-дидактична підготовка; впровадження, подальше спостереження, аналіз та оцінка стажування.

6.3. Програми стажування з тренувань в оздоровчому спорті (4 ECTS-кредити): модулем передбачене формування вмінь планувати, тестувати, застосовувати та оцінювати навчально-терапевтичні заходи та програми в межах міждисциплінарної групи під час професійно кваліфікованих стажувань. Перед початком стажування потрібно отримати дозвіл керівника.

Стажування складає 125 годин із супровідним курсом.

6.4. Супровідний курс для програм стажування з тренувань у галузі охорони здоров'я (PR): тривалість – 1 година; 1 кредит ECTS. Тематична та цільова спрямованість практичних навчальних курсів у межах блоку: супровід передачі теорії та практики; навчально-дидактична підготовка; реалізація, спостереження, рефлексія та оцінка стажування.

Магістерська робота, захист якої передбачений обов'язковим навчальним модулем, має навантаження 27,5 кредитів ECTS. Це - наукова робота, яка доводить, що студенти здатні застосовувати теоретичні та методичні інструменти предметної сфери для вирішення певного дослідницького питання та самостійно розмірковувати над ним.

Додаткові вимоги підготовки за магістерською програмою на факультеті психології та спортивної науки:

1. Перед письмовим повідомленням студентів щодо теми магістерської роботи та призначенням керівника, необхідним є успішне завершення навчання за першими трьома обов'язковими модулями (модулі 1 – 3).

2. Студенти мають право самостійно запропонувати тему магістерської роботи або обрати її з переліку запропонованих.

3. Студенти мають право виконати магістерську роботу іноземною мовою, якщо на це погодиться керівник.

4. Допускається, щоб кілька студентів спільно працювали над однією темою магістерської дисертації, за умови, що внесок кожного окремого студента чітко визначений і може бути оцінений окремо.

Оцінювання успішності навчання за магістерською програмою «Спортивні науки».

Робота за підсумками проходження обов'язкових модулів 1–7 і факультативних модулів 1–4 оцінюється шляхом екзаменування. Види екзаменів:

1) іспити, необхідні для підтвердження знань і вмінь, охоплених одним курсом. Такий екзамен проводиться в кінці курсу. Спосіб іспиту (письмовий та / або усний) і критерії оцінювання визначаються викладачем до початку курсу;

2) іспити, які проводяться для постійного оцінювання ефективності. Відповідне екзаменування здійснюється регулярно – письмово та / або усно. Спосіб іспиту (письмовий та / або усний) і критерії оцінювання визначаються викладачем до початку курсу.

Навчання за факультативними модулями 5 і 6 оцінюється інструктором відповідного супровідного курсу. Позитивний результат визначається як «mit Erfolg teilgenommen» (успішно виконано), негативний – як «ohne Erfolg teilgenommen» (неуспішно виконано).

Обов'язковий модуль «Захист магістерської дисертації» оцінюється у процесі усного захисту комісією; екзаменаційна комісія представлена трьома екзаменаторами.

Академічний ступінь.

Випускникам магістерської програми «Спортивні науки» після її завершення присвоюється науковий ступінь «магістр наук».

Таким чином, вивчення австрійського досвіду професійної підготовки магістрів з фізичної культури і спорту у вищій школі показало, що з позицій сьогодення актуальним є зростання інтересу до досвіду підготовки майбутніх магістрів з фізичної культури та спорту у країнах Європейського Союзу. Важливішим етапом модернізації та глобалізації у сфері вищої освіти є створення єдиного простору вищої освіти на підставі добровільного співробітництва європейських країн – підписання Болонської декларації. У закладів вищої освіти України з'явилася можливість розробки власних освітніх програм, орієнтованих на світовий ринок праці. У цьому контексті інтеграція України в європейський простір потребує постійного вивчення міжнародного досвіду систем освіти. Заклади вищої освіти Австрії – серед найкращих у Європі та світі, частіше з багатовіковими досвідом і традиціями викладання. Всього у країні 23 державні та 11 приватних закладів вищої освіти, а також 32 вищі фахові школи (Fachhochschulen). Високий рівень освіти як у державних, так і у приватних закладах вищої освіти зумовлюється також регулярною

перевіркою їхнього рівня викладання Федеральним міністерством науки та досліджень Австрії (Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft).

2.3. Особливості професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти Китаю

Вищу професійну освіту в Китаї отримати досить непросто. До вступу у заклади вищої освіти рекомендуються тільки найкращі випускники шкіл. Абітурієнти здають від чотирьох до семи вступних іспитів. Університети самостійно визначають кількість вступних іспитів і розробляють свої освітні програми. Абітурієнтам потрібно пройти спеціальні підготовчі курси, термін навчання яких – 2 роки, після їх закінчення випускники курсу, склавши іспити, рекомендуються до вступу в університет. Навчання в університетах Китаю платне. Його вартість здебільшого коливається в межах від 700 до 6000 доларів на рік (залежно від престижності закладу вищої освіти). Оплата здійснюється в юанях. Вартість навчання залежить від спеціальності, у місцевій валюті вона може варіюватися від 5000 до 10000 юанів.

Науковці Л. А. Новікова та Л. К. Ушакова слушно зазначають, що «сучасне соціальне, політичне, психолого-педагогічної наукове знання серйозну роль відводить важливості освіти як інструменту модернізації соціополітичних і соціокультурних процесів, зміцнення загально громадянської ідентичності, поліпшення ключових показників людського капіталу громадян» [383, с. 226]. У контексті наших досліджень цікавим видається китайський досвід організації вищої освіти як ресурсу розвитку держави, економіки та суспільства.

Для навчання в університетах створені максимально сприятливі умови: усі аудиторії оснащені сучасною апаратурою, в бібліотеках є електронні репозитарії, студентські бібліотеки працюють до 22:00. Гуртожитки для студентів розташовані у студентських містечках недалеко від місця навчання. Закон передбачає три різновиди вищої освіти в Китаї: курси зі спеціальними освітніми програмами (термін навчання – 2–3 роки); бакалаврат (4–5 років); магістратура (додатково 2–3 роки). Найталановитіші випускники рекомендуються закладами вищої освіти до вступу в докторантуру, де 2–3 роки пишуть дисертацію й отримують ступінь доктора наук.

Соціально значущі засади обумовлюють саму мету фізичного виховання студентської молоді у процесі навчання у закладах вищої освіти [383; с. 169].

Згідно зі статистичними даними, опублікованими Міністерством освіти Китаю, одним з чотирьох провідних університетів у галузі фізичного виховання і спорту в Китаї є Уханський університет спорту (УУС) – один з перших незалежних університетів провінції Хубей (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Фрагмент сторінки офіційного вебсайту Уханського університету спорту провінції Хубей, Китай (<http://www.whsu.edu.cn>)

Походження Уханського університету спорту можна простежити від Інституту фізичного виховання Чжуннань у місті Наньчан, провінція Цзян Сі. Інститут фізичного виховання Чжуннань був відкритий у 1953 році. Незабаром, у 1955 році, інститут переїхав в Ухань, провінція Хубей, і змінив свою назву на Уханський університет спорту в лютому 1956 року.

Нині в УУС навчається близько 12 000 студентів очної форми навчання, серед яких 1300 аспірантів. В університеті багато всесвітньо відомих випускників, а саме: гімнастка Чен Фей, яка завоювала понад 19 золотих медалей, також і олімпійську медаль. На олімпійських іграх в Пекіні у 2008 році випускники університету змогли завоювати 6 золотих медалей, 2 срібних і 3 бронзові.

До професорсько-викладацького складу входять експерти та тренери, які добре відомі в Китаї. Усього в університеті працює 812 співробітників, з яких понад 500 є професійними викладачами та

тренерами. Серед них - 60 професорів, дослідників та національних тренерів; 165 доцентів; 10 експертів за визначні внески в Хубейську провінцію отримують субсидії Державної Ради й уряду провінції Хубей.

В університеті розроблені й діють 12 програм бакалаврату та 12 програм магістратури в галузі фізичної культури і спорту. Мова викладання – китайська.

У структурі Уханьського інституту фізичного виховання 11 підрозділів, серед яких такі:

1. Школа освіти для дорослих (напрямок навчання – спорт).
2. Китайська школа бойових мистецтв (напрямок навчання – спорт).
3. Школа конкурентного спорту (напрямок навчання – спорт).
4. Школа фізичної культури (напрямок навчання – фізична культура).
5. Школа спортивного мистецтва (напрями навчання – мистецтво, гуманітарні науки, соціологія, спорт).
6. Школа спортивної економіки і менеджменту (напрями навчання – управління, спорт).
7. Спортивна школа спортивної фізичної культури (напрямок навчання – спорт).
8. Спортивна школа спортивної підготовки (напрямок навчання – спорт).
9. Школа спортивного здоров'я і науки (напрями навчання – медичні науки, психологія, спорт, спортивна медицина).
10. Відділ спортивної інформації та технологій (напрями навчання – інформаційні науки, інформаційні технології, спорт).
11. Відділ спортивної журналістики та іноземних мов (напрями навчання – англійська філологія, журналістика, сучасні мови).

Розглянемо детальніше програму підготовки магістрів за напрямом «Спортивна підготовка» (код програми – 045202) (运动训练 (045202) 硕士专业学位研究生培养方案).

Програма була затверджена однією з перших професійних навчальних магістерських програм з фізичного виховання у 2005 році, денна форма навчання здійснюється з 2009 року. Магістерська програма зі спортивної підготовки є одним з чотирьох напрямів підготовки магістра з фізичного виховання й базується на поєднанні знань із сучасної спортивної підготовки, спортивної науки про людину та освіти. Майбутні магістри отримують навички викладання, організації спортивних тренувань та проведення змагань на високому рівні, враховуючи національні та місцеві традиції.

Навчання, практична підготовка та проведення наукових досліджень здійснюються під керівництвом високо кваліфікованих професіоналів зі спортивної підготовки: разом 74 фахівці, серед яких 29 професорів, 20 лікарів та понад 10 міжнародних арбітрів.

Цілі навчання за магістерською програмою «Спортивна підготовка»:

1. Виховання людини з високою ідеологічною та моральною культурою, науковими та культурними якостями, почуттям соціальної відповідальності та здатністю до самостійного мислення.

2. Підготовка фахівців, які мають сучасний науковий погляд на здоров'я та інновації в галузі спорту, опанували теорію спорту та отримали ґрунтовні знання зі спортивної підготовки.

3. Підготовка фахівців, які мають високий рівень спеціалізованих технічних навичок, здатні вирішувати практичні завдання та самостійно проводити спортивну роботу на високому професійному рівні.

Вимоги до фахівця:

1. Керуючись теорією Ден Сяопіна про науковий погляд на розвиток суспільства, дотримуючись ідеологічної концепції Сі Цзіньпіна становлення нової китайської ери, він (фахівець) любить Батьківщину, дотримується законів і дисципліни, має стійкий моральний характер, наполегливо працює й готовий зробити свій внесок у розвиток соціалізму.

2. Фахівець має оволодіти іноземною мовою, уміти читати та перекладати професійні матеріали з іноземної мови та усно спілкуватися; здатний застосовувати комп'ютерні, мережеві технології, широко використовувати програмне забезпечення для обробки текстів та пошуку літератури.

3. Фахівець має ознайомитися з теоріями викладання та навчання різним видам спорту, розуміти технологію спортивного тренування, бути здатним самостійно проводити тренування, керувати організацією спортивних змагань та масових спортивних заходів.

4. Фахівець повинен бути широко обізнаним та вміти запобігати спортивним травмам, формувати навички саморозвитку, бути здоровим та мати стійкі психологічні якості.

Термін навчання для отримання ступеня магістра зі спортивної підготовки становить три роки, а максимальна тривалість навчання (включаючи період припинення або перерви в навчанні) – не перевищує 5 років. Під час навчального періоду перший рік – це час вивчення курсу, а наступні два роки – практична, науково-дослідна робота та робота над дипломним проєктом.

Навчальна програма поділяється на дві категорії: дипломні та недипломні курси.

Дипломні курси включають загально обов'язкові курси, основні курси зі спеціалізованих напрямів, технічні курси, академічну діяльність та професійну практику.

Фрагмент навчальної програми підготовки магістрів за напрямом «Спортивна підготовка» (список дипломних курсів) подано у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

**Фрагмент освітньої програми (дипломні курси) підготовки
магістрів за напрямом «Спортивна підготовка», (Китай)**

Тип курсу	Код курсу	Назва курсу	Години	Кредити	Семестр	Разом кредитів	
Загальний обов'язковий курс	1011001	Діалектика природи	36	2	1	10	
	1011002	Англійська мова	72	4	1–2		
	1011003	Комп'ютер	36	2	2		
	1011004	Логіка	36	2	2		
Професійні обов'язкові курси	Професійна практика	1154001	Наукова діяльність		1	1–6	12
		1154002	Професійна практика		1	3–6	
		1153003	Спеціальні курси (також технічні та теоретичні)	180	10	1–2	
	Основні курси з професійних напрямів	1152001	Теорія та методика спортивних тренувань	54	3	1	Спортивні тренування (12 кредитів) можна збільшити до 15 кредитів
		1152002	Теорія психології спорту	54	3	1	
		1152003	Профілактика та реабілітація спортивних травм	54	3	1	
		1152004	Науковий моніторинг спортивної підготовки	54	3	2	
		1152005	Теорія та методи фізичного виховання	54	3	2	

До недипломних курсів належать публічні факультативні курси.

(课程设置分为学位课程和非学位课程两大类。学位课程包括公共必修课、专业领域核心技术课、学术活动和专业实践；非学位课程包括公共选修课。)

Кредитна система для магістратури становить 18 годин за 1 кредит (研究生课程学习实行学分制，18学时为1学分。).

Загальна кількість кредитів для отримання ступеня магістра за денною формою навчання повинна становити не менше 42 кредитів, з них: 3 обов'язкові державні курси, 12 кредитів; 4 основні курси у професійній галузі, 10 кредитів; академічна діяльність, 2 кредити; професійна практика, 2 кредити; 1 спеціалізований курс, 10 кредитів, також методика викладання. Недипломні курси складають не менше ніж 6 кредитів. (全日制攻读体育硕士研究生总学分不少于42学分，其中，公共必修课共3门，12学分；专业领域核心课4门，10学分；学术活动，2学分；专业实践，2学分；专项前沿课1门，10学分，含专项技术与理论授课内容，由导师组集体授课；非学位课程至少6学分). Серед загальних обов'язкових курсів (10 кредитів) такі: діалектика природи (自然辩证法); англійська мова (英语(上、下)); комп'ютер (计算机); логіка (逻辑学). До професійних обов'язкових курсів належать такі: теорія та методика спортивних тренувань (运动训练理论与方法); теорія психології спорту (运动心理理论与应用); профілактика та реабілітація спортивних травм (运动伤病防治与康复); науковий моніторинг спортивної підготовки (运动训练科学监控); теорія та методи фізичного виховання (体能训练理论与方法). Фрагмент освітньої програми підготовки магістрів за напрямом «Спортивна підготовка» (список недипломних курсів (课程设置与学分一览表)) подано у таблиці 2.8.

Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою з оцінкою не менше ніж 60 балів. Академічна діяльність є обов'язковою частиною підготовки магістрів, навчальна складова якої підпорядковується системі звітування про академічну діяльність. Наприклад, після відвідування академічних лекцій студенти мають скласти звіт обсягом не менше, ніж 1500 слів із зазначенням часу, місця проходження лекційних занять; отримати підпис лектора та подати звіт до навчального відділу.

Таблиця 2.8

**Фрагмент освітньої програми (недипломні курси) підготовки
магістрів за напрямом «Спортивна підготовка» (Китай)**

Тип курсу	Код курсу	Назва курсу	Години	Кредити	Семестр	Разом кредитів
Публічні факультативи	1155001	Вступ до діалектики природи	18	1	3	Не менше ніж 6
	1155002	Усна англійська мова	36	2	3	
	1155003	Написання та переклад англійською мовою	36	2	3	
	1155004	Комп'ютерні додатки	36	2	3	
	1155005	Спортивні методи наукових досліджень	36	2	3	
	1155006	Вступ до цифрового спорту	36	2	3	
	1155007	Пошук спортивної інформації	36	2	3	
	1155008	Фотографії спортивних новин	36	2	3	
	1155009	Підприємництво	36	2	3	
	1155010	Емпіричні дослідження спортивної культури	36	2	3	
	1155011	Плавання	36	2	3	
	1155012	Пінг-понг	36	2	3	
	1155013	Спортивний танець	36	2	3	
	1155014	Теніс	36	2	3	
	1155015	Спортивні ігри	36	2	3	
	1155016	Фітнес	36	2	3	
	1155017	Бодібілдинг	36	2	3	
	1155018	Гольф	36	2	3	
	1155019	Тай Чі	36	2	3	
	1155020	Аеробні танці	36	2	3	
	1155021	Концепції та методи баскетбольного тренування	36	2	3	
	1155022	Аналіз ефективності в баскетболі	36	2	3	
	1155023	Спортивні вимірювання	36	2	3	
	1155024	Обрані читання освітніх шедеврів	36	2	3	
	1155025	Зв'язки з громадськістю та сучасний етикет	36	2	3	
	1155026	Ритм тіла	36	2	3	
	1155027	Вступ до спортивної соціології людини	36	2	3	

Майбутні магістри беруть участь у стажуваннях та практичних навчаннях загалом не менше, ніж шість місяців. Практика може проводитися централізовано або сегментовано, але період сегментації не повинен тривати менше, ніж 6 тижнів. Відповідно до вимог дисертація на здобуття ступеня магістра зі спортивної підготовки повинна зосереджуватися на темах, пов'язаних зі спортивним тренуванням. Крім того, можуть обиратися теми з галузі фізичного виховання. Тема роботи має відповідати нагальним потребами зазначеної галузі, теорія – поєднуватися з практикою: наукові теорії та методи дослідження повинні використовуватися для аналізу та вирішення практичних проблем у спортивній роботі. Обсяг магістерської дисертації повинен становити не менше, ніж 20 000 ієрогліфів.

Отже, розглянуто особливості професійної підготовки магістрів фізичної культури та спорту у закладах вищої освіти Китаю. Професійна практика є обов'язковою складовою підготовки магістрів за напрямом «Спортивна підготовка». У китайських закладах вищої освіти освітні програми з фізичної культури переорієнтовані на суттєве збільшення частки освітнього компонента, особливо це стосується проведення практичних фізкультурно-спортивних занять. У процесі навчання в китайському університеті жоден студент не зможе отримати залік з фізичної культури без оволодіння на належному рівні спеціальними фізкультурними знаннями, організаційно-методичними вміннями й навичками з фізкультурно-спортивної роботи з населенням

Висновки до другого розділу

Динамічний розвиток вітчизняних соціально-економічних систем дозволяє виявити не тільки специфіку закономірностей, що історично склалися в Україні, але й взаємозв'язок зі світовими тенденціями, які охоплюють різні сфери людської діяльності, зокрема й процес підготовки висококваліфікованих кадрів. У цьому контексті здійснено концептуальний аналіз досвіду підготовки магістрів з фізичної культури та спорту в таких країнах, як Латвія, Австрія та Китай. Вказано, що в Латвії на підставі акредитованих освітніх програм у закладах вищої освіти здобуваються академічна освіта (бакалавр, магістр, академічні ступені, вчений ступінь (доктор)); вища професійна освіта (IV та V рівні професійної кваліфікації – професійні ступені бакалавра та магістра).

Латвійська академія спортивної педагогіки (Latvian Academy of Sport Education) є єдиним університетом серед спеціалізованих закладів вищої освіти Латвії, який здійснює підготовку фахівців зі спорту. Акцентовано увагу на тому, що метою магістерської програми «Спортивна наука» є забезпечення професійного навчання зі спортивної науки відповідно до державних економічних, культурних і соціальних потреб у контексті спортивної науки; забезпечення професійних досліджень, що ґрунтуються на теоріях спортивної науки, які відповідають професійним стандартам та мають практичну реалізацію у сфері освіти та спорту.

Навчальний план підготовки магістра за напрямом «Спортивна наука» розрахований на 2 роки й становить 97,5 кредитів ECTS. Основний зміст програми містить п'ять блоків: 1) навчальні курси, що забезпечують здобуття знань з найновіших досягнень у теорії та практиці спорту (22,5 кредитів ECTS); 2) навчальні курси, пов'язані з науково-дослідною роботою, творчою роботою, проектуванням та управлінням у сфері спорту (13,5 кредитів ECTS); 3) навчальні курси, спрямовані на опанування знань з педагогіки та психології (9 кредитів ECTS); 4) педагогічна практика (7,5 кредитів ECTS); 5) магістерський державний іспит, частиною якого є розробка та захист магістерської роботи (45 кредитів ECTS).

В Австрії одним із закладів вищої освіти, який здійснює підготовку фахівців у галузі спортивних наук, є Віденський університет (нім. Universität Wien, лат. Alma Mater Rudolphina Vindobonensis), який входить у першу сотню найкращих закладів вищої освіти Європи. Магістерська програма «Спортивна наука» цього університету надає студентам можливість застосовувати свої знання та компетенції в наукових, технічних, медичних, гуманітарних та суспільно-наукових підгалузях спортивної науки для того, щоб вирішувати практичні питання, пов'язані зі спортом. Випускники мають змогу працювати в сфері коучингу та управління в різних видах спорту та спортивних секторах.

Розглянуто складові магістерської програми «Спортивні науки» в Інсбрукському університеті імені Леопольда і Франца, за якою здійснюється підготовка фізкультурних кадрів, які мають поглиблену та вищу спортивну наукову кваліфікацію, що дозволяє їм після завершення закладу вищої освіти обіймати управлінські посади, пов'язані зі спортом, виконувати широкий спектр функцій планування та прийняття рішень; будувати стратегії вирішення проблем та розробляти відповідні концепції їх успішної реалізації.

У Китаї програма підготовки магістрів за напрямом «Спортивна підготовка» (运动训练 (045202) 硕士专业学位研究生培养方案 є одним з чотирьох напрямів підготовки магістра з фізичного виховання й базується на поєднанні знань із сучасної спортивної підготовки, спортивної науки про людину та освіти. Майбутні магістри отримують навички викладання, організації спортивних тренувань та проведення змагань на високому рівні, враховуючи національні та місцеві традиції. З наполегливим спортивним духом, високою самодисципліною та прагненням до навчання, свідомим дотриманням академічної етики майбутні магістри повинні опанувати основні теорії спортивної підготовки, спортивну науку про людину, фізичне виховання та спорт; отримати знання з гуманітарних та соціологічних наук, розуміння проблематики досліджень у галузі спорту, оволодіти теоретичними знаннями та практичними навичками спортивної підготовки.

Підкреслено, що магістри після отримання дипломів стають конкурентоспроможними на ринку праці в Китаї. Вони беруть участь та отримують нагороди на різних вітчизняних і закордонних спортивних заходах, мають академічні здобутки, зокрема за останні п'ять років були задіяні в 10 проєктах національного рівня, також і Головного державного управління у справах фізичної культури і спорту Китаю, отримали понад 10 державних нагород за наукові дослідження, зробили вагомий внесок у реалізацію планів «Олімпійська слава» та «Здоровий Китай 2030» (奥运争光”计划及“健康中国2030”规划的实施做出了突).

Вказано на можливість вибіркової трансляції закордонної системи на вітчизняну модель функціонування закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку кадрів для сфери фізичної культури і спорту.

Підкреслено, що партнерські відносини із закладами закордонного освітнього простору, зокрема розширення доступу до сучасних освітніх інновацій, сприятимуть підвищенню ефективності вищої освіти магістрів фізичної культури та спорту в нашій країні, уможливають високий рівень підготовки конкурентоспроможних фахівців, які будуть затребувані, як в Україні, так і за її межами. Становлення процесу якісної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в Україні передбачає подальший розвиток багатовікових традицій вітчизняної професійної освіти в цій галузі й реалізацію співпраці з прогресивними закладами вищої освіти за кордоном.

РОЗДІЛ III

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

3.1. Структура готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

Під структурою готовності до професійної діяльності в межах цієї наукової розвідки маємо на увазі сукупність спеціальних вимог, яким має відповідати магістр фізичної культури і спорту для успішної реалізації.

Аналіз наукової літератури та власний досвід викладацької діяльності дозволили в структурі готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, виділити такі компоненти готовності до професійної діяльності, як мотиваційний (позитивне ставлення до майбутньої професії), інформаційно-когнітивний (знання про сутність та специфіку професійної діяльності), операційний (професійне мислення, сукупність умінь і навичок), емоційно-вольовий (саморегуляція і управління поведінкою), орієнтаційний (уявлення про особливості професійної діяльності).

Структурні компоненти готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, подано на рис. 3.1.

Готовність майбутнього фахівця до виконання професійних завдань (усвідомлений вибір сфери діяльності, розуміння свого місця в професійному співтоваристві, сформованість необхідного набору компетенцій, соціальна адаптація та самореалізація) є ключовою, що визначає його подальший успіх на професійній ниві.

Важливим етапом у формуванні цієї готовності є період навчання в закладі вищої освіти, у якому майбутні магістри фізичної культури і спорту оволодівають необхідними знаннями та вміннями, уточнюють своє уявлення про діяльність у сфері фізичної культури та спорту, якою вони планують займатися в майбутньому.

Рис. 3.1. Структурні компоненти готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

Охарактеризуємо мотиваційний компонент готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Вважаємо, що вивчення цього компонента необхідне для розуміння ступеня потреби та предмету пошуку, здійснюваного в напрямі реалізації ефективних форм освітнього процесу, удосконалення системи професійного відбору та адаптації до майбутньої діяльності, пов'язаної з роботою у відповідній сфері.

Із цією метою розкриємо сутність таких понять як «потреба», «мотив», «мотивація», «полімотивація» та «професійна мотивація».

Як зазначають науковці (Л. Brentano [51], Ф. Ю. Гогоберідзе [92], Б. І. Додонов [164] ін.) базовим поняттям, що відображає сутність ініціації поведінки й діяльності особистості, є поняття «потреба».

Визначення поняття «потреба» подано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Визначення поняття «потреба»

Словник / Науковець	Визначення
Словник Ушакова	Потреба (потреби) визначається як «необхідність у чому-небудь, без задоволення якої неможливо обійтися» [543].
Академічний тлумачний словник	Потреба означає «необхідність або бажання робити щось, діяти певним чином» [496].
Л. Брентано	Потреба визначається як «будь-яке негативне почуття, об'єднане з прагненням усунути його за допомогою видалення незадоволеності, яка його викликає» [51].
Ф. Ю. Гогоберідзе	Потреба характеризується як фіксатор певного стану, який складається з трьох основних рівнів у структурі людини: фізичного, психічного й соціальності нужди. Дослідник вважає, що осмислення цієї необхідності спонукає до відповідних дій, спрямованих безпосередньо на об'єкти, що «втамовують нужду» [92, с. 23].
Б. І. Додонов	Потреба розглядається як внутрішня програма життєдіяльності індивіда, яка відображає, з одного боку, залежність від умов існування, а з іншого – необхідність виконання цієї програми для того, щоб існувати [164].
М. С. Каган	Потреба є відображенням об'єктивного відношення між тим, що необхідно суб'єкту для його оптимального функціонування, і тим, якою мірою він цим реально володіє; це віддзеркалення відношення між тим, що необхідно, і тим, що є [240].
Б. Ф. Ломов	Потреба визначається як об'єктивна необхідність [318].
Т. В. Слотіна	Потреба – це відображення того, що об'єктивно відчувається суб'єктом стосовно чого-небудь, суб'єктивно є джерелом активності, розвитку особистості, соціальної єдності [499].
О. О. Шашкевич	Потреба являє собою певною мірою культурно оформлену необхідність, тобто в той чи той спосіб усвідомлене внутрішнє спонукання до оволодіння певним благом. Потреби характеризують особистість людини й визначаються через форми діяльності, у яких вона реалізується [509, с. 203].

Слід вказати на те, що простежується тісний зв'язок між потребами й мотивом. Так, Д. О. Леонт'єв вказує, що потребами особистості визначаються мотиви її діяльності. Предмет, що може задовольнити потребу людини, не має чіткої сформованості. Поки ця потреба не буде

безпосередньо задоволена, неможливо зрозуміти, що необхідно для її задоволення. Коли ж потреба виявлена, вона стає предметною, а предмет, що сприймається, набуває додаткових функцій – спонукання й скеровування діяльності, а отже, стає мотивом [308, с. 107-117].

Аналіз наукової літератури, зокрема праць Н. Іванової, показує, що під мотивами розуміється внутрішнє спонукання (свідоме, несвідоме) до дій; основними мотивами особистості є: бажання, інтереси, переконання, прагнення, ідеали.

В. М. Марковою мотив розглядається як спонукання особистості до того або іншого виду активності (діяльність, спілкування, поведінка), пов'язане із задоволенням певної потреби [340, с. 309]. Виходячи з цього, вчена вважає, що як мотив можуть виступати ідеали, інтереси, переконання, соціальні установки, цінності, за якими так чи інакше стоять різноманітні потреби особистості [340, с. 309].

Під мотивом О. Г. Павлова розуміє внутрішній стан особистості, що спонукає її до дії в певний момент, при цьому в якості мотивів можуть виступати інтереси, наміри та потреби [404, с. 124]. Виходячи з контексту сучасних досліджень, вчена розглядає мотивацію як усвідомлену систему взаємопов'язаних внутрішніх спонукань особистості, яка формується на певному етапі життя людини, актуалізує й спрямовує її діяльність [404, с. 124].

О. Тамаркіна вказує, що «мотив – це те, що зумовлює прагнення людини до даної, а не будь-якої іншої мети» [525, с. 308]. Мотиви, на її думку, «мають у своєму змісті елементи особистісних спрямувань, усвідомлених з певною метою. У навчальній діяльності особливо важливо визначити умови прояву й формування мотивів. Мотиви мають різнобічний характер, проте головна їх функція – це усвідомлений вибір дій для задоволення потреби. Мотив не може стати внутрішнім стимулом до дії, якщо він не отримав суб'єктивного стимулювання від психологічного феномену – потреби» [525, с. 308].

Поряд з поняттям «мотив» у науковій літературі використовується поняття «мотив професійної діяльності», під яким вчені І. В. Хом'юк і М. Б. Ковальчук розуміють усвідомлення предметів актуальних потреб особи (здобуття вищої освіти, саморозвитку, самопізнання, професійного розвитку та підвищення соціального статусу), що задовольняються за допомогою виконання навчальних завдань і спонукають до вивчення майбутньої професійної діяльності [576, с. 311].

Т. В. Лісова вважає, що основними мотивами у виборі професії є майбутні очікування молодих людей, їхні потреби, зокрема: отримання престижної роботи й матеріального забезпечення; самовдосконалення та саморозвиток; можливість самоствердитись і підвищити свій соціальний статус; можливість розширення контактів та одержання задоволення від спілкування з новими людьми; можливість довести цінність власної особистості; можливість займати лідерську позицію в групі; потреба в спілкуванні [314, с. 137].

У дослідженні ми використовуємо поняття «мотив» як конструкт мислення, результатом якого є внутрішній стан особистості, що спонукає її до усвідомленого вибору дій, внаслідок яких задовольняються певні потреби.

Похідним від поняття «мотив» є «мотивація», яка, наприклад, в Енциклопедії соціології трактується з двох позицій: 1) як «осмислення індивіда ситуацій, вибору та оцінки різних моделей поведінки, передбачуваних результатів і формування на їх основі мотивів»; 2) «відносно стабільна система мотивів, що визначає поведінку даного суб'єкта».

Поняття мотивації зазвичай, як вважає Л. В. Дзюбко, використовують у двох значеннях: як систему факторів, які викликають активність організму й визначають спрямованість поведінки людини. Сюди входять такі утворення як потреби, мотиви, наміри, цілі, інтереси, устремління. [156, с. 35].

Мотивація, за визначенням Н. Дряхлова і Є. Купріянова, є спонуканням людей до активної діяльності, процес свідомого вибору людиною певної лінії поведінки, яка ґрунтується на внутрішніх і зовнішніх факторах або, іншими словами, на мотивах і стимулах [172, с. 85].

Мотивація, на думку В. Добринського, виконує кілька функцій, які у своїй єдності забезпечують її керівну роль [162, с. 26]. Ідеться про спонукальну, організуючу та смислоутворювальну функції. Остання надає навчання особистісного смислу та значущості, визначає характер прояву двох інших функцій, є визначальною для мотиваційної сфери. На основі проведених досліджень автор констатує, що мотиви навчання студентів досить різноманітні. Найбільш характерним є бажання працювати з дітьми, можливість підвищити рівень фізичного розвитку й фізичної підготовленості, бажання здобути вищу освіту тощо [162, с. 26].

Н. Іванова вказує, що мотивація виступає багатofункціональною детермінантою окремих дій та поведінки особистості, але насамперед такою, що спонукає й регулює діяльність [232, с. 22]. Відповідно, формування та розвиток мотивації до роботи мають зумовлювати спонукання до діяльності, її конструктивну організацію, регуляцію та корекцію [232, с. 22].

Дослідження, здійснене вченим А. В. Калініченко, свідчить, що «поняття "мотивація" увібрало в себе різні концепції: це сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів; стан особи; внутрішні та зовнішні рушійні сили; процес спонукання; управлінська діяльність; сукупність мотивів тощо» [246, с. 417]. «Узагальнення наведених визначень дозволяє зробити висновок, що мотивація являє собою сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, що спонукають людину до діяльності, визначають тип її поведінки, орієнтують на досягнення поставлених цілей» [246, с. 417].

Як вважає С. М. Кирильченко, мотивація – це енергетичний заряд, який визначає активність діяльності людини [258, с. 37]. Усвідомлена причина його активності спрямована на досягнення мети. Мотив – це складне психічне утворення, що починає формуватися під впливом потреби, яка виникає в людини [258, с. 37].

На думку М. А. Кузнецова, мотивація – це сукупність психологічних утворень і процесів, які спонукають поведінку, направляють її на життєво важливі умови і предмети, визначають упередженість, вибірковість і цілеспрямованість психічного віддзеркалення, завдяки чому воно може бути регулювальником активності [292]. Мотивація визначає те, для чого людина що-небудь робить. Для мотивації характерне існування рівня віддаленіших цілей, заради яких здійснюється конкретна дія [292].

Мотивація як внутрішній механізм спонукання до діяльності, як вказує А. М. Лукіяничук, є результатом складного комплексу динамічних потреб, який об'єднує фізіологічні, психологічні й інтелектуальні процеси, визначаючи напрям використання потенціалу працівника [320, с. 62].

На думку Н. В. Макєєвої, мотивація має кількісні (за принципом «сильний – слабкий») і якісні характеристики (внутрішня та зовнішня) [332, с. 208]. Якщо для особистості діяльність значуща сама по собі (наприклад, задоволення пізнавальної потреби в процесі навчання), то це – внутрішня мотивація. Якщо ж поштовхом до діяльності особи є соціальні

фактори (наприклад престиж, зарплата тощо), то це – зовнішня мотивація [332, с. 208].

В. С. Михайличенко, Л. М. Грень та В. В. Полянська зазначають, що мотивація – це процес психічної регуляції, що впливає на напрям діяльності і на кількість енергії, яка мобілізується для її виконання [354, с. 76]. Вона тісно пов'язана з потребами людини, оскільки з'являється, коли виникає потреба, нестача чогось, та є початковим етапом психічної й фізичної активності [354, с. 76].

Як зазначає О. І. Москалюк, «мотивація в процесі навчання – це стимул, що породжує активність, це процес постійної підтримки зацікавленості в пізнавальній діяльності студента» [363, с. 22]. Суттєвим фактором мотивації в професійній підготовці, на думку вченої, є «орієнтація на необхідність використання знань та вмінь, отриманих при вивченні тієї чи іншої теми в конкретній професійній діяльності» [363, с. 22].

На думку І. В. Нікітіної, мотивація – це «загальне широке поняття, під яким розуміють спрямованість активності особистості. Вона визначає певні співвідношення динамічної та змістовної сторін діяльності і поведінки» [380, с. 207].

Ю. Ю. Оніщук вказує, що «мотивація – це сукупність усіх мотивів, які здійснюють вплив на поведінку людини. Найактивніша роль у процесі мотивації належить потребам, інтересам, цінностям людини та стимулам» [396, с. 138].

Мотивація, як вважає І. В. Онищенко, охоплює сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які спонукають людину до діяльності, визначають поведінку, форми діяльності, надають цій діяльності спрямованості, зорієнтованої на досягнення певних цілей, поведінкову активність, тобто вмотивованість [394, с. 135].

Ж. В. Севастьянова поділяє мотивацію на внутрішню та зовнішню [473, с. 157]. Якщо дії, спрямовані на діяльність, спричинені безпосередньо інтересом особистості до неї та її цінністю, можна говорити про внутрішній тип мотивації. У цьому разі для особистості має значення діяльність сама по собі як явище, спонуки діяльності зосереджені в самому суб'єкті діяльності [473, с. 157]. Зовнішня розуміється як професійна мотивація, в основу якої покладено прагнення до задоволення інших потреб, що є зовнішніми по відношенню до змісту самої діяльності. Тобто діяльність здійснюється під впливом зовнішніх

стимулів і детермінанти поведінки – поза суб'єктом. При цьому, якщо стимул сприймається суб'єктом діяльності як зовнішній, то будь-який стимул визначається як такий [473, с. 157].

Під поняттям «мотивація» А. А. Харківська розуміє сукупність стійких мотивів, спонукань, які визначають зміст, напрям і характер діяльності особистості, її поведінку [571, с. 135].

Три типи мотивації в контексті навчальної діяльності виділяє П. М. Якобсон [626, с. 230]. Серед цих типів такі: негативна, зовнішня стосовно навчальної діяльності й викликана усвідомленням можливих неприємностей через неуспішність; позитивна, але так само пов'язана із зовнішніми факторами (широкі соціальні мотиви – громадянські й моральні, вузькоособистісні мотиви); мотивація, закладена в самому процесі навчання, – прагнення пізнати нове, пізнавальні інтереси. [626, с. 230]. На думку вченого, ці форми не виступають у чистому вигляді, зливаючись у динамічній системі мотивів; можуть переважати в ній і визначати загальну картину мотивації: «у процесі навчання, росту того, хто вчиться, росту його інтересів і запитів змінюється специфіка мотивів і їх зміст» [626, с. 231].

У нашому дослідженні ми будемо використовувати поняття «мотивація» у визначенні, яке надає В. О. Шищенко. У тлумаченні вченого, мотивація – це «цілеспрямованість дії, організованість та стійкість цілісної діяльності, спрямованої на досягнення окремої цілі» [608].

Питання мотивації слід розглядати в контексті більш загальної проблеми – полімотивації, що є характерною особливістю мотивації людини.

Вчені А. А. Вербицький і Н.А. Бакшаєва виявили різні типи полімотивації [65, с. 10]. Перший тип, коли одна й та сама активність відповідає двом або більше потребам, одночасно виступаючи як самостійна форма діяльності і як дія, що входить до складу іншого виду діяльності. У цій діяльності представлений відповідно визначальний мотив, без якого не може здійснюватися полімотивована активність [65, с. 9]. Як зазначають дослідники, якщо для першого типу полімотивації характерний випадковий зв'язок між різними потребами, то другий тип передбачає закономірний, природно обумовлений зв'язок потреб, які одночасно проявляються в активності [65, с. 10].

В. К. Вілюнас підкреслює особливу актуальність не самої по собі констатації полімотивованості людської діяльності, а проблеми її форм і механізмів. У зв'язку із цим дослідник зазначає: «У людини одночасний прояв і дія мотиваційних факторів різного походження являє собою практично постійний фон життя» [69, с. 187].

О. Гуменюк у своїй науковій розвідці зазначає, що полімотивацію, так само, як і інші організовані психоформи внутрішнього світу людини, необхідно розглядати як дійсне буття сутнісного й водночас приховане, мінливе в способах їх виявлення [116, с. 75]. У зв'язку із цим дослідниця стверджує, що «феноменальна інтерпретація полімотивації передбачає розмежування й поєднання сутнісних умов іманентної наявності полімотиваційного поля особистості й водночас феноменальної даності полімотивації в межах однієї фізичної поведінки, яка психологічно здійснюється як кілька різномотивованих діяльностей» [116, с. 76].

На думку Є. П. Ільїна, справжня полімотивація має місце тоді, коли людина досягає віддаленої мети, яка спрямовується довгочасною мотиваційною установкою. У якості прикладу дослідник наводить отримання освіти в процесі навчальної діяльності [224, с. 122]. Нам імпонує ця думка вченого.

Порівнюючи поняття мотивації та полімотивації, О. Є. Фурман зазначає, що мотивація є динамічно-інтегральним процесом формування мотиву й водночас усвідомленням актуальних потреб, тоді як полімотивація – це вже здійснення кількох діяльностей, коли кожній з них відповідає свій мотив [570, с. 105]. Під полімотивацією дослідниця розуміє «явище такого багатоманіття спонукальних сил суб'єктної поведінки, яка характеризується одночасною наявністю різних стимульних чинників, функцій і механізмів (потреби, мотиви, прагнення, інтереси, переконання, ідеї, ідеали, установки, орієнтації тощо) у соціальній структурі й спричинює розмаїття форм поведінкового діяння і способів здійснення кількох діяльностей, надаючи людській активності сутності і значення, спрямування і смислу» [570, с. 107].

Послідовно й цілком предметно з приводу проблеми полімотивації висловлюється О. М. Леонт'єв. Він відштовхується від загальновідомого факту про те, що складні форми людської діяльності, як правило, породжуються кількома потребами. Це логічно приводить його до думки про полімотивованість певних видів діяльності. Цікавим є те, як у розумінні дослідника співвідносяться ці мотиви між собою та з діяльністю

[306, с. 372]. Загалом вчений допускає існування такого типу полімотивації, коли один мотив є змістоутворювальним, а інші, співіснуючи з ним, відіграють роль лиш додаткової стимуляції цієї діяльності [306, с. 373].

Розглянемо сутність понять «навчально-професійна мотивація» та «професійна мотивація».

Вивчаючи умови формування навчально-професійної мотивації майбутніх педагогів, вчені І. М. Галян і В. Г. Дуб виокремили сукупність факторів, які визначають активність особистості у сфері професійної діяльності та спонукають студентів до освоєння педагогічного мистецтва: ставлення до майбутньої педагогічної діяльності, зацікавленість професійною діяльністю, активність у досягненні навчальних результатів [173, с. 418]. За наявності цих складових мотивації студенти зазвичай прагнуть до постійного розвитку креативності, спрямованого на отримання нового знання і формування професійно важливих якостей, які є основою фахової компетентності майбутнього педагога [173, с. 418].

Навчально-професійна мотивація, на думку Н. Іванової, є процесом формування мотивів майбутнього фахівця залежно від його інтелектуальних й індивідуально-психологічних особливостей, та під впливом чинників (зовнішніх і внутрішніх, позитивних і негативних), які активізують, регулюють і спрямовують поведінку на сумлінне та якісне виконання професійних завдань; основними функціями мотивації особистості до професійної діяльності є такі: спонукальна, організаційна, регуляторна та корегувальна [232, с. 23].

І. М. Ляхова розглядає навчально-професійну мотивацію як один з факторів готовності відповідних фахівців до професійної діяльності, як сукупність факторів і процесів, що спонукають і спрямовують їх до успішного опанування майбутньою професією [326, с. 230]. Ця мотивація характеризується спрямованістю, стійкістю та динамічністю. Вчена зазначає, що низький рівень навчально-професійної мотивації багато в чому перешкоджає формуванню готовності майбутніх фахівців фізичної реабілітації до виконання своїх професійних функцій [326, с. 230].

Під професійною мотивацією І. В. Онищенко розуміє «сукупність чинників і процесів, які спонукають і спрямовують особистість до опанування майбутньої професійної діяльності» [394, с. 142]. При цьому вказує, що «мотиви професійної діяльності розглядаються як усвідомлення предметів актуальних потреб особистості (одержання вищої

освіти, саморозвитку, самопізнання, професійного розвитку, підвищення соціального статусу), що задовольняються за допомогою виконання навчальних завдань і спонукають її до вивчення майбутньої професійної діяльності» [394, с. 142].

І. В. Хом'юк і М. Б. Ковальчук характеризують мотивацію до професійної діяльності, або професійну мотивацію, як сукупність чинників і процесів, які, знаходячи відбиток у свідомості, спонукають і направляють особистість до вивчення майбутньої професійної діяльності [576, с. 306-307].

Професійну мотивацію В. В. Шевченко трактує як дію конкретних стимулів, що обумовлюють вибір професії і тривале виконання обов'язків, пов'язаних із цією професією, або сукупність внутрішніх і зовнішніх сил, які штовхають людину до трудової діяльності і надають цій діяльності спрямованості, що орієнтована на досягнення певних цілей [595, с. 203].

Розкриємо сутність мотиваційного компонента готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про різноманітні підходи до визначення мотиваційного компонента готовності, а саме:

- у структурі мотиваційного компонента готовності виокремлюються такі складові: інтегральність, прагнення до людей, ціннісне ставлення до учасників освітнього процесу, направленість на роботу із цільовою аудиторією (Г. М. Абдурахмонов);

- він є таким, що характеризує інтерес майбутнього фахівця до професії відповідно до його ставлення до професійної діяльності (Н. К. Амінова);

- є два визначення структури мотиваційного компонента готовності до професійної діяльності. У більш широкому контексті вона характеризується двома складовими – змістовою й динамічною. У більш вузькому – потребою до діяльності й зовнішнім по відношенню до діяльності мотивом, який визначає конкретну цільову установку майбутнього фахівця. Єдність протиріч у цих двох складових є рушійною силою будь-якої конкретної діяльності (В. Г. Асеев);

- до його складу включаються професійні установки й інтереси майбутнього педагога, його прагнення займатися освітньою роботою. Основою є професійно-педагогічна спрямованість, під якою мається на увазі особисте прагнення фахівця застосувати свої знання в обраній професійній сфері, у якій виражається позитивне ставлення до професії,

нахил та інтерес до неї, бажання вдосконалювати свою підготовку тощо (Л. М. Богдан);

– у структуру мотиваційного компонента готовності включаються потреби та мотиви. Причому вони розрізняються не тільки за змістом і динамічними властивостями, але й за структурою. У безпосередніх спонукання зумовлюється потребами, а в опосередкованих – свідомо поставленою метою (Л. І. Божович);

– мотиваційний компонент характеризується позитивним ставленням до певного виду діяльності, бажанням ним займатися, і це обумовлено професійними інтересами, ціннісними орієнтаціями й ідеалами майбутнього фахівця (А. В. Гурман);

– зміст мотиваційного компонента розкривається через кілька критеріїв: ступінь позитивного ставлення до педагогічної діяльності; ступінь розуміння необхідності здійснення навчання в навчальних закладах; ступінь актуалізації потреби в неперервному саморозвитку й самоосвіті для успішної педагогічної діяльності (Л. Ю. Дудорова);

– мотиваційний компонент готовності виражає загальну спрямованість особистості, включаючи в себе позитивне ставлення до діяльності, усвідомлення її значущості, бажання займатися саме цією діяльністю. Мотиваційний компонент готовності виражається в ціннісному ставленні вчителя до педагогічної діяльності; усвідомленні соціальної значущості своєї професії; прагненні досягти високих результатів у навчально-виховній роботі (Г. М. Жуков);

– мотиваційний компонент як спрямованість особистості майбутнього фахівця на діяльність в обраній галузі та позитивне ставлення до вибраної професії. Таке позитивне ставлення проявляється в позитивній оцінці своєї спеціальності; прагненні досягти в ній успіху; розумінні й усвідомленні важливості задач; задоволеності обраною спеціальністю й умовами майбутньої діяльності (Т. Б. Крюкова).

С. А. Волгіна зазначає, що мотиваційний компонент характеризується потребою успішного виконання поставленого завдання, наявністю зацікавленості в певного роду діяльності, прагненням досягти успіху та показати себе з кращого боку [74]. Ознакою сформованості цього компонента дослідниця вважає сформованість пізнавальних мотивів, налаштування на досягнення професійної мети, психологічні механізми налаштування на діяльність [74].

До мотиваційного компонента готовності до професійно-педагогічної діяльності О. О. Глушко відносить вироблення в студента позитивного ставлення до професії вчителя; стійкі наміри присвятити себе обраній діяльності; розвиток установки на вивчення фахових дисциплін як важливого фактора професійного становлення майбутнього фахівця [90].

У науковому дослідженні О. В. Григор'євої та А. С. Дьяченко до мотиваційного компонента віднесено: позитивне ставлення до навчально-пізнавальної діяльності, усвідомлення особистісної та професійної значущості набутих знань, умінь та навичок, наявність стійкого пізнавального інтересу до розв'язання професійних задач діяльності [105].

С. В. Грищенко зазначає, що «мотиваційний компонент включає в себе вирішення проблем зняття емоційного напруження в процесі навчання, створення атмосфери позитивної емоційної налаштованості на діяльність, орієнтації на практичний зміст навчального матеріалу, на конкретну професійну діяльність і вимагає застосування відповідних педагогічних технологій» [111, с. 69].

Н. В. Гуртовенко вказує, що «мотиваційний компонент забезпечує ініціацію процесу професійно управлінського самовизначення та динаміку його розгортання і включає, насамперед, потребу в професійному самовизначенні» [121, с. 57]. Важливою складовою компоненту, на думку автора, «є комплекс мотивів, цінностей та настанов, що утворюють педагогічну спрямованість особистості: 1) позитивне ставлення до роботи в освіті та впевненість у правильності зробленого вибору; 2) наявність інтересу до змісту діяльності, широта інтересів та їх творчий рівень (творчий задум); 3) домінування гуманістичних професійних цінностей та ідеалів; 4) стійкі та адекватні наміри розвитку кар'єри в освіті» [121, с. 57].

Є. А. Захарова та Ю. М. Єжова підкреслюють, що мотиваційний компонент передбачає наявність у людини певних потреб, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності [216, с. 16]. Характер і природа цих потреб може бути надзвичайно різноманітними. Залежно від того, як буде відбуватися задоволення цих потреб, можна судити про те, як людина реалізується в професійній діяльності [216, с. 16].

Т. В. Зирянова вказує, що мотиваційний компонент готовності включає потреби, інтереси і мотиви професійної діяльності [221]. На думку вченої, «важливими показниками сформованості даного компонента у студентів є наявність стійких мотивів і професійно-

ціннісних орієнтацій, що забезпечують цілеспрямоване оволодіння діяльністю; потреба в творчому самовираженні» [221].

В. В. Кабак вважає, що мотиваційний компонент виявляється в мотивації й потребах, які спонукають суб'єкта до активної позиції; у виокремленні соціально значущих цілей професійних дій; у наявності тісного зв'язку між здійснюваною системою професійних дій та усвідомленням відповідних мотивів [239].

С. І. Кара стверджує, що «мотиваційний компонент є стрижневою структурною складовою професійного інтересу педагога. Це сформованість духовного світу особистості, що спонукає до здійснення педагогічної діяльності на високому науково-методичному рівні» [248, с. 138]. Мотиваційний компонент особистості майбутнього вчителя як обов'язковий чинник включає інтерес до навчання та до матеріалу, що вивчається. На думку автора, «він є інтегральною якістю, яка характеризується сукупністю соціальних установок, ціннісних орієнтацій, інтересів» [248, с. 138].

Р. П. Карпюк у межах свого підходу до визначення структури готовності до професійної діяльності розглядає мотиваційний компонент як орієнтацію на діалогічний стиль педагогічного спілкування, прагнення до самоаналізу та вивчення індивідуально-психологічних особливостей студентів [252, с. 142].

На думку І. Кислової, мотиваційний компонент включає в себе позитивне ставлення до професії, інтерес до неї [259]. Це система цілей, потреб і мотивів, які спонукають людину вдосконалювати свої професійні знання й майстерність, свідомо ставитися до професії, праці і її результатів, бути активним у трудовій та професійній діяльності [259, с. 15].

Г. А. Клименко пояснює зміст мотиваційного компонента як ставлення студента до професійного самовдосконалення [261, с. 14].

Мотиваційний компонент готовності до професійної діяльності студентів закладів вищої освіти, як вважає П. Коваль, «охоплює сукупність: мотивів вибору ними своєї професії, мотивів оволодіння нею, мотивацію своєї майбутньої професійної діяльності та очікувань від її результатів; професійну спрямованість (на себе і свою професійну самореалізацію в діяльності, на мету діяльності, на результат діяльності, на обрання засобів діяльності; характер професійної спрямованості (гуманістична – технократична))» [267, с. 64-65].

3. Н. Курлянд розглядає мотиваційний компонент як наявність мотивації на досягнення успіху, яка зумовлює спрямування професійних дій на досягнення позитивних результатів [415]. Індикаторами розвиненості цього компонента готовності вчена вважає активність, ініціативність, виявлення наполегливості в досягненні поставленої мети [415]. У межах мотиваційного компонента З. Н. Курлянд розглядає дві інші його складові: впевненість у собі як фахівцеві та задоволеність діяльністю. Під першим елементом дослідниця розуміє інтегральну якість, яка «ґрунтується на здатності розуміти студентів, умінні відчувати їхню психологію, враховувати вікові та індивідуальні особливості», а також на усвідомленні правоти й доречності своїх дій і вчинків. Під другим маються на увазі результати впливу економічних факторів: рівень заробітної плати, якість побутових умов тощо [415].

У науковій розвідці І. А. Кучерявенка мотиваційному компоненту готовності відводиться особливе місце як такому, що є стрижневим, свого роду спрямувальним утворенням: поза мотивом і змістом нездійсненна жодна діяльність, неможлива реалізація навіть найкраще засвоєних знань і досконало сформованих умінь [299].

На думку Є. К. Лунегової, мотиваційний компонент проявляється в потребі особистості успішно виконувати поставлені задачі, в інтересі до діяльності та варіантах її здійснення [322, с. 305].

Н. Ю. Максимова стверджує, що мотиваційний компонент готовності студентів визначається спрямованістю особистості, усвідомленим прийняттям цінностей професійної діяльності; переважанням мотивів, які забезпечують ефективність виконання майбутньої професійної діяльності й дозволяють активізувати когнітивний, поведінковий та емоційно-вольові компоненти особистості, необхідні для трансформації теоретичних знань у практичні [333].

Мотиваційний компонент, як вказує М. М. Марко, є системоутворювальним у структурі готовності майбутніх фахівців. Дослідниця зазначає, що показник розвиненості цього компонента характеризує ступінь морально-психологічної готовності студентів до майбутньої педагогічної діяльності [338, с. 50]. Ця складова характеризує мотивацію студентів як загалом до навчально-пізнавальної діяльності у виші, так, зокрема, і до професійної діяльності, і відображає «самооцінку своєї професійно-педагогічної підготовки та відповідність її оптимальним професійним зразкам» [338, с. 51].

На думку А. К. Маркової, мотиваційний компонент складають чотири види спонукань: значення й зміст; потреби; ціль; інтерес як форма прояву значень і змісту, потреб і цілей [339, с. 49].

В. О. Парфенюк включає в мотиваційний компонент такі показники як: «потреба у досягненнях цілей; спрямованість до мотивації успіху; здатність до самооцінки реалізації життєвих цілей» [411, с. 131].

У науковій розвідці О. В. Плешакової складовими структури мотиваційного компонента визначаються позитивне ставлення до професії та прагнення до досягнення успіху в ній [426, с. 200].

Слід вказати на різні погляди вчених стосовно мотиваційного компонента готовності:

– використовуючись як термін «мотиваційно-смысловий компонент», означає, що відповідна структурна складова готовності майбутнього тренера виражає усвідомлення останнім значущості цієї сфери в професійній діяльності. Сформованість мотиваційного компонента забезпечує безпосереднє мотиваційне занурення в професійну діяльність, яка сприяє підвищенню творчої активності, самостійності, ініціативності та інтересу майбутніх тренерів до діяльності й предмета (А. В. Неретін);

– до мотиваційного компонента належить позитивне ставлення до такого виду діяльності, як управління педагогічним процесом, потреба успішно розв'язувати управлінські задачі, інтерес до процесу їх розв'язання, прагнення досягти успіху й показати себе з кращого боку. Відбиваючи морально-психологічний зміст готовності, цей компонент несе в собі потребу в самоуправлінні, прагнення самостійно ставити цілі професійно-творчої діяльності й досягати їх; прагнення до вольового напруження в досягненні цих цілей; комплекс уявлень про себе як професіонала (С. В. Путєєва);

– мотиваційний компонент готовності особистості передбачає наявність у людини певних потреб, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності. Характер і природа цих потреб, на думку дослідниці, можуть бути надзвичайно різноманітними. Залежно від того, як відбуватиметься задоволення цих потреб, можна судити про те, наскільки людина реалізується в професійній діяльності (К. Є. Решетова);

– компоненти структури готовності до професійної діяльності розглядаються як симптомокомплекси особистісних якостей професіонала, який розвивається. Ці системні блоки можна розглядати як

підсистеми особистісних властивостей професіонала, що формуються й діють у процесах його становлення (О. С. Романова);

– мотиваційний компонент визначається як потреба в праці, зацікавленість професією й спеціальностями; уявлення про відповідний соціальний статус, престижність професії та матеріальна зацікавленість (О. М. Скоробагата);

– мотиваційний компонент готовності розглядається як усвідомлення значущості поставлених професійних задач, позитивне ставлення до такого роду діяльності, прагнення до педагогічної взаємодії із студентами та колегами в розв'язанні різноманітних задач, мотиваційно-ціннісне ставлення до своєї професії (Л. Н. Харченко).

М. Л. Предигер розглядає мотиваційний компонент готовності як якість особистості, що визначає напрям і характер безперервного процесу переходу потенційних можливостей людини у сфері професійної діяльності на основі свідомої саморегуляції своєї навчально-професійної діяльності [440].

Г. Ржевський зазначає, що «мотиваційний компонент готовності визначає професійно-педагогічну спрямованість особистості й утворює основу для реалізації інших її структурних компонентів» [451, с. 76]. Його зміст, на думку вченого, відображає: «наявність потреби у прояві своєї особистості у професії викладача, глибоку усвідомленість суспільної значущості обраної професії та бажання досягти результативності, інтерес до діяльності саме викладача ВНЗ» [451, с. 76]. Важливими аспектами мотиваційного компонента, на думку Г. Ржевського, виступають: «інтерес до професії, задоволеність своїм вибором, установки на оволодіння професією (орієнтація на роботу в системі народної освіти, установка на науково-дослідницьку роботу, установка на суспільно корисну та організаційно-управлінську діяльність; орієнтація на себе як на особистість та невизначена орієнтація)» [451, с. 76].

Як вважає В. І. Свистун, «мотиваційний компонент забезпечує спрямованість на професійно-творче засвоєння знань, професійно-пізнавальний інтерес і прагнення до творчого засвоєння системно-наукових управлінських знань і комплексних вмінь, до успіху й творчих досягнень, до лідерства та високої оцінки своєї роботи» [470].

А. І. Смолюк уточнює назву мотиваційного компоненту готовності до професійної діяльності як «потребово-мотиваційний» [502, с. 314]. У дослідженні науковця зазначається, що вищезгаданий компонент

передбачає розвиток мотиваційної сфери майбутнього фахівця, формує його позитивне ставлення до професійної діяльності, характеризує ступінь спрямованості на професійний саморозвиток у педагогічній діяльності й свідоме прагнення самовдосконалюватися, зокрема в напрямі своєї діяльності; відбиває розвиненість вольових якостей, що забезпечують успішний перебіг і результативність професійної діяльності [302, с. 314].

Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова та Г. М. Нессен розглядають мотиваційний компонент готовності як наявність відповідальності за виконання завдань та почуття обов'язку [507, с. 92].

Ю. М. Тихомирова вважає, що мотиваційний компонент включає мотиви діяльності, фактично це є загальний настрій на успішне виконання діяльності, інтерес до неї [538, с. 8].

У своєму дисертаційному дослідженні С. Г. Чиж критерієм мотиваційного компоненту визначає педагогічну спрямованість та вдосконалення власної професійної діяльності [586, с. 12]. При цьому обов'язковими умовами готовності в межах цього компонента науковець називає наявність інтересу до обраної професії та професійно значущих знань, прагнення до самоосвіти й усвідомлення педагогічних цінностей. Вони, на переконання вченої, є показниками мотиваційного критерію [586, с. 12].

І. М. Чорна визначає мотиваційний компонент готовності до професійної діяльності як усвідомлення майбутнім фахівцем своїх потреб, інтересів, вимог суспільства та колективу [588, с. 49].

А. І. Яблонський зазначає, що мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів до професійної діяльності є «складним індивідуально-психологічним утворенням, яке поєднує усвідомлення особистістю значущості майбутньої професійної діяльності вчителя, що інтегрується з розвитком професійно значущих якостей і цінностей та наявністю образу своєї професії, власної професійної поведінки, і супроводжується прагненням займатися цією діяльністю після закінчення вищого навчального закладу» [623, с. 135].

Отже, мотиваційний компонент готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, характеризує наявність цілей, потреб і мотивів, які забезпечують спрямованість магістрів на професійно-творче засвоєння знань з обраної спеціальності, визначають позитивне ставлення до

майбутньої професії і, як наслідок, спонукають їх до професійної самореалізації, удосконалення майстерності та прагнення до досягнення успіху у вирішенні завдань спортивної, оздоровчо-рекреаційної, освітньої, змагальної та інших видів діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Розкриємо сутність інформаційно-когнітивного компоненту готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що характеризує наявність професійно орієнтованих знань, оволодіння якими сприяє успішній професійній діяльності.

Для характеристики інформаційно-когнітивного компоненту розкриємо сутність таких понять як інформація, знання.

У Законі України «Про інформацію» інформація визначається як будь-які відомості та/або дані, що можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [211].

У «Системі стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи» подається таке визначення поняття «інформація»: відомості, які сприймаються людиною чи спеціальними пристроями як відбиття фактів матеріального чи духовного світу в процесі комунікації [486].

Дослідники, співавтори навчального посібника про електронні системи – Й. Й. Білинський, К. В. Огороднік та М. Й. Юкиш – тлумачать «інформацію» як сукупність відомостей про будь-які об'єкти, явища та процеси. Інформація в їхньому дослідженні розглядається як вибір одного варіанта (або декількох) з багатьох можливих і рівноправних [189].

Н. Вінер визначає інформацію як послідовність сигналів, що передаються від передавача до отримувача, які накопичуються в запам'ятовувальному пристрої, оброблюються й видаються у вигляді готових результатів [386, с. 31].

І. А. Юрченко особливістю інформації вважає те, що її неможливо уявити без будь-якої матеріальної основи. Дослідниця розглядає інформацію як атрибут (властивість) матерії, її невід'ємну частину [621, с. 15].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «інформація» в трактуванні, яке подає В. В. Саночкін. Вчений розуміє інформацію як співвідношення властивостей об'єктів, які є на матеріальному носії, що визначені на момент порівняння чи взаємодії цих об'єктів [465, с. 126].

В Академічному тлумачному словнику поняття «знання» розкривається через три значення [496]. Перше: «обізнаність у чому-небудь, наявність відомостей про кого-, що-небудь». Друге: «сукупність відомостей з якої-небудь галузі, набутих у процесі навчання, дослідження». Третє: «пізнання дійсності в окремих її проявах і в цілому» [496].

У праці Б. А. Анікіної та Т. А. Родкіної поняття «знання» визначається як інформація, опрацьована й сприйнята окремим індивідумом [315, с. 125].

А. Л. Нікіфоров зазначає, що знанням є те, що виражається обґрунтованою, загальнозначущою та інтерсуб'єктивною пропозицією чи системою таких пропозицій [379, с. 63].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «знання» у значенні, яке подає Л. В. Губерський. Вчений трактує поняття «знання» як особливу форму духовного засвоєння результатів пізнання (процесу відтворення дійсності), яка характеризується усвідомленням їх істинності [558, с. 378].

Аналіз фахової наукової літератури, освітньо-професійних програм зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка та власний педагогічний досвід дозволили виокремити сукупність знань, необхідних майбутнім магістрам фізичної культури і спорту для реалізації професійних завдань:

1. Визначати особливості, протиріччя та перспективні напрями розвитку сучасної сфери фізичної культури і спорту в освіті та науці.

2. Знаходити нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту в освіті та науці.

3. Складати стратегічні документи (плани, програми) з вирішення організаційних, методичних і кадрових проблем у фізичній культурі і спорті.

4. Розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної сфери та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти.

5. Демонструвати вміння міжособистісної комунікації та впливу на поведінку людини в різних суб'єктах сфери фізичної культури і спорту.

6. Використовувати сучасні методи самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії.

7. Використовувати іншомовний професійний матеріал у різних формах комунікації.

8. Здійснювати наукові дослідження з актуальних проблем сфери фізичної культури і спорту, використовуючи сучасні методи досліджень, дотримуючись вимог академічної доброчесності; готувати матеріали наукових досліджень до публікації в наукових виданнях.

9. Розробляти (самостійно або в складі групи) та організувати реалізацію проєктів, спрямованих на розв'язання проблем інноваційного та підприємницького характеру у сфері фізичної культури і спорту.

10. Розробляти та організувати заходи з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту.

Співавтори монографічного дослідження П. Ю. Аксенова, Г. І. Аксенова, Т. В. Кириллова та Р. М. Воронін до складу інформаційно-когнітивного компоненту готовності відносять теоретичні знання, у яких основна увага зосереджується на тому, що фізкультурно-спортивна діяльність є засобом соціального становлення майбутнього спеціаліста, активного вдосконалення індивідуальних, особистісних і професійних якостей [4, с. 102].

У контексті розгляду гуманітарної культури особистості Л. В. Павлова визначає інформаційно-когнітивний компонент як освіченість, що включає в себе сукупність засвоєних соціокультурних знань, загальнокультурних інтросоціальних цінностей, норм, ідеалів, традицій, способів пізнання навколишнього світу, здатність вилучати з пам'яті й гнучко використовувати інформацію; уміння використовувати раціональні прийоми оволодіння різними видами діяльності та інтелектуальні стратегії, що забезпечують загальні процеси пізнавальної, розумової активності [403, с. 97].

Поряд з інформаційно-когнітивним компонентом дослідниками розглядається когнітивний компонент готовності до професійної діяльності.

У науковій розвідці О. С. Богінської зміст когнітивного компоненту готовності до професійної діяльності визначається як відповідність інтелектуально-пізнавальних особливостей майбутнього педагога професійного навчання професійно-педагогічній діяльності, а критеріями й показниками діагностики цього компонента вважається сукупність знань з професії й загальноінтелектуальних здібностей [42]. Під останніми

дослідниця має на увазі розумову працездатність, кмітливість, ерудованість тощо [42].

А. В. Бочарова та А. Є. Упшинська у своєму дослідженні розглядають когнітивний компонент як наявність професійно-педагогічних знання педагога [49]. Під цими знаннями науковці розуміють відомості про методологію, її сутність і специфіку, особливості застосування педагогічних технологій [49].

Н. О. Давидова у межах когнітивного компонента готовності розглядає професійні й предметні знання в галузі текстології, знання нормативної документації, яка стосується викладання конкретної дисципліни, уміння аналізувати й формалізувати навчально-методичні матеріали [122, с. 34].

Н. В. Іпполітова розглядає когнітивний компонент готовності як такий, що відбиває ступіть інформованості майбутнього педагога про сутність та зміст педагогічної діяльності, його рівень загальнопедагогічних, методичних і спеціально-предметних знань, необхідних для ефективного здійснення професійно-педагогічної діяльності [227, с. 114].

Л. М. Карамушка під когнітивним компонентом готовності студентів до здійснення майбутньої професійної діяльності розуміє сукупність знань, які розкривають сутність професійної кар'єри та низку важливих аспектів її вияву [249, с. 4]. Серед останніх дослідниця виокремлює сімейні, вікові, тендерні та ін. Окрім того, науковець зазначає, що до окресленої сукупності знань належать також знання, які стосуються основних складових психологічної готовності студентів до здійснення професійної кар'єри [249, с. 4].

Когнітивний компонент готовності майбутнього педагога Н. І. Мазур розглядає як такий, що представлений сукупністю серії знань: загальнокультурних, природничо-наукових, психолого-педагогічних і спеціальних, – необхідних майбутньому вчителю для ефективної організації моніторингових досліджень, аналізу їх результатів та внесення змін у навчально-виховний процес учнів [330, с. 285]. Тобто, на думку дослідниці, така готовність передбачає підвищення професійної компетентності вчителя для здійснення моніторингу, наявність аналітичних, прогностичних, проєктивних і рефлексивних умінь [330, с. 285].

М. М. Марко зазначає, що когнітивний компонент готовності майбутніх фахівців відображає сукупність загальнопедагогічних,

методичних і спеціальних знань, а також ціннісних орієнтацій, що ґрунтуються на педагогічних цінностях [338, с. 50].

У дослідженні Т. Б. Новікової зазначається, що когнітивний компонент являє собою єдність теоретичних, методичних і технологічних знань, які інтегрують загальні та спеціальні знання в обраній фахівцем галузі професійної діяльності [384].

На думку С. Л. Рубинштейна, в основу когнітивного компонента готовності покладено положення про вирішальне місце знань і когнітивних структур у ланцюжку протікання психічних процесів і поведінки людини. Дослідник вважає, що цей компонент передбачає формування комплексу психолого-педагогічних, дидактико-технологічних і методичних знань [456, с. 96].

С. Д. Сурінов вважає, що когнітивний компонент готовності педагога включає зовнішні вміння – вміння діяти як педагог. До таких умінь дослідник відносить уміння у сфері організаційної діяльності та комунікативні вміння [518].

Є. В. Тітов до складу когнітивного компонента готовності відносить знання, навички та вміння, необхідні для здійснення дій [534, с. 39].

Отже, інформаційно-когнітивний компонент готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, передбачає наявність у майбутніх магістрів міцних і ґрунтовних знань, які сприяють осмисленню сутності та специфіки професійної діяльності та дозволяють якісно проявити свою компетентність у сфері фізичної культури і спорту.

Охарактеризуємо операційний компонент готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Якою б позитивною не була мотивація майбутнього фахівця на подальшу роботу, він неодмінно повинен володіти професійно важливими вміннями й відповідати образу спортивного педагога для подальшої успішної трудової діяльності. Виокремлюючи операційну складову як наступний компонент готовності до професійної діяльності, зазначимо, що він тісно пов'язаний з мотиваційною складовою. Гармонійна взаємодія мотиваційного й операційного компонентів може виступити умовою успішної адаптації майбутніх магістрів фізичної культури і спорту до

професійної діяльності й стати запорукою їх майбутнього професійного розвитку.

Операційний компонент готовності до професійної діяльності виступає сукупністю різноманітних засобів і методів вирішення професійних завдань. До операційного компонента можуть бути віднесені не тільки знання (певні уявлення про структуру та предмет професійної діяльності), а й відповідні професійно важливі вміння та навички.

У переліку складових структури готовності до професійної діяльності, наведеному в праці Д. К. Войтука, операційний компонент готовності визначається як різноманітні способи діяльності та ступінь оволодіння конкретними вміннями й навичками. Ідеться, зокрема, про оволодіння певними способами й прийомами професійної діяльності, а також наявність відповідних знань, умінь і навичок. Вчений зазначає, що операційна готовність залежить від ступеня сформованості засобів (знань, умінь і навичок) реалізації змісту основних етапів діяльності [72].

Г. А. Клименко вважає, що операційний компонент готовності визначається наявністю в студентів психолого-педагогічних, загальнокультурних, предметних і спеціальних знань. Дослідниця зазначає, що ця складова готовності до професійної діяльності включає володіння студентом комплексом умінь, які знадобляться йому для виконання професійної діяльності і які, за бажанням, він удосконалюватиме надалі [261, 14].

М. М. Марко під операційним компонентом готовності фахівця-педагога розуміє сукупність загальнопедагогічних, методичних і спеціальних умінь, необхідних для досягнення належної якості та високих результатів професійної діяльності [338, с. 51].

О. В. Плешакова вважає, що операційна складова готовності до професійної діяльності характеризується ступенем володіння знаннями та прийомами, необхідними для майбутньої професійної діяльності [426, 201].

С. Р. Шарифулліна у своєму дослідженні готовності майбутніх педагогів до управління фізкультурно-спортивною діяльністю розглядає операційну складову як таку, що передбачає наявність низки визначальних умінь і навичок [593]. Враховуючи те, що управлінська діяльність у галузі фізичної культури та спорту належить до сфери соціального управління, а також потребу фахівця вести в ході управління документацію, пов'язану з професійною діяльністю, дослідниця

виокремлює в межах операційної складової такі вміння й навички: правильно визначати й формулювати цілі своєї діяльності, здійснювати аналіз та оцінку людських, матеріальних та інформаційних ресурсів і перспектив розвитку фізкультурно-спортивної діяльності; контролювати діяльність суб'єктів, застосовуючи при цьому різноманітні методи й способи контролю, регулювання та координації фізкультурно-спортивної діяльності [593]. Для нашого дослідження ці думки вченої є досить вагомими.

У межах наукової розвідки поряд з «операційним» компонентом готовності використовується й «операційно-діяльнісний» компонент готовності до професійної діяльності. Так, у дисертаційному дослідженні А. І. Смолюка в структурі готовності до педагогічної діяльності операційно-діяльнісний компонент розглядається як процесуально-методичний бік професійної підготовки, який включає в себе «готовність до застосування отриманих знань на практиці; високий рівень педагогічної майстерності; опанування професійними техніками і навичками; високий рівень професійної активності» [502, с. 314]. Т. В. Зирянова наголошує на тому, що операційно-діяльнісний компонент готовності до професійної діяльності передбачає формування системи професійних знань і комплексу умінь, які безперервно підтримуються й відтворюються за допомогою актуалізації професійних знань [221, с. 5].

На думку Ю. М. Тихомирової, операційно-діяльнісний (операційно-дієвий) компонент включає особистісні якості й особливості психічних процесів, а також уміння й навички, необхідні для ефективного виконання діяльності [538, с. 9].

Н. В. Ямбаєва показниками розвитку в межах операційного компонента готовності вважає оперативне реагування на актуальну інформацію та наявність навичок планування й організації професійної діяльності [627]. Водночас дослідниця вказує, що, розглядаючи структуру готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців, недостатньо виокремлення самих тільки знань у теоретичній і практичній підготовці та позитивної мотивації на виконання поставлених завдань [627]. Важливе місце Н. В. Ямбаєва відводить третій з аналізованих складових – психологічній стійкості у виконанні відповідних професійних дій. Ідеться про здатність довільно налаштовуватися на робочий процес, відстежувати якість його протікання й своєчасно проводити корекцію методів і

прийомів для якісної кореляції докладених фізичних, психологічних, морально-вольових зусиль та отриманих результатів [627].

Аналіз літературних джерел, освітньо-професійних програм зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка дозволили виокремити сукупність умінь та навичок, якими повинні оволодіти майбутні магістри фізичної культури і спорту для реалізації професійних завдань відповідно до обраної спеціалізації.

Спеціалізація «Спорт»:

1. Розробляти плани підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки з урахуванням вікових, гендерних особливостей, сенситивних періодів і підходів до раціонального харчування.

2. Складати стратегічні документи (плани, програми) з вирішення організаційних, методичних, кадрових проблем у спорті.

3. Розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної сфери та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти.

4. Здійснювати комплексний контроль підготовленості спортсменів за допомогою сучасних медико-біологічних, біомеханічних, педагогічних методів досліджень.

5. Демонструвати вміння міжособистісної комунікації, у тому числі іноземною мовою, з фахівцями сфери фізичної культури і спорту та представниками інших професійних груп.

6. Застосовувати прикладне програмне забезпечення та інформаційно-комунікаційні технології для розв'язання конкретних задач практичної діяльності (вебтехнології, хмарні технології тощо).

7. Розробляти (самостійно або в складі групи) та організовувати реалізацію проєктів, спрямованих на розв'язання проблем інноваційного та підприємницького характеру у сфері фізичної культури і спорту.

8. Застосовувати теоретичні положення менеджменту для розв'язання конкретних задач у сфері олімпійського спорту, зокрема в процесі підготовки спортсменів до змагань.

9. Демонструвати знання нормативно-правової бази науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти; розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної сфери та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти.

10. Розробляти та реалізовувати програми підготовки спортсменів, застосовуючи нові знання й технології, що ґрунтуються на передових досягненнях спортивної науки, суміжних дисциплін, досвіду практики та науково-технічного прогресу.

11. Розробляти персональні фітнес-програми для осіб різного віку, статі та фізичного стану з рекомендаціями щодо раціонального харчування.

12. Застосовувати теоретичні положення менеджменту та маркетингу, прикладне програмне забезпечення та інформаційно-комунікативні технології для розв'язання конкретних задач у сфері фітнесу та рекреації.

Отже, операційний компонент готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, характеризує наявність сукупності вмінь та навичок, якими повинні оволодіти майбутні магістри для реалізації професійних завдань відповідно до обраної спеціалізації.

Розкриємо сутність емоційно-вольового (вольового) компонента готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

У дослідженні Д. К. Войтюка зазначається, що вольовий компонент готовності визначає самоконтроль особистості, уміння управляти собою під час виконання професійної діяльності [72]. При цьому висловлюється думка про те, що, хоч вольовий компонент і представлений властивостями особистості в плані саморегуляції й самоконтролю, однак і вони складають операційний компонент готовності [72].

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про різноманіття поглядів на вольовий компонент готовності. Його розглядають: 1) у межах емоційно-вольового, пояснюючи його як здатність зосереджуватися на досягненні мети, пошуку шляхів та способів дотримання вибраної стратегії вдосконалення знань (С. А. Волгіна); 2) як процес зосередження особистості на виконанні дій, спрямованих на досягнення мети, що є важкодоступною й виникає «внаслідок співставлення реального та ідеального професійного позиціонування власної особистості відповідно до соціальних вимог обраної професійної діяльності» (Г. А. Клименко); 3) як відображення внутрішньої потреби індивіда в управлінні діями (Є. К. Лунегова); 4) як відображення внутрішньої потреби в управлінні

діями, з яких складається виконання обов'язків (А. М. Санхаєва); 5) як уміння мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети (О. М. Скоробагата); 6) як самокерування та мобілізація сил, зосередженість на конкретному завданні, уміння не зважати на перешкоди, долати власні сумніви та побоювання (О. М. Торубура); 7) як мобілізацію сил відповідно до умов праці та знань, самоконтроль і самонавіювання в процесі досягнення цілей (І. М. Чорна).

Ми погоджуємося з З. Н. Курлянд, яка розглядає вольовий компонент у нерозривній єдності з емоційним, зазначаючи, що вміння регулювати емоційним станом (у тому числі не допускати емоційне напруження) має «поєднуватися зі здатністю викладача довільно налаштовуватися на потрібний настрій, найповніше використовувати свої потенційні можливості» [415]. У межах цієї структурної складової готовності до професійної діяльності фахівців вчена розглядає здатність викладача швидко підвищувати свою активність та енергійність, зберігати оптимальну організацію психічних функцій у разі виникнення непередбачуваних ситуацій та на етапі зростання втими під дією одноманітних факторів [415].

Слід зазначити, що з позицій сьогодення є різні погляди науковців на емоційно-вольовий компонент готовності. Його визначають: 1) як такий, що характеризує самоконтроль у процесі професійної діяльності (Н. К. Амінова); 2) як розвиток цілеспрямованості, працелюбності, настирності в досягненні поставленої мети (О. О. Глушко); 3) як цілеспрямованість, сильну волю до здолання зовнішніх та внутрішніх перешкод у процесі розв'язання проектно-конструкторських задач, відповідальність за досягнення поставлених освітніх цілей (О. В. Григор'єва та А. С. Дьяченко); 4) як такий, що відображає почуття відповідальності за результати діяльності, самоконтроль, моральні принципи, уміння керувати діями, виконання яких передбачається функціональними обов'язками (Ф. В. Жукова); 5) як такий, що включає позитивний емоційний настрій, креативність, гнучкість у професійних стосунках тощо (Н. П. Клушина); 6) як почуття й вольові процеси, що забезпечують успішний перебіг і результативність професійної діяльності; емоційний тонус і сприйнятливність, цілеспрямованість і наполегливість, ініціативність і проактивність, рішучість, самостійність, самокритичність та самоконтроль (Л. В. Кондрашова); 7) як функціональний стан (так його визначає дослідниця), який включає наміри, очікування, активність,

емоційний фон тощо (О. С. Романова); 8) як такий, що поєднує фокусування зусиль, спрямованих на досягнення конкретної мети, та теоретичну підготовленість. Обидві складові цього компонента характеризуються наполегливістю в досягненні мети та вмінням регулювати власний емоційний стан (С. Г. Чиж).

Т. В. Зирянова вважає, що емоційно-вольовий компонент готовності передбачає сформовані в процесі професійної підготовки почуття відповідальності за результат діяльності, навички самоконтролю, уміння керувати діями в процесі діяльності, професійну чесність і відповідальність [221].

На думку Т. П. Осипової, емоційно-вольовий компонент готовності – це здатність домагатися позитивних результатів у своїй професійній діяльності, стійкі професійно важливі особливості сприйняття, уваги, мислення, емоційних і вольових процесів [398, с. 151].

На думку Ю. М. Тихомирової, емоційно-вольовий компонент готовності включає почуття відповідальності, упевненість в успіху, насагу – фактично це загальне ставлення до діяльності з точки зору емоцій; вольовий компонент включає здатність управляти собою й максимальну мобілізацію власних сил для реалізації поставлених завдань [538, с. 8].

Емоційно-вольовий компонент готовності, як вважає В. А. Фрицюк, включає «наявність позитивної "Я-концепції", упевненість у собі, цілеспрямованість, наполегливість; емоційну стійкість, емоційно-вольову саморегуляцію; вольовий самоконтроль, самодисципліну, самоорганізацію; здатність до ефективного самоуправління; відповідальність за власний професійний саморозвиток» [567, с. 220].

Т. І. Шанскова під емоційно-вольовим компонентом готовності пропонує розглядати розвиток цілеспрямованості й працелюбності майбутнього фахівця; ступінь його наполегливості в досягненні поставленої мети; виховання впевненості у своїх силах; намагання доводити розпочату справу до кінця; уміння довільно управляти своєю поведінкою й поведінкою інших; професійну працездатність [589].

Отже, емоційно-вольовий компонент готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, передбачає наявність у майбутніх магістрів здатності до емоційної саморегуляції та вольового потенціалу, які забезпечать

наполегливість, ініціативність та мобілізацію власних сил, спрямованих на досягнення позитивних результатів у майбутній професії.

Охарактеризуємо орієнтаційний компонент готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту до професійної діяльності, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Орієнтаційний компонент (для характеристики якого в науковій літературі ще використовується термін «особистісний») пов'язаний з аналітичною діяльністю фахівця.

Вчені розуміють орієнтаційний компонент готовності по-різному. Його визначають: 1) як такий, що передбачає професіоналізм у виконуваний роботі (Н. К. Амінова); 2) як обізнаність про особливості, умови діяльності та вимоги до педагога (знання особливостей, умов діяльності та вимог до вчителя); 3) ступінь володіння методикою галузевого навчання; ступінь володіння основами організації роботи зі своєї дисципліни (Л. Ю. Дудорова); 4) як такий, що відображає інтереси й схильності до діяльності, уявлення й знання про особливості й умови діяльності та її вимоги до особистості. До складу цього самого компонента відносять світогляд, переконання й наміри особистості (Г. М. Жуков); 5) як такий, що передбачає обов'язкове засвоєння засобів, необхідних для встановлення нормальних суспільних стосунків. Цей структурний компонент частково виявляється в професійній діяльності фахівця, зокрема в таких характеристиках, як спрямованість і здібності щодо встановлення комунікативних зв'язків і прагнення особи до самовдосконалення в діяльності; у змісті психологічної готовності до професійної діяльності (В. В. Кабак); 6) як ціннісно-професійні орієнтації, основою яких є професійна етика, професійно-педагогічні ідеали, погляди й переконання, принципи та готовність діяти відповідно до них (Л. В. Кондрашова); 7) як такий, що характеризує знання студентів про вимоги, які висуваються до фахівця обраної ними галузі; у сформованості в їхньому уявленні образу представника відповідної професії (О. В. Плешакова); 8) як знання й уявлення про особливості та умови діяльності (А. М. Санхаєва); 9) як знання й уявлення про особливості та умови діяльності, а також вимоги цієї діяльності до особистості майбутнього фахівця (Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова та Г. М. Нессен); 10) як такий, що спрямований на формування морально-ціннісних установок і наукового світогляду, розвиток стійкого інтересу до науки, до

виробництва й діяльності, яка відповідає особистим нахилам і можливостям (С. А. Трифонова); 11) як усвідомлення цілей, реалізація яких дозволяє розв'язати певне завдання; осмислення й оцінка обставин, які обумовлюють майбутні дії; актуалізація попереднього досвіду виконання завдань та відповідних вимог (І. М. Чорна).

3. Н. Курлянд розглядає орієнтаційний компонент структури готовності як методологічну рефлексію, що «характеризує перехід мислення від рецептурно-шаблонного підходу до конструктивно-діяльнісного». Методологічна рефлексія викладача відображає рівень розвитку професійно-педагогічної спрямованості. Для неї характерна достатньо усвідомлена й емоційно виражена особистісна орієнтація на педагогічну діяльність [415]. Як окремий аспект методологічної рефлексії вчена визначає пізнавальну спрямованість, що характеризується систематичним потягом до нових знань, до оволодіння новими формами та методами викладання, бажанням розширювати й поглиблювати власні знання про довкілля, спонукаючи тим самим студентів до наслідування, зокрема безперервного пізнання [415].

До орієнтаційного аспекту готовності до професійної діяльності з урахуванням етичних норм О. О. Сташкевич відносить формування моральних уявлень професіонала, загальнолюдських цінностей, що складають основу педагогічної етики; забезпечення єдності та взаємозв'язку моральної та професіональної культури вчителя; розвиток почуття національної гідності тощо [509].

Отже, орієнтаційний компонент готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, передбачає наявність професійно важливих якостей, ціннісно-професійних орієнтацій і переконань майбутніх магістрів щодо ефективного виконання завдань у сфері фізичної культури і спорту.

Таким чином, у сучасних наукових дослідженнях представлено різні підходи до визначення складових структури готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності за обраним напрямом. Кожна з позицій, висловлених в опрацьованому доробку окремих учених, має відповідну значущість для наукового розгляду проблеми з'ясування структури готовності взагалі й конкретно для розуміння в нашому дослідженні структурних компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується

в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. З'ясовано сутність та структуру готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. До структурних компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, віднесено: мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, емоційно-вольовий та орієнтаційний компоненти.

3.2. Критерії, показники та рівні сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту

Проведені нами дослідження та з'ясування сутності й структури готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, створили підґрунтя для виокремлення критеріїв, відповідних показників, що в сукупності визначають рівні сформованості зазначеної готовності.

Для наукового обґрунтування як у теоретичному, так і в практичному плані інструментарію оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту постає необхідність визначення сутності понять «критерій», «показник» і «рівень».

Аналіз довідкової та наукової літератури показав, що наявна поліаспектність у визначенні поняття «критерій» (табл. 3.2).

А. В. Губа вказує, що критерій визначає «якості, властивості, ознаки досліджуваного об'єкта, що дають можливість дійти висновків про його стан, рівень розвитку та функціонування» [113, с. 300].

М. В. Данилевич вважає, що «критерій виражає сутність ознаки об'єкта, на основі якого можна спостерігати його стан, рівень сформованості та розвитку; оцінити та порівняти результати нашого наукового пошуку» [123, с. 38].

Таблиця 3.2

Визначення поняття «критерій» у довідковій літературі

Словник	Визначення
Великий тлумачний словник сучасної української мови	Критерій є підставою для оцінки, визначення або класифікації чогось, мірило [63, с. 588].
Короткий словник із соціології	Під критеріями розуміють ті якості явища, що відображають його суттєві характеристики, а тому підлягають оцінці [286].
Новітній філософський словник	Критерій – це засіб перевірки того або іншого підтвердження гіпотези, теоретичної побудови, визначення або класифікації чого-небудь [385, с. 980]
Словник Ушакова	Критерій (у перекладі з грецької criterion – засіб для вирішення) – мірило для визначення оцінки предмета чи явища; ознака, взята за основу класифікації [543].

Критерії мають відображати, як вказує С. В. Іванова, «динаміку вимірюваної якості в просторі й часі та розкриватися через показники, за інтенсивністю прояву яких можна робити висновки про рівень сформованості певного критерію» [233, с. 153].

У нашому дослідженні ми дотримуємося наукової позиції З. Н. Курлянд і розглядаємо поняття «критерій» як мірило оцінки, судження; необхідну та достатню умову прояву або існування явища чи процесу [297, с. 178].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «показник» визначається як «ознака чого-небудь; явище або подія, на підставі яких можна робити висновки про перебіг якого-небудь процесу; кількісна характеристика властивостей процесу» [63, с. 1024]. Саме в такому значенні ми будемо використовувати поняття «показник» у нашому дослідженні.

Аналіз низки наукових розвідок та власний досвід викладацької діяльності дозволив визначити критерії сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, до яких віднесено: мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Критерії сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «рівень» визначається як «ступінь якості, величина, досягнута в чому-небудь; ступінь чиєїсь освіти, культури, підготовки» [63, с. 1223]. Нам імпонує це визначення поняття «рівень».

Охарактеризуємо зазначені критерії сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

Мотиваційно-ціннісний критерій сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризує ступінь сформованості позитивної мотивації до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської видів роботи у сфері фізичної культури і спорту; інтересу до професії у сфері фізичної культури і спорту; бажання здійснювати ефективно професійну діяльність; потреби, які можуть бути задоволені тільки у відповідній професійній діяльності; прагнення до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; наміру побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту.

Показниками мотиваційно-ціннісного критерію сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є:

– позитивна мотивація до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської видів роботи у сфері фізичної культури і спорту;

- інтерес до професії у сфері фізичної культури і спорту;
- бажання здійснювати ефективно професійну діяльність;
- потреби, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності;
- прагнення до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку;
- намір побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту.

За мотиваційно-ціннісним критерієм *високий рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується яскраво вираженою позитивною мотивацією до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської видів роботи у сфері фізичної культури і спорту; стійким інтересом до професії у сфері фізичної культури і спорту; яскравим бажанням здійснювати ефективно професійну діяльність; чітко вираженими потребами, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; усвідомленим прагненням до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; ґрунтовним наміром побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту.

За мотиваційно-ціннісним критерієм *середній рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується позитивною мотивацією до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської видів роботи у сфері фізичної культури і спорту; незначним інтересом до професії у сфері фізичної культури і спорту; бажанням здійснювати ефективно професійну діяльність; вираженими потребами, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; прагненням до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; наміром побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту.

За мотиваційно-ціннісним критерієм *низький рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується браком позитивної мотивації до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської видів роботи у сфері фізичної культури і спорту; невираженим інтересом до професії у сфері фізичної культури і спорту; небажанням здійснювати ефективно

професійну діяльність; нечітко вираженими потребами, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; недостатнім прагненням до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; нестійким наміром побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту.

Пізнавальний критерій сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризує міцність та системність знань щодо особливостей професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; ступінь володіння сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту; ступінь володіння знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технологій (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Показниками пізнавального критерію сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є:

- науково-теоретична обізнаність магістрів фізичної культури і спорту щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту як основа їх кар'єрного зростання;
- розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту;
- володіння сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту;
- володіння знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технологій (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

За пізнавальним критерієм *високий рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що вони ґрунтовно обізнані щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту як основи їх кар'єрного зростання. У майбутніх магістрів яскраво виражено розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Вони ґрунтовно володіють сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту. Майбутні магістри володіють стійкими та

систематизованими знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технології (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

За пізнавальним критерієм *середній рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що майбутні магістри неповністю обізнані щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. У них проявляється недостатньо глибоке розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Вони володіють сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту. Майбутні магістри володіють частково систематизованими знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технології (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

За пізнавальним критерієм *низький рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що майбутні магістри мають поверхневу та нестійку обізнаність щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. У них недостатнє розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Вони не володіють сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту. Майбутні магістри не володіють знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технології (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Діяльнісний критерій сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризує ступінь сформованості вмінь та навичок щодо науково-методичного супроводу підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки; здатності до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту, використання сучасних методів досліджень, дотримання вимог академічної доброчесності,

підготовки публікацій у наукових виданнях; орієнтації в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Показниками діяльнісного критерію сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є:

- сформованість умінь та навичок щодо ефективного розв'язання спеціалізованих задач і практичних проблем інноваційного та наукового характеру у сфері фізичної культури і спорту, зокрема в різних напрямках сучасного спорту, олімпійській освіті, спортивному менеджменті, фізичному вихованні, оздоровчому фітнесі та фізичній рекреації;

- володіння досвідом самостійного розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту;

- здатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту, використання сучасних методів досліджень, дотримання вимог академічної доброчесності, підготовки публікації в наукових виданнях;

- орієнтація в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

За діяльнісним критерієм *високий рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що в них достатньо розвинені вміння та навички щодо науково-методичного супроводу підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки. Вони ґрунтовно оволоділи досвідом самостійного розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту. Їх характеризує стійка здатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту. Вони правильно використовують сучасні методи досліджень та дотримуються вимог академічної доброчесності. Майбутні магістри опубліковують результати власних досліджень у наукових виданнях. Вони усвідомлено орієнтуються в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

За діяльнісним критерієм *середній рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що в них частково розвинені вміння та навички щодо науково-методичного супроводу підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки. Вони володіють

досвідом розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту. Їх характеризує обмежена здатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту. Вони використовують сучасні методи досліджень та дотримуються вимог академічної доброчесності. Майбутні магістри за допомогою наукового керівника опубліковують результати власних досліджень у наукових виданнях. Вони орієнтуються в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

За діяльнісним критерієм *низький рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що в них недостатньо розвинені вміння та навички щодо науково-методичного супроводу підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки. Вони не володіють досвідом самостійного розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту. Їх характеризує нездатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту. Вони не використовують сучасні методи досліджень та дотримуються вимог академічної доброчесності. Вони, на жаль, не мають публікацій у наукових виданнях. У них спостерігається слабка орієнтація в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Емоційно-вольовий критерій сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризує ступінь сформованості вмінь та навичок мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту; наявність здатності до самоконтролю та керування діями, виконання яких передбачається функціональними обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту.

Показниками емоційно-вольового критерію сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є:

– уміння та навички мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту;

– здатність до самоконтролю та керування діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту.

За емоційно-вольовим критерієм *високий рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що майбутні магістри вміють мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту. Вони правильно керують діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту.

За емоційно-вольовим критерієм *середній рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що їм важко мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту. Вони спрямовують свої зусилля на керування діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту.

За емоційно-вольовим критерієм *низький рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що вони не здатні мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту. Вони не спрямовують свої зусилля на керування діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту.

Рефлексивний критерій сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризує прояв здатності до рефлексії власної готовності до професійної діяльності; ступінь сформованості вмінь та навичок аналізувати та оцінювати наявність власних професійно важливих якостей, необхідних для ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту.

Показниками рефлексивного критерію сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є:

– здатність до рефлексії власної готовності до професійної діяльності;

– сформованість умінь та навичок аналізувати та оцінювати наявність власних професійно важливих якостей, необхідних для ефективної професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

За рефлексивним критерієм *високий рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що в них яскраво виражена здатність до рефлексії власної готовності до професійної діяльності. Вони методично та правильно аналізують та оцінюють наявність власних професійно важливих якостей, необхідних для ефективної професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

За рефлексивним критерієм *середній рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що в них виражена здатність до рефлексії власної готовності до професійної діяльності. Вони відчують труднощі, пов'язані з аналізом і оцінкою наявних власних професійно важливих якостей, необхідних для професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

За рефлексивним критерієм *низький рівень* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується тим, що вони не здатні до рефлексії власної готовності до професійної діяльності. Їм важко аналізувати та оцінювати наявність власних професійно важливих якостей, необхідних для професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Охарактеризуємо рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується яскраво вираженою позитивною мотивацією до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської видів роботи у сфері фізичної культури і спорту; стійким інтересом до професії у сфері фізичної культури і спорту; яскравим бажанням здійснювати ефективно професійну діяльність; чітко вираженими потребами, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; усвідомленим прагненням до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; ґрунтовним наміром побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту. Майбутні магістри

грунтовно обізнані щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту як основи їхнього кар'єрного зростання. У них яскраво виражене розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Вони ґрунтовно володіють сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту. Майбутні магістри володіють стійкими та систематизованими знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технології (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. У них достатньо розвинені вміння та навички щодо науково-методичного супроводу підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки. Вони ґрунтовно оволоділи досвідом самостійного розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту. Їх характеризує стійка здатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту. Вони правильно використовують сучасні методи досліджень та дотримуються вимог академічної доброчесності. Майбутні магістри опубліковують результати власних досліджень у наукових виданнях. Вони усвідомлено орієнтуються в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технології. Майбутні магістри вміють мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту. Вони правильно керують діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту. При цьому в них яскраво виражена здатність до рефлексії власної готовності до професійної діяльності. Вони методично й правильно аналізують та оцінюють наявність власних професійно важливих якостей, необхідних для ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту.

Середній рівень сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується позитивною мотивацією до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської видів роботи у сфері фізичної культури і спорту; незначним інтересом до професії у сфері фізичної культури і спорту;

бажанням здійснювати ефективно професійну діяльність; вираженими потребами, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; прагненням до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; наміром побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту. Майбутні магістри неповністю обізнані щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. У них проявляється недостатньо глибоке розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Вони володіють сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту. Майбутні магістри володіють частково систематизованими знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технології (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. У них частково розвинені вміння та навички щодо науково-методичного супроводу підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки. Вони володіють досвідом розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту. Їх характеризує обмежена здатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту. Вони використовують сучасні методи досліджень та дотримуються вимог академічної доброчесності. Майбутні магістри за допомогою наукового керівника опубліковують результати власних досліджень у наукових виданнях. Вони орієнтуються в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технології. Їм важко мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту. Вони спрямовують свої зусилля на керування діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту. При цьому в них виражена здатність до рефлексії власної готовності до професійної діяльності. Вони відчують труднощі, пов'язані з аналізом і оцінкою наявних власних професійно важливих якостей, необхідних для професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Низький рівень сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується браком

позитивної мотивації до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської видів роботи у сфері фізичної культури і спорту; невираженим інтересом до професії у сфері фізичної культури і спорту; небажанням здійснювати ефективно професійну діяльність; потребами, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; недостатнім прагненням до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; нестійким наміром побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту. Майбутні магістри мають поверхневу та нестійку обізнаність щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. У них недостатнє розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Вони не володіють сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту. Майбутні магістри не володіють знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технології (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. У них недостатньо розвинені вміння та навички щодо науково-методичного супроводу підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки. Вони не володіють досвідом самостійного розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту. Їх характеризує нездатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту. Вони не використовують сучасні методи досліджень та дотримуються вимог академічної доброчесності. Вони, на жаль, не мають публікацій у наукових виданнях. У них спостерігається слабка орієнтація в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технології. Вони не здатні мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту. Вони не спрямовують свої зусилля на керування діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту. При цьому вони не здатні до рефлексії власної готовності до професійної діяльності. Їм важко аналізувати та оцінювати наявність власних професійно важливих

якостей, необхідних для професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Таким чином, нами на основі аналізу психолого-педагогічної літератури, літератури з фізичної культури і спорту та літератури щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі в закладах вищої освіти, ретроспективного аналізу власного досвіду викладацької діяльності визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний), показники та охарактеризовано рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

3.3. Методика оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту

Оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту відбувалося за мотиваційно-ціннісним, пізнавальним, діяльнісним, емоційно-вольовим і рефлексивним критеріями.

Результат оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за мотиваційно-ціннісним критерієм встановлювався за допомогою використання опитувальника «Потреба в досягненні», автором якого є Ю. М. Орлов (додаток А).

Методика спрямована на дослідження особливостей мотивації досягнень і запропонована Ю. М. Орловим у 1978 році. Опитувальник рекомендований для дослідження впливу мотивації досягнення на ефективність діяльності.

У методиці міститься 23 твердження, які дозволяють уточнити думки досліджуваних щодо власних потреб, інтересів тощо. Варто зазначити, що Ю. М. Орлов розглядав потребу в досягненні як основу мотиву досягнення та характеризував її через призму постійного суперництва людини з власним «Я» в намаганні перевершити раніше досягнутий рівень, виконати щось краще, ніж раніше, тощо.

Опрацювання та інтерпретація результатів.

Підраховується кількість позитивних відповідей («+») на запитання: 2, 6, 7, 8, 14, 16, 18, 19, 21, 22, 23; відповіді «ні» («-») на запитання: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 20. За кожну відповідь, яка збігається з ключем, ставиться 1 бал, потім бали підсумовуються.

Для кількісної та якісної оцінки рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за мотиваційно-ціннісним критерієм встановлювався:

- високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за мотиваційно-ціннісним критерієм – 18 і більше балів;
- середній рівень – 10–17 балів;
- низький рівень – 9 і менше балів.

Для подальшого опрацювання результатів анкетування та розрахунку інтегрального показника готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту шкала оцінювання за методикою Ю. М. Орлова «Потреба в досягненні» була приведена до 100-бальної, введений відповідний коефіцієнт та визначені відповідні рівні сформованості за мотиваційно-ціннісним критерієм (табл. 3.3).

Результат оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за пізнавальним критерієм встановлювався за допомогою використання розроблених автором тестових завдань для визначення рівня сформованості знань майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до професійної діяльності, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (додаток Б).

Ці тестові завдання склалися з 58 питань і 4 відповідей до них, одна з яких була правильною.

Для кількісної та якісної оцінки рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за пізнавальним критерієм встановлювався:

- високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за пізнавальним критерієм – 52–58 балів;
- середній рівень – 40–51 бал;
- низький рівень – 39 і менше балів.

Для подальшого опрацювання результатів анкетування та розрахунку інтегрального показника готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, шкала оцінювання була приведена до 100-бальної, введений відповідний коефіцієнт та визначені рівні сформованості за пізнавальним критерієм (табл. 3.3).

Результат оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за діяльнісним критерієм встановлювався за допомогою використання:

- розробленої автором «Картки для визначення рівня сформованості вмій та навичок майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до професійної діяльності, які формуються у закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій» (додаток В);

- оцінки рівня конкурентоспроможності особистості (додаток Д).

Для кількісної та якісної оцінки рівнів сформованості вмій та навичок майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до професійної діяльності, які формуються в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, встановлювався:

- високий рівень сформованості вмій та навичок майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до професійної діяльності, які формуються в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, – 80–90 балів;

- середній рівень – 63–79 балів;

- низький рівень – 62 і менше балів.

Оцінка рівня конкурентоспроможності особистості здійснювалася за адаптованою автором методикою В. І. Андрєєва. Особистісна конкурентоспроможність розуміється як форма міжособистісної взаємодії, що характеризується досягненням цілей в умовах протиборства з іншими індивідами або групами індивідів, які домагаються цих самих цілей.

Відповідно до інструкції, відповідаючи на запитання тесту, необхідно вибрати й записати один з варіантів відповіді. Наприклад: 1 – а, 2 – г, 3 – в і т.д. Далі результати відповідей переводились у бали: а – 5 балів, б – 4 бали, в – 3 бали, г – 2 бали, д – 1 бал.

Для кількісної та якісної оцінки рівнів сформованості особистісної конкурентоспроможності особистості майбутніх магістрів фізичної культури та спорту встановлювався:

- високий рівень особистісної конкурентоспроможності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту – 110–150 і більше балів;
- середній рівень – 71–109 балів;
- низький рівень – 30–70 балів.

Для подальшого опрацювання результатів анкетування та розрахунку інтегрального показника готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, шкали оцінювання сформованості вмій і навичок та оцінки особистісної конкурентоспроможності були приведені до 100-бальних, введені відповідні коефіцієнти та визначені рівні сформованості респондентів за діяльнісним критерієм (табл. 3.3).

Результат оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за емоційно-вольовим критерієм встановлювався за допомогою використання:

- тесту «Оцінка рівня творчого потенціалу особистості»;
- методики діагностики рівня невербальної креативності.

Тест «Оцінка рівня творчого потенціалу особистості» (додаток Е) включає 18 тверджень, які необхідно оцінити за 9-бальною шкалою.

Для кількісної та якісної оцінки рівнів сформованості творчого потенціалу особистості майбутнього магістра фізичної культури і спорту встановлювався:

- високий рівень сформованості творчого потенціалу особистості майбутнього магістра фізичної культури і спорту – 115–162 балів;
- середній рівень – 70–114 балів;
- низький рівень – 18–69 балів.

Методику діагностики рівня невербальної креативності подано в додатку Ж.

Для кількісної та якісної оцінки рівнів сформованості невербальної креативності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту встановлювався:

- високий рівень сформованості невербальної креативності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту – 15–20 балів;
- середній рівень – 6–14 балів;
- низький рівень – 5 і менше балів.

Для подальшого розрахунку інтегрального показника готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, шкали оцінювання творчого потенціалу особистості та невербальної креативності були приведені до 100-бальних, введені відповідні коефіцієнти та визначені рівні сформованості респондентів за емоційно-вольовим критерієм (табл. 3.3).

Результат оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за рефлексивним критерієм встановлювався за допомогою використання:

- методики дослідження рефлексивності, автором якої є А. В. Карпов [251];

- методики самооцінки здатності до самоосвіти й саморозвитку особистості, автором якої є О. П. Сергеєнкова.

Методика вимірювання рівня рефлексивності А. В. Карпова дозволяє виявити рівень рефлексивності та порівняти сформованість рефлексивності як особистісної та професійно значущої якості в майбутніх магістрів фізичної культури і спорту (додаток 3).

Майбутнім магістрам фізичної культури і спорту пропонується дати відповіді на кілька тверджень опитувальника. У бланку відповідей навпроти номера запитання слід проставити цифру, відповідну варіанту відповіді: 1 – абсолютно неправильно; 2 – неправильно; 3 – скоріше неправильно; 4 – не знаю; 5 – скоріше правильно; 6 – правильно; 7 – абсолютно правильно.

Методика включає 27 тверджень, з яких 15 є прямими (номери питань: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 24, 25). Інші 12 – зворотні твердження, що необхідно враховувати під час обробки результатів, коли для одержання підсумкового балу сумуються в прямих запитаннях цифри, відповідні відповідям піддослідних, а в зворотних – значення, замінені на ті, що виходять на інверсованій шкалі відповідей (тобто 1=7, 2=6, 3=5, 4=4, 5=3, 6=2, 7=1).

Після підрахунку балів визначається рівень рефлексивності за наступною градацією: високий, середній, низький.

Інтерпретуючи результати, доцільно виходити з диференціації отриманих результатів на три основні категорії.

Ключ до опитувальника: переклад тестових балів у стени.

Стени	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тестові бали	80 і нижче	81 – 100	101 – 107	108 – 113	114 – 122	123 – 130	131 – 139	140 – 147	148 – 156	157 – 171	172 і вище

Результати методики, рівні або більші, ніж 7 стени, свідчать про високорозвинену рефлексивність. Результати в діапазоні від 4 до 7 стени – індикатори середнього рівня рефлексивності. Показники, менші за 4 стени, свідчать про низький рівень розвитку рефлексивності.

Для кількісної та якісної оцінки рівнів сформованості рефлексивності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту встановлювалося:

- високий рівень сформованості рефлексивності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту – 131 і більше балів;
- середній рівень – 108–130 балів;
- низький рівень – 80–107 балів.

Методику самооцінки здатності до самоосвіти й саморозвитку за О. П. Сергеєнковою подано в додатку І.

Обробка та інтерпретація результатів. Необхідно: 1) обрати один із запропонованих варіантів відповіді: «ні», «частково, періодично», «так»; 2) визначити кількість балів за кожен варіант відповіді, відповідно до ціни обраного варіанта: «ні» – 1 бал; «частково, періодично» – 2 бали; «так» – 3 бали; додати набрану кількість балів за всі відповіді та співвіднести цю суму балів зі шкалою визначення рівнів розвитку здібностей до самоосвіти й саморозвитку.

Для кількісної та якісної оцінки рівнів сформованості здатності до самоосвіти й саморозвитку майбутніх магістрів фізичної культури і спорту встановлювався:

- високий рівень сформованості здатності до самоосвіти й саморозвитку майбутніх магістрів фізичної культури і спорту – 45–52 бали;
- середній рівень – 37–44 бали;
- низький рівень – 21–36 балів.

Для подальшого розрахунку інтегрального показника готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, шкали оцінювання творчого потенціалу особистості, дослідження рефлексивності та самооцінки здатності до самоосвіти й саморозвитку були приведені до 100-бальних, уведено відповідні коефіцієнти та визначено рівні сформованості респондентів за рефлексивним критерієм (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Кількісна та якісна оцінка рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту

Критерій	Рівень		
	Низький	Середній	Високий
Мотиваційно-ціннісний (за 100-бальною шкалою)	9 і менше балів (41 і менше балів)	10–17 балів (42–76 балів)	18 і більше балів (77 і більше балів)
Пізнавальний (за 100-бальною шкалою)	39 і менше балів (68 і менше балів)	40–51 бал (69–79 балів)	52–58 балів (80 і більше балів)
Діяльнісний (сформованість умінь та навичок) (за 100-бальною шкалою)	62 і менше балів (69 і менше балів)	63–79 балів (70–88 балів)	80–90 балів (89–100 балів)
Діяльнісний (сформованість особистісної конкурентоспроможності) (за 100-бальною шкалою)	30–70 балів (20–47 балів)	71–109 балів (48–73 бали)	110–150 балів (74–100 балів)
Діяльнісний	117 і менше балів	118–162 бали	163–250 балів
Емоційно-вольовий (сформова- ність творчого потенціалу) (за 100-бальною шкалою)	18–69 балів (11–43 бали)	70–114 балів (44–70 балів)	115–162 бали (71–100 балів)
Емоційно-вольовий (сформованість невербальної креативності) (за 100-бальною шкалою)	5 і менше балів (27 і менше балів)	6–14 балів (28–72 балів)	15–20 балів (73–100 балів)

Продовження табл. 3.3

Емоційно-вольовий	71 і менше балів	72–143 бали	144 - 200 балів
Рефлексивний (сформованість рефлексивності) (за 100-бальною шкалою)	80–107 балів (47–62 бали)	108–130 балів (63–76 балів)	131 і більше балів (77 і більше балів)
Рефлексивний (сформованість здатності до самоосвіти й саморозвитку) (за 100-бальною шкалою)	21–36 балів (40–70 балів)	37–44 бали (71–86 балів)	45–52 бали (87–100 балів)
Рефлексивний	87–133 бали	134–163 бали	164 і більше балів

Таким чином, нами охарактеризовано педагогічну діагностику оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Висновки до третього розділу

До структурних компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, віднесено: мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, емоційно-вольовий та орієнтаційний.

Аналіз фахової наукової літератури, освітньо-професійних програм зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта / Педагогіка та власний педагогічний досвід дозволили виокремити сукупність знань, необхідних майбутнім магістрам фізичної культури і спорту для реалізації професійних завдань: визначати особливості, протиріччя та перспективні напрями розвитку сучасної сфери фізичної культури і спорту в освіті та науці; знаходити нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту в освіті та науці; складати стратегічні документи (плани, програми) з вирішення організаційних, методичних і кадрових проблем у фізичній культурі і спорті; розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної сфери та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти;

демонструвати вміння міжособистісної комунікації та впливу на поведінку людини в різних суб'єктах сфери фізичної культури і спорту; використовувати сучасні методи самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії; використовувати іншомовний професійний матеріал у різних формах комунікації; здійснювати наукові дослідження з актуальних проблем сфери фізичної культури і спорту, використовуючи сучасні методи досліджень, дотримуючись вимог академічної доброчесності; готувати матеріали наукових досліджень до публікації в наукових виданнях; розробляти (самостійно або в складі групи) та організовувати реалізацію проєктів, спрямованих на розв'язання проблем інноваційного та підприємницького характеру у сфері фізичної культури і спорту; розробляти та організовувати заходи з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту.

Акцентовано увагу на сукупності вмінь і навичок, якими повинні оволодіти майбутні магістри фізичної культури і спорту для реалізації професійних завдань відповідно до обраної спеціалізації (спеціалізація «Спорт»): розробляти плани підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки з урахуванням вікових, гендерних особливостей, сенситивних періодів і підходів до раціонального харчування; складати стратегічні документи (плани, програми) з вирішення організаційних, методичних, кадрових проблем у спорті; розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної сфери та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти; здійснювати комплексний контроль підготовленості спортсменів за допомогою сучасних медико-біологічних, біомеханічних, педагогічних методів досліджень; демонструвати вміння міжособистісної комунікації, у тому числі іноземною мовою, з фахівцями сфери фізичної культури і спорту та представниками інших професійних груп; застосовувати прикладне програмне забезпечення та інформаційно-комунікаційні технології для розв'язання конкретних задач практичної діяльності (вебтехнології, хмарні технології тощо); розробляти (самостійно або в складі групи) та організовувати реалізацію проєктів, спрямованих на розв'язання проблем інноваційного та підприємницького характеру у сфері фізичної культури і спорту; застосовувати теоретичні положення менеджменту для розв'язання конкретних задач у сфері олімпійського спорту, зокрема в процесі підготовки спортсменів до

змагань; демонструвати знання нормативно-правової бази науково-педагогічної діяльності в закладах вищої освіти; розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної сфери та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти; розробляти та реалізовувати програми підготовки спортсменів, застосовуючи нові знання й технології, що ґрунтуються на передових досягненнях спортивної науки, суміжних дисциплін, досвіду практики та науково-технічного прогресу; розробляти персональні фітнес-програми для клієнтів різного віку, статі та фізичного стану з рекомендаціями щодо раціонального харчування; застосовувати теоретичні положення менеджменту та маркетингу, прикладне програмне забезпечення та інформаційно-комунікативні технології для розв'язання конкретних задач у сфері фітнесу та рекреації.

Аналіз низки наукових розвідок та власний досвід викладацької діяльності дозволив визначити критерії сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, до яких віднесено: мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний.

Визначено показники сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Охарактеризовано рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується яскраво вираженою позитивною мотивацією до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської видів роботи у сфері фізичної культури і спорту; стійким інтересом до професії у сфері фізичної культури і спорту; яскравим бажанням здійснювати ефективно професійну діяльність; чітко вираженими потребами, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; усвідомленим прагненням до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; ґрунтовним наміром побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту. Майбутні магістри ґрунтовно обізнані щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту як основи їхнього кар'єрного зростання. У них яскраво виражене розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної

культури і спорту. Вони ґрунтовно володіють сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту. Майбутні магістри володіють стійкими та систематизованими знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технології (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. У них достатньо розвинені вміння та навички щодо науково-методичного супроводу підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки. Вони ґрунтовно оволоділи досвідом самостійного розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту. Їх характеризує стійка здатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту. Вони правильно використовують сучасні методи досліджень та дотримуються вимог академічної доброчесності. Майбутні магістри опубліковують результати власних досліджень у наукових виданнях. Вони усвідомлено орієнтуються в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технології. Майбутні магістри вміють мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту. Вони правильно керують діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту. При цьому в них яскраво виражена здатність до рефлексії власної готовності до професійної діяльності. Вони методично й правильно аналізують та оцінюють наявність власних професійно важливих якостей, необхідних для ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту.

Педагогічна діагностика оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснювалася за відповідними методиками. Результат оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за мотиваційно-ціннісним критерієм встановлювався за допомогою використання опитувальника «Потреба в досягненні», автором якого є Ю. М. Орлов; за пізнавальним критерієм – встановлювався за допомогою використання розроблених автором тестових завдань для визначення рівня сформованості знань

майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до професійної діяльності, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; за діяльнісним критерієм – встановлювався за допомогою розробленої автором «Картки для визначення рівня сформованості вмій та навичок майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до професійної діяльності, які формуються в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій» та оцінювання рівня конкурентоспроможності особистості за адаптованою автором методикою В. І. Андрєєва; за емоційно-вольовим критерієм – встановлювався за допомогою використання тесту «Оцінка рівня творчого потенціалу особистості» та методики діагностики рівня невербальної креативності; за рефлексивним критерієм – встановлювався за допомогою використання методики дослідження рефлексивності, автором якої є А. В. Карпов, і методики самооцінки здатності до самоосвіти й саморозвитку особистості, автором якої є О. П. Сергеєнкова.

Підкреслено, що педагогічну діагностику оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту буде покладено в основу експериментальної перевірки розробленої системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

РОЗДІЛ IV

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

4.1. Концепція професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно- комунікаційних технологій

У формуванні фундаменту сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту освітній процес навчання є таким, що забезпечує можливість отримання надійних міцних знань з обраної спеціальності. Тому питанням організації вищої освіти, її модернізації й формування нових життєвих орієнтирів особистості сьогодні відводяться перші позиції п плані розвитку суспільства. З позицій сьогодення соціум потребує не просто освічених і моральних особистостей: йому потрібні проактивні, мобільні, динамічні й конструктивні, здатні самостійно приймати рішення, прогнозувати можливі наслідки й обирати шляхи співпраці, відповідальні і за своє завтра, і за завтра всієї держави.

Серед основних тенденцій розвитку вищої освіти нами виокремлено такі: глобалізація, інтеграція, фундаменталізація, інформатизація, гуманізація, неперервність, диференціація, індивідуалізація, диверсифікація, багаторівневність та стандартизація.

XXI століття ставить перед європейською спільнотою певні цілі, які повинні сприяти створенню єдиного європейського простору, формуванню європейської ментальності та європейської громадянськості поряд з громадянськістю національною. В. Ткаченко зазначає, що «відбуваються універсалізація та стандартизація європейських знань, завдяки цьому молодь різних націй та народностей усвідомлює свою належність до єдиної європейської культури» [541, с. 202]. Нам особливо імпонують ці думки вченого.

Слід вказати на те, що У. Бек під сучасною глобалізацією розуміє наднаціоналізацію, яка впливає на самоідентифікацію гомогенного закритого національно-державного простору, що замикається на собі [30, с. 78].

Глобалізація, на думку О. А. Берегової, є становленням єдиного цілісного (інтегрального) світу, з одного боку, а з іншого – результатом, коли окремі держави, регіони й товариства дедалі більше набувають рис частин єдиного цілого [31, с. 36].

У науковій розвідці Р. К. Макулової зазначається, що глобалізація є процесом всесвітньої економічної, політичної й культурної інтеграції, який, охоплюючи всі сфери життя суспільства, носить системний характер [334].

У дослідженні І. Б. Стукалової знаходимо узагальнені визначення, які дають поняттю глобалізації більшість вчених: «у широкому значенні під глобалізацією освіти розуміють якісно новий процес створення всесвітньої єдиної уніфікованої системи, за якої стираються відмінності між освітніми системами, що входять до її складу, а у вузькому – процес дедалі більшого пристосування системи навчання до запитів глобальної ринкової економіки» [513, с. 41].

Глобалізація, на думку А. Н. Чумакова, є «процесом універсалізації, становлення єдиних для всієї планети Земля структур, зв'язків і відношень у різних сферах суспільного життя» [88, с. 31].

Глобалізація відкрила, як вважають Є. В. Кузьмінський та ін., «ринок без кордонів також і в галузі освіти, запропонувавши інфраструктуру зв'язку, у якому простір і час втратили своє значення, і тому в освітній галузі необхідно негайно переходити до установчого переосмислення й установчих реформ» [89, с. 54]. На думку вчених, «взаємопов'язаність освіти і праці полягає в їхньому функціонуванні на основі двох концепцій: освіта впродовж усього життя та багатопредметність» [89, с. 54]. Нам особливо імпонують ці висловлювання науковців.

Глобалізація, на думку Г. В. Дворецької, є подоланням і навіть ліквідацією «традиційних кордонів між державами шляхом формування єдиного технологічного, торгівельного, економічного та інформаційного простору» [126, с. 85]. Ми підтримуємо цю думку вченої.

У Міжнародному енциклопедичному словнику поняття «глобалізація освіти» визначається як процес дедалі більшого пристосування системи навчання до питань глобальної ринкової економіки [88, с.181].

Глобалізація освіти, як підкреслює Т. П. Балута, не повинна розумітися як «гомогенізації або, що ще небезпечніше, як засіб економічного домінування; скоріше, її слід сприймати як режим виробництва тотожності і відмінності для соціальних структур» [22,

с. 246]. Т. П. Балута акцентує увагу на тому, що «на сьогоднішній день глобалізація освіти є одним з найбільш перспективних напрямків розвитку педагогічної теорії і практики, що дозволяє здійснити підготовку учнів до адаптації в складному, постійно мінливому сучасному світі з його численними політичними, економічними, екологічними, соціальними та іншими проблемами» [22, с. 246].

Глобалізація освіти, на думку В. А. Гневашевої, є процесом одночасного розширення галузі освітніх послуг професійної освіти та посилення диференціації професійної освіти за кількома критеріями: спеціалізація, рівень освіти, навчальний заклад і студентство [91].

А. Є. Зубарєв та В. Ф. Коуров у своїй статті вказують, що глобалізація вищої освіти є процесом формування однорідної системи вищої освіти на основі інтернаціоналізації, інтеграції, координації, кооперації, уніфікації різних національних систем вищої освіти й організацій вищої освіти в галузі змісту й структури освітніх і науково-дослідних послуг закладів вищої освіти, їх навчально-методичного, інституційного й ресурсного забезпечення [220, с. 141]. Для нашого дослідження ця теза є досить доречною.

Глобалізація освіти, як вказує М. Г. Кехян, є процесом формування всесвітньої єдиної уніфікованої системи освіти, у якій стираються відмінності між освітніми системами, що входять до її складу [256].

Глобалізація університетів, на думку А. В. Фролова, виступає як особливий інтеграційний процес пошуку нових сучасних форм взаємодії у сфері вищої освіти, важливу роль у якому відіграє різноманітне стратегічне партнерство [568].

Слід вказати на таку тенденцію у вищій освіті, як інтеграція. Так, В. С. Безрукова вважає, що інтеграція є процесом становлення цілісності з новими властивостями, якостями, ознаками, які не були властиві до цього окремим компонентам, що вступили в інтеграцію [29, с. 6]. В. А. Дегтерьов на сучасному етапі розглядає інтеграцію як перспективний напрям удосконалення освіти [127]. У його розвідці зазначається, що процес інтеграції являє собою певне взаємопроникнення змісту дисциплін, що вивчаються в закладі вищої освіти, з метою формування комплексних знань про різні явища навколишнього світу. Завдяки інтеграції, на переконання дослідника, відбувається більш глибоке й конкретне осягнення закономірностей структур і систем освіти [127].

Інтеграція, на думку О. П. Кубасова, є проявом і відображенням реальних зв'язків, які мають місце в об'єктивному процесі виховання та освіти [289, с. 70].

У праці А. П. Ліферева інтеграція в освіті розглядається як частина складного й всеохоплюючого наближення, взаємодії, взаємопроникнення національних структур [313, с. 7-8].

А. П. Парахонський та Є. А. Венглінська вказують, що інтеграція є процесом об'єднання, взаємопроникнення, синтезу наук, наукових і навчальних дисциплін, об'єднання їх (та їх методів) у єдине ціле, стирання граней між ними [409, с. 86].

Н. Г. Сидорчук вказує, що інтеграція є засобом пізнання, аналізу та перетворення дійсності шляхом забезпечення цілісності освітнього процесу, освітніх систем і всієї системи освіти [485, с. 232].

Міжнародна інтеграція у сфері вищої освіти є результатом заглиблення й розвитку процесу інтернаціоналізації й інтеграції національних освітніх систем.

М. Г. Іванчук у своїй розвідці дає визначення поняттю «педагогічна інтеграція». Вчений зазначає, що під останнім слід розуміти доцільно організований зв'язок між однотипними частинами та елементами змісту, форм і методів навчання в рамках освітньої системи, що веде до саморозвитку особистості [234, с. 30].

А. М. Сільвейстр, М. О. Моклюк та О. О. Моклюк у дослідженні розглядають інтеграцію наукових знань як процес взаємопроникнення структурних елементів різних галузей знань, що супроводжується збільшенням їх узагальненості й комплексності, ущільненості [488, с. 172].

С. У. Гончаренко зазначає, що поняття «фундаменталізація освіти» на сучасній основі означає «спрямування її на узагальнені й універсальні знання, на формування загальної культури й на розвиток узагальнених способів мислення та діяльності» [100, с. 88].

Фундаменталізація вищої освіти, на думку М. В. Буланової-Топоркової, є системним і всеохоплюючим збагаченням освітнього процесу фундаментальними знаннями й методами творчого мислення, напрацьованими фундаментальними науками [56, с. 35].

В. В. Гриншкун та І. В. Левченко вказують, що на сучасному етапі розвитку суспільства фундаменталізація освіти спрямована не тільки на фундаменталізацію змісту освіти, але й на гуманізацію освітнього процесу [108].

У розвідці А. К. Луковцевої зазначається, що фундаменталізація освіти передбачає посилення взаємозв'язків між теоретичною й практичною підготовкою молодшої людини до сучасної життєдіяльності [321]. Особливе значення вчена надає глибокому й системному засвоєнню науково-теоретичних знань з усіх дисциплін навчального плану освітньої системи [321].

У роботі А. М. Колота вказується, що фундаменталізація є суттєвим підвищенням якості освіти і рівня компетентності фахівців шляхом модернізації змісту навчальних дисциплін і науково-методичного забезпечення освітнього процесу [273, с. 63].

У дослідженні Л. Л. Макаренко фундаменталізація освіти пояснюється як комплексне поняття [331, с. 122]. До його складу Л. Л. Макаренко включає: 1) перетворення освіти на справжній фундамент матеріальної, духовної, теоретичної й практичної діяльності людей; 2) поглиблення теоретичної підготовки, що дає змогу їм побачити взаємозв'язок між предметами та явищами, створити власну цілісну картину світу; 3) взаємодоповнення, тобто компліментарність раціонально-логічного й емоційно-образного мислення; 4) розкриття основ і джерел різного знання й досвіду; 5) вивчення та формування цілісних уявлень про основні закони природи, суспільства та їх подальший розвиток, природу й призначення самої людини [331, с. 122].

Фундаменталізація освіти, на думку Н. М. Панькової, передбачає розширення й поглиблення фундаментальної підготовки, оскільки соціально-економічні й науково-технічні зміни, що відбуваються в суспільстві, весь час оновлюють потреби та інтереси людей і зумовлюють потребу постійного оновлення сфери базового знання [408]. Нам імпонують ці думки вченої.

Н. В. Садовніков акцентує увагу на тому, що фундаменталізація освіти є принципом, зорієнтованим на виведення фундаментального знання на пріоритетні позиції й надання цьому знанню значення основи чи стрижня для накопичення множинності знань і формування на їх основі вмінь та навичок [461, с. 64].

Фундаменталізація, на думку С. О. Семерікова та І. О. Теплицького, є процесом якісної зміни вищої освіти на основі принципу її фундаментальності [479, с. 249]. Вчені зазначають, що у термінах експертів «Римського клубу» це означає необхідність переходу від «підтримуючої» до «випереджальної» інноваційної освіти [479, с. 249].

Одним з аспектів фундаменталізації є навчання базисним кваліфікаціям, що нині становлять потужний шар освітніх компонентів, які, на думку О. Ю. Балалаєвої, «не можна віднести ні до загальної освіти, ні до власне професійної, які є необхідними в будь-якій професійній діяльності й передбачають володіння "наскрізними" вміннями: користування комп'ютером, базами та банками даних, вміннями презентації технологій та продукції, володіння іноземними мовами тощо» [19, с. 328].

А. І. Субетто вважає, що фундаменталізація освіти у своїй парадигмі є процесом системологізації освітнього процесу, під яким має на увазі процес формування «фундаментально-знанневого» каркасу особистості, який, по-перше, визначає найважливіші компоненти знань, з яких складається картина світу на особистісному рівні; по-друге, забезпечує основні функції орієнтації, прогнозування, планування, проектування, управління майбутнім, комунікації, взаємодію з людьми; і, по-третє, забезпечує потенціал особистості до самонавчання в межах технології неперервної освіти й відповідно потенціал адаптивності особистості, у тому числі її професійної адаптивності у світі, який швидко змінюється [515].

С. Б. Супранюк у своїй статті про фундаменталізацію освіти вказує на те, що вона є тенденцію поширення й поглиблення фундаментальної підготовки за одночасного скорочення обсягу загальних та обов'язкових дисциплін за рахунок більш чіткого відбору матеріалу, системного аналізу змісту й виокремлення основних інваріант [517].

Фундаменталізація освіти, на думку Г. І. Шатковської, є «істотним підвищенням якості освіти та рівня освіченості людей, які її здобули, через відповідну зміну змісту дисциплін та методології реалізації навчального процесу, а також орієнтацію освіти на оновлювальну, конструктивну діяльність» [594, с. 254].

Ю. А. Шихов у своєму дослідженні відносить до фундаменталізації освіти саме фундаменталізацію знань, які мають бути універсальними й формувати в учнів/студентів наукову картину світу. Крім цього, вчений підкреслює, що фундаменталізація освіти надає знання про методи й механізми саморозвитку, самоосвіти, самонавчання й самовиховання [607, с. 270].

У статті Я. С. Фруктової зазначається, що фундаменталізація як тенденція розвитку освіти передбачає цілісність, глибину та взаємопроникнення загальнофілософських, загальнокультурних, психолого-

педагогічних та спеціальних знань, високий рівень узагальнень і разом з тим професійну актуалізацію здобутих знань, вмінь та навичок [569, с. 313]. Ця теза вченої є досить доречною для нашого дослідження.

Інформатизація, на думку А. В. Аракелова і М. Ф. Алієвої, є основним елементом глобалізації в системі освіти [12, с. 96]. Вчені вважають, що інформатизація суспільства почала свій шлях разом з розвитком обчислювальної техніки, різким та стрімким етапом розвитку науково-технічного прогресу [12, с. 96].

О. П. Кивлюк вказує, що інформатизація як спосіб існування інформації являє собою «суперечливу єдність аспектів сталості (послідовним відтворенням процесів творення, зберігання, переробки, обміну, поширення інформації) та мінливості (оперуванням інформацією, яке складає зміст цих процесів)» [257, с. 195]. Нам особливо імпонує ця теза.

Інформатизація освіти, на думку А. К. Луковцевої, є частиною процесу інформатизації суспільства, комплексом соціально-педагогічних перетворень, пов'язаних з упровадженням обчислювальної техніки й інформаційних технологій в освітній процес [321].

В. І. Пожуєв підкреслює, що інформатизація є «сукупністю взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних і виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, побудованих на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки» [429, с. 2]. Ми погоджуємося із цією думкою вченого.

О. С. Мойко наголошує на тому, що поняття «інформатизація освіти» ширше, ніж поняття «комп'ютеризація». Ідеться про процес, що характеризується своїми закономірностями та своїми стадіями розвитку: це «зміна мислення, способів діяльності, управління, використання можливостей телекомунікацій для міжособистісної та колективної взаємодії, компетентність і вільна орієнтація у сфері інформаційних технологій, гнучкість і адаптивність мислення, знання і виконання основних правових норм регулювання інформаційних відносин» [359, с. 118].

Інформатизація освіти, як вважає У. М. Парпан, є складною сучасною тенденцією, пов'язаною з упровадженням в освітній процес різних інформаційних засобів, які працюють на основі мікропроцесорів та

електронної продукції й нових педагогічних технологій, що базуються на використанні інформаційно-комунікаційних технологій для навчання [410].

Розуміння ролі інформаційних технологій у сучасній освіті, на думку І. С. Пічугіної, «надає можливість стверджувати, що на кожному етапі інформатизації освіти найбільш затребуваними є саме нові та перспективні інформаційні технології, що задають вектор розвитку сфери інформаційних технологій і всього інформаційного суспільства в цілому» [423, с. 177]. Вчена вказує, що «такі технології нині неодмінно пов'язуються з Інтернетом, оскільки глобальна комп'ютерна мережа створює технічну основу реалізації засобів інформатизації, забезпечуючи при цьому можливість використання цих відомостей величезній кількості людей» [423, с. 177].

Р. С. Гуревич акцентує увагу на тому, що актуальними є технології соціальних сервісів Інтернету, соціальних мереж, мобільного доступу, хмарних сервісів і програмного забезпечення, інтеграції ресурсів різних сайтів у єдиний продукт та ін. [119, с. 270].

Вчені пов'язують інформатизацію освіти з різноманітними чинниками. Так, О. П. Кивлюк пов'язує інформатизацію освіти з «комплексом соціально-педагогічних перетворень, що пов'язані з насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, засобами та технологією; впровадження в систему освіти інформаційно-комунікаційних засобів та новітніх педагогічних технологій, що базуються на цих засобах» [257, с. 196]. І. А. Свірепчук пов'язує інформатизацію освіти з розвитком інформаційно-освітнього середовища, а саме: розробкою матеріально-технічної бази та підготовкою навчально-методичного комплексу нового покоління [471].

Одним з принципів реалізації Державної Національної програми «Освіта (Україна – XXI ст.)» є гуманізація освіти. У цій програмі зазначається, що принцип гуманізації освіти полягає в утвердженні людини як найвищої цінності, у найповнішому розкритті її здібностей та задоволенні різноманітних освітніх потреб [153].

У Педагогічному словнику поняття «гуманізація освіти» визначається як «центральна складова нового педагогічного мислення, що передбачає перегляд, переоцінювання всіх компонентів педагогічного процесу в світлі їх людинотворчої функції» [99, с. 76].

Р. В. Євсович вказує, що «гуманізацію в певній мірі розглядають як теоретичну і практичну орієнтацію всієї освітньої системи на забезпечення успішності процесу дорослішання й соціалізації кожної людини, її ментального, психічного і фізичного розвитку, формування спроможності до екобезпечної діяльності й активної участі в житті суспільства, держави тощо» [195, с. 61].

В інформаційному суспільстві освіта, як вказують Н. М. Цимбалюк і В. І. Калініченко, є ключовим елементом розвитку, полем формування нових гуманістичних відносин, а система освіти потребуватиме уваги та вдосконалення [580, с. 177].

Гуманізація освіти, на думку П. П. Автомонова, виступає як розкриття людиновимірною та орієнтованого на людину потенціалу викладачів і студентів, спрямованого на гуманізацію глобального соціального, соціально-політичного та соціально-культурного середовища [3, с. 184]. Вчений вважає, що для забезпечення відповідності цьому принципу розвитку освіти всі ті гуманістичні можливості, які закладені в здібностях студентів і в самому процесі навчання, необхідно використовувати з метою розвитку творчих здібностей і навичок, які повинні бути застосовані в майбутній діяльності фахівців [3, с. 184].

О. Барно розглядає гуманізацію як «визначення людини як особистості, яка має право на розвиток своїх особливостей та їх реалізацію в суспільстві і утвердження свого місця в житті» [23, с. 6].

Гуманізація освіти, як вважає О. М. Ельбрехт, є відображенням в освітньому процесі тенденцій гуманізації суспільства на засадах духовності людини та відповідальності за свої вчинки [191, с. 34].

І. Г. Герасимова, узагальнивши думки інших учених, визначає гуманізацію через такі складові: 1) як систему заходів, спрямованих на пріоритетний розвиток загальнокультурних компонентів у змісті освіти; 2) як сукупність філософських, гносеологічних, психологічних, соціально-культурних і дидактичних поглядів, що визначають цілі й завдання закладів вищої освіти в підготовці й вихованні майбутнього фахівця як творчої особистості; 3) як визначення людини, як особистості, яка має право на розвиток особливостей та реалізацію в суспільстві, утвердження свого місця в житті [86].

С. Гончаренко та Ю. Мальований розглядають гуманізацію в широкому значенні, характеризуючи її як складне системне утворення, основним завданням якого є створення всіх умов для розкриття здібностей

особистості, задоволення її потреб в інтелектуальному, духовному, моральному й фізичному розвитку [97, с. 3]

О. О. Дем'яненко у своїй роботі розглядає гуманізацію як відображення в освіті тенденцій гуманізації сучасного суспільства, коли людська особистість визначається найвищою цінністю, а ствердження блага людини – найважливішим критерієм суспільних відносин [128].

Гуманізація освіти, як підкреслюють В. В. Гриншкун та І. В. Левченко, виражається у врахуванні індивідуальних особистісних особливостей, спрямованості освітнього процесу на розвиток тих здібностей особистості, які необхідні їй самій і затребувані в суспільстві, на долучення до активної участі в житті суспільства для задоволення своїх потреб особистості, на поєднання буття кожного індивідууму з культурою [108].

М. Є. Добрускін розглядає гуманізацію освіти як сукупність філософських, гносеологічних, психологічних, соціально-культурних і дидактичних поглядів, що визначають цілі й завдання закладів вищої освіти у підготовці й вихованні майбутнього фахівця як творчої особистості [163, с. 5].

Є. Б. Євладова, Л. Г. Логінова та Н. Н. Михайлова розуміють гуманізацію освіти як систему заходів, спрямованих на пріоритетний розвиток загальнокультурних компонентів у змісті освіти й технології навчання, зорієнтованих на вдосконалення особистості [185, с. 58].

Гуманізація освіти, на думку Н. Ф. Єфремової та Н. І. Маляра, полягає в забезпеченні здатності вищої освіти формувати інтелектуальний потенціал нації з урахуванням змін у виробництві, науці, техніці, інформаційних і комп'ютерних технологіях; формуванні й стимулюванні запиту на інтелектуальний товар з урахуванням багатоступеневої форми підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів; створенні системи освіти, яка відповідатиме потребам XXI століття [199, с. 38].

А. К. Луковцева вбачає в гуманізації освіти ключовий елемент нового педагогічного мислення. Вчена зазначає, що гуманізація освіти передбачає єдність загальнокультурного, соціально-морального й професійного розвитку особистості, що, у свою чергу, обумовлює перегляд цілей, змісту й технологій освіти [321].

С. М. Мартиненко вказує на те, що гуманізація освіти спрямована на формування фахівця, рівень підготовки якого гармонійно поєднує ключові

компетентності, розвиток особистості відповідно до духовних цінностей національної та загальнолюдської культури [342, с. 165].

Гуманізація освіти, як вважає Н. М. Мирончук, сприяє створенню умов «для виявлення і розвитку здібностей людини, її позитивну самореалізацію, в основі яких – повага до людини і віра в неї, визначення цілей, змісту, організації й засобів її життєдіяльності, а також характер взаємодії з оточуючими людьми, загалом – із середовищем» [353, с. 180].

Л. А. Онищук акцентує увагу на тому, що гуманізація освіти є «багатовекторним соціально-психологічним процесом затвердження гуманістичних цінностей, стимулів, мотивів поведінки, що спрямовується на олюднення цілісної картини світу, розвиток гуманістичного мислення і світогляду через варіативність і диференційованість навчання, навчальних програм і підручників, що забезпечить особистісний зміст освіти суб'єкта учіння, а відтак і розвиток його особистості» [395, с. 104].

Розглядаючи гуманізацію освіти як крок до впровадження нової гуманістичної ідеології в суспільстві, І. Д. Похило розуміє цей термін як залучення студентства до вироблених суспільством цінностей, насамперед – так званих загальнолюдських цінностей, які мають вирішальне значення для людини, її виживання і розвитку суспільства [438].

А. П. Сманцер підкреслює те, що гуманізація освіти є процесом, який зорієнтований на повноцінний та всебічний розвиток людської особистості [500, с. 43]. Вчений пояснює свою позицію таким чином: «освіта є одним з найдавніших соціальних інститутів, який виник на потребу суспільства відтворювати і передавати здобуті знання, вміння і навички для наступного покоління, яке було б здатним вирішувати економічні, соціальні та культурні проблеми, що завжди стоять перед людством» [500, с. 43].

Гуманізація освіти, на думку І. П. Чистовської, полягає в утвердженні людини як вищої соціальної цінності, у найповнішому розкритті її здібностей та задоволенні різноманітних освітніх потреб, забезпеченні пріоритетності загальнолюдських цінностей, гармонії стосунків людини й навколишнього середовища, суспільства і природи [587].

Підкреслюючи те, що гуманізація освіти є засадничим принципом педагогічної інноватики, Т. П. Шепеленко пояснює, що слідування цій тенденції передбачає перегляд і переоцінку всіх компонентів педагогічної діяльності в аспекті її людинотворчої функції: визнання педагогом

цінності особистості, її права на свободу, соціальний захист, створення умов для прояву здібностей, а також стимулювання саморозвитку і самовиховання [597, с. 341].

Неперервність освіти, на думку А. К. Луковцевої, є філософсько-педагогічною концепцією, відповідно до якої під освітою розуміється процес, що охоплює все життя людини; цілеспрямоване набуття людиною соціокультурного досвіду; самоосвіта людини впродовж усієї життєдіяльності у зв'язку з мінливими умовами життя в сучасному суспільстві [321].

У Педагогічному енциклопедичному словнику поняття «неперервна освіта» визначається як процес зростання освітнього (як загального, так і професійного) потенціалу особистості впродовж життя, який організаційно забезпечується системою державних і суспільних інститутів і відповідних потреб особистості та суспільства [416, с. 46].

Ю. Я. Деркач розглядає неперервну освіту як комплекс усіх видів діяльності, що здійснюється впродовж усього життя й має за мету вдосконалення знань, умінь, навичок і кваліфікаційного рівня особистості відповідно до різних потреб – особистих, професійних чи соціальних [155, с. 18].

У дослідженні Г. Кузнєцова неперервність (у контексті тенденцій розвитку освіти) розглядається як єдиний комплекс, що діє на основі субординації всіх ланок освіти, взаємозв'язку та координації її установ, що постійно розвивається й надає кожній людині можливість підключитися до освітнього процесу на будь-якому етапі свого життя [291, с. 76].

Ю. В. Латова в співавторстві з іншими вченими подає вузьке розуміння неперервної освіти. Йдеться про розгляд неперервної освіти як принципово нового компонента, який сформувався саме після розгортання системи наздоганяльної й додаткової освіти для дорослих одночасно з роботою чи в процесі пошуку зайнятості [375, с. 23].

Неперервна освіта, як вважає А. Ф. Манако, є «цілісним процесом, який забезпечує поступальний розвиток творчого потенціалу особистості та всебічного збагачення її духовного світу» [336].

На думку С. В. Меркулової, неперервна освіта є новою формою діяльності, спрямованою на процес цілісного формування особистості, поступального збагачення її творчого потенціалу та постійного розвитку здібностей [351, с. 129].

У роботі О. М. Новікова неперервна освіта розглядається як освіта, що охоплює всі сторони життя людини, включає в себе формальні й неформальні види освіти; зв'язок між предметами, що вивчаються, і різними аспектами розвитку людини на всіх етапах життя; здатність до асиміляції нових досягнень наукового, культурного та соціального прогресу; удосконалення вміння навчатися; стимулювання мотивації до навчання; створення відповідних умов для навчання; реалізацію творчого й інноваційного підходів, акцент на самоосвіті [382, с. 92].

Неперервна освіта, на думку Ю. М. Осокіної, спрямовується на постійне вдосконалення знань, умінь і навичок людини, викликане прагненням бути затребуваною в сучасному для неї професійному й соціальному середовищі [399, с. 92].

Проаналізувавши природу суперечностей, що виникають у трактуванні концепції неперервної освіти, Н. П. Павлик виокремлює три її визначальні компоненти: 1) уся освітня діяльність людини протягом життя (у тому числі базова освіта, середня, професійна, підвищення кваліфікації / перекваліфікація, позаінституційна освіта); 2) додаткова навчально-виховна діяльність у сфері професійного самовизначення, саморозвитку й побудови кар'єри; 3) добровільна усвідомлена освітня діяльність, направлена на задоволення власних інтересів і потреб [402, с. 181].

Розглядаючи неперервну освіту як сутнісну характеристику буття сучасної людини, В. В. Серіков розуміє її як оволодіння людиною інструментами самоорганізації, самореалізації й саморозвитку власної особистості як неперервного прижиттєвого процесу [483].

А. Л. Сиротюк розглядає неперервність освіти як нерозривність процесу освіти, таку його організацію, коли результат діяльності на кожному етапі забезпечує початок наступного [376].

Г. Д. Сорокоумова вважає, що неперервність освіти охоплює всю систему освіти – від самого народження людини й до її смерті. Ідеться про такий процес, що включає як базову освіту (від здобуття середньої освіти і аж до вищої), так і різні форми додаткової підготовки (підвищення кваліфікації, загальнорозвивальні види навчання) [505, с. 146].

А. Д. Чорна пропонує розуміти сутність неперервної освіти як позитивний процес, мета якого – всебічний розвиток людини, її біологічного й духовного потенціалу, але передусім професійна самоосвіта, викликана необхідністю оновлювати застарілі знання та вміння, які були отримані в ході навчання [583, с. 36].

У розвідці А. П. Парахонського та Є. А. Венгліньської диференціація розглядається як закономірний наслідок швидкого збільшення й ускладнення знань. Вчені пропонують розуміти під диференціацією виокремлення нових навчальних дисциплін [409, с. 86].

М. І. Фішера у своєму дослідженні, акцентуючи на ролі диференціації в розвитку системи освіти та її переведенні зі стану унітарності в стан варіативності й багатоманіття, зазначає, що під диференціацією освіти слід розуміти процес поділу цілісності елементів системи освіти на частини відповідно до певних ознак [563, с. 6].

Під диференціацією освіти, на думку І. П. Чередова, слід розуміти врахування індивідуальних особливостей студентів у такій формі, коли останні групуються на основі певних особливостей для окремого навчання [582, с. 8].

У науковій статті В. М. Єремєєвої індивідуалізація пояснюється як один з видів професійно-педагогічної діяльності, головною умовою якого є те, що мета досягається шляхом вирішення двох основних завдань: оволодіння студентами системою необхідних спеціальних знань, умінь, навичок та формування готовності до цього виду діяльності [196, с. 212].

Г. І. Пархоменко розглядає індивідуалізацію через такі складові напрями реалізації: індивідуально орієнтована допомога студентам в усвідомленні власних потреб, цілей, інтересів; створення умов для реалізації вищепереважаного; підтримка студента у творчому самовтіленні й рефлексії [412].

Головним у індивідуалізації професійної підготовки, як вказує Н. Прасол, є: підвищення ефективності професійної підготовки, створення системи освіти, що забезпечує кожному студенту максимальний розвиток можливостей та здібностей; демократизація навчального процесу, ліквідація однаковості в навчанні, надання студентам волі вибору елементів навчального процесу; створення умов для навчання й виховання, адекватних індивідуальним особливостям і оптимальних для різнобічного загального розвитку студентів; формування й розвиток індивідуальності, самостійності та творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя [439, с. 282]. Поділяємо цю думку вченої й вважаємо, що цю тезу можна віднести до головного в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти.

Дидактика вищої школи, як зазначає О. М. Ельбрехт, має зважати на особливості організації навчальної роботи студентів і процесу індивідуалізації в закладах вищої освіти. Потрібен акцент на самостійному оволодінні знаннями, сумісній діяльності викладача й студента з планування індивідуального навчання, створенні умов для розвитку й саморозвитку студентів відповідно до їхніх індивідуальних особливостей і досвіду [192, с. 49]. Для нашого дослідження ця теза є досить доречною.

В. В. Голубев у контексті проблематики перетворень, що відбуваються в освітній системі, під диверсифікацією пропонує розуміти проведення такої політики змін, яка дозволяє: «вписуватися» у світові й вітчизняні тенденції розвитку системи освіти; слідувати наявним прогресивним тенденціям на глобальному та на локальному рівнях розвитку системи освіти; формувати нові й розвивати значущі тенденції, що мають цивілізаційний характер розвитку системи освіти [95, с. 103].

В освіті термін «диверсифікація» охоплює, на думку Н. І. Мачинської, «різноманітність, різнобічний розвиток, розширення видів надання освітніх послуг, оволодіння новими видами діяльності, не властивих раніше даній галузі» [348, с. 112].

Завдяки диверсифікації з'явилася, на думку І. Жерноклеєва, можливість орієнтувати вищу школу на «підтримку істотних відмінностей у програмах і функціях вищих навчальних закладів відповідно до різноманітних соціально-культурних та соціально-економічних потреб суспільства» [202, с. 282].

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про різноманіття визначення поняття «диверсифікація»:

– як глобалізований процес, у межах якого повинен відбутися відхід від традиційних конструкцій освітніх систем, від принципу унітарності та уніфікованості їх побудови (включаючи зміст освітніх програм, види і типи яких реалізуються навчальними закладами, органами управління освітою) і який доцільно розглядати як категорію філософії, один з напрямів (тенденцій) реформування освіти, принцип сучасної освітньої політики, іманентну характеристику сучасних освітніх систем та академічної культури (В. І. Байденко) [18];

– як принцип розвитку системи неперервної освіти в сучасних соціально-економічних умовах, реалізація якого створить умови для різноманіття освітніх траєкторій, забезпечених необмеженим варіантом освітніх програм з урахуванням індивідуальних можливостей, потреб і

здібностей особистості, та сформулює нову типологію освітніх установ (Т. Ю. Ломакіна) [317, с. 170];

– як орієнтація освітньої системи на широке різноманіття навчальних закладів, освітніх програм і органів управління (А. К. Луковцева) [321];

– як створення більш гнучкої системи освіти, здатної реагувати на будь-які акти у сфері кон'юнктури ринку праці, як фактор згладжування доступу до престижної університетської освіти і спосіб удосконалення самої системи освіти (А. В. Смірнов) [501].

Н. І. Мачинська пропонує розглядати також диверсифікацію змісту освіти підготовки майбутніх фахівців освіти як «загальнопедагогічний принцип розвитку системи ступеневої освіти в соціально-культурній сфері, реалізація якої сформує умови для запровадження різноманіття освітніх технологій, які повинні забезпечити різні варіанти освітніх програм з урахуванням індивідуальних здібностей, можливостей і потреб індивіда, що стане необхідною умовою формування фахівця освіти нового типу» [348, с. 112]. Нам особливо імпонують ці думки вченої.

Багаторівневість у науковій розвідці А. К. Луковцевої пояснюється як створення в освітній системі умов вибору й надання кожному суб'єкту шансу досягти успіху, стимулювання студентів до самостійного вибору й прийняття відповідального рішення, забезпечення розвитку й самостійного мислення. На практиці така багатоваріантність проявляється через можливість обирати темпи навчання, досягати різного рівня освіченості, обирати тип навчального закладу, а також через диференціацію умов навчання залежно від індивідуальних особливостей студентів [321].

У Словнику термінів загальної й соціальної педагогіки поняття «багаторівневість освіти» визначається як організація багатоетапного освітнього процесу, який забезпечує можливість досягнення на кожному етапі того рівня освіченості, який відповідає можливостям та інтересам людини [495].

О. О. Реан, Н. В. Бордовська та С. І. Розум у своєму дослідженні зазначають, що багаторівневість являє собою організацію багатоетапного освітнього процесу, який забезпечує можливість досягнення на кожному етапі освіти відповідного рівня освіченості. Кожний рівень – це період, який характеризується своїми цілями, строками навчання та характерними

особливостями. Момент завершення навчання на кожному етапі являє собою якісне завершення здобуття освіти [450].

У дослідженні О. П. Єгоршина знаходимо таке визначення поняття стандартизації у зв'язку з процесами розвитку в галузі освіти: «стандартизація освіти являє собою діяльність, спрямовану на встановлення норм, правил і вимог до освітнього процесу та його результату з метою досягнення оптимальної упорядкованості й стійкості системи освіти» [186, с. 86].

Під стандартизацією А. К. Луковцева пропонує розуміти орієнтування освітньої системи на реалізацію передусім усього державного освітнього стандарту – набору обов'язкових навчальних дисциплін у чітко визначеному обсязі годин [321].

О. І. Субетто розглядає стандартизацію освіти як закріплення цільових установок державної освітньої політики, переведення їх у відповідні системи освітніх норм і стандартів, які за своєю функцією є регуляторами відтворення якості освіти, а всередині освітнього простору – якості людини та якості суспільного інтелекту [514, с. 185].

У загальному розумінні поняття «стейкхолдер» означає будь-яку групу людей чи окремого індивіда, які можуть впливати на діяльність організації.

М. О. Петров у своєму визначенні підкреслює як важливий його семантичний компонент – наявність не лиш прямого, але й зворотного зв'язку: «стейкхолдери – це така спільнота чи індивід, які в змозі цілеспрямовано здійснювати вплив на результати діяльності підприємства, як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, або ж самі підлягають впливу з боку підприємства» [417, с. 53].

У Положенні про стейкхолдерів освітніх програм знаходимо таке визначення стейкхолдерів: «зацікавлені сторони, фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність. Іноді їх називають групами інтересів або групами впливу» [431, с. 4].

Тут само зазначається, що в освітньому середовищі виокремлюються дві групи стейкхолдерів – зовнішні (державна, регіональні й місцеві органи державної влади, роботодавці, школярі, освітні установи, громадські організації й об'єднання) та внутрішні (особи, що отримують освіту, і їхні батьки та науково-педагогічні працівники й допоміжний персонал) [431, с. 4].

Сформулюємо основні положення авторської концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій:

1. Професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій базується на активній діяльності суб'єктів освітнього процесу та спрямовується на виявлення й розкриття їхніх творчих здібностей, задоволення потреб у фізичному, професійному, інтелектуальному, загально-культурному й моральному розвитку, що стають запорукою успішності в глобалізованому інформаційно-пізнавальному просторі.

2. Особистісний потенціал майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, який формується та розвивається в умовах інтеграції, фундаменталізації, інформатизації, гуманізації, неперервності, диференціації, індивідуалізації, диверсифікації, багаторівневості та стандартизації освіти, стає підґрунтям для оволодіння професійно орієнтованими знаннями, уміннями та навичками, формування готовності до професійної діяльності та конкурентоспроможності в суспільстві.

3. Організація вищої освіти базується на студентоцентрованому навчанні майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, в умовах якого взаємодія науково-педагогічних працівників і майбутніх магістрів має характер сприяння та співпраці із застосуванням Інтернету, мультимедійних і гіпермедійних можливостей, вебтехнологій та хмарних технологій.

4. Процес надання освітніх послуг враховує вибір індивідуальної освітньої траєкторії майбутнім магістрами фізичної культури і спорту відповідно до їхніх власних інтересів, індивідуальних особливостей, спортивної підготовленості та уявлень про майбутню кар'єру й інформаційно-комунікаційну компетентність.

5. Диверсифікація змісту вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту спрямована на запровадження різноманітних освітніх технологій, включаючи інформаційно-комунікаційні технології, які повинні забезпечити здійснення різних варіантів освітніх програм для формування фахівців нової генерації у сфері фізичної культури і спорту.

6. Моніторинг рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснюється на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій та з урахуванням поглядів стейкхолдерів, зацікавленість і відповідні дії яких спрямовані на підтримку й розвиток освітніх послуг.

Отже, розроблено основні положення концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

4.2. Модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

Освітня практика й результати наукових досліджень свідчать, що питанням, пов'язаним з розробленням моделі системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, не приділялося належної уваги.

Розкриємо сутність поняття «модель».

У довідковому виданні «Професійна освіта» вказується, що модель – це «мислено уявлювана або реалізована система, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замінювати його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт» [442, с. 19].

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про різноманіття поглядів у визначенні поняття «модель». Його визначають: 1) як найповнішу форму концентрації знань, яка дає можливість відтворити цілісність вивченого об'єкта, його структуру, функціонування, слугує засобом його виміру, дає можливість урешті-решт створити опорні схеми діяльності (О. В. Долженко і В. Л. Шатуновський) [165, с. 56]; 2) як засіб, за допомогою якого можна відобразити структуру досліджуваного об'єкта чи процесу, фактори, що впливають на нього, виявити тенденції розвитку, на основі цього вносити зміни в структуру та умови її функціонування, прогнозувати можливості й наслідки нововведень (В. І. Загвязінський) [207]; 3) як штучно створений об'єкт у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, який, будучи подібний до досліджуваного об'єкта, відображає й відтворює в більш простому й узагальненому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки та відносини між елементами цього об'єкта (С. О. Зелінська); 4) як штучно створений зразок у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм чи формул, який, будучи подібним до досліджуваного об'єкта (чи явища), відображає й відтворює в більш простому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки та відношення між елементами цього об'єкта (І. А. Зязюн) [222, с. 209]; 5) як уявну систему, яка матеріально реалізується й,

відображаючи об'єкт дослідження, здатна заміщати його таким чином, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт (К. Ингекамп) [225]; 6) як уявлену або матеріалізовану систему, що, відображаючи й відтворюючи об'єкт дослідження (природний чи соціальний), здатна замінити його так, що її вивчення дає нові відомості про об'єкт (Л. М. Романишина та О. П. Матеюк) [454]; 7) як уявну або матеріально-реалізовану систему, що відображає або відтворює об'єкт дослідження (природний чи соціальний) і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта (В. Ткаченко) [541, с. 204]; 8) як уявну систему чи систему, що матеріально реалізується, яка, «відображаючи чи відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замінити його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт» (В. А. Штофф) [614, с. 124].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «модель» у значенні, яке пропонує В. Ю. Биков. Вчений трактує поняття «модель» як деякий опис системи, що характеризує такі її особливості, які відображають цілі побудови та використання моделі [35].

Педагогічна модель, на думку Є. В. Романова, виступає як «узагальнений, абстрактно логічний образ конкретного феномена педагогічної системи, що відображає і репрезентує суттєві структурно-функціональні зв'язки об'єкта педагогічного дослідження, представлений в потрібній наочній формі і здатний давати нове знання про об'єкт моделювання» [455].

О. В. Вознюк в О. А. Дубасенюк пропонують розглядати педагогічну модель з таких позицій: 1) рух, що реалізує мотиваційно-телеологічну основу професійної освіти (ціль-еталон та результат-продукт); 2) взаємодія – суб'єктний компонент (учасники освітнього процесу); 3) зв'язок – змістовий складник (зміст, способи, засоби, форми, методи навчання і виховання) [71, с. 35].

Моделювання, будучи одним з методів наукового дослідження, широко застосовується в теорії та методиці професійної освіти.

Метод моделювання визначають по-різному: 1) як «метод дослідження об'єктів на їх моделях-аналогах; побудову і вивчення моделей реально існуючих предметів та явищ і тих, що спеціально сконструйовані; у навчанні моделі розуміють як зміст, що треба засвоїти, як засіб засвоєння» (О. Я. Савченко) [458]; 2) як «процес створення ієрархії моделей, в якій деяка реально існуюча система моделюється в

різних аспектах і різними засобами» (Г. В. Суходольський) [520]; 3) як вивчення об'єкта (оригіналу) шляхом створення та дослідження його копії (моделі), яка замінює оригінал, ті його сторони та властивості, що є предметом наукового інтересу. «Моделювання – це опосередкований метод наукового дослідження об'єктів, коли безпосереднє вивчення їх з певних причин неможливе, ускладнене, чи недоцільне» (Л. Губерський, І. Надольний, В. Андрущенко) [564, 271].

Метод моделювання, на думку С. О. Зелінської, є «інтегративним, він дозволяє об'єднати емпіричне й теоретичне в педагогічному дослідженні, тобто поєднувати в ході вивчення педагогічного об'єкта експеримент з побудовою логічних конструкцій і наукових абстракцій» [217, с. 96].

Для моделювання, що використовується з експериментальною метою, характерними, на думку А. І. Петрової, є такі дії: перехід від реального об'єкта до моделі – побудова моделі й моделювання в самому значенні цього слова; експериментальне дослідження моделі; перехід від моделі до природного об'єкта, що полягає в перенесенні результатів, отриманих у процесі дослідження на цей об'єкт [418, с. 160].

Нами було розроблено модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яка складається з цільової, теоретико-методологічної, змістової, організаційно-технологічної та оцінювально-результативної підсистем (рис. 4.1).

До цільової підсистеми моделі системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій входить мета та завдання.

Мета: на основі аналізу суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту підвищити ефективність професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Завдання професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій:

1) задоволення освітніх й інформаційних потреб майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на основі об'єднання інформаційних ресурсів закладу вищої освіти, створення єдиної інформаційної бази, а також надання інтерактивного доступу до інформації;

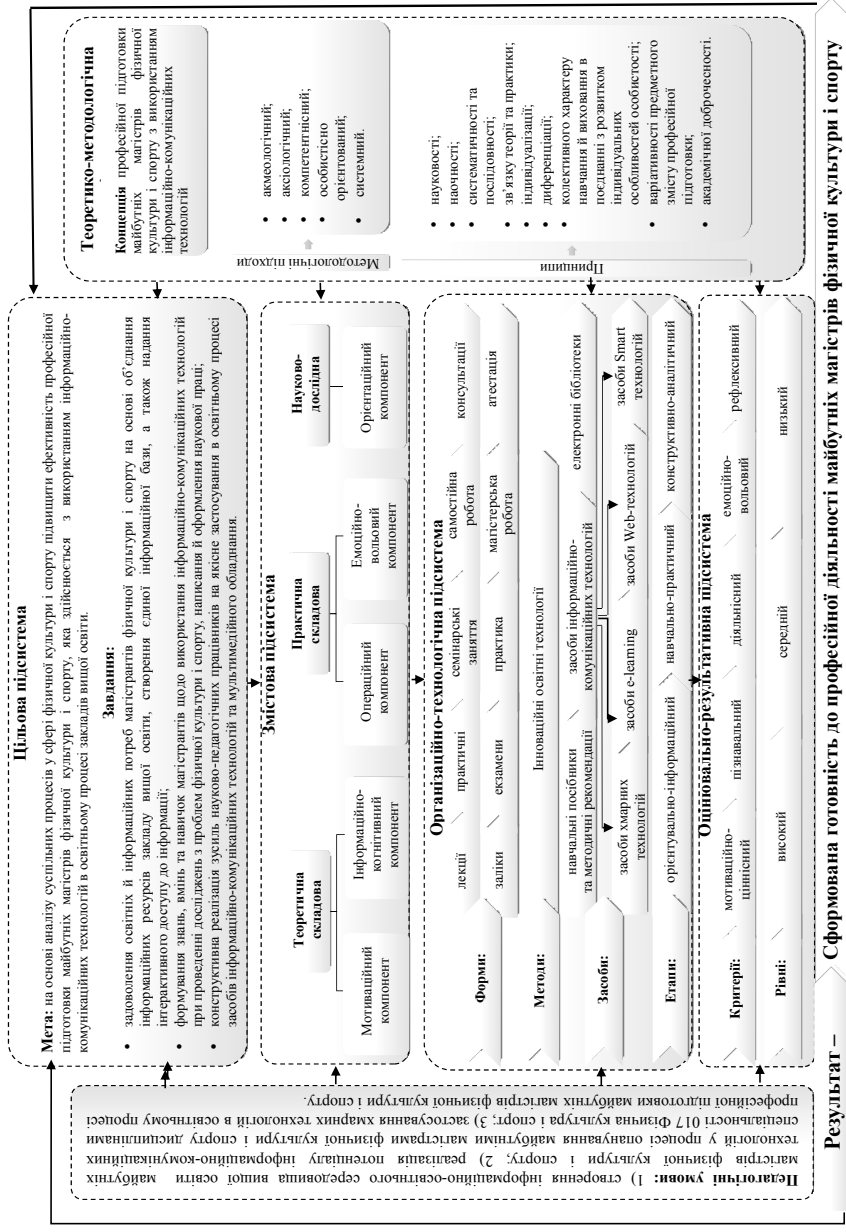

Рис. 4.1. Модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

2) формування знань, умінь та навичок майбутніх магістрів щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у ході проведення досліджень з проблем фізичної культури і спорту, написання й оформлення наукової праці;

3) конструктивна реалізація зусиль науково-педагогічних працівників, що спрямовуються на якісне застосування в освітньому процесі засобів інформаційно-комунікаційних технологій та мультимедійного обладнання.

Теоретико-методологічна підсистема моделі системи містить концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, методологічні підходи (акмеологічний, аксіологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований та системний) та принципи (науковості, наочності, систематичності та послідовності в навчанні, зв'язку теорії та практики, індивідуалізації, диференціації, колективного характеру навчання й виховання в поєднанні з розвитком індивідуальних особливостей особистості, варіативності предметного змісту професійної підготовки, академічної добротності).

Ефективність професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій багато в чому визначається успішністю реалізації її принципів. Тому, приступаючи до вивчення принципів навчання як дидактичної категорії, академік В. І. Лозова з'ясувала сутність закономірностей навчального процесу. Погоджуючись з І. Лернер, вона розділила їх на дві групи: 1) закономірності, які властиві процесу навчання (наприклад, виховуючий характер навчання; існування процесу навчання тільки у взаємодії викладача того, хто навчається, та об'єкта, що вивчається, тощо); 2) закономірності, що проявляються залежно від характеру діяльності, змісту, методів та способів навчання (наприклад, рівень та якість засвоєння матеріалу залежить від важливості для того, хто навчається, матеріалу, який він вивчає, тощо) [414, с. 161].

Науковість вважається одним з найважливіших дидактичних принципів, здійснення якого забезпечує оволодіння майбутніми магістрами фізичної культури і спорту науковими знаннями, сприяє формуванню наукової картини світу. В основі принципу лежить об'єктивна закономірність: наукова картина світу, яка є наслідком засвоєння наукових знань про світ, може бути сформована лише на основі

системи наукових знань про світ, суспільство й психіку людини. Принцип науковості ставить низку вимог до змісту освіти й методів навчання.

Проблема вивчення принципу науковості є, безумовно, актуальною, оскільки нова освітня гуманістична парадигма, як вказує Т. Б. Кузьома, висуває пошук нових педагогічних шляхів становлення особистості студента з метою формування всебічно розвиненої людини, інформаційно та науково зорієнтованого фахівця, особистості зі стійкою системою професійних цінностей і орієнтирів [294, с. 85].

Науковість змісту освіти розглядається дослідниками по-різному. Її визначають як:

– не тільки спосіб і критерії добору змісту навчального матеріалу, але й способи його подання відповідно до сучасного рівня наукових знань. До педагогічної моделі знань повинні бути включені як відомості про основні наукові факти, закони певної предметної галузі, так і про способи, якими ці факти встановлено (В. М. Мадзігон, Ю. О. Дорошенко, В. В. Лапінський) [329, с. 70-82];

– якісну характеристику, яка передбачає відповідність освіти рівню сучасної науки, створення в студентів правильних уявлень про загальні методи наукового пізнання та ілюстрацію найважливіших закономірностей процесу наукового пізнання (В. А. Попков та А. В. Коржуєв) [435, с. 35-39].

Науковість реалізується, як вказує О. Рацул, тоді, коли за допомогою комп'ютерно-орієнтованих технологій передаються усталені в науці теоретичні знання та практичні вміння й навички, демонструються найістотніші ознаки та властивості виучуваних предметів [449, с. 182].

В. В. Лапінський вказує, що принцип науковості передбачає включення до змісту програмних засобів достовірних наукових знань та способів їх подання відповідно до сучасного наукового рівня [301, с. 105]. Науковість змісту, як вважають А. Ф. Верлань та Н. Т. Тверезовська, забезпечується самою природою інформаційної технології навчання й має практично новий рівень порівняно з традиційними методами [66, с. 126-132].

Реалізація принципу науковості в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, дозволяє створити в майбутніх магістрів наукову картину світу та ґрунтовні уявлення про загальні методи наукового пізнання.

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання майбутніх магістрів фізичної культури і спорту сприяє широкому застосуванню графіки, відео, анімації й мультиплікації в інтерактивному режимі й тим самим розширює межі застосування принципу наочності. Це, на думку Т. М. Ключової, дозволяє зрозуміліше передавати інформацію тому, кого навчають, збільшує обсяг інформації, яка повідомляється на навчальному занятті, полегшує її розуміння, сприяє розвитку інтуїції, образного мислення [263, с. 12]. Н. Тимчина акцентує увагу на тому, що за допомогою сучасних інформаційних технологій навчання можуть бути візуалізовані невидимі об'єкти та явища, частинки, звук, абстрактні теоретичні поняття, тобто створений дидактичний образ – модель, якій завжди притаманні три функції: ізоморфно-відбивна, чуттєво-візуальна, інтегративно-абстрактна [533]. С. В. Селеменев в епоху комп'ютеризації вважає необхідним «панування» знакової наочності, стверджуючи, що в знаковій конструкції «з'являється наочність за рахунок використання знаків-символів – зображень, здатних включати в себе образ» [476, с. 34]. За рахунок продуманого застосування засобів наочності, на думку С. А. Волошинова, «можна посилити емоційний вплив на студентів, підвищити рівень доступності матеріалу, що вивчається, прискорити активізацію розумової діяльності студентів» [77, с. 173].

Головною задачею наочності в навчанні майбутніх магістрів фізичної культури і спорту стає забезпечення зв'язку між ознаками, що спостерігаються, й уявленнями, що створюються із свідомим і глибоким розумінням сутності предмета, який вивчається майбутніми магістрами. Наочність у навчанні поділяється на два типи: безпосередню наочність, що заснована на спостереженнях дійсності, та опосередковану наочність, яка визначає явище, подію, предмет вивчення в певній наглядній формі, яка відображує його сутність, зв'язки й відношення. Наочність стимулює пізнавальну діяльність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту та активізує механізм сприйняття ними навчальної інформації. В. В. Лапінський вказує, що застосування принципу наочності зорієнтоване на максимальне залучення всіх органів чуття в процесі сприйняття об'єкта вивчення та передбачає найбільш чітке виділення й розмежування його суттєвих ознак, зв'язків і відношень між його складовими. Найважливішою перевагою використання ІКТ як засобу навчання є можливість реалізації динамічних керованих моделей,

використання звукової та відеоінформації, засобів мультимедіа тощо з метою найповнішого унаочнення об'єкта пізнання [301, с. 105].

Застосування принципу наочності в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, дозволяє збільшити обсяг інформації, на оволодіння якою спрямовуються зусилля майбутніх магістрів; при цьому активніше організовується пізнавальна діяльність, здійснюється вплив на такі психологічні процеси, як увага, мислення та пам'ять.

Принцип систематичності та послідовності в навчанні передбачає викладання та представлення навчального матеріалу майбутнім магістрам фізичної культури і спорту на основі своєї внутрішньої логіки, діалектичного зв'язку між попередньою й наступною інформацією. В. В. Лапінський вказує, що принцип систематичності та послідовності передбачає змістове наповнення комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання відповідно до логіки системного розкриття об'єктів і явищ дійсності, що вивчаються [301, с. 105].

Принцип систематичності, як зазначає О. Рацул, є, по суті, нічим іншим, як дидактично й методично обґрунтованою логічною послідовністю викладу розглянутого навчального матеріалу, що сприяє засвоєнню знань, умінь і навичок [449, с. 182].

Цей принцип систематичності та послідовності в навчанні був спрямований на те, щоб у викладанні навчального матеріалу виокремлювалися найважливіші аспекти теми, яка вивчалася майбутніми магістрами фізичної культури і спорту. У викладанні дисциплін нами враховувався логічний зв'язок у розміщені навчального матеріалу відповідно до років і семестрів навчання та за кожним навчальним заняттям.

Принцип зв'язку теорії та практики є дуже важливим для професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Відомо, що теорія та практика в навчанні – два невідривно пов'язані боки єдиного процесу пізнання. У процесі навчання майбутні магістри фізичної культури і спорту повинні оволодіти не тільки теоретичним матеріалом, але й засобами його застосування на практиці, навчитися ефективно використовувати професійно орієнтовані знання в практичній діяльності.

Принцип індивідуалізації здійснюється на основі глибокого вивчення особливостей і можливостей майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Цей принцип індивідуалізації застосовувався нами під час добору методів і засобів навчання та дослідницьких завдань для самостійної роботи майбутніх магістрів.

Відповідна роль у процесі навчання майбутніх магістрів фізичної культури і спорту відводиться формуванню та розвитку їхнього індивідуального стилю пізнавальної діяльності. О. Войцехівський вважає, що індивідуальний «стиль пізнавальної діяльності є одним із важливих резервів підвищення ефективності навчання» [73, с. 110]. Вчений вказує, що «під індивідуальним стилем звичайно розуміють стійку систему способів або прийомів діяльності, який залежить від типологічних властивостей нервової системи, особистісних якостей людини, наявності в суб'єкта позитивного ставлення до навчальної діяльності» [73, с. 110].

Поділяємо думку О. Войцехівського про те, що «індивідуалізація навчання є дидактичною категорією, яка може розглядатися як самостійна, і приймає вигляд напряму навчально-виховного процесу, організації навчального процесу, системи навчання» [73, с. 110].

Вважаємо, що використання інформаційно-комунікаційних технологій сприяє максимальній активізації та індивідуалізації роботи майбутніх магістрів фізичної культури і спорту та надають їм змогу самостійно керувати своєю пізнавальною діяльністю. Інформаційно-комунікаційні технології надають широкі можливості в навчанні майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, впливаючи на якість засвоєння матеріалу та на якість вищої освіти в цілому.

Реалізація інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті майбутніх магістрів фізичної культури і спорту дозволяє:

- забезпечити якісніше оволодіння знаннями, уміннями та навичками;
- здійснити індивідуальну стратегію навчання та контроль за динамікою власних досягнень.

М. В. Малоіван вказує на такі переваги використання інформаційних технологій у навчанні: додаткові можливості інтенсифікації й індивідуалізації навчального процесу; різні види наочності; можливість передати частину функцій викладача машині за рахунок автоматизації шаблонних дій; доступ до інформаційно-довідкових ресурсів надає студентам необмежені навчальні матеріали; інтерактивність, тобто

студенти отримують можливість зворотного зв'язку, який інформує їх щодо правильності дій. Такий зворотний зв'язок може бути як оперативним, так і відстроченим у вигляді оцінки; підвищення мотивації за рахунок створення умов, які сприяють підвищенню зацікавленості предметом; можливість автоматизованого контролю, урахування результатів навчального процесу та більш об'єктивного оцінювання знань та вмінь [335, с. 183].

Важливим аспектом вищої освіти є індивідуалізація самостійної навчальної діяльності, яка сприяє формуванню позитивного, зацікавленого ставлення майбутніх магістрів фізичної культури і спорту до самостійної та відповідальної реалізації цілей підготовки, здатності обґрунтовано та самостійно робити вибір та приймати рішення.

Основними функціями самостійної навчальної діяльності студентів, як вказує М. В. Малоіван, є: 1. Освітня (навчальна), суть якої полягає в тому, що в процесі перевірки поглиблюються та вдосконалюються знання, вміння та навички, підвищується рівень освіченості, удосконалюються культура розумової праці, стимулюється самостійність студентів, розвиваються їхні пізнавальні інтереси. 2. Розвивальна – у процесі навчання в студентів розвивається логічне мислення, зокрема вміння аналізу й синтезу, порівняння й узагальнення, абстрагування й конкретизації, класифікації та систематизації, мислення, мовлення, пам'ять, увага. Однак слід зазначити, що ця функція може бути реалізованою лише за умов, якщо питання, які пропонують студентам, будуть вимагати від них пояснень, доказів. 3. Діагностувальна, у процесі якої виявляють успіхи та недоліки в знаннях, вміннях і навичках студентів, встановлюють причини й шляхи їх усунення, визначають заходи, спрямовані на покращення успішності. 4. Стимульовальна – схвалення успіхів студентів сприяє розвитку в ньому спонукальних мотивів до самостійної роботи. 5. Оцінювальна – об'єктивна оцінка знань, а також ступінь володіння методами пізнання, прийомами емпіричного та теоретичного мислення. Невід'ємною частиною цієї функції є самоконтроль. 6. Управлінська, на основі цієї функції визначається стан успішності студентів, що надає змогу запобігти неуспішності або подолати її. У цьому випадку викладач (тьютор) коригує й свою власну діяльність [335, с. 181].

Реалізація принципу диференціації сприяла розподілу майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за рівнями оволодіння знаннями,

уміннями та навичками; диференціації за рівнем пізнавальної самостійності й успішності навчання; з'ясуванню індивідуальних особливостей майбутніх магістрів.

Поділяємо думку П. Сікорського про те, що диференційоване навчання є «спеціально організованою навчально-пізнавальною діяльністю, яка враховуючи вікові, індивідуальні особливості суб'єктів учіння, їхній соціальний досвід і стартовий стан, спрямована на оптимальний фізичний, духовний та психічний розвиток учнів (студентів), засвоєння необхідної суми знань, практичних дій за різними навчальними планами і програмами» [487, с. 119].

Застосування принципу колективного характеру навчання й виховання в поєднанні з розвитком індивідуальних особливостей особистості майбутнього магістра фізичної культури і спорту показало, що результати виконання індивідуальних завдань майбутніми магістрами фізичної культури і спорту будуть значно ефективнішими, якщо вся академічна група буде брати участь у їх обговоренні.

Принцип варіативності предметного змісту професійної підготовки був спрямований на забезпечення варіативності як основи для вільного вибору, самовизначення та самореалізації майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в інформаційно-освітньому просторі. Варіативність предметного змісту професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту може бути забезпечена різними навчальними завданнями для виконання практичних робіт і самостійної роботи; розширення індивідуального досвіду в процесі вивчення комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій у сфері фізичної культури і спорту. Для досягнення варіативності навчання можливі різні шляхи, у тому числі достатньо традиційні: індивідуальні додаткові завдання, диференційована за характером самостійна робота, завдання різного ступеня складності, індивідуальні графіки виконання навчального плану, практичні заняття за «вільним» розкладом без обмеження часу роботи майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Для реалізації принципу варіативності предметного змісту професійної підготовки визначаємо в навчальній програмі як обов'язкові для всіх майбутніх магістрів фізичної культури і спорту види та форми роботи, так і варіативні, що передбачають самостійний вибір майбутніми магістрами фізичної культури і спорту завдань з урахуванням конкретних умов, власних можливостей та перспектив. Не менш важливим є

розроблення практичних завдань та форм їх виконання з урахуванням різного рівня індивідуальних здібностей, професійних інтересів та перспектив майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Принцип академічної доброчесності був спрямований на застосування програмного забезпечення для виявлення можливого плагіату та перевірки магістерських робіт на оригінальність тексту.

У закладах вищої освіти, як вважають В. В. Скідан, Є. О. Романюк і Г. В. Єфімчук, «необхідно створити таке середовище, в якому б їхнє керівництво та науково-педагогічний персонал власним прикладом змогли б допомогти студенту створювати свої власні доробки та проекти, що, безумовно, стимулювало б студентів займатись науковою діяльністю» [489, с. 210]. Нам особливо імпонує ця думка вчених.

Змістова підсистема моделі системи включає теоретичну, практичну та науково-дослідну складові.

Теоретична складова змістової підсистеми моделі системи забезпечується наявністю мотиваційного та інформаційно-когнітивного компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту.

Практична складова змістової підсистеми моделі системи забезпечується наявністю операційного та емоційно-вольового компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту.

Науково-дослідна складова змістової підсистеми моделі системи забезпечується наявністю орієнтаційного компоненту готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту.

Організаційно-технологічна підсистема моделі системи містить форми, методи, засоби та етапи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Форми: лекції, практичні та семінарські заняття, самостійна робота, консультації, заліки, екзамени, практики, магістерська робота, атестація.

Методи: інноваційні освітні технології.

Засоби: навчальні посібники та методичні рекомендації; засоби інформаційно-комунікаційних технологій: електронні бібліотеки, засоби Smart-технологій, засоби e-learning, засоби вебтехнологій, засоби хмарних технологій.

Етапи: орієнтувально-інформаційний, навчально-практичний та конструктивно-аналітичний.

Орієнтувально-інформаційний етап припускає трансляцію інформації майбутнім магістрам фізичної культури і спорту щодо використання засобів інформаційних і комунікаційних технологій, яке є невід'ємним атрибутом їхньої майбутньої професійної діяльності. На цьому етапі відбувається цілеспрямований розвиток когнітивної сфери майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, починається формування ресурсного фонду знань. Цей етап розгортається в процесі вивчення майбутніми магістрами дисципліни «Комп'ютерна техніка».

Навчально-практичний етап передбачає цілеспрямоване оволодіння знаннями, уміння та навичками майбутніми магістрами фізичної культури і спорту. Цей етап підготовки розгортається в процесі вивчення майбутніми магістрами таких дисциплін, як «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Конструктивно-аналітичний етап спрямований на усвідомлення студентами необхідності застосування інформаційно-комунікаційних технологій у сфері фізичної культури і спорту; аналіз сформованих здібностей працювати в команді, планувати та управляти часом і застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Педагогічними умовами професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій є:

- створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту;
- реалізація потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту дисциплінами спеціальності 017 Фізична культура і спорт;
- застосування хмарних технологій в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Оцінювально-результативна підсистема моделі системи передбачає проведення підсумкового зрізу рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за визначеними критеріями та інтерпретацію динаміки зростання її рівнів за результатами педагогічного експерименту.

До оцінювально-результативної підсистеми моделі системи входять:

- критерії сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах

вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, до яких віднесено: мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний;

– рівні (високий, середній, низький);

– результат, яким є сформована готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Таким чином, нами розроблено модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, до складу якої входить цільова, теоретико-методологічна, змістова, організаційно-технологічна та оцінювально-результативна підсистеми.

Висновки до четвертого розділу

Акцентовано увагу на тому, що складовими системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій є концепція професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та навчально-методичне забезпечення.

На основі теоретичного аналізу наукових джерел літератури та власного досвіду викладацької діяльності в закладі вищої освіти сформульовано основні положення Концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: 1. Професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій базується на активній діяльності суб'єктів освітнього процесу та спрямовується на виявлення й розкриття їхніх творчих здібностей, задоволення потреб у фізичному, професійному, інтелектуальному, загально-культурному й моральному розвитку, що стають запорукою успішності в глобалізованому інформаційно-пізнавальному просторі. 2. Особистісний потенціал майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, який формується та розвивається в умовах інтеграції, фундаменталізації, інформатизації, гуманізації, неперервності, диференціації, індивідуалізації, диверсифікації, багаторівневості та стандартизації освіти, стає підґрунтям для оволодіння професійно

орієнтованими знаннями, уміннями та навичками, формування готовності до професійної діяльності та конкурентоспроможності в суспільстві. 3. Організація вищої освіти базується на студентоцентрованому навчанні майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, в умовах якого взаємодія науково-педагогічних працівників і студентів має характер сприяння та співпраці із застосуванням Інтернету, мультимедійних і гіпермедійних можливостей, вебтехнологій та хмарних технологій. 4. Процес надання освітніх послуг враховує вибір індивідуальної освітньої траєкторії майбутніми магістрами фізичної культури і спорту відповідно до їхніх власних інтересів, індивідуальних особливостей, спортивної підготовленості та уявлень про майбутню кар'єру й інформаційно-комунікаційну компетентність. 5. Диверсифікація змісту вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту спрямована на запровадження різноманітних освітніх технологій, включаючи інформаційно-комунікаційні технології, які повинні забезпечити здійснення різних варіантів освітніх програм для формування фахівців нової генерації у сфері фізичної культури і спорту. 6. Моніторинг рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснюється на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій та з урахуванням поглядів стейкхолдерів, зацікавленість і відповідні дії яких спрямовані на підтримку й розвиток освітніх послуг.

Модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій є відкритою та поліфункціональною, вона складається з цільової, теоретико-методологічної, змістової, організаційно-технологічної та оцінювально-результативної підсистем.

Розроблена модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій ґрунтується на пріоритетних методологічних підходах, принципах і педагогічних умовах як внутрішніх і зовнішніх чинниках формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Вказано, що ефективність професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій багато в чому визначається успішністю реалізації її принципів. Реалізація принципу науковості дозволяє створити в майбутніх магістрів

наукову картину світу та ґрунтовні уявлення про загальні методи наукового пізнання. Застосування принципу наочності дозволяє збільшити обсяг інформації, на оволодіння якою спрямовуються зусилля майбутніх магістрів, активніше організовується їхня пізнавальна діяльність, здійснюється вплив на такі психологічні процеси як увага, мислення та пам'ять. Принцип систематичності та послідовності в навчанні був спрямований на те, щоб у викладанні навчального матеріалу виокремлювалися найважливіші аспекти теми, яка вивчалася майбутніми магістрами фізичної культури і спорту. Принцип зв'язку теорії та практики був спрямований на те, щоб майбутні магістри фізичної культури і спорту оволодівали не тільки теоретичним матеріалом, але й засобами його застосування на практиці, навчилися ефективно використовувати професійно орієнтовані знання в практичній діяльності. Принцип індивідуалізації здійснюється на основі глибокого вивчення особливостей і можливостей майбутніх магістрів фізичної культури і спорту та застосовувався в доборі методів і засобів навчання та дослідницьких завдань для їх самостійної роботи. Реалізація принципу диференціації сприяла розподілу майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за рівнями оволодіння знаннями, уміннями та навичками; диференціації за рівнем їхньої пізнавальної самостійності й успішності навчання; з'ясуванню індивідуальних особливостей майбутніх магістрів. Застосування принципу колективного характеру навчання й виховання в поєднанні з розвитком індивідуальних особливостей особистості майбутнього магістра фізичної культури і спорту показало, що результати виконання індивідуальних завдань майбутніми магістрами фізичної культури і спорту будуть значно ефективнішими, якщо вся академічна група братиме участь у їх обговоренні. Принцип варіативності предметного змісту професійної підготовки був спрямований на забезпечення варіативності як основи для вільного вибору, самовизначення та самореалізації майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в інформаційно-освітньому просторі. Принцип академічної доброчесності був спрямований на застосування програмного забезпечення для виявлення можливого плагіату та перевірки магістерських робіт на оригінальність тексту.

Підкреслено, що результатом є сформована готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

РОЗДІЛ V
УПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС
СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

5.1. Створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту

Вирішення завдання підготовки майбутніх магістрів до життєдіяльності в умовах розвиненого інформаційного суспільства знайшло своє відображення в орієнтації сучасних закладів вищої освіти на проектування, побудову й розвиток інформаційно-освітнього середовища з подальшою інтеграцією в єдиний інформаційно-освітній простір. Так, в інформаційному суспільстві змінюються, на думку М. О. Топузова, «сутність, роль, види систем різної природи, зокрема і системи освіти, систем управління нею, особливо під впливом того універсуму, який нині іменують новою інформаційною економікою, що знаменує собою транснаціональну відкритість, мобільність, комунікативність, та які базуються на інформації, знаннях, компетентностях, технологіях, сучасних освітніх інструментах» [544, с. 28]. Для нашого дослідження ці думки вченого є дуже важливими.

Однією з головних проблем запровадження інноваційних форм навчання, як вважає А. П. Кобися, є «вибір оптимального співвідношення найкращих традицій існуючої освітньої системи, сучасних педагогічних інновацій та інструментарію інформаційно-комунікаційних технологій» [260, с. 75].

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про різноманіття поглядів на поняття «інформаційно-освітнє середовище». Його розглядають як:

– невід’ємну частину комплексного використання ІКТ у сучасних закладах вищої освіти, яка забезпечує ефективність навчання – як змістовно, так і організаційно – та дає змогу усунути територіальний бар’єр й активно використовувати можливості дистанційної освіти (Н. А. Гунько) [117];

– багатоаспектне педагогічне середовище, що містить сукупність необхідних психологопедагогічних умов, сучасних технологій і програмно-методичних засобів навчання, які побудовані на основі нових інформаційних технологій і забезпечують супроводження, розвиток пізнавальної діяльності та особистості викладачів, курсантів, слухачів і студентів у процесі вирішення освітніх завдань (В. І. Дяченко, Е. І. Сарафанюк) [182, с. 77];

– складноструктуровану соціотехнологічну та інформаційно-управлінську систему, до складу якої входять люди (суб'єкти управління та учасники освітнього процесу), а також різні за призначенням і особливостями будови техніко-технологічні об'єкти (М. О. Топузов) [544, с. 29];

– створювана суб'єктами освіти система, здатна до саморозвитку, у якій між суб'єктами й компонентами встановлюються зв'язки й відносини на основі інформаційної діяльності з досягнення освітніх завдань (О. В. Трубіцина) [549].

Інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту розглядається нами як інформаційний потік освітньої спрямованості, де циркулює специфічна інформація спортивно-педагогічного характеру, виробниками й споживачами якої є суб'єкти системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, об'єднані за допомогою мережевих, дистанційних і хмарних технологій з метою якнайбільш повної реалізації майбутнім магістром особистісного потенціалу й вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

М. О. Топузов вважає, що інформаційно-освітнє середовище навчального закладу «детерміноване базовим субстратом (інформацією) та характеризується конкретною метою його створення та використання, структурою, компоненти якої визначають змістову, інформаційну, матеріально-технічну наповненість, інформаційним ресурсом у ньому та можливостями вільного доступу до нього, інструментами досягнення цілей управління та освітнього процесу» [544, с. 29]. Нам імпонують ці думки вченого.

Г. Д. Панченко та А. Ф. Шевченко формують вимоги до інформаційно-освітнього середовища: забезпечення особистісної орієнтованості навчання; створення умов для інтерактивного доступу до інформації та надання студентові свободи дій в управлінні процесом самопізнання об'єктів і явищ в рамках заданих обмежень; розвиток

інтелектуальних і творчих здібностей індивідуума; підвищення прагнення особистості до самостійної навчальної діяльності, обміну знаннями та співробітництва; регулювання мотивації діяльності студентів шляхом використання інформаційних і телекомунікаційних технологій; забезпечення ґрунтовного проникнення в сутність досліджуваних процесів і явищ через можливість трансформації часу та простору [407, с. 73].

Єдине інформаційно-освітнє середовище поєднує, як вважають С. С. Кізім, Л. В. Куцак і С. Ю. Люльчак, «широкий вибір навчального програмного забезпечення та мережних технологій, включаючи електронну пошту, форуми, програмне забезпечення колективного використання, чати, відеоконференції, записи аудіо та відео, телекомунікаційні проекти та широке коло навчальних інструментів, що базуються на використанні вебтехнологій» [260, с. 38].

Інформаційне освітнє середовище, як вважають Р. С. Гуревич і М. Ю. Кадемія, забезпечує реалізацію таких функцій:

- інформаційну, яка надає відкритий доступ до інформації, створює умови для інформаційного обміну;
- інтерактивну, що дозволяє реалізовувати внутрішньосистемні зв'язки;
- комунікаційну, яка дозволяє підтримувати зв'язки «всередині», а також із «зовнішнім» інформаційним простором;
- координуючу (фіксація та представлення у взаємозв'язку змісту, який адресований різним суб'єктам);
- розвивальну (розвиток інтелекту, особистих творчих якостей);
- культуроформуючу, що пов'язана з інформаційною культурою;
- професійно-орієнтуючу, орієнтовану на профіль майбутньої професійної діяльності [118, с. 165].

Проте, вивчаючи концептуальні підходи до побудови інтегрованих рішень для сфери освіти в умовах розвиненого інформаційного суспільства, ми звернули увагу на недостатній рівень розкриття питання щодо особливостей проектування й розвитку інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Вчені (О. П. Дзьобань [157], Г. Д. Панченко та А. Ф. Шевченко [407] та ін.) по-різному визначають головну мету створення інформаційно-освітнього середовища. Так, О. П. Дзьобань вважає, що головною метою створення інформаційно-освітнього середовища системи освіти є

«максимальне задоволення освітніх потреб майбутніх фахівців за найширшим діапазоном рівнів освіти, навчальних закладів та інформаційноосвітніх ресурсів незалежно від місцезнаходження ресурсу, як навчального, так і освітнього взагалі, або послуги, якої вони потребують, з використанням найсучасніших інформаційних і телекомунікаційних технологій» [157, с. 9]. Г. Д. Панченко та А. Ф. Шевченко вказують, що головною метою створення інформаційно-освітнього середовища є «максимальне задоволення освітніх потреб тих хто, навчається самого широкого діапазону спеціальностей, рівнів освіти, навчальних закладів та інформаційно-освітніх ресурсів, незалежно від місця їх знаходження як студентів, так і освітнього ресурсу та послуг, яких вони потребують з використанням самих сучасних інформаційних технологій» [407, с. 71].

Інформаційно-освітнє середовище, як вказує О. П. Дзьобань, покликане забезпечити особистісно орієнтовану спрямованість навчання; інтерактивний доступ до інформації й відповідність її науковим і професійним вимогам; розвиток інтелектуальних і творчих здібностей індивіда; підвищення прагнення особистості до самостійної навчальної діяльності, обміну знаннями й співпраці; регулювання мотивації діяльності студентів за допомогою сучасних психолого-педагогічних засобів і можливостей технології мультимедіа; скорочення до мінімуму обмежень користувача в його діях та можливостях [157, с. 10].

Наголошуючи, що в умовах розвиненого інформаційного суспільства головним стратегічним ресурсом є інформація, Г. С. Кашина вказує на такі переваги відкритих освітніх систем, як підвищення якості освітнього процесу внаслідок розвитку активно-діяльнісних форм навчання, а також зазначає, що застосування електронних освітніх ресурсів у практиці навчання відкриває перспективи для вдосконалення форм аудиторної та самостійної навчальної роботи [253].

За призначенням, як вказують В. В. Сергєєва, О. І. Попов і С. М. Злепко, сайти поділяють на:

- бізнес-сайти – сайти, що містять інформацію про компанії та їхні послуги, здійснюють функцію електронної торгівлі;
- інформаційні сайти – призначені для інформування відвідувачів, поширення новин, тематичні сайти, енциклопедії, словники тощо;
- сайти соціальних мереж – інтерактивні багатокористувацькі вебсайти, які наповнюються самими учасниками мережі. Сайт являє

собою автоматизоване соціальне середовище, що дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних спільним інтересом;

– вебпортали – універсальні сайти, через які можна вийти на інші ресурси Інтернету;

– сайти сервісів – сайти служб, які є в мережі Інтернет, зокрема сайти пошукових служб (Google, Bing), поштові сайти, вебфоруми, онлайнві сховища даних (Skydrive), сайти служб онлайнного документообігу (Google Docs), зберігання та обробки фотографій (Picnik, ImageShack, Panoramio, Photobucket), зберігання відео (You Tube) [480, с. 167].

Вебсайт закладу вищої освіти в сучасних умовах виконує функцію офіційного консолідованого представлення вишу в глобальній системі WWW, є актуальним інструментом освітянської, наукової та економічної діяльності у вищій школі.

У центрі інформаційно-освітнього середовища (ІОС) вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту перебуває інформація, що з огляду на специфічний зміст підготовки магістрів за напрямом 017 Фізична культура і спорт має свої особливості. Так, її характерними рисами є зв'язок з фізкультурно-спортивною діяльністю і спрямованість на висвітлення аспектів розвитку сфери фізичної культури і спорту.

Відомо, що інформаційно-освітнє середовище ЗВО об'єднує всі підструктури й ланки його діяльності, включаючи облік кадрів, планування освітнього процесу, моніторинг навчальних досягнень тощо. Залишаючи поза увагою адміністративно-управлінський напрям інформатизації ЗВО, що передбачає вирішення завдання підвищення ефективності діяльності науково-педагогічних працівників та управлінського персоналу, зупинимось більш докладно на проблемі підвищення якості вищої освіти, у центрі якої перебуває особистість майбутнього магістра фізичної культури і спорту.

Інформаційно-освітнє середовище може розглядатися, як вважає Н. А. Гунько, у таких аспектах:

– діяльнісний – людина стоїть у центрі комунікації, а головним є її здатність передавати особисті знання, приймати інформацію, перетворюючи її на власні знання;

– системний – інформаційне середовище розглядають як систему форм комунікації;

– інформаційний – середовище створене й використовується з метою спілкування та обміну інформацією [117].

Інформаційно-освітнє середовище закладу вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту охоплює такі рівні:

- інформаційний;
- науково-дослідницький;
- освітній.

Зазначимо, що представлений поділ є досить умовним і зазначені рівні певною мірою перетинаються, відбувається їх взаємопроникнення й взаємозаміщення.

У структурі інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту виділено організаційну, змістовно-методичну та технологічну компоненти.

На організаційну компоненту, яка складається із системи інформаційного забезпечення, системи інформаційного маркетингу та підрозділів, що забезпечують функціонування інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти, покладено завдання інформаційного обслуговування учасників освітнього процесу, забезпечення управління середовищем і його наповненням, організаційно-правова та адміністративна функції, зокрема забезпечення безпеки й розмежування прав доступу і повноважень суб'єктів освітнього процесу.

Визначено, що змістовно-методична компонента, а саме її інформаційно-освітня й методична складові, забезпечується інформаційними освітніми ресурсами, електронними навчальними й науково-методичними матеріалами й містить: навчальні програми, навчальні плани, навчальний контент з дисциплін; електронні навчально-методичні розробки; комп'ютерні навчальні системи; фонди електронного репозитарію бібліотеки тощо. Відповідно до цілей і завдань професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту визначаються форми й методи педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу, рекомендації щодо організації самостійної роботи, форми й засоби контролю навчальної діяльності.

Технологічна компонента поділяється на апаратну підсистему, сервісну систему й комунікаційну та вміщує програмні й технічні засоби, що забезпечують формування, розміщення, зберігання, обробку й оперативний доступ до інформаційних ресурсів середовища, а також комунікацію суб'єктів освітнього процесу.

Встановлено, що інформаційно-освітнє середовище виконує такі функції: освітню, інформаційну, розвивальну, рефлексивну, професійно-орієнтувальну.

Освітня функція є основоположною й передбачає організацію, реалізацію, моніторинг і контроль освітнього процесу підготовки магістрів.

Інформаційна функція пов'язана з відбором, наповненням, наданням відкритого доступу до змістовно-методичного компонента освітнього процесу з метою задоволення освітніх запитів майбутніх магістрів, формування в них здатності до інформаційної взаємодії, використання інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення професійних завдань

Розвивальна функція спрямована на розвиток інтелекту, емоційно-вольової та мотиваційної сфер майбутніх магістрів у процесі активного використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Рефлексивна функція орієнтована на оптимізацію розвитку, саморозвитку та самовдосконалення майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Професійно-орієнтувальна функція передбачає орієнтацію майбутніх магістрів на профіль майбутньої професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Загальна структура інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту подана на рис. 5.1.

Розглянемо детальніше алгоритм функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на прикладі інформаційно-освітнього середовища, що створене в Національному університеті фізичного виховання і спорту України й забезпечується широким арсеналом інформаційно-комунікаційних засобів і ресурсів через глобальну мережу Інтернет (рис. 5.2).

Сучасна інформаційна інфраструктура закладів вищої освіти вдосконалюється завдяки вебсайтам, які виконують численні освітні, інформаційні, комунікаційні функції в соціумі.

Розглядаючи інформаційний рівень середовища, слід вказати, що провідною його підсистемою є вебсайт Університету – потужний інформаційний ресурс, який першочергово спрямований, з одного боку, на представлення НУФВСУ в мережі Інтернет як провідного у світі закладу вищої освіти з високим рівнем освіти і науки у сфері фізичної культури і спорту, з іншого – на забезпечення доступу суб'єктів освітньої діяльності та інших зацікавлених осіб до актуальної інформації організаційного плану, основних і допоміжних освітніх, наукових і навчально-методичних матеріалів.

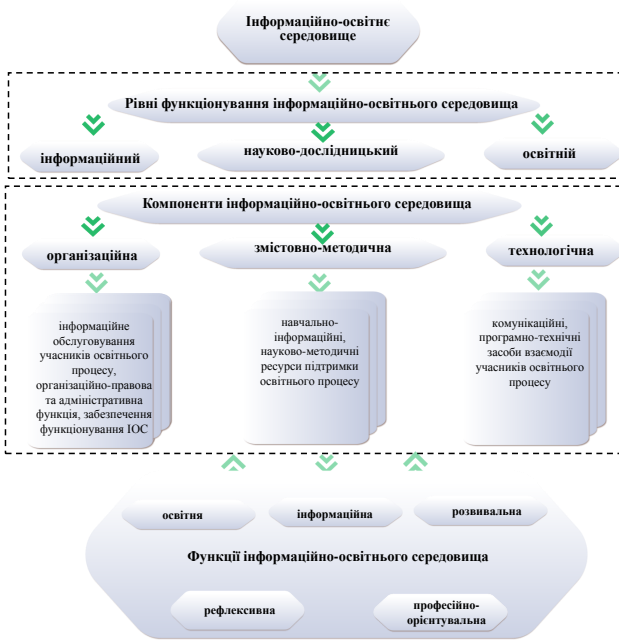

Рис. 5.1. Загальна структура інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту

Питаннями змістовного наповнення, зручності використання, динамікою, дизайном та технічними показниками, якими характеризується вебсайт Національного університету фізичного виховання і спорту України, займаються відповідні підрозділи. Треба зазначити, що окремі його складові, зокрема бібліотека й електронний репозитарій, здійснюють освітню функцію, а науково-педагогічні працівники задіяні в неперервному наповненні репозитарію оприлюдненими результатами власної наукової діяльності.

Слід вказати на те, що вебсайт Національного університету фізичного виховання і спорту України забезпечує інформаційні потреби учасників освітнього процесу, а науково-педагогічні працівники й студенти переважно є користувачами інформації. Підкреслимо, що доступ до контенту можна отримати з довільного технічного пристрою, підключеного до глобальної мережі Інтернет.

*Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту
з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: теорія та методика*

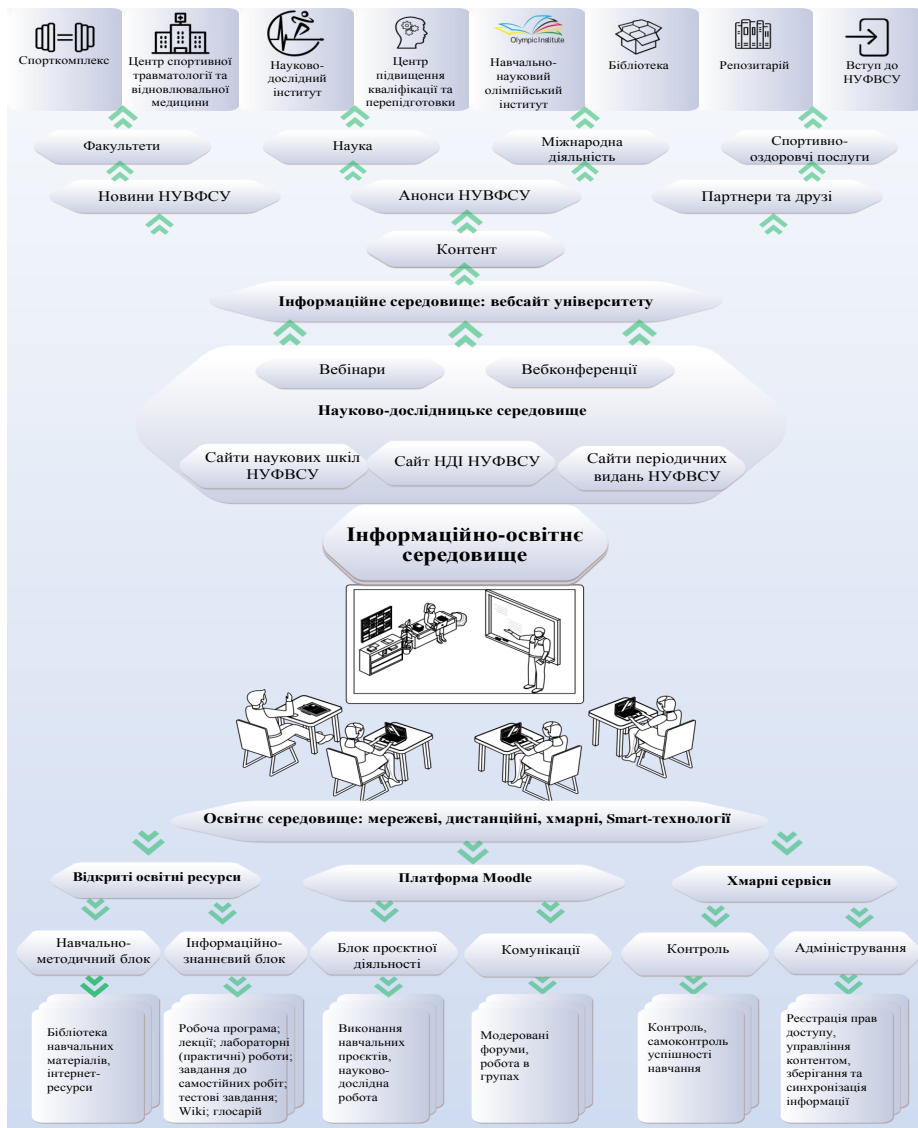

Рис. 5.2. Алгоритм функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на прикладі інформаційно-освітнього середовища, створеного в Національному університеті фізичного виховання і спорту України

Поширення в освіті використання технологій Web 1.0, Web 2.0, зокрема мережних, дистанційних, хмарних і SMART-технологій, соціальних сервісів Інтернету, мобільного доступу, відкривають широкі можливості для отримання будь-якої інформації відповідно до запиту користувача завдяки спеціальним програмам спілкування в режимі реального часу, мережним засобам ІКТ та соціальних мереж, автоматизованим пошуковим системам, електронним ресурсам наукової періодики та освітніх сайтів, що знайшло своє відображення на дослідницькому рівні інформаційно-освітнього середовища Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Нами було визначено основні напрями розвитку дослідницької компоненти інформаційно-освітнього середовища НУФВСУ: проведення наукових вебконференцій та вебінарів, розробка вебсайту Науково-дослідного інституту НУФВСУ, вебсайтів наукових шкіл НУФВСУ, створення системи електронних публікацій, представлених періодичними виданнями НУФВСУ.

На дослідницькому рівні науково-педагогічні працівники й студенти виступають ініціаторами й активними учасниками обміну інформацією.

З позиції суб'єктів освітньої діяльності та в контексті наших досліджень найбільший інтерес викликає змістовно-методична компонента ІОС в системі професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту, а також технологічні засоби, які забезпечують доступ до інформаційно-освітніх ресурсів.

Значний потенціал для вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту мають хмарні сервіси, де серед найбільш популярних виділяють Google Docs, Google Drive, Microsoft Office 365, Zoho Docs, Teamlab Office, QuickOffice, iWork, Thinkfree Online, Gliffy, Documents To Go, DocMe, Dropbox, Microsoft OneDrive. Це зумовлює включення хмарних сервісів до складу структурних компонентів інформаційно-освітнього середовища.

На рис. 5.3. представлено перелік освітніх програм, за якими здійснюється підготовка магістрів зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Обов'язковими компонентами освітніх програм магістрів фізичної культури і спорту є низка дисциплін, які викладаються на кафедрі інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорту НУФВСУ (рис. 5.4).

Охарактеризуємо зміст таких навчальних дисциплін як «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Підгрунтя є навчальна дисципліна «Комп'ютерна техніка», метою вивчення якої є формування визначених освітньо-професійною програмою загальних і фахових компетентностей, зокрема опанування сучасного рівня інформаційної й комп'ютерної культури, здатності до застосування в професійній діяльності практичних умінь та навичок роботи із сучасним програмним забезпеченням. Обсяг вивчення дисципліни складає три кредити ЄКТС.

Робоча програма навчальної дисципліни «Комп'ютерна техніка» нами була складена в співавторстві з Л. А. Харченко та С. О. Герасименко.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Комп'ютерна техніка» відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, подано в таблиці 5.1.

Таблиця 5.1

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Комп'ютерна техніка» відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Шифр	Компетентності
Загальні компетентності	
ЗК1	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
ЗК4	Здатність працювати в команді.
ЗК5	Здатність планувати та управляти часом.
ЗК6	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК8	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК9	Навички міжособистісної взаємодії.
ЗК12	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
Фахові компетентності спеціальності	
ФК12	Здатність використовувати спортивні споруди, спеціальне обладнання та інвентар.
ФК13	Здатність застосовувати сучасні технології управління суб'єктами сфери фізичної культури і спорту.
ФК14	Здатність до неперервного професійного розвитку.

Розділ 1. «Технічне та програмне забезпечення персонального комп'ютера».

Тема 1. Вступ до комп'ютерної техніки. Мета, зміст та основні завдання дисципліни «Комп'ютерна техніка та методи математичної статистики». Сфери використання комп'ютерів, історія розвитку обчислювальної техніки, елементна база та покоління комп'ютерів, особливості класу персональних комп'ютерів. Ергономіка роботи з комп'ютером для людей з обмеженими можливостями.

Тема 2. Технічне забезпечення персонального комп'ютера (ПК). Архітектура комп'ютера. Основні функції та характеристики апаратних складових комп'ютера: мікропроцесор, пам'ять, пристрої введення-виведення. Види пам'яті, зовнішня та внутрішня пам'ять комп'ютера. Запам'ятовувальні пристрої, зовнішні накопичувачі, комунікаційне обладнання, периферійні пристрої. Схема роботи персонального комп'ютера. Принципи роботи ПК.

Тема 3. Системне програмне забезпечення персонального комп'ютера. Види, класифікація та призначення програмного забезпечення персонального комп'ютера. Операційне середовище Windows: основні функції; віконний, графічний інтерфейс; структура вікон Windows; робочий стіл; панель задач. Технологічні механізми Windows: буфер обміну, система меню. Об'єкти Windows: папки, документи, ярлики. Стандартні програми Windows. Використання довідкової системи.

Тема 4. Сучасні програмні засоби. Програма керування файловою системою Провідник (Windows Explorer). Робота з папками та файлами в програмі Провідник. Створення, копіювання, перенос, перейменування та знищення файлів, папок, ярликів. Архіватори та антивірусні програми в середовищі Windows. Поняття архівації файлів. Програма архіватор WinZip: створення, доповнення, вилучення архівних файлів. Основні параметри архівації в програмі WinZip. Комп'ютері віруси та їх класифікація. Типи антивірусних програм. Антивірусна безпека комп'ютера, перевірка зовнішніх носіїв інформації на наявність вірусів за допомогою антивірусних програм.

Тема 5. Програмне забезпечення для обробки текстової інформації. Визначення прикладного програмного забезпечення (ППЗ). ППЗ загального та спеціального призначення. Види ППЗ загального призначення (текстові редактори, електронні таблиці, графічні редактори, системи керування базами даних тощо). Призначення та можливості

текстового процесору MS WORD. Налаштування середовища користувача текстового процесора. Створення документа за допомогою шаблонів MS WORD. Робота з фрагментами тексту. Форматування символів, абзаців, документів. Створення нумерованих і маркованих списків. Основи роботи з табличними даними в MS WORD: створення та редагування простих таблиць, напрями розташування тексту в комірках, функція сортування. Будування графіків та діаграм на основі табличних даних у MS WORD.

Тема 6. Програмне забезпечення для обробки електронних таблиць. Загальна характеристика табличного процесора MS Excel. Поняття про книги, аркуші, рядки, стовпці, комірки. Введення даних до комірок і редагування їх вмісту. Копіювання, переміщення й видалення даних. Оформлення та друк таблиць. Робота з буфером обміну. Функція автозаповнення. Особливості будування діаграм у MS EXCEL, будування різних типів графіків та діаграм. Особливості обчислення в MS Excel. Введення формул. Виконання автопідсумовування, використання стандартних функцій обчислення.

Очікуваними результатами навчання з дисципліни «Комп'ютерна техніка» є: застосування теоретичних і практичних положень інформаційних технологій і комп'ютерної техніки для розв'язання конкретних задач у сфері фізичної культури і спорту (самостійно або в складі групи), вирішення завдань професійної діяльності з використанням сучасного комп'ютера типу IBM PC, операційного середовища Windows, основних програмних продуктів пакету MS Office завдяки:

– *знанням*: понятійного апарату обчислювальної техніки, архітектури, принципів функціонування персональних комп'ютерів, складу та призначення системного та прикладного програмного забезпечення, можливостей використання програмного забезпечення для вирішення навчальних та життєвих завдань, а також таких, що виникають у практичній діяльності фахівців сфери фізичної культури і спорту, специфіки професії та основних компетентностей зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт;

– *умінням*: працювати на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача, володіти навичками роботи із системним програмним забезпеченням, застосовувати сучасні програмні засоби (пакети прикладних програм, хмарне програмне забезпечення) у практичній діяльності, використовувати програмні засоби для розв'язання

задач у професійній діяльності; підготувати, правильно оформити за результатами наукових досліджень статтю, доповідь, тези та ін.

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни «Комп'ютерна техніка» відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, подано в таблиці 5.2.

Таблиця 5.2

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни «Комп'ютерна техніка» відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Шифр	Програмні результати навчання
ПРН1	Визначати особливості, суперечності та перспективні напрями розвитку сучасної сфери фізичної культури і спорту.
ПРН2	Знаходити нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.
ПРН8	Використовувати сучасні методи самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії.
ПРН11	Дотримуватися вимог академічної доброчесності та не допускати їх порушення під час навчання та наукової роботи.
ПРН13	Застосовувати теоретичні положення науково-дослідної роботи, прикладне програмне забезпечення та інформаційно-комунікативні технології для розв'язання конкретних завдань у сфері фізичної культури і спорту.
ПРН19	Дискутувати з проблематики сфери фізичної культури і спорту, аргументувати власну точку зору з використанням сучасних наукових досягнень.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Комп'ютерна техніка» формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку. Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 – як суму балів за результатами поточного контролю на практичних заняттях і під час консультацій науково-педагогічних працівників з тем, на які не передбачено аудиторних годин.

Форми поточного контролю та розподіл балів у процесі вивчення навчальної дисципліни «Комп'ютерна техніка» подано в таблиці 5.3.

Таблиця 5.3

**Форми поточного контролю та розподіл балів у процесі вивчення
навчальної дисципліни «Комп'ютерна техніка»**

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання	Кількість балів за тему
1. Вступ до комп'ютерної техніки. Знайомство з ПК. Клавіатура ПК. Робота з файлами та папками в середовищі Windows. Провідник Windows.	Присутність (лекція, лаб. робота – по 1 балу). Виконання роботи – 4 бали. Тест – 3 бали.	9
2. Технічне забезпечення ПК. Системне програмне забезпечення персонального комп'ютера. Архіватори та антивірусні програми WinZip, WinRar.	Присутність (2 лекції, лаб. робота – по 1 балу). Виконання роботи – 4 бали. Тест – 3 бали.	10
3. Стандартні програми Windows.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
4. Сучасні програмні засоби. Основні принципи роботи текстового редактора MS Word.	Присутність (2 лекції, лаб. робота – по 1 балу). Виконання роботи – 4 бали.	7
5. Будування таблиць у редакторі MS Word.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
6, 7. Будування графіків та діаграм у редакторі MS Word.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	10
8. Вставка об'єктів (WordArt, Clip Art, автофігури) у редакторі MS Word.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
9. Комплексне підсумкове завдання з MS Word.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
10. Основні принципи роботи в MS Excel. Форматування таблиць.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
11. Будування графіків та діаграм у MS Excel.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
12. Обчислення, стандартні функції MS Excel.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
13. Застосування фільтрів у MS Excel.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
14. Комплексне підсумкове завдання з MS Excel.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
15. Комплексне підсумкове завдання з MS Office.	Присутність – 1 бал. Виконання роботи – 4 бали.	5
16. Заключне тестування.	Тест. Конспект.	4 10

Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій враховує результати оволодіння навчальною дисципліною «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту», метою вивчення якої є формування визначених освітньо-професійною програмою загальних і фахових компетентностей, а саме здатності виявляти та ефективно розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у сфері фізичної культури і спорту, зокрема застосування в професійній діяльності закономірностей та методики проведення наукових досліджень, сучасних методів дослідження та здійснення аналізу результатів науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту. Обсяг навчальної дисципліни складає три кредити ЄКТС.

Робоча програма з навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» була розроблена нами в співавторстві з О. А. Шинкарук, О. М. Лисенко та О. О. Яковенко.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» відповідно до освітньо-професійної програми «Тренерська діяльність в обраному виді спорту» та «Менеджмент у спортивній діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, подано в таблиці 5.4.

Таблиця 5.4

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» відповідно до освітньо-професійної програми «Тренерська діяльність в обраному виді спорту» та «Менеджмент у спортивній діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Шифр	Компетентності
	Загальні компетентності
ЗК1	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
ЗК4	Здатність працювати в команді.
ЗК5	Здатність планувати та управляти часом.
ЗК6	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК10	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК11	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
	Фахові компетентності спеціальності
ФК14	Здатність до неперервного професійного розвитку.

Розкриємо зміст навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» за темами.

Тема 1. Вступ. Загальна характеристика наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту. Вступ. Місце наукових досліджень у системі підготовки бакалавра у сфері фізичної культури і спорту. Мета і завдання курсу, значення курсу у формуванні майбутнього фахівця, набутті навичок науково-дослідної роботи. Предмет та поняття про науку, її сутність, історичні аспекти розвитку. Процес пізнання, його види та структура, понятійний апарат, зміст і функції науки. Наука як система знань, закономірності її розвитку. Гіпотеза, докази та формування теорій. Класифікація науки. Організація наукової діяльності в Україні. Наукові школи у сфері фізичної культури і спорту, їхні головні ознаки. Наукові дослідження: суть, особливості. Фундаментальні і прикладні наукові дослідження у сфері фізичної культури і спорту. Характерні риси та критерії ефективності наукових досліджень. Типи досліджень.

Тема 2. Основи методології науково-дослідної роботи. Поняття про методологію досліджень, види та функції наукових досліджень. Рівні пізнання в методології наукових досліджень: емпіричний та теоретичний. Загальна і часткова методологія науки. Методи та техніка наукових досліджень, їх класифікація. Методи теоретичного дослідження. Методи емпіричного дослідження. Експериментальні дослідження і спостереження у сфері фізичної культури і спорту. Поняття «експеримент», характеристика експериментальних і супутніх факторів. Види педагогічних експериментів, які використовуються у сфері фізичної культури і спорту. Експеримент та його характерні особливості. Педагогічні спостереження, особливості їх використання у сфері фізичної культури і спорту. Аналіз і синтез, індукція і дедукція, історичний і логічний методи дослідження. Гіпотеза і докази в наукових дослідженнях. Способи встановлення істини: безпосередній і опосередкований. Стадії наукових досліджень: організаційна, дослідна, узагальнення, реалізація результатів.

Тема 3. Науково-дослідна робота студента в системі навчального процесу. Організація й планування науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту. Загальна схема наукового дослідження. Організація й планування наукового дослідження. Види науково-дослідницьких робіт. Основні методологічні принципи наукового дослідження. Логіка конструювання дослідницької роботи. Об'єктивні та

суб'єктивні чинники, що визначають вибір спрямованості дослідження. Визначення проблеми, теми, об'єкта й предмета дослідження. Визначення та формулювання мети, завдань і гіпотези дослідження. Планування дослідження. Поняття «наукова новизна», «теоретична значущість», «практична значущість». Сутність наукової публікації, її основні види, функції, кількість і обсяг. Наукова стаття, тези наукової доповіді. Реферат. Методика написання тексту. Вимоги до тексту наукової статті. Характер викладу.

Тема 4. Методи наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту. Пошук відповідних методів дослідження. Проведення наукових досліджень у процесі спортивного тренування, фізичного виховання. Педагогічні методи дослідження проблем фізичної культури та спорту. Медико-біологічні методи дослідження проблем фізичної культури та спорту. Психологічні методи дослідження проблем фізичної культури та спорту. Соціологічні методи дослідження проблем фізичної культури та спорту. Характеристика сучасної діагностичної апаратури, що застосовується в ході проведення наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту.

Тема 5. Кваліфікаційна наукова робота: написання, оформлення та захист. Загальні положення науково-дослідної роботи. Вимоги до змісту кваліфікаційної наукової роботи. Загальна характеристика та її виконання. Етапи наукового дослідження та захисту кваліфікаційної наукової роботи. Загальні вимоги до оформлення науково-дослідної роботи студента. Нумерація. Подання текстового матеріалу. Оформлення ілюстрацій, таблиць, формул. Складання списку використаних джерел. Цитування в тексті наукової праці. Види посилань на використані літературні джерела. Оформлення додатків. Прийоми викладення наукових матеріалів: послідовний, цілісний, вибіркоковий. Мова та стиль наукової роботи. Керівництво кваліфікаційною науковою роботою та її рецензування. Характерні недоліки в написанні кваліфікаційної наукової роботи.

Очікуваними результатами навчання з дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» є: застосування теоретичних і практичних положень науково-дослідної роботи для розв'язання конкретних задач з проведення наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту (самостійно або в складі групи) та організації реалізації у відповідній сфері проєктів науково-дослідного характеру завдяки:

– *знанням*: теоретичних засад науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту; проведення досліджень з проблем фізичної культури і спорту, підготовки та оформлення наукової праці; основ методології науково-дослідної роботи; організації й планування науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту; застосування методів наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту; вимог до написання кваліфікаційної та дипломної робіт, до підготовки публікацій та доповідей; специфіки професії та основних компетентностей зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт;

– *умінням*: обробляти дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій; показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення; засвоювати нову фахову інформацію, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег; вибрати та сформулювати тему досліджень; обґрунтувати та скласти план наукового дослідження; опрацьовувати наукову літературу та аналізувати необхідну інформацію; застосовувати наукові методи дослідження у відповідності до мети дослідження; здійснити математичне оброблення результатів досліджень; вести науково-дослідну документацію; аналізувати, узагальнювати та інтерпретувати результати наукових досліджень; підготувати, правильно оформити за результатами наукових досліджень статтю, доповідь, тези та ін.

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» відповідно до освітньо-професійних програм «Тренерська діяльність в обраному виді спорту» та «Менеджмент у спортивній діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, подано в таблиці 5.5.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку. Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 – як суму балів за результатами поточного контролю на практичних заняттях та під час консультацій науково-педагогічних працівників з тем, на які не передбачено аудиторних годин.

Таблиця 5.5

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» відповідно до освітньо-професійних програм «Тренерська діяльність в обраному виді спорту» та «Менеджмент у спортивній діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Шифр	Програмні результати навчання
ПРН4	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.
ПРН6	Мати базові знання з проведення досліджень проблем фізичної культури і спорту, підготовки та оформлення наукової праці.

Форми поточного контролю та розподіл балів у процесі вивчення навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» подано в таблиці 5.6.

Для професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій дуже важливою є навчальна дисципліна «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту», метою вивчення якої є вдосконалення в майбутніх магістрів фізичної культури і спорту сучасного рівня інформаційної і комп'ютерної культури, покращення практичних навичок роботи на сучасній комп'ютерній техніці з використанням сучасного програмного забезпечення для вирішення різноманітних завдань у практичній та науковій діяльності у сфері фізичної культури і спорту

Обсяг навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» складає чотири кредити ЄКТС.

Робоча програма з навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» була розроблена нами в співавторстві з Л. А. Харченко.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» відповідно до освітньо-професійних програм «Спорт» і «Менеджмент у спорті» для другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, подано в таблиці 5.7.

Таблиця 5.6

**Форми поточного контролю та розподіл балів у процесі вивчення
навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи
у сфері фізичної культури і спорту»**

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання	Кількість балів за тему
1. Вступ до НДР у сфері фізичної культури і спорту. 2. Загальна характеристика наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту.	Відвідування (2 практичних, 1 лекція). Експрес-контроль (2 заняття). Конспект лекції. Ділові ігри.	11
3. Основи методології науково-дослідної роботи. 4. Методи теоретичного дослідження. 5. Методи емпіричного дослідження. Експериментальні дослідження й спостереження у сфері фізичної культури і спорту.	Відвідування (3 практичних, 1 лекція). Експрес-контроль (2 заняття). Конспект лекції. Контрольна робота 1.	20
6. Науково-дослідна робота студента в системі навчального процесу. 7. Організація й планування науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту. 8. Наукові публікації: підготовка, написання.	Відвідування (3 практичних, 1 лекція). Конспект лекції. Експрес-контроль. Ділові ігри. Складання плану НДР.	16
9. Загальна характеристика методів наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту. 10. Педагогічні методи дослідження проблем фізичної культури та спорту. 11. Медико-біологічні й психологічні методи дослідження проблем фізичної культури та спорту. 12. Характеристика сучасної діагностичної апаратури, що застосовується в ході проведення наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту.	Відвідування (4 практичних, 1 лекція). Конспект лекції. Експрес-контроль. Ділові ігри. Складання програми досліджень та підбір методів дослідження, відвідування НДІ НУФВСУ (2 заняття).	18
13. Загальна характеристика кваліфікаційної наукової роботи. 14. Етапи наукового дослідження та захисту науково-дослідної роботи студента. 15. Загальні вимоги до оформлення науково-дослідної роботи студента. 16. Прийоми викладення наукових матеріалів.	Відвідування (4 практичних, 1 лекція). Експрес-контроль. Конспект лекції. Реферат, доповідь та презентації на задану тему та їх обговорення, підготовка тез. Контрольна робота 2 (тестування додатково – макс. 19 балів).	35
Разом		100

Таблиця 5.7

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» відповідно до освітньо-професійних програм «Спорт» і «Менеджмент у спорті» для другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Шифр	Компетентності
Загальні компетентності	
ЗК1	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК3	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК5	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/ видів економічної діяльності).
ЗК7	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
ЗК8	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
ЗК11	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
Фахові компетентності спеціальності	
ФК2	Здатність до розуміння наукових теорій та концепцій, використання сучасних методів і технологій, необхідних для вирішення визначених завдань у сфері фізичної культури і спорту.
ФК5	Здатність застосовувати знання, уміння та навички під час практичного вирішення професійних завдань у різних суб'єктах сфери фізичної культури і спорту.
ФК7	Здатність до самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії для успішної професіоналізації у сфері фізичної культури і спорту.
ФК11	Здатність до використання міждисциплінарного підходу, сучасних наукових методів і відповідного інструментарію в дослідженні явищ та процесів у сфері фізичної культури і спорту.

Розкриємо зміст навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» за темами.

Тема 1. Інформаційні технології в освітньому процесі закладів вищої освіти фізкультурного спрямування. Перспективні напрями використання інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті. Тенденції розвитку апаратного та програмного забезпечення. Конвергенція інформаційних і телекомунікаційних технологій. Хмарні технології. Системи штучного інтелекту. Нейронні мережі.

Тема 2. Використання мережі Інтернет та автоматизованих інформаційно-пошукових систем для забезпечення науково-дослідницької діяльності магістра з фізичної культури і спорту. Інформаційні ресурси мережі Інтернет: сучасні мережеві сервіси, навігація в мережі Інтернет, інформаційно-пошукової системи. Типи пошукових систем: тематичні та індексні. Рейтинг основних світових пошукових систем. Програмні компоненти індексних пошукових систем. Інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики.

Тема 3. Прикладне програмне забезпечення для обробки матеріалів магістерських робіт. Форматування тексту, створення змісту, графічних об'єктів та списку літератури наукових досліджень за допомогою текстових процесорів. Створення презентацій за темою наукових досліджень. Статистично-математична обробка результатів наукових досліджень за допомогою електронних табличних процесорів.

Тема 4. Застосування вебтехнологій у практичній діяльності магістра з фізичної культури і спорту. Технології створення гіпертекстових сторінок інформації: мова гіпертекстової розмітки документів HTML, редактори створення гіпертекстів, наповнення вебсторінок інформаційним матеріалом. Розробка персонального вебсайту. Розміщення інформації зі спортивної тематики в мережі Інтернет.

Очікуваними результатами навчання з навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» є:

– застосування знань, умінь, навичок і здатностей (компетентностей) ефективно вирішувати завдання професійної та наукової діяльності з використанням сучасних інформаційних технологій завдяки:

– *знанням*: перспективних напрямів застосування інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті, програмних середовищ обробки графічних об'єктів, понятійного апарату сучасних глобальних комп'ютерних мереж і сервісів комп'ютерних мереж у практичній діяльності магістрів фізичної культури і спорту;

– *умінням*: вільно працювати на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача, застосовувати в практичній діяльності прикладне програмне забезпечення спеціального призначення, володіти навичками роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації та опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет.

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» відповідно до освітньо-професійних програм «Спорт» і «Менеджмент у спорті» для другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, подано в таблиці 5.8.

Таблиця 5.8

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» відповідно до освітньо-професійних програм «Спорт» і «Менеджмент у спорті» для другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Шифр	Програмні результати навчання
ПРН3	Упорядковувати нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.
ПРН7	Використовувати сучасні методи самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії.
ПРН14	Розуміти та дотримуватися вимог академічної доброчесності та не допускати їх порушення під час навчання та наукової роботи.
ПРН15	Пояснювати та застосовувати критерії науковості та об'єктивності досліджень.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» формується з урахуванням результатів поточного контролю та екзамену. Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 – як суму балів за результатами поточного контролю на практичних (семінарських, лабораторних) заняттях і під час консультацій науково-педагогічних працівників з тем, на які не передбачено аудиторних годин. На екзамені студент може набрати до 30 балів для покращення оцінки за результатами поточного контролю.

Форми поточного контролю та розподіл балів у процесі вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» подано в таблиці 5.9.

Таблиця 5.9

**Форми поточного контролю та розподіл балів у процесі
вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні технології у науковій
діяльності з фізичної культури і спорту»**

Номер і назва теми лабораторних робіт	Засоби оцінювання	Кількість балів
1. Інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики. Пошукові системи. Алгоритми пошуку інформації (робота в бібліотеці).	Виконання лабораторної роботи (завдання).	5
2. MS Word. Створення змісту та списку літератури.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	5
3. MS Power Point. Створення презентації за спеціальністю.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	2
4. MS EXCEL. Функція автозаповнення. Робота з буфером обміну, оформлення та друк таблиць у MS EXCEL, робота зі списками.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	5
5. Формули та обчислення даних в EXCEL, автопідсумовування, стандартні функції. Застосування статистичних функцій: середнього арифметичного, дисперсії, середнього квадратичного відхилення, кореляції між ознаками.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	5
6, 7. Логічні функції: <i>AND, OR, NOT, IF</i> . Використання логічних функцій на практиці.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	10
8, 9. Будівництво графіків та діаграм. Особливості будівництва діаграм в EXCEL, виконання завдань на будівництво різних графіків та діаграм.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	10
10. Умове форматування. Формули в якості критерію форматування. Копіювання формату.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	5
11, 12. Робота з макросами. Створення макросів для форматування даних та обробки результатів тестування.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	10
13. Заключне завдання з MS EXCEL.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	5
14. HTML. Формування тексту, шрифтів, абзаців.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	2
15. HTML. Створення маркірованих та нумерованих списків, гіперпосилань на інші об'єкти.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	2
16. HTML. Створення макета сайту в редакторі Microsoft Office FrontPage.	Виконання лабораторної роботи (завдання).	2
17. Заключне тестування.	Тестування.	20
Разом:		100

Отже, нами розглянуто таку педагогічну умову, як створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Вказано на роль суб'єктів освітньої діяльності в забезпеченні якості вищої освіти в умовах розвиненого інформаційного суспільства. З одного боку, з метою забезпечення якості вищої освіти в умовах розвиненого інформаційного суспільства науково-педагогічні працівники в процесі накопичення, аналізу й переосмислення інформації, педагогічного досвіду й особистісного зростання продукують і поширюють суспільно значущу інформацію та окреслюють шляхи для пошуку інформації із зовнішніх джерел. З іншого боку, майбутні магістри фізичної культури і спорту поглинають, усвідомлюють та переробляють інформацію, розширюють і доповнюють знання, внаслідок чого й відбувається їхнє професійне становлення. Подано загальну структуру інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Розроблено алгоритм функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на прикладі інформаційно-освітнього середовища, що створене в Національному університеті фізичного виховання і спорту України. Охарактеризовано зміст таких навчальних дисциплін, як «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту», оволодіння якими сприяє підвищенню рівня готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

5.2. Реалізація потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту дисциплін спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Ця педагогічна умова є дуже важливою для здійснення ефективної професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти.

Досліджуючи найбільш ефективні технології навчання в системі підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту, О. А. Шинкарук акцентує увагу на тому, що «з огляду на специфіку змісту навчання, саме мультимедійні та інтерактивні технології відкривають перед студентами

нові можливості для моделювання і прогнозування рухових дій спортсменів, що значно спрощує сприйняття спортивно-педагогічної інформації. Водночас, дистанційні технології дають змогу застосовувати індивідуальну форму навчання, що має першочергове значення для студентів, які активно займаються спортом» [602, с. 368]. Для нашого дослідження ці думки вченої є дуже важливими.

Нами було проведено анкетування 437 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, зокрема 94 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 9 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 262 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 51 майбутнього магістра фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 21 майбутнього магістра фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки.

Анкета для майбутніх магістрів фізичної культури і спорту подана в додатку К.

Результати анкетування майбутніх магістрів фізичної культури і спорту подано в додатку Л.

Відповіді майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на запитання анкети щодо мети вступу до закладу вищої освіти для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт подано в таблиці 5.10.

Отже, переважна більшість майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, а саме 65,98%, обрали відповідь: «Мрію працювати у сфері фізичної культури і спорту за обраною спеціалізацією», зокрема 61,7% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 71,0% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 68,63% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 61,90% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки (рис. 5.5).

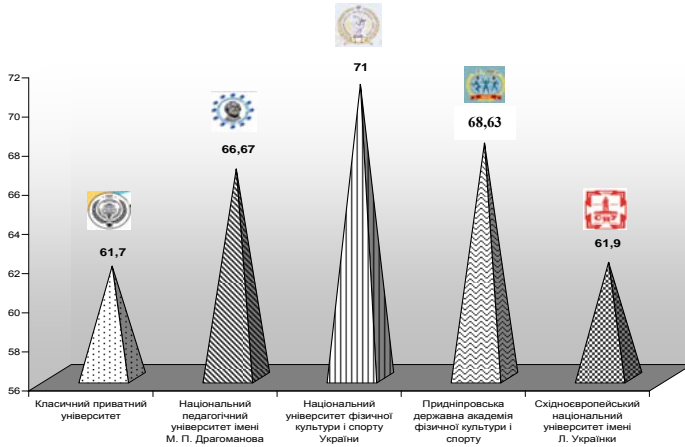

Рис. 5.5. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо мрій працювати у сфері фізичної культури і спорту за обраною спеціалізацією (у % від загальної кількості відповідей)

Відповідаючи на запитання анкети щодо обрання закладу вищої освіти для навчання, переважна більшість майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, а саме 61,83%, обрали відповідь: «Орієнтувався на наявність у закладі вищої освіти необхідної для мене спеціалізації», зокрема 56,38% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 61,45% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 62,75% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 61,9% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки.

Відповіді на запитання анкети щодо планів на майбутнє працювати фахівцем у сфері фізичної культури і спорту розподілилися таким чином: відповідь «так, планую» надали 15,04% респондентів; відповідь «швидше так, ніж ні» надали 63,34% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; відповідь «швидше ні, ніж так» належить 10,71% респондентів; відповідь «важко відповісти» надали 10,91% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Нам імпонує те, що

78,38% респондентів, які брали участь в опитуванні, планують у майбутньому працювати фахівцем у сфері фізичної культури і спорту.

Вказали, що володіють знаннями про перспективні напрями застосування сучасних інформаційних технологій для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту, 11,65% респондентів; вважають, що швидше так, ніж ні, 13,73% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; вказали, що для них підходить відповідь «швидше ні, ніж так», 61,79% респондентів. На жаль, 12,83% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту не змогли надати відповідь на це запитання анкети. Ці дані свідчать про доцільність пояснення майбутнім магістрам фізичної культури і спорту перспективних напрямів застосування сучасних інформаційних технологій, необхідних для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

Дані оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури і спорту свого рівня володіння знаннями про сучасні засоби захисту інформації інформаційних технологій для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту свідчать про те, що 11,74% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту вважають, що володіють цими знаннями; відповідь «швидше так, ніж ні» обрали 13,02% респондентів; вказали на відповідь «швидше ні, ніж так» 64,32% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; не визначилися з відповіддю 10,92% респондентів (рис. 5.6).

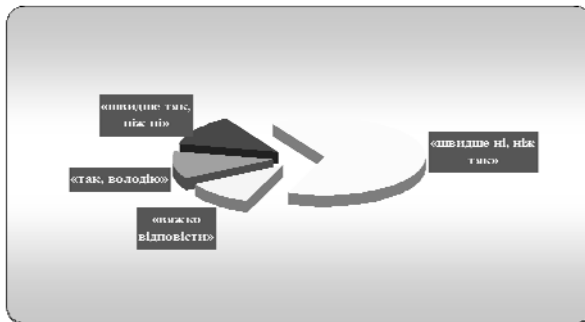

Рис. 5.6. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння знаннями про сучасні засоби захисту інформації інформаційних технологій для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту (у % від загальної кількості відповідей)

Результати анкетування 437 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту показали, що 10,29% респондентів володіють знаннями про інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту; відповідь «швидше так, ніж ні» обрали 15,6% респондентів; для 11,61% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту підходить відповідь «швидше ні, ніж так»; важко було відповісти на це запитання анкети 62,5% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Отже, ці дані свідчать про необхідність ґрунтовного пояснення майбутнім магістрам фізичної культури і спорту про інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту (рис. 5.7).

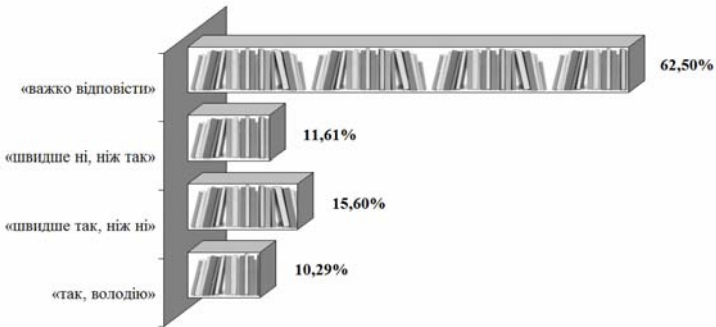

Рис. 5.7. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння знаннями про інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту (у % від загальної кількості відповідей)

Оцінювання свого рівня володіння знаннями про понятійний апарат обчислювальної техніки, архітектуру, принципи функціонування персональних комп'ютерів для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту показало, що володіють цими знаннями 10,46% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; визначилися з відповіддю «швидше так, ніж ні» 60,59% респондентів; для 19,8% опитаних майбутніх магістрів

фізичної культури і спорту відповіддю є «швидше ні, ніж так»; 9,15% респондентів обрали відповідь «важко відповісти». Акцентуємо увагу на тому, що серед 60,59% респондентів, які обрали відповідь «швидше так, ніж ні», є 65,96% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 61,07% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 56,86% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 52,38% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки.

Аналіз відповідей щодо володіння майбутніми магістрами фізичної культури і спорту знаннями про склад та призначення системного та прикладного програмного забезпечення для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту дав такі результати. 10,73% респондентів вказали, що володіють цими знаннями; 64,83% респондентів обрали відповідь «швидше так, ніж ні»; 16,66% респондентів, на жаль, вказали на відповідь «швидше ні, ніж так»; 7,78% респондентів обрали відповідь «важко відповісти». Відповідь «швидше так, ніж ні» обрали 74,47% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 61,9% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки, 60,78% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 60,31% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету (рис. 5.8).

Результати оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння знаннями про можливості використання програмного забезпечення для вирішення завдань професійної та наукової діяльності магістрів фізичної культури та спорту засвідчили, що 11,58% респондентів володіють цими знаннями; 39,79% респондентів визначилися з відповіддю «швидше так, ніж ні»; 19,27% опитаних

майбутніх магістрів фізичної культури і спорту не володіють цими знаннями; 29,36% надали відповідь «важко відповісти». Вважаємо, що слід приділити особливу увагу питанням, пов'язаним з можливостями використання програмного забезпечення, важливих для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

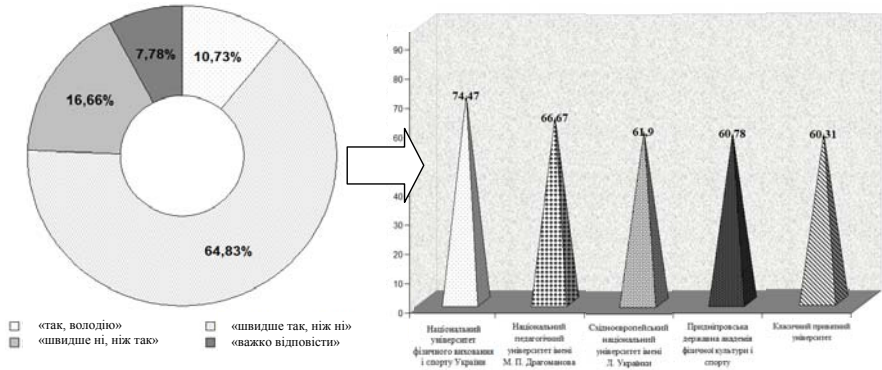

Рис. 5.8. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння знаннями про склад та призначення системного та прикладного програмного забезпечення для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту (у % від загальної кількості відповідей)

Оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння знаннями про програмні середовища обробки графічних об'єктів для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту показало, що 8,57% респондентів володіють цими знаннями; 17,26% респондентів визначилися з відповіддю «швидше так, ніж ні»; 65,55% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту не володіють цими знаннями; 8,62% надали відповідь «важко відповісти». Такі результати анкетування свідчать про необхідність більше уваги приділити вивченню інформації, пов'язаної з програмними середовищами обробки графічних об'єктів, які є важливими для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

Відповіді на запитання анкети про оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння знаннями про понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту розподілилися таким чином: володіють цими званнями 10,16% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; обрали відповідь «швидше так, ніж ні» – 14,11% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту»; вказали на відповідь «швидше ні, ніж так» – 14,03% респондентів; важко було відповісти на це запитання анкети – 61,7% респондентів. Вважаємо, що слід приділити особливу увагу питанням, пов'язаним з понятійним апаратом сучасних глобальних комп'ютерних мереж, важливих для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

Аналіз результатів оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння знаннями про автоматизовані інформаційно-пошукові системи для забезпечення науково-дослідницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту показав, що 11,31% майбутніх магістрів фізичної культури та спорту володіють цими знаннями; 65,74% респондентів, обравши відповідь «швидше так, ніж ні», вказали на часткове володіння цими знаннями; 13,84% респондентів, обравши відповідь «швидше ні, ніж так», вказали на брак таких знань; 9,11% респондентів вказали на неможливість надати відповідь на це запитання анкети. Як вказано на рис. 5.9, серед 65,74% респондентів, які обрали відповідь «швидше так, ніж ні», є 70,24% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 77,78% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 56,86% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 57,14% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки (рис. 5.9).

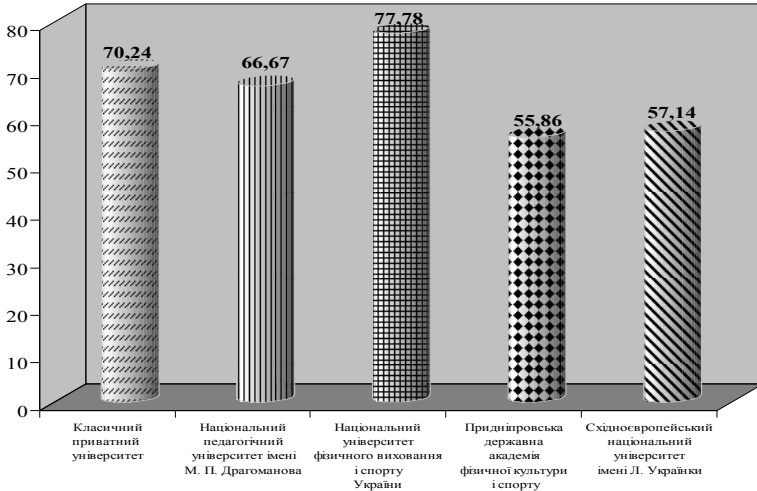

Рис. 5.9. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння знаннями про автоматизовані інформаційно-пошукові системи для забезпечення науково-дослідницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту (відповідь «швидше так, ніж ні», у % від загальної кількості відповідей)

Оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння знаннями про сервіси комп'ютерних мереж у практичній діяльності магістрів фізичної культури і спорту для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту засвідчило, що 11,64% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту володіють цими званнями; 52,51% респондентів обрали для себе відповідь «швидше так, ніж ні»; 15,88% респондентів обрали відповідь «швидше ні, ніж так». На жаль, 19,97% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту вказали на те, що їм було важко визначитися з відповіддю на це запитання анкети (рис. 5.10).

Вважаємо, що потребують додаткового вивчення питання, пов'язані з характеристикою сервісів комп'ютерних мереж у практичній діяльності магістрів фізичної культури і спорту, необхідних для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

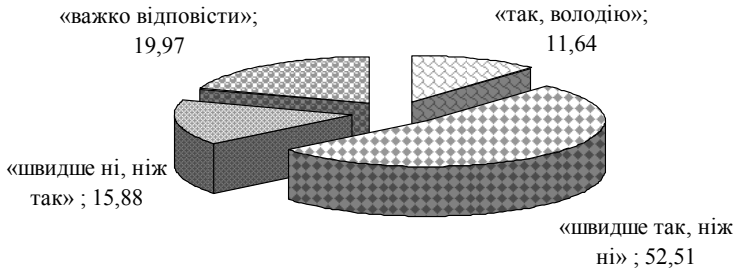

Рис. 5.10. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння знаннями про сервіси комп'ютерних мереж у практичній діяльності магістрів фізичної культури і спорту для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту (у % від загальної кількості відповідей)

Результати анкетування щодо оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння вміннями та навичками щодо впорядковування нормативних документів, методичних та інформаційних матеріалів для здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту показали, що володіють цими вміннями та навичками 8,27% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; обрали відповідь «швидше так, ніж ні» 10,14% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; вказали на відповідь «швидше ні, ніж так» – 19,0% респондентів; важко було відповісти на це запитання анкети 62,59% респондентів. На нашу думку, слід приділили більше уваги формуванню та розвитку вмінь і навичок майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо впорядковування нормативних документів, методичних та інформаційних матеріалів для здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Дані оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння вміннями та навичками щодо вирішення проблеми системної та мережевої безпеки для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту показали, що 9,16% респондентів володіють цими вміннями та навичками; 20,23% респондентів вказали на відповідь «швидше так, ніж ні»; 52,37% респондентів підкреслили відповідь «швидше так, ніж ні»;

18,23% респондентів вказали та те, що їм важко було відповісти на це запитання анкети (рис. 5.11).

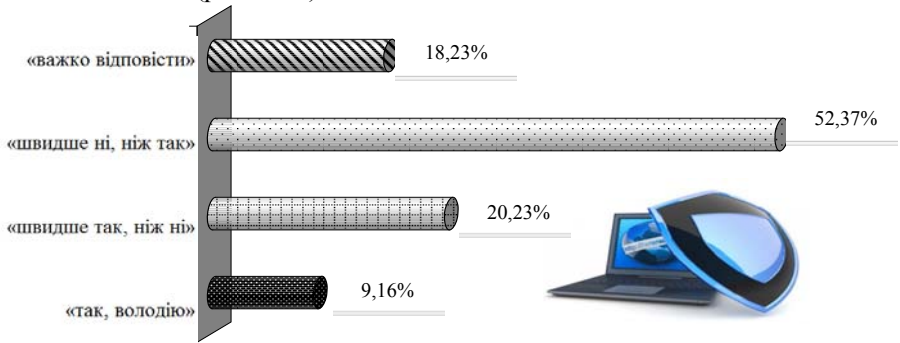

Рис. 5.11. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння вміннями та навичками щодо вирішення проблеми системної та мережевої безпеки (у % від загальної кількості відповідей)

На запитання анкети щодо рівня володіння вміннями та навичками вільної праці на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту відповіді майбутніх магістрів фізичної культури та спорту розподілилися таким чином: володіють цими вміннями та навичками 10,99% респондентів; володіють частково цими вміннями та навичками – 64,98% респондентів; не володіють цими вміннями та навичками 14,18% респондентів; не визначилися з відповіддю на це запитання анкети 9,85% респондентів.

Акцентуємо увагу на тому, що відповідь «швидше так, ніж ні» обрали 75,53% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 59,16% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 56,86% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки. Нам імпонує те, що 75,97% опитаних

майбутніх магістрів фізичної культури і спорту володіють тією чи іншою мірою вміннями та навичками вільної праці на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача.

Оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту власного рівня володіння вміннями та навичками застосовувати в практичній діяльності прикладне програмне забезпечення загального та спеціального призначення для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту показало, що володіють цими вміннями та навичками 9,02% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; обрали відповідь «швидше так, ніж ні» 45,43% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; вказали на відповідь «швидше ні, ніж так» 21,28% респондентів; важко було відповісти на це запитання анкети 24,27% респондентів. На нашу думку, потребує додаткового вивчення інформація, у якій розкриваються особливості застосовувати в практичній діяльності прикладного та програмного забезпечення загального та спеціального призначення у сфері фізичної культури та спорту.

Результати оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння вміннями та навичками роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту розподілися таким чином: володіють цими вміннями та навичками 9,04% респондентів; володіють частково цими вміннями та навичками 15,35% респондентів; не володіють цими вміннями та навичками 12,18% респондентів; не визначилися з відповіддю на це запитання анкети 63,43% респондентів (рис. 5.12).

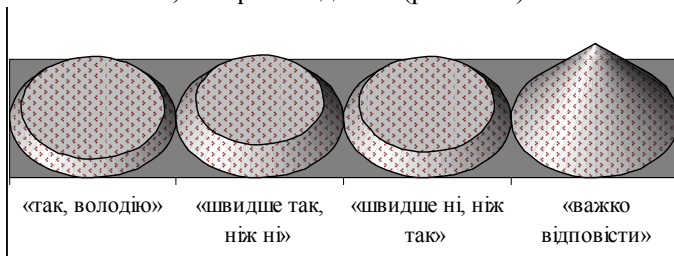

Рис. 5.12. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння вміннями та навичками роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації (у % від загальної кількості відповідей)

Аналіз даних оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту рівня володіння вміннями та навичками опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту засвідчив, що 9,49% майбутніх магістрів фізичної культури та спорту володіють цими вміннями та навичками; 46,73% респондентів, обравши відповідь «швидше так, ніж ні», вказали на часткове володіння цими вміннями та навичками; 14,68% респондентів, обравши відповідь «швидше ні, ніж так», вказали на брак таких знань; 29,1% респондентів вказали на неможливість надати відповідь на це запитання анкети. Акцентуємо увагу на тому, що серед 46,73% респондентів, які обрали відповідь «швидше так, ніж ні», є 45,74% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 44,44% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 49,62% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 50,98% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 42,86% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки. Нам особливо імponує той факт, що 56,22% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури та спорту володіють тією чи іншою мірою вміннями та навичками опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет.

Вказали, що володіють вміннями та навичками застосовувати сучасні комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення професійних завдань магістрів фізичної культури і спорту для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту, 10,44% респондентів; вважають, що швидше так, ніж ні, 13,51% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; вказали, що для них підходить відповідь «швидше ні, ніж так», 62,88% респондентів; не змогли надати відповідь на це запитання анкети 13,17% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Ці дані свідчать про доцільність пояснення майбутнім магістрам фізичної культури і спорту напрямів застосовування сучасних

комп'ютерних технологій на основі хмарних обчислень для вирішення професійних завдань магістрів фізичної культури і спорту для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту (рис. 5.13).

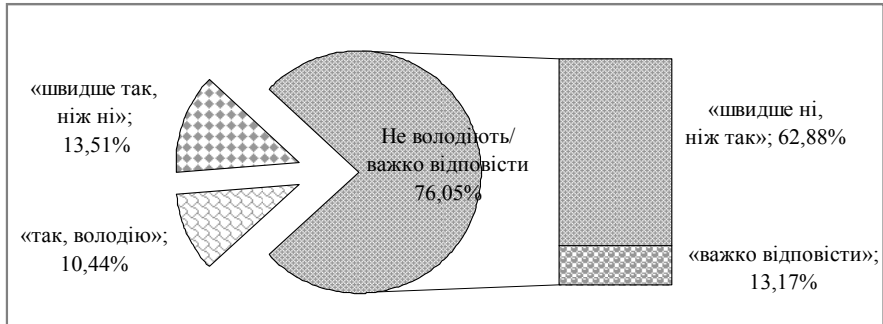

Рис. 5.13. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння вміннями та навичками застосовувати сучасні комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень (у % від загальної кількості відповідей)

Оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту власного рівня володіння вміннями та навичками здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації професійного, навчального та наукового характеру для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту засвідчило, що 12,75% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту володіють цими знаннями; відповідь «швидше так, ніж ні» належить 65,35% респондентів; відповідь «швидше ні, ніж так» надали 10,79% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; 11,11% респондентів вказали, що їм було важко відповісти на це запитання анкети. Підкреслимо, що серед 65,35% респондентів, які обрали відповідь «швидше так, ніж ні», є 72,34% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 60,31% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного

університету фізичного виховання і спорту України, 60,78% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки. Для нашого дослідження є важливим той факт, що 78,1% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури та спорту володіють тією чи іншою мірою вміннями та навичками здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації професійного, навчального та наукового характеру, опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет.

Відповіді майбутніх магістрів фізичної культури та спорту на запитання анкети про оцінювання власного рівня володіння вміннями та навичками використовувати мову гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення вебсторінок інформаційним матеріалом професійного напрямку для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту розподілилися таким чином: володіють цими званнями 9,22% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; обрали відповідь «швидше так, ніж ні» 15,65% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту»; вказали на відповідь «швидше ні, ніж так» 61,47% респондентів; важко було відповісти на це запитання анкети 13,66% респондентів. Вважаємо, що слід приділити особливу увагу питанням, пов'язаним з використанням мови гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення вебсторінок інформаційним матеріалом професійного напрямку для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

Дані оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту за 5-бальною шкалою рівня володіння програмним забезпеченням загального призначення (засоби Microsoft Office, зокрема MS Word, MS Excel, MS PowerPoint, MS Access) свідчать про те, що 13,62% респондентів вільно володіють програмним забезпеченням загального призначення; 57,46% добре володіють програмним забезпеченням загального призначення; 11,96% респондентів задовільно володіють програмним забезпеченням загального призначення; 7,57% респондентів незадовільно володіють програмним забезпеченням загального

призначення; 9,39% респондентів не володіють програмним забезпеченням загального призначення (рис. 5.14).

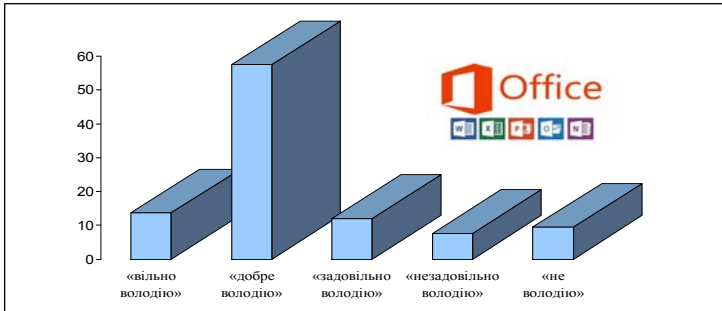

Рис. 5.14. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння програмним забезпеченням загального призначення) (у % від загальної кількості відповідей)

Нам імпонує те, що серед 57,46% респондентів, які добре володіють програмним забезпеченням загального призначення, є 57,63% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 55,56% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 64,89% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 56,86% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 52,38% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки. Радіємо тому, що 71,08% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури та спорту вільно чи добре володіють програмним забезпеченням загального призначення (засоби Microsoft Office, зокрема MS Word, MS Excel, MS PowerPoint, MS Access).

Оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту за 5-бальною шкалою рівня володіння сервісами Internet (електронна пошта, мережева служба WWW, вебконференції, вебінари тощо) показало, що вільно володіють сервісами Internet 10,97% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; добре володіють сервісами Internet 13,36%

респондентів; задовільно володіють сервісами Internet 57,58% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. На жаль, 11,91% і 6,18% респондентів вказали, що вони незадовільно чи не володіють сервісами Internet (рис. 5.15).

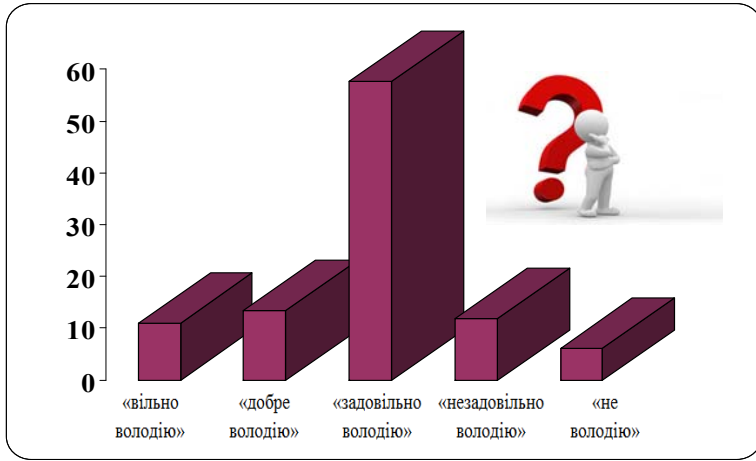

Рис. 5.15. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння сервісами Internet (у % від загальної кількості відповідей)

Результати анкетування щодо оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту за 5-бальною шкалою власного рівня володіння віртуальними освітніми середовищами (Moodle, Google Classroom тощо) показали, що володіють віртуальними освітніми середовищами 5,3% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; обрали відповідь «добре володію» 19,57% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; вказали на відповідь «задовільно володію» 19,02% респондентів.

Незадовільно володіють системами дистанційного навчання 23,5% респондентів. На жаль, 32,61% респондентів не володіють віртуальними освітніми середовищами. Аналіз цих даних свідчить про те, що застосуванню віртуальних освітніх середовищ слід приділити особливу увагу (рис. 5.16).

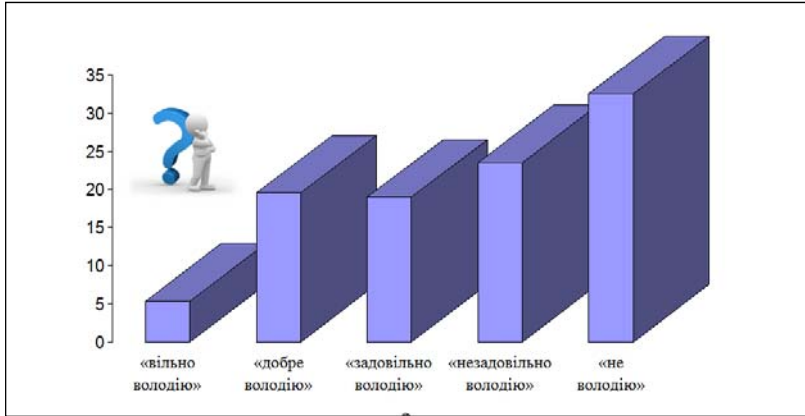

Рис. 5.16. Розподіл респондентів закладів вищої освіти щодо оцінювання свого рівня володіння віртуальними освітніми середовищами (у % від загальної кількості відповідей)

Оцінювання володіння майбутніми магістрами фізичної культури і спорту за 5-бальною шкалою власного рівня володіння технологіями хмарних обчислень (засоби Google, зокрема Google Docs, Google Disk тощо) свідчать про те, що 7,07% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту вважають, що вільно володіють технологіями хмарних обчислень; добре володіють технологіями хмарних обчислень 9,13% респондентів; вказали на відповідь «задовільно володію» 11,74% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; незадовільно володіють технологіями хмарних обчислень 56,67% респондентів; не володіють технологіями хмарних обчислень 15,39% респондентів.

Дані оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту за 5-бальною шкалою рівня володіння соціальними мережами (Facebook, LinkedIn, Instagram тощо) свідчать про те, що 16,55% респондентів вільно володіють соціальними мережами (Facebook, LinkedIn, Instagram тощо); 59,55% добре володіють соціальними мережами (Facebook, LinkedIn, Instagram тощо); 10,12% респондентів задовільно володіють соціальними мережами (Facebook, LinkedIn, Instagram тощо); 7,36% респондентів незадовільно володіють соціальними мережами (Facebook, LinkedIn, Instagram тощо); 6,42% респондентів не володіють соціальними мережами (Facebook, LinkedIn, Instagram тощо).

Акцентуємо увагу на тому, що серед 59,55% респондентів, які добре володіють соціальними мережами (Facebook, LinkedIn, Instagram тощо), є 63,83% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 66,67% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 58,02% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 56,86% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 52,38% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки. Радіємо тому, що 76,1% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури та спорту вільно чи добре володіють соціальними мережами (Facebook, LinkedIn, Instagram тощо).

Оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту за 5-бальною шкалою свого рівня інформаційної компетентності (можливості застосовувати інформаційно-комунікаційні технології) під час здійснення навчальної, наукової та інших видів діяльності показало, що достатній рівень мають 10,26% опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Відповідь «швидше достатній рівень, ніж ні» обрали 48,4% респондентів; відповідь «швидше не достатній рівень, ніж так» обрали 14,54% респондентів. На жаль, 26,81% респондентів вказали, що їм важко було відповісти на це запитання анкети.

З метою узагальнення педагогічного досвіду щодо використання науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту нами були використані соціологічні методи дослідження, зокрема анкетування, та метод експертних оцінок. Анкета для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти подана в додатку М.

В анкетуванні та експертному опитуванні взяли участь 36 науково-педагогічних працівників, серед яких 6 представників Класичного приватного університету, 8 представників Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 10 представників Національного університету фізичного виховання і спорту України, 7 представників Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 5 представників Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки.

Результати відповідей науково-педагогічних працівників стосовно того, які види інформаційних і комунікаційних технологій вони використовують для проведення лекційних і практичних занять, показали, що сервіси Internet (електронна пошта, мережева служба WWW, вебінари тощо) використовують 88,81% респондентів; технології хмарних обчислень (програмне забезпечення, простір для зберігання даних, обчислювальні потужності тощо) – 36,23% респондентів; віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо) – 20,05% респондентів; технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо) – 23,55% респондентів; електронні посібники – 19,55% респондентів; мультимедіа (аудіо-, відео- та графічні матеріали) – 94,64% респондентів. Усі визначені в анкеті інформаційні й комунікаційні технології для проведення лекційних і практичних занять використовують 4,5% респондентів. Акцентуємо увагу, що всі науково-педагогічні працівники у своїй практичній діяльності використовують сучасні інформаційні й комунікаційні технології (рис. 5.17).

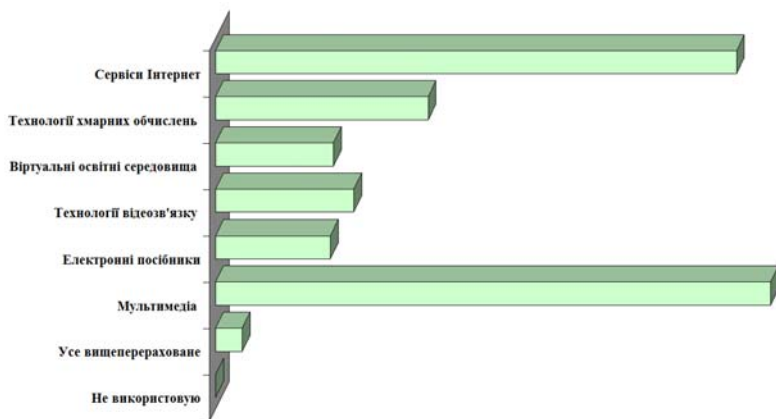

Рис. 5.17. Результати анкетування науково-педагогічних працівників стосовно того, які види інформаційних і комунікаційних технологій вони використовують для проведення лекційних і практичних занять (%)

За результатами аналізу відповідей науково-педагогічних працівників стосовно того, якими інформаційними й комунікаційними технологіями вони володіють та які з них використовують у викладацькій діяльності, виявлено, що володіють та використовують сервіси Internet

(електронна пошта, месенджери, мережева служба WWW, вебінари тощо) 95% респондентів; технології хмарних обчислень (засоби Google, зокрема Google docs, Google диск тощо) – 44,07% респондентів; віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо) – 22,05% респондентів; технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо) – 45,09% респондентів; соціальні мережі (facebook, linkedin, instagram тощо) – 61,43% респондентів; редактори растрової та векторної графіки – 53,59% респондентів; мову гіпертекстової розмітки документів HTML – 6,7% респондентів; технології для створення мультимедійних проєктів (програми відеомонтажу, програми для запису відео з екранів монітору тощо) – 35,88% респондентів.

На запитання про те, чи задовольняє потреби науково-педагогічних працівників навчально-методична та наукова література, що представлена в електронному репозитарії бібліотеки закладу вищої освіти, 65,76% респондентів надали відповідь, що навчально-методична та наукова література, що представлена в електронному репозитарії бібліотеки закладу вищої освіти, повністю задовольняє їхні потреби; 34,24% респондентів вважають, що задовольняє частково.

Відповіді науково-педагогічних працівників на запитання, чи є достатнім забезпечення стабільності роботи сайту (серверу) їхнього закладу вищої освіти та надійності інтернет-зв'язку для організації повноцінного використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, розподілилися таким чином: вважають повністю достатнім 56,59% респондентів, частково достатнім – 32,24%, незадовільним – 5,83%, було важко відповісти 5,33% респондентів.

На запитання про наявність відкритого доступу до бази даних Elsevier або інших баз наукової періодики для науково-педагогічних працівників і студентів закладу вищої освіти 54,17% респондентів зазначили, що науково-педагогічні працівники і студенти мають відкритий доступ до бази даних Elsevier або інших баз наукової періодики, 37,14% вважають, що не мають відкритого доступу, 8,69% респондентів не змогли дати відповідь на це запитання анкети.

Виявлено, що потребу в підвищенні свого рівня інформаційно-комунікаційної компетентності мають 41,41% опитаних науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти; вважають, що не мають такої потреби, 56,01%, не змогли дати відповідь на це запитання 2,5% респондентів.

З метою оцінки рейтингу доцільності використання інформаційних і комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту нами було проведено експертне опитування.

Згідно з технологією методу експертних оцінок нами було проведено аналіз і обробку отриманої інформації. Кількісна оцінка ступеня погодженості думки експертів оцінювалася за величиною коефіцієнта конкордації Кендала. У результаті анкетування й оцінки думки експертів нами було визначено рейтинг інформаційних і комунікаційних технологій, які доцільно використовувати в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Аналіз отриманих даних показав, що на перше місце за пріоритетністю використання інформаційних і комунікаційних технологій експерти вивели технології хмарних обчислень; на другому місці, на думку фахівців закладів вищої освіти, – віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо); на третьому місці – сервіси Internet (електронна пошта, месенджери, мережева служба WWW, вебінари тощо); на четвертому місці – програмне забезпечення загального (засоби Microsoft Office, програми обробки графічної інформації тощо) та спеціального призначення; на п'ятому місці – технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо); на шостому місці – технології для створення мультимедійних проєктів (програми відеомонтажу, програми для запису відео з екранів монітору тощо).

Нам імпонує думка С. В. Тітова та О. В. Тітової про те, що електронні освітні ресурси є сукупністю програмних засобів, інформаційних, технічних, нормативних і методичних матеріалів, повнотекстової електронної навчальної документації, включаючи аудіо й відеоматеріали, ілюстративні матеріали й каталоги електронних бібліотек, які розміщені на комп'ютерних носіях і в мережі Інтернет [540]. Розвиток засобів інформаційної взаємодії учасників освітнього процесу постійно прискорюється завдяки вдосконалюванню цифрових технологій. Найближчим часом учасникам освітнього процесу потрібно буде, як вважають С. В. Тітов та О. В. Тітова, враховувати та використовувати: розширення можливостей у комунікаціях викладачів і студентів; забезпечення мобільності всіх наявних апаратних засобів; активізацію процесів оцифрування навчального контенту; нові сучасні інструменти керування великими обсягами інформації; навички обробки неструктурованої й непідготовленої інформації; планування розвитку з

урахуванням хмарних технологій; активне підвищення кваліфікації викладачів і студентів у сфері інформаційних технологій [540]. Ми повністю підтримуємо ці думки вчених.

Розвиток змістовно-методичної компоненти інформаційно-освітнього середовища в системі підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту НУФВСУ ми бачимо в активному поширенні мережевих, дистанційних, хмарних і Smart-технологій. Так, в університеті здійснюється доступ до відкритих освітніх ресурсів. Під відкритими освітніми ресурсами (англ. Open Educational Resources – OER) ми розуміємо освітні засоби, до яких є повністю відкритий доступ завдяки безкоштовній ліцензії, та створення доступу до таких ресурсів за допомогою інформаційних і комунікаційних технологій.

Одним з головних завдань системи підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є створення системи змішаного навчання з можливістю неперервного навчання студентів в умовах змагально-тренувального процесу. Методика реалізації змішаного навчання на основі інформаційного освітнього середовища, як вважає А. П. Кобися, дозволяє «використовувати новітні інформаційні технології для організації й підтримки навчального процесу, підвищувати ефективність навчальної діяльності студентів за рахунок упровадження різноманітних телекомунікаційних засобів, активізувати їхні пізнавальні інтереси за рахунок рефлексії їх особистісної діяльності, самоконтролю і самоперевірки своїх досягнень, аналізу, аргументації та планування подальших дій, рішень і, нарешті, зміни особистісних успіхів» [260, с. 81]. Нами враховувалися ці думки вченої на етапі створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

З метою забезпечення змішаного навчання професорсько-педагогічний склад Національного університету фізичного виховання і спорту України зорієнтовано на створення відкритої мережі освітніх ресурсів. Дійсно, забезпечення вільного доступу до електронно-освітніх ресурсів майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, значна частина яких залучена до активного спортивного життя, дозволить згладити проблему пропусків ними занять під час тренувально-змагального періоду й забезпечити систематичність і неперервність їхнього навчання.

Поступово в систему підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту проникають ідеї SMART- й STEAM-освіти.

Зауважимо, що в ході SMART-освіти (смарт-освіти) здійснення освітньої діяльності відбувається в інтерактивному інформаційно-освітньому середовищі з використанням електронних інформаційних ресурсів, які розмішені у вільному доступі, а STEAM-освіта передбачає побудову навчально-пізнавального процесу на міждисциплінарній основі вивчення конкретних проблемних ситуацій реального життя.

Поняття «smart» має англійське походження й перекладається як розумний або технологічний. В. П. Тихомиров визначає приставку «smart» як нову властивість, яка характеризує Інтернет-інтеграцію в певному об'єкті двох і більше елементів, які раніше не поєднувалися [536].

Акронім SMART означає «розумна мета» й об'єднує великі літери сполучення англійських слів, що позначають, якою має бути справжня мета: Specific (конкретна) – Measurable (вимірювана) – Attainable (досяжна) – Relevant (релевантна) – Time-bounded (визначена в часі). Одним з перших учених, який використав абревіатуру SMART, був Джордж Т. Доран.

В академічному дискурсі поняття «смарт-освіта», як вказують В. П. Тихомиров і Н. В. Дніпровська, визначається як організована та така, що здійснюється з використанням технічних інновацій та Інтернету, взаємодія предмета науки, слухача, викладача та інших учасників процесу, спрямованого на формування системного багатовимірного бачення предмета науки, включаючи його різноманітні аспекти (економічний, правовий, соціальний, технологічний тощо) [537].

Л. Сокурянська тлумачить поняття «смарт-освіта» як «використання смарт-технологій, за допомоги яких створюється інтерактивне освітнє середовище, приналежність до якого надає можливість будь-якій людині у будь-якому місті та у будь-який час долучатися до світового контенту, що знаходиться у вільному доступі» [503, с. 49].

Аналіз статей, які присвячені Smart-підходам у навчанні, свідчить про те, що Smart-освіта розглядається як освітній процес з використанням технологічних інновацій та Інтернету, який надає слухачам можливість оволодіння професійною компетентністю на основі системного багатовимірного бачення і вивчення дисциплін, з урахуванням їх багатоаспектності і неперервного оновлення змісту.

Парадигма смарт-освіти, на думку О. В. Семеніхіної, передбачає «гнучкість, яка припускає наявність великої кількості джерел, максимальну різноманітність мультимедіа (аудіо, відео, графіку),

здатність швидко і просто налаштуватися під рівень і потреби слухача» [478]. Вчена вказує, що смарт-освіта «передбачає активний обмін досвідом та ідеями, персоналізацію курсу в залежності від його завдань і компетенцій суб'єктів навчання, економію часу на доопрацювання вже наявного навчального контенту замість створення його з нуля» [478]. Крім того, смарт-освіта бачиться легко керованою, як ізсередини кожним навчальним закладом через гнучкість освітнього процесу, так і ззовні, тобто постійно живиться зовнішніми джерелами [478].

Реалізація парадигми смарт-освіти, як вказують Р. Гуревич і М. Кадемія, «спрямована на процес одержання компетентностей і компетенцій для гнучкої і адаптованої взаємодії з соціальним, економічним і технологічним середовищем» [118, с. 75]. Вчені зазначають, що «смарт-освіта повинна забезпечити можливість використання переваг глобального інформаційного суспільства щодо забезпечення освітніх потреб та інтересів» [118, с. 75]. Нам імпонують ці думки вчених.

Концепція SMART-освіти, на думку М. Левіна, корелює з останніми освітніми трендами [302]. Так, у світовій практиці навчання, – вказує О. В. Семеніхіна [478], – наразі виділяють такі тенденції:

– дистанційна освіта стає лідером навчальних технологій – відеокурси на YouTube та iTunes стають не тільки мегапопулярними, а й затребуваними молодим поколінням, а кількість електронних навчальних матеріалів і швидке зростання їх популярності говорять про те, що до 2050 року у світі залишиться лише кілька десятків університетів, які через мережеві технології та засоби ІТ будуть навчати мільйони студентів;

– персоналізація навчання є альтернативою уніфікованих підходів в освіті, які вимагають від усіх суб'єктів навчання однакових результатів, – індивідуальні психологічні характеристики особистості мають стати основою для персональних освітніх програм, тим підґрунтям, завдяки якому з'явиться мотивація навчання й набудуть нового поштовху в розвитку інтелект, творчість та креативність;

– гейміфікація (упровадження ігрових технологій в неігрові ситуації) як технологія винагород за зроблене може сприяти підвищенню мотивації навчання та поліпшенню його якості – формально освіта гейміфікована, оскільки використовує систему заохочень (позитивні оцінки й перехід до наступного класу чи курсу як новий level up), але тенденції сучасного погіршення загального стану освіченості говорять про необхідність змін у такій «гейміфікації»;

– інтерактивні підручники мають докорінно змінити «традиційні» подання й інтерпретацію навчального матеріалу – лінійна побудова курсів та їх текстове представлення не можуть забезпечити багатовимірність сучасного навчального процесу, яка підтримується мультимедіа-технологіями (кольорові фото, аудіо- та відеопідтримка, інтерактивна інфографіка тощо);

– навчання через відеоігри є унікальною можливістю надати знання про реальний світ через інтерактивне занурення у світ віртуальний.

Концепція SMART-освіти відрізняється гнучкістю й максимальним використанням мультимедійних технологій, які відповідають рівню підготовленості магістрів. Очевидним є якісний розвиток важливих soft skills (універсальних компетентностей) майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, які формуються засобами SMART-технологій: здатність до адекватної комунікації, вміння працювати в міжнародному контексті, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, вміння вирішувати проблемні завдання, розвиток інформаційної компетентності тощо. Безумовно, SMART-технології сприяють розвитку фахових компетентностей: здатності до самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії для успішної професіоналізації; здатності застосовувати знання, вміння та навички під час практичної діяльності та в процесі проведення самостійних наукових досліджень з проблем фізичної культури і спорту.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що в термінологічній лексиці поряд з поняттям «смарт-освіта» науковцями використовується синонімічне поняття «Smart Education». Це поняття визначають: як організовану й здійснювану за допомогою технічних новацій та Інтернету взаємодію предмета науки, слухача, викладача та інших учасників процесу, націлену на формування системного, багатомірного бачення предмета науки, зокрема його різних аспектів (А. І. Твердохліб) [527]; як гнучкий вид навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту із світових ресурсів, наявного у вільному доступі (В. П. Тихомиров і Н. В. Тихомирова) [535].

А. І. Твердохліб [527, с. 238] до основних принципів Smart Education відносить такі пункти:

1. Використання в освітній програмі актуальних відомостей для вирішення навчальних завдань. Швидкість і обсяг інформаційного потоку в освіті та будь-якій професійній діяльності стрімко зростає. Уже наявні

навчальні матеріали необхідно доповнювати відомостями, що надходять у режимі реального часу, для підготовки студентів до вирішення практичних завдань, до роботи в умовах реальної ситуації, а не на навчальних прикладах і моделях.

2. Організація самостійної пізнавальної, дослідницької, проєктної діяльності студентів. Цей принцип є ключовим у підготовці фахівців, готових до творчого пошуку, вирішення професійних завдань, самостійної інформаційної та дослідницької діяльності.

3. Реалізація навчального процесу в розподіленому середовищі навчання. Освітнє середовище наразі не обмежено територією університету або межами системи дистанційного навчання. Процес навчання повинен бути безперервним і включати навчання в професійному середовищі з використанням засобів професійної діяльності.

4. Взаємодія студентів з професійним співтовариством. Професійне середовище є не тільки замовником на підготовку фахівців, а й активним учасником освітнього процесу. ІКТ надають студентам нові можливості участі в роботі професійних співтовариств, спостереження за вирішенням завдань професіоналами.

5. Гнучкі освітні траєкторії, індивідуалізація навчання. Сфера освіти значно розширюється через залучення в систему освіти працюючих громадян, часту зміну виду професійної діяльності, інтенсивний розвиток технологій. Студенти, що приходять в університет, як правило, добре усвідомлюють і формулюють свою потребу в освіті. Завдання університету – забезпечити освітню послугу відповідно до потреб і можливостей студента.

6. Різноманіття освітньої діяльності вимагає надання широких можливостей для студентів з вивчення освітніх програм і курсів, використання інструментів у навчальному процесі відповідно до їхніх можливостей, матеріальних і соціальних умов.

Інтерактивна взаємодія науково-педагогічних працівників і майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснювалася завдяки використанню Smart Board.

Науковці акцентують увагу на різноманітних функціях використання Smart Board. Так, О. П. Буйницька результати широкого застосування програмно-технологічного навчального комплексу Smart Board вбачає в таких змінах: розвитку інформаційної культури людини; розвитку змісту,

методів і засобів навчання до рівня світових стандартів; скороченні строку та підвищенні якості навчання й тренування на всіх рівнях підготовки кадрів [55, с. 26]. S. Vasylenko підкреслює, що Smart Board надає викладачам і студентам повноцінне інтерактивне навчальне середовище для обміну ідеями, інформацією, зображеннями, анімацією, аудіо або відео [671]. В. І. Імбер зазначає, що «Smart Board відіграє значну роль в організації навчальної взаємодії викладача і студентів, забезпечує інтерактивний спосіб проведення занять, залучаючи аудіальний, візуальний і кінестетичний канали сприйняття інформації, сприяє підвищенню пізнавальної активності студентів та їхньої інформаційної компетентності як необхідної складової професійної компетентності в сучасному інформаційному суспільстві, надає майбутнім педагогам можливості для креативної реалізації методичних новацій» [237, с. 125]. Ю. Ю. Мельничук вказує, що використання необхідного програмного забезпечення і ресурсів у поєднанні з інтерактивною дошкою може поліпшити розуміння навчальних ідей, оскільки інтерактивна дошка допомагає унаочнити складні процеси аналізу, синтезу, порівняння [350]. Т. І. Носенко вважає, що перевагою використання програмного забезпечення Smart Board і програми Smart Notebook є те, що під час заняття вчитель може легко перебудувати сам процес викладення матеріалу залежно від обставин, вносити корективи, додаткові коментарі, ілюстрації тощо [386].

Слід вказати на те, що майбутні магістри володіють навичками застосування смартфонів, планшетів і ноутбуків.

Активні спроби використання цих пристроїв в освітньому процесі, як вказують В. М. Андрієвська та Л. І. Білоусова, характеризуються в літературних джерелах як тренд BYOD [10, с. 14].

BYOD (від англ. Bring Your Own Device) – це концепція, яка дозволяє та/або заохочує використання в робочих чи навчальних процесах тих засобів сучасних інформаційних технологій (смартфонів, планшетів, ноутбуків тощо), які є власністю науково-педагогічного працівника чи майбутнього магістра (студента). BYOD-технології дозволяють розширити межі навчального простору, надаючи доступ до навчального контенту в будь-якій місцевості. При цьому мультимедійний формат навчання є потужним мотиватором для студентської аудиторії.

З точки зору STEAM-освіти використання BYOD, на думку В. М. Андрієвської та Л. І. Білоусової, привносить багато корисних можливостей, таких як:

– миттєва фіксація даних, етапів (динаміки) роботи за допомогою створення послідовних скріншотів дисплея або послідовностей кадрів, наприклад, з YouTube-каналу або власного відео є можливість кадрування скріншоту, додавання тексту, графіки;

– зручне створення відео, фотографій, які автоматично завантажуються в безпечне хмарне сховище, упорядковуються й стають доступними для пошуку відразу після завантаження з дотриманням повної конфіденційності;

– зручне опрацювання відео, фотографій завдяки розвиненим функціям фільтрації, наявності зручних інструментів для додавання тексту на фото і відео та багато іншого;

– сканування QR-коду (с англ. Quick Response – швидкий відгук), що надає вільний доступ до світових джерел інформації (відео, аудіо, вебсайти та ін.);

– легке створення власного QR-коду (e-mail, телефонний номер або будь-яка інформація) й поширення в разі потреби за допомогою соціальних мереж (Facebook, Twitter та ін.) між учасниками комунікації, адже QR-код, виконуючи функцію гіперпосилання, може стати в нагоді, якщо необхідно повідомити важливу інформацію або спростити її використання іншими;

– доступ до Е-карт у режимі схематичної або супутникової карти з можливістю автоматичного пошуку об'єктів, миттєвого визначення власного або потрібного місцерозташування, з GPS-навігацією, додатковою гео-інформацією тощо;

– доступ до Е-словників, Е-енциклопедій та інших Е-ресурсів;

– робота з Google-документами (перегляд, редагування тощо) у реальному часі, у зручний момент;

– використання багатофункціональних навчальних додатків;

– створення єдиного інформаційно-освітнього цифрового простору для організації якісної роботи групи, зокрема відкрите онлайн-коментування роботи, ведення історії взаємодії тощо;

– співпраця з учасниками групи, проекту в реальному часі, незалежно від позиціонування;

– реалізація оперативного зв'язку шляхом онлайн-опитування в режимі реального часу [10, с. 14-15].

На освітньому рівні частиною інформаційно-освітнього середовища є дистанційні курси, що об'єднують вебресурси навчальної дисципліни єдиним педагогічним сценарієм.

З урахуванням переваг платформи Moodle, яка являє собою модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище і є безкоштовною та відкритою системою керування освітнім процесом, у НУФВСУ розпочато роботу над розробкою й упровадження дистанційних електронних курсів з навчальних дисциплін.

Значна увага нами приділялася створенню презентацій з використанням мультимедійних технологій.

Аналіз наукових праць О. П. Мокрогуз [360], І. А. Шевченко [596] та інших свідчить про те, що термін «презентація» (від англ. «presentation» – представлення, вистава) – слово, яке має кілька значень: 1) дія, акція: показ широкому загалу нового товару; пред'явлення нової інформації; рекламна акція, яка щось популяризує; 2) електронний документ, створений за допомогою комп'ютерної програми PowerPoint, який є набором слайдів для демонстрації аудиторії; 3) спосіб наочного представлення інформації з використання аудіовізуальних засобів. Синонімами терміна «презентація» є терміни «комп'ютерна презентація» і «мультимедійна презентація».

Мультимедійна презентація, як вказує І. А. Шевченко, є «сукупністю текстів, зображень, звуку, анімації та інших засобів представлення інформації на визначену тему, яка зберігається у файлі спеціального формату з розширенням Ppt» [596, с. 23]. На думку вченої, їх використання дозволяє досягти максимальної ефективності презентації інформації, забезпечуючи одночасний вплив на зорові й слухові органи чуття слухачів [596, с. 23].

Мультимедійна презентація, як вказують О. А. Дрючило та А. В. Кордонська, є програмою, яка може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, діаграми та графіки, слайд-шоу, звукове оформлення й дикторський супровід, відеофрагменти й анімацію, тривимірну графіку [171, с. 49]. Вона створюється в програмі Microsoft Power Point будь-якої версії та в єдиному стилі.

Основними перевагами презентаційного подання матеріалу, як вважає І. А. Шевченко, є: інформаційна ємність – можливість в одній презентації розмістити великий обсяг графічної, текстової, звукової інформації; компактність – для презентації можна використовувати різні

типи сучасних носіїв, що вирізняються малим розміром і зручністю; емоційна привабливість – презентації надають можливість подати інформацію не лише в зручній для сприйняття послідовності, але й ефектно поєднувати звукові й візуальні образи, добирати домінуючі кольори, що створюють у адресатів позитивне ставлення до інформації; наочність – презентація унаочнює, конкретизує чи обґрунтовує певні теоретичні положення; мобільність – загалом для презентації достатньо носія й комп'ютера, тобто вона може демонструватися в різних умовах; інтерактивність – можливість безпосередньо впливати на хід презентації; економічна вигода – тиражування презентацій на носії коштує набагато менше за друкування матеріалів; багатофункціональність – створена одного разу презентація згодом може застосовуватися в інших умовах і з іншою метою [596, с. 25]. Поділяємо ці думки вченої.

Нами спрямовувалися зусилля на створення мультимедійних презентацій лекцій з таких навчальних дисциплін, як «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Фрагмент мультимедійної презентації лекції з відеоматеріалами з дисципліни «Комп'ютерна техніка» представлений на рис. 5.18.

Рис. 5.18. Фрагмент мультимедійної презентації лекції з відеоматеріалами з дисципліни «Комп'ютерна техніка»

Використання мультимедійних засобів у процесі проведення лекцій-презентацій, грамотне впровадження мультимедійного курсу в освітній

процес, як зазначає М. І. Радченко, сприяє: 1) підвищенню рівня ефективності засвоєння лекційного матеріалу та рівня мотивації студентів; 2) активізації їхньої пізнавальної діяльності; 3) створенню додаткових можливостей для сугестивного впливу викладача на студентів; 4) зміцненню авторитету викладача як творчої особистості; 5) збільшенню привабливості викладацької діяльності [448, с. 214].

Нами також спрямовувалися зусилля майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на створення власних мультимедійних презентацій. При цьому зазначалося, що в ході створення ефективної мультимедійної презентації корисно керуватися рекомендаціями, розробленими О. А. Дрючило та А. В. Кордонською: 1. У презентації не повинно бути нічого зайвого: кожний слайд має бути необхідною ланкою вивчення нового матеріалу та працювати на загальну презентацію. 2. Користуватися готовими шаблонами на етапі вибору стилю символів і кольору фону. 3. Не створювати творчого підходу. 4. Не перенавантажувати слайди зайвими деталями. Не слід намагатися на одному слайді подати дуже багато інформації. 5. Слід використовувати мінімум додаткових ефектів, тільки щоб привернути увагу студентів до ключових моментів демонстрації. Корисна навчальна інформація повинна виступати на передній план, а звукові та візуальні ефекти – доповнювати її [171, с. 50-51].

Варто вказати ще на деякі можливості, що надаються одним з багатьох видів засобів ІКТ, який не належить до Інтернет-ресурсів, але залишається затребуваним. Це використання відеозаписів та аудіозаписів, які містять навчальний відео- або аудіоматеріал, що розміщується на дисках (CD, DVD, DD, BD), флеш-картах, аудіофайлах, відеофайлах.

Таким чином, нами розглянуто таку педагогічну умову, як реалізація потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту дисциплін спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

5.3. Застосування хмарних технологій в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту

Галузь освіти переживає переламний момент, який супроводжується переорієнтацією вищої школи у відкриту систему освіти. Наразі стан інформатизації суспільства досягнув того, що інновації буквально

заповнили усі сфери життєдіяльності: темпи оновлення технологій вражають і змушують наукову спільноту миттєво реагувати на виклики сьогодення. Приєднання України до Болонської системи освіти зумовило її докорінну модернізацію в бік інформатизації освітнього простору.

Новітні технології пронизують усі рівні й аспекти педагогічної діяльності – від застосування інформаційних технологій навчання під час викладання певної дисципліни до впровадження систем управління вищим навчальним закладом. Серед новітніх технологій чинне місце посідають хмарні технології, які дедалі частіше проникають у вітчизняну систему освіти.

Аналіз наукових праць Н. В. Морзе та О. Г. Кузьмінської свідчить про те, що педагогічна галузь не залишається осторонь процесів оновлення, а одним із шляхів вирішення проблеми взаємодії кількох віддалених систем підтримки навчального процесу, їх мобільності й економічності є використання хмарних обчислень, коли ресурси для опрацювання даних надаються кінцевим користувачам у якості інтернет-сервісу [362].

Враховуючи зазначені тенденції, можна стверджувати, що інформаційно-освітній простір закладу вищої освіти має бути динамічним утворенням. Зокрема, на сьогодні важливим аспектом його функціонування В. П. Олексюк вважає можливість використання хмарних технологій і технологій Web 2.0. Всебічно аналізуючи поняття «хмарна технологія», вчений констатує, що головним критерієм визначення хмарної технології є можливість роботи з її ресурсами, незважаючи на апаратно-програмне забезпечення клієнта, а також його географічне положення [392].

Як було виділено раніше, основним завданням технологічної реалізації інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є: формування, розміщення, обробка та зберігання інформаційних ресурсів середовища; забезпечення оперативного доступу до інформаційних ресурсів ІОС і комунікація суб'єктів освітнього процесу.

Зазначимо, що в закладах вищої освіти України інформаційно-освітні середовища переважно базуються на системах дистанційної освіти (Moodle, Google Classroom, eLearning Server, WebTutor тощо). На освітньому рівні інформаційно-освітнього середовища НУФВСУ змістовно-методична компонента реалізується засобами LMS Moodle

(англ. learning management system, системи управління навчанням) та засобами мережевих хмарних технологій.

Досвід застосування систем дистанційної освіти (СДО), як вказують О. В. Слепухін, Б. Є. Стариченко, не завжди засвідчує їх (систем) зручність для викладача: 1) викладач змушений будувати свій навчальний процес у межах логіки середовища; 2) надмірність інструментарію спричинює операційну громіздкість використання СДО; 3) у межах СДО, як правило, не передбачена комунікація суб'єктів з урахуванням ідеології мережевої спільноти, популярної в сучасних умовах; 4) компоненти навчального середовища уповноважений створювати лише викладач, що має відповідні права; 5) утруднена реалізація спільної діяльності студентів, наприклад паралельна робота над документом, проектом. Таким чином, технологічні та дидактичні переваги хмарних технологій уможливають вирішення вищезазначених недоліків у процесі організації роботи майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в інформаційно-освітньому середовищі.

До недавнього часу в освітньому процесі хмарні технології використовувалися як віртуальні поштові служби, тобто як можливість застосування безкоштовних хостингів поштових служб. Вказуємо на те, що тільки порівняно недавно студентське співтовариство та науково-педагогічні працівники почали оцінювати інноваційні ІТ-додатки належним чином.

Пояснюємо майбутнім магістрам фізичної культури і спорту, що хмарні технології (хмарні обчислення, від англ. Cloud Computing) є новим сервісом, принцип роботи якого полягає у віддаленому використанні засобів обробки і зберігання даних. За допомогою «хмарних» сервісів можна отримати доступ до інформаційних ресурсів будь-якого рівня й будь-якої потужності, з поділом прав різних груп користувачів по відношенню до ресурсів, використовуючи тільки підключення до Інтернету та веббраузер.

Хмарні обчислення включають в себе кілька моделей: «Програмне забезпечення як послуга» – SaaS (Software as a Service), «Інфраструктура як послуга» – IaaS (Infrastructure as a Service) і «Платформа як послуга» – PaaS (Platform as a Service) (Т. В. Алексеева) [7]. Крім того, Н. І. Листопад і Е. В. Олизарович виділяють також KaaS (Knowledge as a Service) «Знання як послуга», сервіс, який вміщує однозначні й актуальні знання, здатні забезпечити підтримку прийняття рішення [310].

Нова інформаційна технологія, яка дістала назву «хмарні технології», є дуже важливою для професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Хмарна технологія, як вказує Ю. Г. Лотюк, може розгортатися як: 1) приватна хмара (англ. private cloud) – інфраструктура, призначена для використання однією установою [319, с. 62-63]. До складу її користувачів входять співробітники та клієнти установи; 2) публічна хмара (англ. public cloud) – інфраструктура, призначена для вільного використання широким загалом. Вона може бути власністю будь-якої організації; 3) гібридна хмара (англ. hybrid cloud) – це комбінація з декількох різних хмарних інфраструктур, які є різними об'єктами, проте пов'язані між собою засобами передачі даних [319, с. 63].

Застосування хмарних технологій у системі освіти, як вважають С. В. Абламейко, Ю. І. Воротницький та Н. І. Листопад, дозволяє забезпечити мобільність і актуальність освітніх ресурсів, а «хмарне» освітнє середовище забезпечує можливість без додаткових витрат використовувати сучасну комп'ютерну інфраструктуру, програмні засоби та сервіси, що постійно вдосконалюються [1, с. 32]. Характерними рисами хмарних технологій учені (С. В. Абламейко, Ю. І. Воротницький та Н. І. Листопад [1], В. Ю. Биков [35] та ін.) називають сервісну модель обслуговування, яка передбачає представлення мережевих ресурсів у вигляді пулу сервісів, що налаштовуються й готові до негайного використання: 1) самообслуговування – можливість самостійно змінити номенклатуру й конфігурацію сервісів, високу автоматизацію процесу управління пулом сервісів, обліковими записами користувачів і споживанням ресурсів; 2) еластичність – динамічний перерозподіл ресурсів; 3) використання поширених мережевих технологій – доступне для будь-якого клієнтського обладнання з використанням технологій і протоколів, що підтримують стек протоколів ТСП/IP.

За допомогою хмарних технологій можна створити віртуальне навчальне середовище, у якому студент не лише отримує доступ до навчальних матеріалів, але може відразу почати роботу над завданням. При цьому науково-педагогічний працівник виконує консультативно-контролюючу функцію (Ю. Г. Лотюк) [319].

Крім того, можна впевнено стверджувати, що головні концептуальні засади стратегії подальшої інформатизації освіти і науки України мають базуватися на концепції хмарної освіти.

За визначенням О. О. Гриб'юка, хмара – це великий пул легко використовуваних і доступних віртуалізованих інформаційних ресурсів (обладнання, платформи розробки та/або сервіси) [103].

Вчені З. С. Сейдаметова та С. Н. Сейтвелієва [474] трактують це поняття як складну інфраструктуру з великою кількістю технічних деталей, захованих у «хмарах». З-поміж найбільш поширених освітніх сервісів і систем вони називають Black board, Moodle, Microsoft Live@edu, Google Apps для освіти, Групи Google [474].

Лідером у сфері комерційних «хмарних» сервісів Н. В. Морзе та О. Г. Кузьмінська вважають компанію Microsoft, яка пропонує відповідні рішення замовникам за допомогою Microsoft Online Services та платформи Windows Azure [362]. Моніторинг рівня сформованості інформатичних компетентностей випускників 2010 року, яким було охоплено понад 1000 учнів з усіх областей України, здійснювався завдяки застосуванню платформи Windows Azure. За допомогою порталу, розробленому компанією КіберБіонік Систематікс Україна на основі платформи Microsoft Azure, можна проводити тестування понад 5000 учнів одночасно, здійснювати автоматизовану перевірку результатів тестування, контролювати процес оцінки знань по всій Україні, забезпечувати захист та конфіденційність даних [362]. Утім зараз популярності набувають хмарні сервіси, за допомогою яких викладач отримує можливість розробляти власні або використовувати наявні тести.

Прикладом хмарного сервісу для швидкої та якісної розробки власних тестів є OpenTest (Г. А. Вакалюк) [59]. Вочевидь, застосування таких хмарних технологій мало б позитивний вплив на якість освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту: доцільність проведення тестового контролю для оцінки навчальних досягнень уже доведена фахівцями й не викликає сумнівів.

Як наголошують З. С. Сейдаметова та С. Н. Сейтвелієва, хмарні технології для закладів вищої освіти від Google мають низку переваг, серед яких головними виступають мінімальні вимоги до апаратного забезпечення, незалежність від потреби мати спеціальне програмне забезпечення, підтримка всіх операційних систем і клієнтських програм, можливість використовувати для роботи з документами будь-який мобільний пристрій, що підтримує роботу в Інтернеті, а також безкоштовність інструментів Google Apps Education Edition [474].

Одним з напрямів застосування хмарних технологій в освіті, за оцінками А. І. Газейкіної та А. С. Кувіної [82], є переміщення в хмару систем управління навчанням (Learning Management Systems, LMS), коли передача підтримки таких LMS як Blackboard, Moodle зовнішнім провайдером дозволяє освітнім установам заощаджувати кошти на купівлі й підтримці дорогого обладнання та програмного забезпечення. Вчені констатують, що найбільш поширеним напрямом використання хмарних технологій є застосування моделі хмари «програмне забезпечення як сервіс». Особливої уваги заслуговує сервіс Google Docs, за допомогою якого студенти мають можливість виконувати сумісні проекти, обговорювати їх, публікувати результати в мережі Інтернет, з метою подальшого аналізу створювати зведені таблиці й діаграми, а також проходити тестовий контроль і самоконтроль навчальних досягнень [82]. Крім зазначеного сервісу, інструментами цієї технології є електронна пошта Gmail, календар Google, диск Google – сховище для зберігання власних файлів, сайти Google – інструмент, який дозволяє створювати сайти за допомогою стандартних шаблонів [82].

Зручною є хмарна платформа Microsoft Live@edu, використання якої надає можливість вивчати офісні додатки через веббраузер. Крім того, до сервісів цієї платформи відносять електронну пошту, календар, вебконференції, віртуальну дошку, конструктор створення та підтримки вебсайтів, можливість створення, редагування документів (Т. А. Вакалок) [59].

Шукаючи напрями вдосконалення індивідуальної форми навчання, С. Г. Литвинова адаптувала сервіс WiziQ й організувала навчально-виховний процес на основі технології віртуального класу [312]. Слід звернути увагу, що з урахуванням специфіки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, які часто змушені бути відсутніми на заняттях у зв'язку зі змаганнями та підготовкою до них, саме такі розробки можуть забезпечити неперервний освітній процес і тим самим підвищити якість навчання майбутніх магістрів цієї категорії.

У процесі підготовки студентів Т. В. Алексєєва пропонує використовувати хмарні технології управління проектами, зокрема вебсервіс Clarizen, який являє собою проектно-орієнтований робочий простір для ведення одного або декількох проектів [7]. Однією з переваг цього підходу до навчання вчена називає можливість працювати зі студентами, що перебувають у різних містах, організовуючи їх у єдину команду проекту.

Хмарні технології, як вважає Ю. Г. Лотюк, дозволяють підвищити якість підготовки студентів закладів вищої освіти та покращити контакт викладача із студентами [319]. Щоб побудувати систему навчання студентів на основі хмарних технологій для вивчення математики, вчений пропонує в хмарі університету розмістити електронний навчальний посібник, який складається з теоретичного матеріалу та прикладних завдань, і стверджує, що із цією метою слід застосовувати систему Moodle [319]. Ми також переконані, що наявність електронних навчальних посібників сприяє вдосконаленню освітнього процесу професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту: наявність такої літератури в поєднанні з хмарними технологіями надає можливість майбутнім магістрам поповнювати знання в будь-який час, маючи доступ до віддалених освітніх ресурсів.

Microsoft Office 365 для освітніх установ дозволяє користуватися всіма можливостями «хмарних» служб, допомагаючи економити час та кошти, а також підвищує працездатність студентів. Серед найбільш відчутних переваг розробники продукту називають можливість проведення віртуальних уроків та використання сайтів груп, які дозволяють студентам «тримати руку на пульсі». Відзначимо, що застосування таких технологій дозволяє залучати до освітнього процесу авторитетних науково-педагогічних працівників, тренерів і спортсменів, що робить їх надзвичайно привабливими у сфері професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

М. А. Шиненко та Н. В. Сороко розкривають функціональні можливості хмарних технологій для організації дистанційного навчання як навчання в хмарі (за допомогою сервісу Google Groups), моніторингу якості освіти (за допомогою Google Doc), упровадженні системи аналітики (за допомогою Google Analytics) [600].

Вочевидь, зазначені можливості хмарних технологій доцільно реалізувати в тому числі й у професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти. Особливо це стосується дистанційного навчання: застосування таких технологій на період відсутності майбутнього магістра фізичної культури і спорту забезпечує йому вільний доступ до навчальних матеріалів та створює ефект присутності на заняттях і консультаціях.

Вказуємо майбутнім магістрам фізичної культури і спорту на те, що структуру роботи з інформацією в «Хмарі» можна легко зрозуміти, якщо

увияти її у вигляді піраміди (рис. 5.19): основою піраміди є «інфраструктура» – це набір віртуального обладнання (сервери, жорсткі диски тощо); над нею вибудовується «платформа» – це набір послуг (сервери додатків, бази даних тощо); далі – це «програмне забезпечення», доступне відповідно до запиту користувачів; і верхівка – «знання як послуга».

Рис. 5.19. Структура хмарних обчислень

Розглядаємо платформу як послугу (PaaS – Platform as a Service). Пояснюємо, що ця форма хмарних сервісів постачає в якості сервісу середовище розробки. Тому науково-педагогічний працівник має інтегровану платформу для розробки, тестування, розгортання та підтримки, наприклад, дистанційних курсів, розміщених на інфраструктурі «хмари».

Вказуємо на програмне забезпечення як послугу (SaaS, Software as a Service). Цей тип хмарних сервісів використовує мультіабонентську архітектуру: надає через браузер доступ до окремого додатку необмеженій кількості студентів. Саме цей рівень становить найбільший інтерес для освітніх установ, тому що не вимагає авансових інвестицій у сервер або ліцензування програмного забезпечення. На цьому рівні в «хмарі» зберігаються не тільки дані, але й пов'язані з ними програми. Акцентуємо увагу на тому, що майбутнім магістрам фізичної культури і спорту для роботи потрібен тільки веббраузер.

Вказуємо на те, що вищим рівнем хмарних обчислень є «знання як послуга» (KaaS, Knowledge as a Service). Хмарний сервіс цього рівня вміщує однозначні й актуальні знання, здатні забезпечити підтримку прийняття рішення, і надає технологічні засоби їх застосування.

Підкреслюємо, що корпорація Google розробляє й надає різноманітні додатки та сервіси, доступ до яких можливий у вікні будь-якого браузера (Mozilla Firefox, Google Chrome, Opera, Internet Explorer тощо) за умови наявності підключення до Інтернету.

Акцентуємо увагу майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на тому, що найбільш використовуваними в освітньому співтоваристві є такі хмарні сервіси Google:

- Google Apps for Education – набір хмарних сервісів для освітніх установ;
- Google Books (Google Книги) – сервіс повнотекстового пошуку книг та журналів;
- Google Drive (Google Диск) – сервіс зберігання, редагування та синхронізації файлів;
- Google Docs (Google документи) – онлайн-офіс;
- Google Forms (Google Форми) – сервіс для проведення опитування;
- Google Hangouts – сервіс для відеоконференцз’язку та обміну повідомленнями;
- Gmail (Google Пошта) – безкоштовна електронна пошта;
- Google Calendar (Google Календар) – сервіс для планування зустрічей, подій і справ з прив’язкою до календаря;
- Google Groups (Google Групи) – сервіс для створення форумів для спілкування;
- Google Keep – сервіс, призначений для створення й зберігання нотаток;
- Google Maps (Google Карты) – набір карт;
- Google Photo (Google Фото) – сервіс, призначений для зберігання, редагування, обміну фотографіями;
- Google Sites (Google Сайти) – безкоштовний конструктор та хостинг інтернет-сайтів;
- Google Translate (Google Перекладач) – сервіс для перекладу слів, фраз і вебсторінок;
- YouTube – відеохостинг, що надає користувачам послуги зберігання, доставки та показу відео.

Зазначаємо, що в перерахованому списку сервісів особливе місце займає Google Apps for Education – безкоштовний пакет для закладів вищої освіти, що включає всі можливості професійного пакета, як вебдодатки, які на основі хмарних обчислень надають майбутнім магістрам фізичної культури і спорту інструменти, необхідні для ефективного спілкування та майбутньої роботи.

Google Apps Education, як вказує О. В. Прохорова, є вебпрограмами на основі хмарних обчислень, які надають студентам і викладачам закладів вищої освіти інструменти, необхідні для ефективного спілкування та спільної роботи [445, с. 172].

Ділячись досвідом інтеграції хмарних технологій Google Apps у інформаційно-освітній простір, В. П. Олексюк вказує напрями застосування «хмарного» програмного забезпечення, серед яких перспективним вважає розгортання служб Google Apps [392].

Наголошуємо на тому, що хмарні сервіси від Google мають низку переваг, які надають можливість використовувати їх у будь-якому середовищі, де є мережа Інтернет.

Виділяємо основні переваги (відповідно до їх опису розробниками) використання хмарних сервісів Google у вищій освіті майбутніх магістрів фізичної культури і спорту:

- мінімальні вимоги до апаратного забезпечення (обов'язкова умова – наявність доступу в Інтернет);
- хмарні технології не вимагають витрат на придбання та обслуговування спеціального програмного забезпечення (доступ до додатків можна отримати через вікно веббраузера);
- підтримують усі операційні системи й клієнтські програми, які використовуються майбутніми магістрами та закладами вищої освіти;
- робота з документами можлива за допомогою будь-якого мобільного пристрою, що підтримує роботу в Інтернеті;
- усі вищеперелічені сервіси Google є безкоштовними.

Слід зазначити, що сучасні комп'ютерні технології дозволяють майбутнім магістрам фізичної культури і спорту використовувати для спілкування й виконання завдань різні пристрої: ноутбуки, комп'ютери, смартфони, мобільні телефони тощо.

Сервіси Google підтримуються різними пристроями, а отже, є загальнодоступними та універсальними технологіями для роботи в освітньому середовищі.

Розглянемо основні онлайнві сервіси на основі хмарних обчислень, що надаються Google (рис. 5.20), які використовуються нами в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

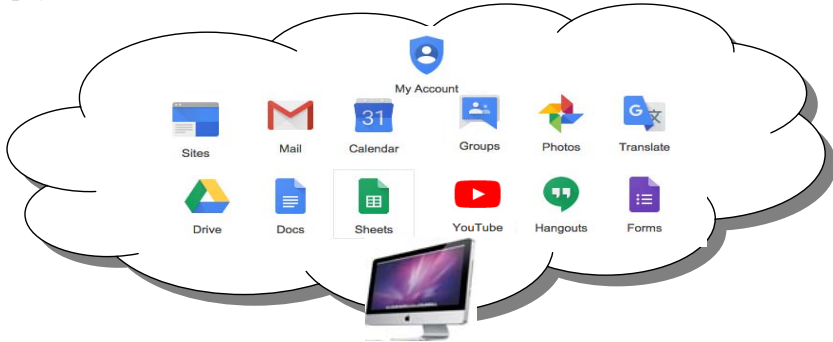

Рис. 5.20. Сервіси Google на основі хмарних обчислень, які використовуються нами в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту

З хмарними сервісами від Google науково-педагогічні працівники та майбутні магістри фізичної культури і спорту отримують більше інструментів для спільної роботи в освітньому процесі. До переваг використання хмарних сервісів О. В. Прохорова відносить такі можливості: «створення вебсайтів та внутрішнього порталу закладу, виконання проектів у групах, складання загального розкладу занять, проведення лекцій та семінарів дистанційно. Крім того, навчальні заклади можуть суттєво економити на ІТ-ресурсах і при цьому бути впевненими в надійності і безпеці сервісу, захищеного від спаму і реклами» [445, с. 176]. Поділяємо думку вченої про те, що Google сервіси можуть допомогти майбутнім магістрам більш ефективно навчатися та проводити наукові дослідження [445, с. 176].

Акцентуємо увагу майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на тому, що хмарні сервіси Google надаються у вигляді окремих вебдодатків, доступ до яких здійснюється власником Google акаунта.

Вказуємо на те, що Gmail для закладів вищої освіти є повнофункціональним поштовим клієнтом з обміном миттєвими повідомленнями, інтегрованими функціями відео- і голосового зв'язку та потужним алгоритмом пошуку в поштової кореспонденції. Обслуговування серверів здійснюється компанією Google. Наголошуємо на тому, що для майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, науково-педагогічних працівників та адміністраторів (ІТ-спеціалістів) використання Gmail є безкоштовним.

Зазначаємо, що Google Відео є сервісом, який поєднує відеохостінг користувача відеороликів і відповідну пошукову систему, Google Фото є сервісом, який призначений для зберігання, організації, демонстрації фотографій і відео. За допомогою цих сервісів майбутні магістри фізичної культури і спорту розміщують і переглядають фото та відеоматеріали, додаючи коментарі в звичайному браузері.

Вказуємо, що Google Групи є інструментом управління та групової роботи на основі модерованих форумів і списків розсилок. Вважаємо, що в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на перший план виходить використання Інтернет-середовища для навчання, тому групи Google використовуються як інструмент інформування всіх учасників освітнього процесу, для спільної роботи над проектами, спілкування й консультування.

Пояснюємо, що хмарне сховище Google Диск надає можливість майбутнім магістрам отримувати необхідну інформацію щодо організації навчального процесу та необхідних інформаційних ресурсів з дисципліни, спільно працювати з документами, а також упорядковувати папки та файли.

Вказуємо на те, що Google Документи як онлайн-офіс містить повноцінні інструменти для створення текстових документів, електронних таблиць, наочних посібників, PDF-файлів та презентацій, а також їх спільного використання. Майбутнім магістрам фізичної культури і спорту надається можливість одночасно редагувати один і той самий файл, працюючи з його останньою версією. Документи, що створюються в процесі роботи, зберігаються на спеціальному сервері Google або можуть бути експортовані у файл. Тому майбутні магістри фізичної культури і спорту мають доступ до введених даних з будь-якого комп'ютера, що підключений до Інтернету, і в будь-який час, що є особливо доцільним у роботі студентів-спортсменів, які навчаються за індивідуальним графіком.

Підкреслюємо, що Google Документи дозволяють майбутнім магістрам фізичної культури і спорту і науково-педагогічним працівникам віддалено працювати над спільними документами й проєктами. Викладачам надається можливість оптимізувати процес контролю та оцінювання набутих майбутніми магістрами фізичної культури і спорту знань.

Зазначаємо, що Google Hangouts є сервісом, за допомогою якого майбутні магістри можуть обмінюватися текстовими повідомленнями, здійснювати дзвінки та відеозустрічі, спілкуватися один з одним у режимі реального часу.

Пояснюємо, що Google Календар використовуємо як вебінструмент управління й планування. Прикладами можливостей цього сервісу є створення календаря студентських заходів, календарне планування роботи над дипломним проєктом, спільне використання календарів для створення й перегляду розкладів занять та консультацій тощо.

Вказуємо, що Google Книги є сервісом, який дозволяє здійснювати повнотекстовий пошук книг та журналів, які оцифровані та представлені в базі даних відсканованих книг та журналів від Google. Пояснюємо майбутнім магістрам, що зазначений сервіс є корисним не тільки для пошуку, але й для перегляду електронних видань.

Пояснюємо майбутнім магістрам, що Google Перекладач – це безкоштовна система автоматичного перекладу, що забезпечує миттєвий переклад 108 мовами. Вказуємо, що за допомогою Google Перекладача здійснюється переклад окремих слів, речень, вебсторінок: інформація стає загальнодоступною та корисною незалежно від мови її написання.

Проводимо знайомство майбутніх магістрів фізичної культури і спорту із сервісом Google Сайти, який є конструктором сайтів з можливістю публікації відео, зображень та документів. Мета сервісу, як вказує Н. Склейтер, – організувати єдиний Інтернет-простір, у якому користувачі мають можливість обміну інформацією.

Підкреслюємо, що онлайн-сервіси Google є спеціальними програмами для спілкування, спільної роботи тощо, які завдяки «хмарам» дозволяють уникнути багатьох проблем і витрат, пов'язаних з обслуговуванням програмного й апаратного забезпечення.

Акцентуємо увагу майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на основних перевагах застосування хмарних послуг для закладів вищої освіти:

1. Економія коштів. Основною перевагою для закладів вищої освіти є економічність. Для організації освітнього процесу немає необхідності купувати дорогі комп'ютери з великим обсягом пам'яті і дисків, щоб використовувати програми через вебінтерфейс. Також немає необхідності в DVD, BD, SSD приводах, тому що вся інформація та програми залишаються в «хмарі». Обладнання може використовуватися для інших цілей організації роботи освітньої установи.

2. Зниження потреби в приміщеннях. Виконання багатьох видів навчальної роботи (наприклад, консультації щодо самостійної роботи) може виконуватися онлайн і там само контролюватися й оцінюватися викладачем, що є актуальним в умовах, коли дедалі частіше відчувається недостатня кількість навчальних аудиторій.

3. Доступність. Доступ у будь-який час до освітніх ресурсів студентів-спортсменів, що займаються згідно з індивідуальним графіком (дистанційні форми навчання).

4. Концентрація на головних завданнях. Перевагою хмарних обчислень є можливість для закладів вищої освіти сконцентруватися на їхніх основних завданнях: надання якісних освітніх послуг у ході підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту. Якість «хмарних сервісів» і кваліфікація обслуговування гарантуються постачальниками «хмар».

5. Економія коштів на оплату роботи ІТ-фахівців і зменшення проблем щодо обслуговування. Це пояснюється тим, що фізичних серверів з упровадженням «хмарних технологій» стає менше, їх дедалі легше й швидше обслуговувати; програмне забезпечення встановлене, налаштоване й оновлюється в «хмарі». Використовуючи готові «хмарні» платформи, заклад вищої освіти може відмовитися від послуг деяких категорій ІТ-фахівців.

Вважаємо за доцільне ознайомлювати майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з основними проблемами застосування хмарних технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти, до яких відносимо: необхідність постійного якісного підключення до Інтернету, проблеми з перенесенням спеціалізованого програмного забезпечення в «хмару», безпека даних і недосконалість законодавчої бази, що визначає права та обов'язки сторін.

Пояснюємо майбутнім магістрам фізичної культури і спорту, що викладачі, використовуючи хмарні сервіси, створюють власне

інформаційно-освітнє середовище, що надає їм можливість проводити інтерактивні навчальні заняття з дисципліни, формувати власні інформаційні ресурси (Google Диск, Google Книги, YouTube), спостерігати за роботою групи майбутніх магістрів, організовувати модеровані форуми, використовуючи засоби масової трансляції і комунікації (Google Групи, Google Hangouts), корегувати навчальну роботу окремого майбутнього магістра через індивідуальні засоби комунікації (Gmail), здійснювати поточний контроль знань (Google Форми). Вказуємо, що майбутні магістри можуть отримувати інформацію від викладача як у режимі он-лайн трансляції, спілкуватися з ним в рамках спільних обговорень (форумів) або консультацій, так і працювати самостійно дистанційно.

М. С. Чванова та М. В. Храмова у своєму науковому доробку представили матрицю відповідності структурних елементів і компонентів інтерфейсу інформаційного ресурсу системи дистанційного навчання. Щодо кожного такого елемента вчені визначили: цілі особи, яка навчається; її задачі, які вирішуються засобами системи дистанційного навчання; дії інших учасників дистанційного навчання, спрямовані на підтримку вирішення вищезазначених задач; зміст інтерфейсу інформаційного ресурсу системи дистанційного навчання. Деякі з елементів, виокремлених дослідниками в межах їхньої матриці, успішно реалізуються за допомогою сервісів хмарних технологій, а саме: адміністративний, інформаційно-знанцевий, лабораторно-практичний, комунікацій, проєктної діяльності, контрольний, навчально-методичний.

На кафедрі інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті Національного університету фізичного виховання і спорту України хмарними сервісами Google Drive (Google Диск) організовано освітньо-наукове середовище для магістрів фізичної культури і спорту під час вивчення низки дисциплін, зокрема дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту». Зазначимо, що така організація навчального процесу надає можливість проведення як традиційних форм занять, так і сприяти самостійному опануванню знаннями з дисципліни, використовуючи віддалений (дистанційний) доступ до освітніх ресурсів.

Науково-педагогічними працівниками кафедри інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті Національного університету фізичного виховання і спорту України сервісами Google

Диск забезпечується інформаційна підтримка з питань організації навчання (розклад занять, консультацій, результати атестацій тощо); поширення навчального контенту для майбутніх магістрів (текстових, аудіо- й відеоматеріалів, переліку джерел для ознайомлення з додатковою навчальною інформацією); проведення тестування (для організації різних рівнів контролю засвоєння матеріалу з дисциплін).

Усі майбутні магістри фізичної культури і спорту під час вивчення дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» проходять реєстрацію в системі Google і отримують власні акаунти. Адміністрування, а саме надання санкціонованого доступу до інформаційних ресурсів, здійснюється викладачем з дисципліни.

Інформаційно-знаннєвий блок, реалізований сервісами Google Диск, Google Документи, містить дидактичну інформацію з дисципліни: матеріал лекцій, практичних і лабораторних завдань. Викладач спрямовує свої зусилля на максимальну оптимізацію процесу передачі знань, передбачених навчальною програмою дисципліни, формування в майбутніх магістрів відповідних умінь і навичок та забезпечення об'єктивного оцінювання результатів навчання. Необхідні дані завантажуються на сервер у хмарі, майбутні магістри отримують доступ до всіх інформаційних ресурсів. Будь-які зміни, у тому числі розширення або скорочення інформаційних матеріалів, синхронізуються й відбиваються в усіх учасників освітнього процесу.

У разі потреби використовується сервіс Google Keep – вебсервіс для створення й зберігання нотаток. Такими нотатками можуть бути фрагменти фіксованого тексту, вебсторінка, графічне зображення, звукові файли чи рукописи.

Розуміючи переваги мультимедійного формату інформації, ми приділили чимало уваги створенню бібліотеки мультимедійних презентацій, організувавши в межах відповідних файлів лекції з низки навчальних дисциплін: «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Фрагмент лекції з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» на тему: «Сучасні засоби захисту інформації» подано на рис. 5.21.

Рис. 5.21. Фрагмент лекції «Сучасні засоби захисту інформації»

Приклади завдань та методичних вказівок до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» за темами «Логічні функції в MS Excel» та «Умове форматування в MS Excel» представлений на рис. 5.22.

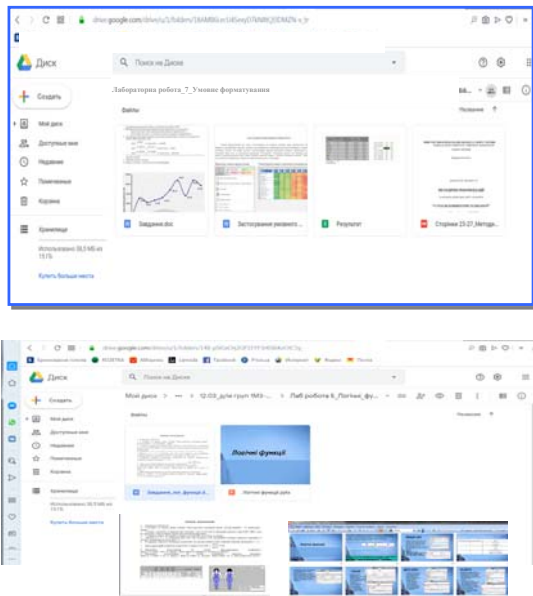

Рис. 5.22. Приклади завдань та методичних вказівок до виконання лабораторних робіт за темами MS Excel, розміщені на Google Drive

Блок лабораторних практикумів, представлений у вигляді файлів, розміщених у «хмарі», є зручним для всіх учасників навчального процесу. Перевагами організації таких практикумів на віртуальному ресурсі є простота й оперативність обміну інформацією між викладачем та виконавцем роботи. Ознайомившись з вимогами завдання, майбутній магістр у межах цього самого сервісу виконує лабораторну роботу, оформлює її результати окремим файлом і зберігає на Google Диску. Доступ до матеріалів ресурсу є у викладача, який перевіряє роботу й надає зворотний зв'язок виконавцю.

Так само зручною є розробка проєкту, яка передбачає спільну (а в разі потреби й одночасну) роботу над документами: використовуються Google Документи, Google Таблиці, Google Презентації, Google Сайти. Інструменти перевірки виконаних завдань дозволяють здійснювати їх оцінку й аналіз та ділитися відповідними зауваженнями й побажаннями завдяки механізму коментування, що реалізований у Google Диску. Виконавці індивідуальних та спільних робіт отримують конкретні вказівки на помилки та вичерпні рекомендації щодо усунення недоліків. Усі дані зберігаються в системі для подальшого корегування навчального процесу.

Блок проєктної діяльності включає виконання навчальних проєктів, долучення майбутніх магістрів до науково-дослідної роботи. Акцентуємо увагу на тому, що в контексті орієнтації на переваги організації освітнього процесу з використанням інноваційних технологій, проєктна робота базується на описаних вище SMART- та BYOD-технологіях. Зміст на умови виконання навчального завдання, а також ключова проблема проєкту презентуються викладачем через інтерактивну дошку (застосовується SMART-технологія). Робота над проєктом довгострокова: він виконуються протягом місяця чи семестру – залежно від складності завдання. Сервіси хмарних технологій забезпечують доступ до проєкту в будь-який момент часу з будь-якого пристрою. Майбутні магістри, використовуючи власні мобільні телефони або планшети (BYOD-технологія) через мережу WI-FI, надсилають на комп'ютер викладача свої ідеї та пропозиції. Викладач постійно має доступ до проєкту й контролює його виконання на кожному етапі. Після завершення подання ідей усі учасники навчального процесу долучаються до їх обговорення й систематизації. Викладач на всіх етапах реалізації проєкту використовує SMART-технології, транслюючи проміжні результати роботи на інтерактивну дошку.

На рис. 5.23 представлений приклад виконання спільного проекту майбутніми магістрами фізичної культури і спорту в ході вивчення дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту». Основними завданнями проекту є розробка структури вебсайту за обраною темою, створення Mind карти за допомогою сервісу Mind Meister; підготовка текстових, графічних та відеоматеріалів для вебсайту за допомогою хмарних сервісів Google Фото і Google Відео; створення вебсайту з використанням хмарного сервісу Google Сайти.

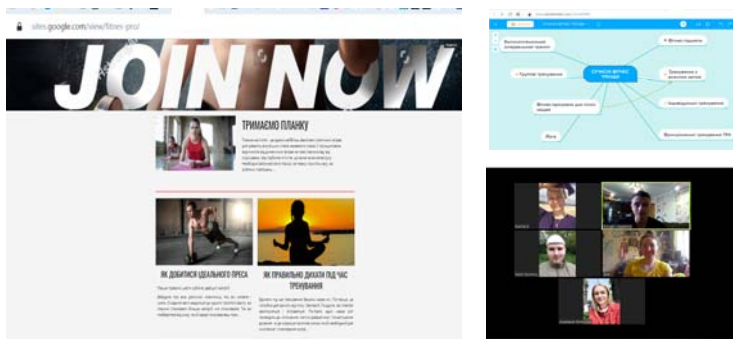

Рис. 5.23. Приклад виконання спільного проекту майбутніми магістрами фізичної культури і спорту в ході вивчення дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту»

Блок комунікацій передбачає спілкування між усіма учасниками освітнього процесу. Організація обміну повідомленнями між користувачами не є спеціальною опцією хмарного сервісу Google Диск, однак передбачена його можливостями через засоби вбудованого функціоналу – чату. Для індивідуальної комунікації з майбутнім магістром викладач використовує сервіс Gmail. Колективні комунікації майбутніх магістрів для вирішення навчальних завдань, наприклад, у ході роботи над груповим проектом, спостереження та корекція роботи над проектом викладачем здійснюються засобами сервісу Google Групи. Для проведення відеозв'язку використовується сервіс Google Hangouts.

Блок контролю реалізується засобами Google Форми, які можна використовувати для проведення тестування. Цей інструмент дозволяє

створювати тест, за підсумками проходження якого на сервері відбиватиметься інформація про кількість балів, отриманих за кожну відповідь.

Сервісами Google Form реалізується тестування рівня отриманих майбутніми магістрами знань. Пропонуються різні типи запитань для опитування: відкритий тип (рядок для введення тексту), одиничний та множинний вибір, випадний список, шкала, шаблон для зазначення дати й часу. Серед корисних опцій інструменту – можливість не тільки ділити запитання на розділи за їх змістом, а й додавати до завдань графічну та відеоінформацію.

Для тестування майбутніх магістрів з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» використовували три з перерахованих форм – одиничний і множинний вибір та випадний список, – оскільки саме в цих варіантах передбачена можливість налаштування оцінювання наданої відповіді в балах. Результати тестування зберігаються у зведеній таблиці-журналі, через яку викладач зможе дізнатися, хто та з яким результатом пройшов призначений тест-контроль. Нами було використано он-лайн додаток Advanced summary, який реалізується в хмарному сервісі Google Форми та надає розширені можливості для візуалізації статистичних даних за результатами тестування майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Приклад тестових завдань з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту» та візуалізація статистики відповідей студентів, реалізовані засобами хмарного сервісу Google Форми, подані на рис. 5.24.

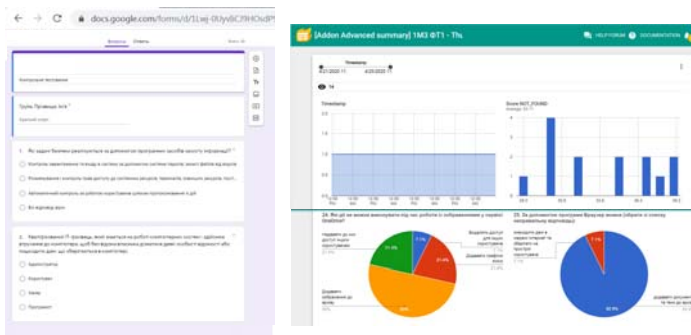

Рис. 5.24. Приклад тестових завдань з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту», реалізований засобами хмарного сервісу Google Форми (Google Form)

Блок навчальних матеріалів містить навчальні посібники, перелік книг, гіперпосилання на інформаційні ресурси в Інтернет з дисципліни, що вивчається (рис. 5.25).

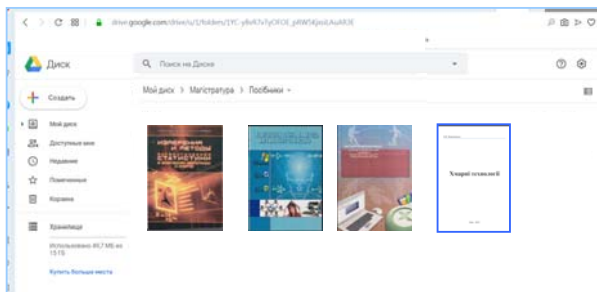

Рис. 5.25. Блок навчальних матеріалів дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту»

Слід зазначити, що в процесі розвитку галузі знань викладачами накопичується інформаційний матеріал, який потребує систематизації, забезпечення зручності зберігання й доступності. Сервіси Google Drive, Google Книги дозволяють формувати та зберігати файли й матеріали з дисципліни, постійно мати до них доступ, а сервіс Google Keep надає можливість систематизувати статті, адреси вебсайтів та інших інформаційних ресурсів. Надаючи доступ майбутнім магістрам до таких сховищ даних, викладач забезпечує якісний результат процесу оволодіння матеріалом курсу: покращується рівень засвоєння та запам'ятовування навчальної інформації (адже вдається задіяти не тільки зоровий канал її сприйняття, а й слуховий; знання подаються не тільки через текст, а й через ілюстрації, схеми, діаграми, відео); зростає інтерес майбутніх магістрів до навчання, забезпечується їх активність у навчанні за рахунок використання найрізноманітніших інтерактивних інструментів.

Отже, нами розглянуто таку педагогічну умову, як застосування хмарних технологій в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Перспективним напрямом застосування хмарних технологій в освіті є система управління навчанням, яка забезпечує тісну співпрацю суб'єктів навчання й надає можливість реалізувати такі методи навчання, як проблемне навчання,

метод проєктів, консультація тощо. Хмарні технології дозволяють створювати віртуальні навчальні аудиторії, у яких проводити онлайн-заходи: лекції, семінари, лабораторні роботи, конференції, – що сприяє оптимізації процесу підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту. Крім того, можливість отримувати завдання, обговорювати їх, доступ до наукової літератури, організація дистанційного навчання – усе це сприяє вдосконаленню процесу підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту.

Висновки до п'ятого розділу

Вказано, що головною метою створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є підвищення якості вищої освіти майбутніх магістрів шляхом модернізації системи професійної підготовки відповідно до вимог часу та з огляду на сучасні тенденції в освіті й досягнення науково-технічного прогресу.

Запропоновано авторське тлумачення поняття «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту», яке розглядається як інформаційний потік освітньої спрямованості, де циркулює специфічна інформація спортивно-педагогічного характеру, виробниками й споживачами якої є суб'єкти системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, об'єднані за допомогою мережевих, дистанційних і хмарних технологій з метою якнайбільш повної реалізації майбутнім магістром особистісного потенціалу й вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

Підкреслено, що інформатизація освітнього простору та формування єдиного інформаційного середовища сприятиме формуванню інформаційно-технологічної культури майбутніх магістрів, що дозволить використовувати всі форми інтернет-ресурсів, соціальних мереж тощо в освітній та практичній діяльності майбутніх магістрів з фізичної культури і спорту.

Вказано на те, що інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту охоплює інформаційний, освітній та дослідницький рівні.

Подано загальну структуру інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Розроблено алгоритм функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на прикладі інформаційно-освітнього середовища, створеного в Національному університеті фізичного виховання і спорту України.

Вказано, що це інформаційно-освітнє середовище є комплексом інформаційної та технічної інфраструктури, баз даних і знань, що забезпечують інтеграцію освітньої, наукової та інноваційної діяльності та реалізуються на основі інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі інтернет-технологій. Його організація в Національному університеті фізичного виховання і спорту України сприяє розвитку неперервної освіти та наближенню освітніх послуг до їх потенційних користувачів, що територіально віддалені від університету. Під час створення єдиного освітнього середовища ЗВО та реалізації дистанційного навчання необхідно в повному обсязі використати накопичений у вищій школі науково-методичний потенціал, інформаційні ресурси та технології, наявну спеціалізовану телекомунікаційну інфраструктуру та мережу закладів вищої освіти й наукових установ як основу єдиного освітнянського простору України.

Для студентів-спортсменів надання доступу до інформаційного середовища ЗВО, створення умов для отримання вищої освіти шляхом використання дистанційних форм навчання є досить значущими чинниками, що дозволяють вирішувати одночасно питання отримання знань та здійснення практичної підготовки в умовах тренувальної діяльності.

Визначено основні напрями розвитку дослідницької компоненти інформаційно-освітнього середовища Національного університету фізичного виховання і спорту України: проведення наукових вебконференцій та вебінарів, створення системи електронних публікацій, представлених періодичними виданнями НУФВСУ, розробка інтернет-серверів наукових шкіл НУФВСУ.

Акцентовано увагу на тому, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології, наприклад вебінари, вебконференції, надають можливість науково-педагогічним працівникам брати дистанційно участь у диспутах, науково-практичних конференціях, симпозіумах тощо; через електронну пошту розсилаються запрошення для оприлюднення результатів наукових досліджень, збірники наукових праць і матеріали результатів роботи конференцій, відбувається співпраця з іншими закладами вищої освіти,

федераціями спорту, зокрема з федерацією кіберспорту. Крім того, науково-педагогічні працівники, студенти й майбутні магістри активно взаємодіють за допомогою інструментарію соціальних мереж, що спрощує процес обміну інформацією між учасниками освітнього процесу.

Підкреслено, що активніше розвиваються й виходять на перші позиції в засобах обміну інформацією такі сервіси, як соціальна мережа Facebook, яка в науково-дослідній діяльності студентської молоді розглядається як інструмент співпраці студентів з науковим керівником гуртка, консультантами робіт та учасниками науково-дослідної діяльності, об'єднаних у групу «Студентський науковий гурток кафедри інноваційних та інформаційних технологій». Водночас через соціальні мережі поширюється інформація щодо запланованих студентських наукових конференцій, диспутів, проєктів тощо, що полегшує комунікацію й інтеграцію між зацікавленими особами, що є представниками інших ЗВО. Водночас застосування в дослідницькому середовищі спеціальних програм надає можливості спілкуватися в режимі реального часу, проводити аудіо- та відеоконференції, передавати текст, зображення, файли. Так, за допомогою спеціальних месенджерів, зокрема Viber, майбутні магістри фізичної культури і спорту мають змогу оперативно отримати консультацію з нагальних питань.

Зазначено, що значний потенціал для вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту мають онлайн-сервіси, де серед найбільш популярних виділяють Google Docs, Office Online, Zoho Docs, Teamlab Office, QuickOffice, iWork, ThinkFree, Gliffy, Documents To Go, DocMe, Dropbox, Google Drive, Microsoft OneDrive.

Охарактеризовано зміст таких навчальних дисциплін, як «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Подано результати анкетування 437 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, зокрема 94 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 9 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 262 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 51 майбутнього магістра фізичної культури і спорту

Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 21 майбутнього магістра фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки.

Результати анкетування показали, що переважна більшість опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, а саме 62,89%, обрали відповідь: «Мрію працювати у сфері фізичної культури і спорту за обраною спеціалізацією»; 61,83%, обрали відповідь: «Орієнтувався на наявність у закладі вищої освіти необхідної для мене спеціалізації»; 25,38% володіють знаннями про перспективні напрями застосування сучасних інформаційних технологій для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту; 25,89% володіють знаннями про інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту; 71,05% володіють знаннями про понятійний апарат обчислювальної техніки, архітектуру та принципи функціонування персональних комп'ютерів; 24,27% володіють знаннями про понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж; 77,04% володіють знаннями про автоматизовані інформаційно-пошукові системи для забезпечення науково-дослідницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту; 23,60% володіють знаннями про сервіси комп'ютерних мереж; 18,41% володіють уміннями та навичками щодо впорядкування нормативних документів, методичних та інформаційних матеріалів; 75,97% володіють уміннями та навичками вільної праці на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача; 24,39% володіють уміннями та навичками роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації; 75,18% володіють уміннями та навичками опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет; 78,1% володіють уміннями та навичками здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації професійного, навчального та наукового характеру; 24,87% володіють уміннями та навичками використовувати мову гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення вебсторінок інформаційним матеріалом професійного напрямку у сфері фізичної культури і спорту; 23,95% володіють уміннями та навичками застосовувати сучасні комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення професійних завдань магістрів фізичної культури і спорту; 71,08% вільно чи добре

володіють програмним забезпеченням загального призначення (засоби Microsoft Office, зокрема MS Word, MS Excel, MS PowerPoint, MS Access); 24,33% вільно чи добре володіють сервісами Internet (електронна пошта, мережева служба WWW, вебконференції, вебінари тощо).

Дані опитування 36 науково-педагогічних працівників вищезазначених закладів вищої освіти показали, що володіють інформаційними й комунікаційними технологіями та використовують у викладацькій діяльності сервіси Internet (електронна пошта, месенджери, мережева служба WWW, вебінари тощо) 95% респондентів; соціальні мережі (facebook, linkedin, instagram тощо) – 61,43% респондентів; редактори растрової та векторної графіки – 53,59% респондентів; технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо) – 45,09% респондентів; технології хмарних обчислень (засоби Google, зокрема Google docs, Google диск тощо) – 44,07% респондентів; технології для створення мультимедійних проєктів (програми відеомонтажу, програми для запису відео з екранів монітору тощо) – 35,88% респондентів; віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо) – 22,05% респондентів; мову гіпертекстової розмітки документів HTML – 6,7% респондентів.

Результати анкетування 36 науково-педагогічних працівників засвідчили, що 65,76% респондентів задоволені наявною навчально-методичною та науковою літературою, представленою в електронному репозитарії бібліотеки закладу вищої освіти; 56,59% респондентів вважають достатнім забезпечення стабільності роботи сайту (серверу) їх закладу вищої освіти та надійності інтернет-зв'язку для організації повноцінного використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі; 41,41% респондентів мають потребу в підвищенні свого рівня інформаційно-комунікаційної компетентності.

З метою оцінки рейтингу доцільності використання інформаційних і комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту нами було проведено експертне опитування.

Аналіз отриманих даних показав, що на перше місце за пріоритетністю використання інформаційних і комунікаційних технологій експерти вивели технології хмарних обчислень; на другому місці, на думку фахівців закладів вищої освіти, – віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо); на третьому місці – сервіси Internet (електронна пошта, месенджери, мережева служба WWW, вебінари тощо);

на четвертому місці – програмне забезпечення загального (засоби Microsoft Office, програми обробки графічної інформації тощо) та спеціального призначення; на п'ятому місці – технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо); на шостому місці – технології для створення мультимедійних проєктів (програми відеомонтажу, програми для запису відео з екранів монітору тощо).

Акцентовано увагу на напрямках використання хмарних технологій у професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту: для майбутніх магістрів фізичної культури і спорту – персональний набір програмного забезпечення залежно від спеціалізації, курсу, можливість дистанційного навчання та доступність бібліотечних фондів; для науково-педагогічних працівників – дистанційне керівництво науковою діяльністю студентів, налаштування консультативної роботи, обговорення актуальних тем зі студентами та колегами, спільне проведення лекцій; для закладу вищої освіти – організація віртуальних конференцій, публікація матеріалів наукової діяльності в мережі Інтернет, розробка й підтримка сайту навчального закладу.

Використання хмарних технологій дозволяє оптимізувати освітній процес, спростити процес оцінювання результатів навчальної діяльності та створити умови для самооцінювання магістрами фізичної культури і спорту результатів оволодіння навчальним матеріалом, необхідним для ефективної майбутньої професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

ВИСНОВКИ

У монографії розкрито теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Здійснено теоретичний аналіз професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій як науково-теоретичної проблеми.

Подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «професійна компетентність магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту» та «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту».

Професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій розглядається як освітній процес, у який інтегровано програмні та технічні засоби збору, обробки й поширення інформації, що дозволить майбутнім магістрам ефективно реалізовувати професійні функції з метою підвищення фізичної та інтелектуальної активності людей, їх фізичного вдосконалення або досягнення ними вищих спортивних результатів.

Готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається як комплексна характеристика особистості, що виявляється в мобілізації її фізіологічних і психологічних систем, інтелектуальних, компетентнісних і мотиваційних ресурсів, а також знань про застосовність продуктів цифрової трансформації відповідної галузі для ефективного виконання професійних обов'язків на засадах колаборизму, активності, інноваційності й результат-зорієнтованості.

Професійна компетентність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням

інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається як сукупність професійних і особистісних якостей майбутніх магістрів, яка відображає наявність їх мотивації та інтересу до діяльності у сфері фізичної культури і спорту, базується на забезпеченні рухової активності індивідів, передбачає оволодіння знаннями педагогічної, тренерської діяльності, практичним досвідом з оздоровлення різних верств населення та залучення їх до занять фізичними вправами.

Інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту розглядається як динамічний конструкт, що базується на набутих теоретичних знаннях, практичних уміннях і навичках, здатності особистості до оволодіння новими інформаційними технологіями, вільному орієнтуванні в інформаційному просторі та забезпечує ефективну реалізацію поставлених завдань у науковій і професійній діяльності, професійний розвиток та самореалізацію.

Інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту розглядається як інформаційний потік освітньої спрямованості, де циркулює специфічна інформація спортивно-педагогічного характеру, виробниками й споживачами якої є суб'єкти системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, об'єднані за допомогою мережевих, дистанційних і хмарних технологій з метою якнайбільш повної реалізації майбутнім магістром особистісного потенціалу й вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

Теоретично обґрунтовано структурні компоненти готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, до яких віднесено: мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, емоційно-вольовий та орієнтаційний. Мотиваційний компонент готовності до професійної діяльності характеризує наявність цілей, потреб і мотивів, які забезпечують спрямованість магістрів на професійно-творче засвоєння знань з обраної спеціальності, визначають позитивне ставлення до майбутньої професії і, як наслідок, спонукають їх до професійної самореалізації, удосконалення майстерності та прагнення до досягнення успіху у вирішенні завдань спортивної, оздоровчо-рекреаційної, освітньої, змагальної та інших видів діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Інформаційно-когнітивний компонент готовності до професійної діяльності передбачає наявність у майбутніх магістрів міцних і

грунтовних знань, які сприяють осмисленню сутності та специфіки професійної діяльності та дозволять якісно проявити свою компетентність у сфері фізичної культури і спорту. Операційний компонент готовності до професійної діяльності характеризує наявність сукупності вмінь та навичок, якими повинні оволодіти майбутні магістри для реалізації професійних завдань відповідно до обраної спеціалізації. Емоційно-вольовий компонент готовності до професійної діяльності передбачає наявність у майбутніх магістрів здатності до емоційної саморегуляції та вольового потенціалу, які забезпечать наполегливість, ініціативність та мобілізацію власних сил, спрямованих на досягнення позитивних результатів у майбутній професії. Орієнтаційний компонент готовності до професійної діяльності передбачає наявність професійно важливих якостей, ціннісно-професійних орієнтацій і переконань майбутніх магістрів щодо ефективного виконання завдань у сфері фізичної культури і спорту.

Визначено критерії сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, до яких віднесено мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний. Охарактеризовано показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Показниками мотиваційно-ціннісного критерію є: позитивна мотивація до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської роботи у сфері фізичної культури і спорту; інтерес до професії у сфері фізичної культури і спорту; бажання здійснювати ефективно професійну діяльність; потреби, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; прагнення до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; намір побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту. Показниками пізнавального критерію є: науково-теоретична обізнаність магістрів фізичної культури і спорту щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту як основа їх кар'єрного зростання; розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; володіння сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в

обраному напрямі фізичної культури і спорту; володіння знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технологій (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Показниками діяльнісного критерію є: сформованість умінь та навичок щодо ефективного розв'язання спеціалізованих задач і практичних проблем інноваційного та наукового характеру у сфері фізичної культури і спорту, зокрема в різних напрямках сучасного спорту, олімпійській освіті, спортивному менеджменті, фізичному вихованні, оздоровчому фітнесі та фізичній рекреації; володіння досвідом самостійного розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту; здатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту, використання сучасних методів досліджень, дотримання вимог академічної доброчесності, підготовки публікацій у наукових виданнях; орієнтація в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Показниками емоційно-вольового критерію є: уміння та навички мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту; здатність до самоконтролю та керування діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту. Показниками рефлексивного критерію є: здатність до рефлексії власної готовності до професійної діяльності; сформованість умінь та навичок аналізувати й оцінювати наявність власних професійно важливих якостей, необхідних для ефективної професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Вказано, що науково обґрунтована та розроблена система професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій складається з концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, моделі системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та навчально-методичного забезпечення.

До основних положень авторської концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій належать такі: 1. Професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій базується на активній діяльності суб'єктів освітнього процесу та спрямовується на виявлення й розкриття їхніх творчих здібностей, задоволення потреб у фізичному, професійному, інтелектуальному, загально-культурному й моральному розвитку, що стають запорукою успішності в глобалізованому інформаційно-пізнавальному просторі. 2. Особистісний потенціал майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, який формується та розвивається в умовах інтеграції, фундаменталізації, інформатизації, гуманізації, неперервності, диференціації, індивідуалізації, диверсифікації, багаторівневості та стандартизації освіти, стає підґрунтям для оволодіння професійно орієнтованими знаннями, уміннями та навичками, формування готовності до професійної діяльності та конкурентоспроможності в суспільстві. 3. Організація вищої освіти базується на студентоцентрованому навчанні майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, в умовах якого взаємодія науково-педагогічних працівників і майбутніх магістрів має характер сприяння та співпраці із застосуванням Інтернету, мультимедійних і гіпермедійних можливостей, вебтехнологій, Smart-технологій та хмарних технологій. 4. Процес надання освітніх послуг враховує вибір індивідуальної освітньої траєкторії майбутніми магістрами фізичної культури і спорту відповідно до їхніх власних інтересів, індивідуальних особливостей, спортивної підготовленості та уявлень про майбутню кар'єру й інформаційно-комунікаційну компетентність. 5. Диверсифікація змісту вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту спрямована на запровадження різноманітних освітніх технологій, включаючи інформаційно-комунікаційні технології, які повинні забезпечити здійснення різних варіантів освітніх програм для формування фахівців нової генерації у сфері фізичної культури і спорту. 6. Моніторинг рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснюється на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій та з урахуванням поглядів стейкхолдерів, зацікавленість і відповідні дії яких спрямовані на підтримку й розвиток освітніх послуг.

Розроблено модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яка складається із цільової, теоретико-методологічної, змістової, організаційно-технологічної та оцінювально-результативної підсистем. До цільової підсистеми моделі системи належить мета (на основі аналізу суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту підвищити ефективність професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти) та завдання (1) задоволення освітніх й інформаційних потреб майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на основі об'єднання інформаційних ресурсів закладу вищої освіти, створення єдиної інформаційної бази, а також надання інтерактивного доступу до інформації; 2) формування знань, умінь та навичок майбутніх магістрів щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у ході проведення досліджень з проблем фізичної культури і спорту, написання й оформлення наукової праці; 3) конструктивна реалізація зусиль науково-педагогічних працівників на якісне застосування в освітньому процесі засобів інформаційно-комунікаційних технологій та мультимедійного обладнання). Теоретико-методологічна підсистема моделі системи містить концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, методологічні підходи (акмеологічний, аксіологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований та системний) та принципи (науковості, наочності, систематичності та послідовності в навчанні, зв'язку теорії та практики, індивідуалізації, диференціації, колективного характеру навчання й виховання в поєднанні з розвитком індивідуальних особливостей особистості, варіативності предметного змісту професійної підготовки, академічної доброчесності). Змістова підсистема моделі системи включає теоретичну, практичну та науково-дослідну складові. Теоретична складова змістової підсистеми моделі системи забезпечується наявністю мотиваційного та інформаційно-когнітивного компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту. Практична складова змістової підсистеми моделі системи забезпечується наявністю операційного та емоційно-вольового компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту. Науково-дослідна

складова змістової підсистеми моделі системи забезпечується наявністю орієнтаційного компонента готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту. Організаційно-технологічна підсистема моделі системи містить форми, методи, засоби та етапи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Форми: лекції, практичні та семінарські заняття, самостійна робота, консультації, магістерська робота, заліки, екзамени, практика, атестація. Методи: інноваційні освітні технології. Засоби: навчальні посібники та методичні рекомендації; засоби інформаційно-комунікаційних технологій: електронні бібліотеки, засоби Smart-технологій, засоби e-learning, засоби вебтехнологій, засоби хмарних технологій. Етапи: орієнтувально-інформаційний, навчально-практичний, конструктивно-аналітичний. До оцінювально-результативної підсистеми моделі системи входять: критерії (мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; рівні (високий, середній, низький); результат сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Результатом є сформована готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

До педагогічних умов професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій віднесено: створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; реалізація потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту дисциплін спеціальності 017 Фізична культура і спорт; застосування хмарних технологій в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Проведене дослідження не вичерпує всіх актуальних аспектів професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Перспектива подальших досліджень полягає в розробці концептуальних підходів для побудови SMART-університету, що

базуються на принципах Social (соціальна орієнтованість), Mobile (мобільність), Access (доступність), Regulated (керованість), Technology (технологічність) та використанні в освітньому процесі інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, мобільних і бездротових технологій, що дозволяють підвищити до нового рівня якість освітніх послуг, забезпечити академічну мобільність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, перейти від традиційної системи дистанційного навчання до гнучкої системи формування індивідуалізованої освітньої траєкторії на базі вільного доступу до освітнього контенту найкращих університетів країни та світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абламейко С. В. «Облачные» технологии в образовании / С. В. Абламейко, Ю. И. Воротницкий, Н. И. Листопад // *Электроника*. – 2013. – № 9. – С. 30–34.
2. Авраменко О. О. Визначальний чинник європейської інтеграції – якісна професійна підготовка ювелірів / О. О. Авраменко // *Науковий вісник Миколаїв. держ. ун-ту імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. – Миколаїв, 2011. – Вип. 1.32. – С. 68–70.
3. Автомонов П. П. Стратегічний принцип гуманізації вищої освіти й тактика його реалізації / П. П. Автомонов // *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки* : зб. наук. пр. – Київ, 2012. – С. 184–189.
4. Адаптация курсантов образовательных организаций ФСИИ России к учебной деятельности : монография / П. Ю. Аксенова, Г. И. Аксенова, Т. В. Кириллова, Р. М. Воронин // *Издательство «Перспектив»*. – 20 нояб. 2017 г. – 145 с.
5. Ажиппо О. Ю. Фактори навчальної мотивації майбутніх фахівців у сучасній вищій школі / О. Ю. Ажиппо // *Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : зб. наук. пр. – Харків, 2014. – № 45. – С. 160–164.
6. Акмеологічний словник / упоряд. І. О. Ніколаєску. – Черкаси : ОПОПП, 2012. – 28 с.
7. Алексеева Т. В. Использование облачных технологий для организации обучающего информационного пространства / Т. В. Алексеева // *Информационно-коммуникационное пространство и человек* : материалы II Междунар. науч.-практ. конф. 15–16 апреля 2012 года. – Пенза ; Москва ; Витебск, 2012. – С. 74–80.
8. Алексеева Г. М. Сутність і структура готовності майбутніх соціальних педагогів до застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності / Г. М. Алексеева // *Зб. наук. пр. Бердянського держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки*. – Бердянськ, 2012. – № 2. – С. 9–14.
9. Андреев В. И. Педагогика : учеб. курс для творческого саморазвития / В. И. Андреев. – 2-е изд. – Казань : Центр инновационных технологий, 2000. – 568 с.
10. Андрієвська В. М. Концепція BYOD як інструмент реалізації STEAM-освіти / В. М. Андрієвська, Л. І. Білоусова // *Фізико-математична освіта*. – 2017. – Вип. 4. – С. 13–17.

11. Андрущенко В. П. Модернізація педагогічної освіти в контексті викликів ХХІ століття / В. П. Андрущенко, В. І. Бондар // Європейські педагогічні студії : зб. наук. пр. НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2015. – Вип. 5–6. – С. 54–63.

12. Аракелов А. В. Система образования в условиях глобализации / А. В. Аракелов, М. Ф. Алиева // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 1, Регионоведение: философия, история, социология, юриспруденция, политология, культурология. – 2014. – С. 94–102.

13. Арефьев В. Г. Основы теории та методики фізичного виховання : підручник / В. Г. Арефьев. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 268 с.

14. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / С. И. Архангельский. – Москва : Высш. шк., 1980. – 368 с.

15. Афанасьев В. Г. Моделирование как метод исследования социальных систем / В. Г. Афанасьев // Системные исследования. Методологические проблемы : ежегод. – Москва : Наука, 1982. – С. 26–46.

16. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды / Ю. К. Бабанский. – Москва : Педагогика, 1989. – 560 с.

17. Базильчук О. Культурологічний підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів / О. Базильчук // Молодь і ринок. – 2015. – № 11. – С. 119–123.

18. Байденко В. И. Диверсификация среднего профессионального образования: сущность, условия, пути реализации : автореф. дис. ... канд. пед. наук / В. И. Байденко. – Москва, 1995. – 22 с.

19. Балалаева О. Ю. Кореляція дидактичних принципів науковості і доступності при розробці електронних посібників / О. Ю. Балалаева // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 6. – С. 327–334.

20. Балахничева Г. В. Формування професійної підготовки фахівців фізичної культури до практичної роботи з учнями сучасної школи / Г. В. Балахничева, Л. А. Завацька // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 4. – С. 59–62.

21. Балахонов А. В. Фундаментализация образования: сравнительный семантический анализ / А. В. Балахонов // Вестник Ленинград. гос. ун-та им. А. С. Пушкина. – 2010. – Т. 3, № 4. – С. 81–94.

22. Балута Т. П. Глобалізація вищої освіти в сучасному соціально-культурному аспекті: проблеми і перспективи / Т. П. Балута // Гілея. – 2016. – Вип. 112. – С. 244–247
23. Барно О. Демократизація та гуманізація вищої освіти – запорука формування високопрофесійного спеціаліста XXI століття / О. Барно // Імідж сучасного педагога. – 2003. – № 5–6. – С. 6–12.
24. Батечко Н. Сучасна магістратура в Україні як акмесинергетична система / Н. Батечко // Освітологія. – 2014. – Вип. 3. – С. 45–52.
25. Бахмат Н. Особливості освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах інформатизації освіти / Н. Бахмат // Молодь і ринок. – 2018. – № 6. – С. 22–27.
26. Бахмат Н. Використання хмарних сервісів у навчально-виховному процесі вищої школи / Н. Бахмат // Молодь і ринок. – 2014. – № 5. – С. 45–49.
27. Бацуровська І. В. Підготовка магістрів технічних спеціальностей на основі використання електронних освітніх ресурсів / І. В. Бацуровська // Інноваційна педагогіка. – 2018. – Вип. 3. – С. 72–75.
28. Бегидова С. Н. Психолого-педагогические условия реализации акмеологического подхода в профессиональном образовании [Электронный ресурс] / С. Н. Бегидова, А. М. Леонтьев, С. А. Хазова. – Режим доступа: <http://www.adygnet.ru/konfer/konfifk2007/soob/3/3BegidovaLN.htm> (дата просмотра: 23.11.2017).
29. Безрукова В. С. Педагогическая интеграция : сущность, состав, механизмы реализации / В. С. Безрукова / Интеграционные процессы в педагогической теории и практике : сб. науч. тр. – Свердловск : Издательство СИПИ, 1990. – Вып. 1. – С. 3–25.
30. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / У Бек. – Москва : Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
31. Береговая О. А. Интернационализация высшего образования в условиях глобализации / Береговая О. А., Кудашов В. И. // Перспективы науки и образования. – 2019. – № 3(39). – С. 31–43.
32. Беспалов П. В. Компьютерная компетентность в контексте личностно-ориентированного обучения / П. В. Беспалов // Педагогика. – 2003. – № 4. – С. 41–45.
33. Белікова Н. О. Пріоритетні напрями модернізації вищої освіти України на сучасному етапі / Н. О. Белікова // Наукові записки

Ніжинського держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин, 2013. – № 3. – С. 161–165.

34. Биков В. Ю., Спирін О. М., Пінчук О. П. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). – Київ, 2017. – С. 191–198.

35. Биков В. Ю. Хмарна комп'ютерно-технологічна платформа відкритої освіти та відповідний розвиток організаційно-технологічної будови ІТ-підрозділів навчальних закладів / В. Ю. Биков // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2013. – № 1. – С. 81–98.

36. Билина Ю. Л. Формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців видавничої справи та редагування за допомогою інтерактивного методу навчання CASE-STUDY / Ю. Л. Билина // Інженерні та освітні технології в електротехнічних і комп'ютерних системах. – 2013. – № 4. – С. 40–46.

37. Бишевец Н. Г. Візуальний скринінг робочої пози студентів у процесі навчання із використанням інформаційних комп'ютерних технологій / Н. Г. Бишевец, Л. В. Денисова, К. М. Сергієнко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2018. – № 4. – С. 41–45.

38. Бишевец Н. Г. Організація здоров'язберігаючого навчального середовища студентів в умовах інформатизації освіти / Н. Г. Бишевец, Л. В. Денисова, В. В. Усиченко // Вісник Чернігів. нац пед. ун-ту імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2018. – Вип. 151, т. 1. – С. 25–29.

39. Бишевец Н. Г. Основні напрямки модернізації магістерської підготовки в навчальних закладах фізкультурного профілю / Н. Г. Бишевец, Т. О. Хабінець // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2007. – № 2. – С. 17–20.

40. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік, О. В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – Київ, 2004. – 111 с.

41. Благосмислов О. С. Сутність та структура готовності майбутнього вчителя технологій до викладання варіативних модулів художнього спрямування / О. С. Благосмислов, І. В. Шелудько // Вісник

Глухівського нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. – Глухів, 2015. – Вип. 27. – С. 21–25.

42. Богинская О. С. Педагогические предикторы становления готовности студентов вуза к профессионально-педагогической деятельности, 2017 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://bookucheba.com/professionalnoe-obrazovanie_1292/operatsionalnaya-sfera-72579.html (дата просмотра: 11.03.2018).

43. Бойчук Ю. Д. Культурологічний і аксіологічний підходи до формування еколого-валеологічної культури студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Ю. Д. Бойчук // Вісник НТУУ КПІ. Серія: Філософія. Психологія. Педагогіка. – Київ, 2009. – Вип. 3.

44. Бондаренко В. Формування професійних компетентностей фахівців фізичної культури в процесі вивчення дисциплін професійно-практичної підготовки / В. Бондаренко, О. Корносенко // Імідж сучасного педагога. – 2013. – № 3. – С. 5–8.

45. Бондаренко Н. Б. Підготовка магістрів до реалізації професійної педагогічної управлінської діяльності / Н. Б. Бондаренко, Н. М. Ляшова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 3. – С. 218–226.

46. Борисенко Н. А. Професійна підготовка майбутніх учителів технологій в умовах сучасного освітнього простору / Н. А. Борисенко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2011. – № 4(2). – С. 295–301.

47. Борисова О. Система організації та управління спортом в Україні в умовах глобалізації / О. Борисова, Є. Петрушевський // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2018. – № 3. – С. 3–7.

48. Борисюк О. М. Характеристика професійної компетентності офіцерів ОВС / О. М. Борисюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. – Львів, 2014. – Вип. 1. – С. 67–76.

49. Бочарова А. В., Упшинская А. Е. Готовность преподавателей вуза к компетентностному обучению студентов / А. В. Бочарова, А. Е. Упшинская // Педагогические науки. Проблемы подготовки специалистов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Pedagogica/2_102088.doc.htm (дата просмотра: 15.03.2018).

50. Бражнич О. Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. канд. ... пед. наук / О. Г. Бражнич. – Кривий Ріг, 2001. – 238 с.

51. Брентано Л. Опыт теории потребностей / Л. Брентано. – Казань, 1921. – 263 с.

52. Бріжата І. А. Підготовка фахівців фізичної культури і спорту як педагогічна система: зміст і структура / І. А. Бріжата // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2016. – Вип. 136. – С. 23–26.

53. Бугеря Т. М. Використання міжпредметних зв'язків в удосконалюванні навчальної діяльності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації / Т. М. Бугеря // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2006. – № 3. – С. 10–12.

54. Будинкевич С. Н. Акмеологічні цінності майбутніх учителів фізичної культури як основа професійної майстерності / Н. С. Будинкевич, О. Б. Михайловський // Науковий вісник НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2015. – Вип. 5К(61). – С. 31–33.

55. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання / О. П. Буйницька. – Київ : Центр учбової літератури, 2012.

56. Буланова-Топоркова М. В. Педагогика и психология высшей школы / М. В. Буланова-Топоркова. – Ростов-на-Дону, 2002. – 544 с.

57. Булатова М. Олимпизм и олимпийское образование: история, современность, будущее / М. Булатова, В. Платонов // Наука в олимпийском спорте. – 2018. – № 4. – С. 4–27.

58. Быков В. Ю. Экономико-математические модели управления в просвещении / В. Ю. Быков, А. Н. Мартынов ; [под. ред. В. П. Смирнова]. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 1988. – 208 с.

59. Вакалюк Т. А. Можливості використання хмарних технологій в освіті / Т. А. Вакалюк // Актуальні питання сучасної педагогіки : матеріали міжнар.і наук.-практ. конф. (м. Острог, 1–2 листопада 2013 року). – Херсон, 2013. – С. 97–99.

60. Василенко М. М. Методологічні підходи до дослідження професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах / М. М. Василенко, Л. В. Денисова // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми

фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2017. – С. 55–59.

61. Василенко М. М. Обґрунтування змісту варіативної частини стандарту вищої фізкультурної освіти майбутнього фітнес-тренера / М. М. Василенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2014. – Вип. 37. – С. 132–137.

62. Васильєва М. П. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога : дис... д-ра пед. наук : 13.00.04 / М. П. Васильєва. – Харків : ХДПУ ім. Г.С. Сковороди, 2003. – 432 с.

63. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.

64. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – Київ , Ірпінь : Перун, 2001. – 144 с.

65. Вербицкий А. А. Психология мотивации студентов : учебное пособие / А. А. Вербицкий, Н. А. Бакшаева. – М. : Логос, 2006. – 184 с.

66. Верлань А. Ф. Дидактичні принципи в умовах традиційного і комп'ютерного навчання / А. Ф. Верлань, Н. Т. Тверезовська // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 3. – С. 126–132.

67. Веселовський А. Окремі напрями професійної підготовки фахівця фізичної культури у світлі вимог сьогодення / А. Веселовський, В. Редчиць, І. Ільчишин // Актуальні питання гуманітарних наук : зб. наук. пр. – Київ, 2016. – Вип. 15. – С. 277–283.

68. Виленский М. Я. Качество образования по физической культуре в высшей школе в инновационных проявлениях / М. Я. Виленский // Сб. науч. тр. РАЕН. – Москва-Смоленск : Смядынь, 2008. – Вип. 4. – С. 62–78.

69. Вилюнас В. К. Психологические механизмы мотивации человека / В. К. Вилюнас. – М., 1990. – 288 с.

70. Вітвицька С. Підготовка майбутніх магістрів освіти до самореалізації в інноваційній діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій / С. Вітвицька // Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка. – Кременець, 2015. – Вип. 4. – С. 53–63.

71. Вознюк О. В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід : монографія / О. В. Вознюк, О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 684 с.

72. Войтюк Д. К. Понятие психологической готовности личности к профессиональной деятельности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://superinf.ru/view_helpstud.php?id=5698 (дата просмотра: 18.12.2018).

73. Войцехівський О. Професійна підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників з використанням принципів індивідуалізації й диференціації у навчальному процесі / О. Войцехівський // Молодь і ринок. – 2012. – № 12. – С. 109–112.

74. Волгіна С. А. Компонентно-структурний аналіз готовності до професійного самовдосконалення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/10188-26368-1-SM%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/10188-26368-1-SM%20(5).pdf) (дата перегляду: 20.03.2018).

75. Волик В. С. Наукові підходи до визначення понять «компетенція» та «компетентність» державних службовців / В. С. Волик // Актуальні проблеми державного управління. – 2012. – № 1. – С. 426–433.

76. Володько І. В. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту : дис. ... канд. пед. наук / І. В. Володько. – Київ, 2016. – 256 с.

77. Волошинов С. А. Реалізація дидактичного принципу наочності в алгоритмічній підготовці студентів засобами інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища / С. А. Волошинов // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. пр. – Херсон, 2011. – Вип. 10. – С. 173–182.

78. Ворник М. М. Професійна готовність учителя початкових класів до соціально-педагогічної роботи з асоціальними сім'ями / М. М. Ворник // Вісник Глухів. нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. – Глухів, 2012. – Вип. 20. – С. 158–163.

79. Воротняк Л. І. Особливості педагогічної технології формування полікультурної компетентності магістрів у вищих педагогічних навчальних закладах / Л. І. Воротняк // Педагогічний дискурс : зб. наук. пр. – Хмельницький: ХГПА, 2008. – Вип. 3. – С. 216.

80. Выготский Л. С. Психология / Л. С. Выготский. – Москва : Апрель Пресс : Эксмо- Пресс, 2000. – 1006 с.

81. Гадючко О. С. Формування основ професіоналізму майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі фахової підготовки засобами інноваційних технологій в умовах магістратури / О. С. Гадючко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Старобільськ, 2018. – № 4(1). – С. 16–22.

82. Газейкина А. И. Применение облачных технологий в процес се обучения школьников / А. И. Газейкина, А. С. Кувина // Информационные технологии в образовании. – 2012. – № 6. – С. 55–59.

83. Гайдамаха Р. М. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб формування професійної мотивації в навчальному процесі / Р. М. Гайдамаха. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2013. – Вип. 3.

84. Галушак І. Є. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх економістів / І. Є. Галушак // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. – Київ, 2013. – Вип. 39(3). – С. 120–125.

85. Гапоненко Л. П. Формування готовності студентів вищих педагогічних закладів до іншомовного спілкування : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. П. Гапоненко. – Кривий Ріг, 2003. – 203 с.

86. Герасимова І. Г. Гуманізація професійної підготовки майбутніх педагогів як одна з умов успішності реформування освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5300 (дата перегляду: 18.12.2018).

87. Глобализация образования : Компетенции и системы кредитов / авт. кол. : А. А. Егоров и др. ; Под общ. ред. Ю. Б. Рубина. – М. : Маркет ДС Корпорейшн, 2005. – 490 с.

88. Глобалистика: международный междисциплинарный энциклопедический словарь / гл. ред.: И. И. Мазур, А. Н. Чумаков. – Москва, 2009. – 1160 с.

89. Глобалізація і якість освіти / Є. В. Кузьмінський, О. М. Швед, К. О. Щурська, О. В. Швед, В. П. Новіков // Вісник Національної академії наук України. – 2013. – № 6. – С. 52–60.

90. Глушко О. О. Розвиток у студентів психологічної готовності до професійної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.psyh.kiev.ua/%D0%93%D0%BB%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%BE_%D0%9E.%D0%9E. (дата перегляду: 20.03.2018).

91. Гневашева В. А. Предпосылки и перспективы интеграции рынка образовательных услуг и рынка труда России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.zpu-journal.ru/zpu/contents/2014/3/Gnevasheva_Integrating-Market-Educational-Services/ (дата просмотра: 11.03.2018).

92. Гогоберидзе Ф. Ю. Потребности, интересы, ценности как фомообразующие факторы ценностных ориентаций личности : автореф. дис. канд. фил. наук / Ф. Ю. Гогоберидзе. – Карачаевск, 1998. – 23 с.

93. Годлевська К. В. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів засобами інформаційно-комунікаційних технологій / К. В. Годлевська // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 3. – С. 226–232.

94. Головченко О. І. Психологічні аспекти формування особистої фізичної культури учнів 11–15 років / О.І. Головченко // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2013. – Вип. 112(1). – С. 95–99.

95. Голубев В. В. Диверсификация системы образования как основа устойчивого развития / В. В. Голубев // Устойчивое развитие: наука и практика. – 2011. – Вып. 2 (7). – С. 101–106.

96. Гончар Г. Проблеми вдосконалення підготовки фахівців у галузі фізичної культури й спорту / Г. Гончар, Г. Безверхня // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2015. – № 4. – С. 9–14.

97. Гончаренко С. Гуманізація і гуманітаризація освіти / С. Гончаренко, Ю. Мальований // Шлях освіти. – 2001. – № 2 – С. 2–56.

98. Гончаренко С. Методологічні особливості наукових поглядів на педагогічний процес / С. Гончаренко, В. Кушнір, Г. Кушнір // Шлях освіти. – 2008. – № 4 (50) – С. 2–10.

99. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.

100. Гончаренко С. У. Фундаменталізація професійної освіти як дидактичний принцип / С. У. Гончаренко // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2008. – Вип. 2. – С. 87–91.

101. Гончарук В. А. Психологічні особливості формування готовності майбутніх учителів до народознавчої роботи в школі / В. А. Гончарук // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Темат. вип.: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – Т. 4(55), вип. 5. – С. 120–126.

102. Горденко Н. В. Формирование академических компетенций у студентов вузов : дис. канд. пед. наук / Н. В. Горденко. – Севастополь, 2006. – С. 12.

103. Гриб'юк О. О. Перспективи впровадження хмарних технологій в освіті / О. О. Гриб'юк / Теорія та методика електронного навчання : зб. наук. пр. – Кривий Ріг, 2013. – Вип. 4. – С. 45–58.

104. Грибакова Л. П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю / Л. П. Грибакова. – 2-ге вид. – Київ : Знання України, 2008. – 819 с.

105. Григорьева Е. В. Дьяченко А. С. Определение готовности. Понятие психологической готовности. Компоненты готовности к профессиональной деятельности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.myshared.ru/slide/1373068/> (дата просмотра: 16.09.2018).

106. Гринченко І. Б. Підготовка фахівців фізичної культури і спорту до професійної діяльності в умовах інформатизації суспільства [Електронний ресурс] / І. Б. Гринченко // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2013. – Вип. 112(2). – С. 69–73.

107. Гринченко І. Інтеграція інновацій в процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури / І. Гринченко // Наукові записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград, 2012. – Вип. 112. – С. 149–157.

108. Гриншкун В. В. Особенности фундаментализации образования на современном этапе его развития / В. В. Гриншкун, И. В. Левченко // Вестник РУДН. Серия: Информатизация образования. – 2011. – № 1.

109. Гриньова В. М. Про співвідношення понять «професіоналізм», «професійна культура», «професійна компетентність», «професійна підготовка» / В. М. Гриньова // Педагогіка та психологія. – 2014. – Вип. 45. – С. 74–84.

110. Грищенко В. И. Информационная технология: вопросы развития и применения : учеб. пособие для студ. высш. учебн. завед. / В. И. Грищенко, Б. М. Панышин. – Киев : Наукова думка, 1989. – 272 с.

111. Грищенко С. В. Мотивація професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів як умова формування готовності до викладацької діяльності / С. В. Грищенко, О. А. Маковська // Вісник Глухів. нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. – Глухів, 2012. – Вип. 20. – С. 67–72.

112. Грищенко І. М. Освіта та професійна підготовка фахівців у світлі євроінтеграційних процесів / І. М. Грищенко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 56–61.

113. Губа А. В. Теоретико-методичні засади формування управлінської культури вчителя – майбутнього менеджера освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / А. В. Губа. – Харків, 2010. – 511 с.

114. Гузенко І. Методика удосконалення морально-етичних аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту / І. Гузенко // Молода спортивна наука України 6 зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання та спорту. – Львів, 2004. – Вип. 8, т. 4. – С. 98–104.

115. Гуменчук А. Й. Готовність до професійної діяльності як мета і результат вищої освіти та фахової підготовки / А. Й. Гуменчук // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. Харків. нац. пед. університету імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2012. – Вип. 39. – С. 48–56.

116. Гуменюк О. Феномен полімотивації : сутнісний зміст взаємин за модульно-розвивальної оргсистеми / О. Гуменюк // Психологія і суспільство. – 2001. – № 1. – С. 74–123.

117. Гунько Н. А. Сучасне інформаційно-освітнє середовище як фактор удосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутнього викладача / Н. А. Гунько // Наукові записки Терноп. нац. пед. ун-ту імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2014. – № 3. – С. 46–52.

118. Гуревич Р. С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ і слухачів ін.-тів післядипломної пед. освіти / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. – Вінниця, 2004. – 366 с.

119. Гуревич Р. С. Контекстне професійне навчання в мережевих спільнотах / Р. С. Гуревич // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. – Луганськ, 2014. – Вип. 1(8). – С. 283.

120. Гуревич Р. С. Розвиток інформаційних технологій в освіті – важливий чинник розвитку суспільства / Р. С. Гуревич // Наукові праці Чорноморського держ. ун-ту імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Педагогіка. – Одеса, 2011. – Т. 153, вип. 141. – С. 20–24.

121. Гуртовенко Н. В. Мотиваційний компонент – головна складова готовності студентів до професійної діяльності / Н. В. Гуртовенко // Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія: Психологія і педагогіка. – Остроб, 2014. – Вип. 30. – С. 55–58.

122. Давыдова Н. А. Формирование готовности преподавателя вуза к использованию технологий автоматизированного тестирования : дис. канд. пед. наук / Н. А. Давыдова. – Калининград, 2015. – 230 с.

123. Данилевич М. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / М. В. Данилевич; Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2018. – 42 с.

124. Данилюк С. С. Інформаційна компетенція в межах моделі формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій / С. С. Данилюк // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 28. – С. 109–114.

125. Дахин А.Н. Компетенция и компетентность: сколько их у российского школьника? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://vio.uchim.info/Vio_17/cd_site/articles/art_1_6.htm (дата просмотра: 03.032019).

126. Дворецька Г. В. Соціологія : навч. посіб. / Г. В. Дворецька. – Київ : КНЕУ, 2002. – 472 с.

127. Дегтерев В. А. Интеграция в системе непрерывной подготовки специалистов социальной сферы / В. А. Дегтерев // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 3.

128. Дем'яненко О. О. Тенденції розвитку загальної середньої освіти в Україні крізь призму філософсько-освітніх питань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua/> (дата перегляду: 15.03.2018).

129. Денисова Л. В. Аналіз анкетних даних в спортивно-педагогічних дослідженнях / Л. В. Денисова, Н. Н. Бишевец, В. В. Усиченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 1. – С. 56–60.

130. Денисова Л. В. Аналіз закордонного досвіду фахової підготовки магістрів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти Китаю / Л. В. Денисова, В. В. Усиченко // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2020. – Вип. 3К(123)2020. – С. 508–512.

131. Денисова Л. В. Використання сучасних інформаційних технологій у сфері оздоровчого фітнесу / Л. В. Денисова, Н. М. Гончарова,

В. В. Усиченко // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 2(18). – С. 163–167.

132. Денисова Л. В. До питання підвищення якості навчального процесу підготовки фахівців із фізичного виховання та спорту із застосуванням інформаційних технологій / Л. В. Денисова, Л. А. Харченко // Молодіжний науковий вісник Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 6. – С. 83–87.

133. Денисова Л. В. Застосування нечислової статистики в спортивно-педагогічних дослідженнях / Л. В. Денисова, Н. Н. Бишевець, В. В. Усиченко // Вісник Чернігів. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2012. – С. 210–213.

134. Денисова Л. В. Измерения и методы математической статистики в физическом воспитании и спорте : учеб. пособие для вузов / Л. В. Денисова, И. В. Хмельницкая, Л. А. Харченко. – Киев : Олимпийская л-ра, 2008. – 127 с.

135. Денисова Л. В. Інформаційна компетенція як основа професійної компетентності магістрів з фізичної культури і спорту / Л. В. Денисова, Н. Г. Бишевець // Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали III Міжнар. конгр. – Одеса, 2017. – С. 577–578.

136. Денисова Л. В. Компетентнісний підхід: інноваційні технології в підготовці магістрів з фізичної культури і спорту / Л. В. Денисова // Актуальні проблеми вищої професійної освіти : матеріали V Міжнар. наук.-практ. кон. – Київ : Національний авіаційний університет, 2017. – С. 7.

137. Денисова Л. В. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Обчислювальна техніка. Табличний процесор MS EXCEL» : для студ. 5 курсу вузів / Л. В. Денисова, Л. А. Харченко. – Київ, 2013. – 36 с.

138. Денисова Л. В. Навчальна програма з дисципліни «Комп'ютерна техніка та математичні методи у фізичному вихованні і спорті» : для студ. 1 курсу / Л. В. Денисова, В. О. Кашуба, Л. А. Харченко. – Київ, 2012. – 18 с.

139. Денисова Л. В. Науковий тезаурус формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту у вищій школі / Л. В. Денисова, М. В. Дутчак, В. В. Усиченко //

Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2019. – Вип. 3К(110)19. – С. 174–177.

140. Денисова Л. В. Обґрунтування підходів до оцінки ефективності інформаційних технологій навчального призначення у процесі професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту / Л. В. Денисова // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 4. – С. 61–67.

141. Денисова Л. В. Особливості Підготовки магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти Австрії / Л. В. Денисова, В. В. Усиченко // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2020. – Вип. 2К(122) 20. – С. 47–50.

142. Денисова Л. В. Перспективи застосування технологій хмарних обчислень в практиці підготовки магістрів спорту / Л. В. Денисова // Міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. – Маріуполь, 2015. – С. 106–107.

143. Денисова Л. В. Применение методов математической статистики в профессиональной деятельности специалистов по физическому воспитанию и спорту / Л. В. Денисова, Л. А. Харченко // Олимпийский спорт и спорт для всех : тез. докл. XVIII Междунар. науч. конгр. – Алматы, 2014. – Т. 2. – С. 142–146.

144. Денисова Л. В. Про стан розробки та впровадження стандартів вищої освіти в галузі знань «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини» / Л. В. Денисова, Л. А. Харченко // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. університету ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 4(20). – С. 109–111.

145. Денисова Л. В. Сучасні тенденції використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту / Л. В. Денисова // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2017. – Вип. 3К(84)17. – С. 152–156.

146. Денисова Л. В. Технології хмарних обчислень у практиці підготовки магістрів зі спорту / Л. В. Денисова // Педагогіка формування

творчої особистості у вищій і зальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2014. – № 39(92). – С. 156–163.

147. Денисова Л. В. Хмарні технології в освітньому процесі вищих навчальних закладів фізичної культури і спорту: стан питання та перспективи застосування / Л. В. Денисова // Вісник Чернігів. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2014. – Вип. 118(2) – С. 35–38.

148. Денисова Л. Кіберспорт: основні поняття, напрями, тенденції розвитку / Л. Денисова, Н. Бишевец, О. Шинкарук // Молодь та олімпійський рух : матеріали XII Міжнар. конф. мол. вчених. – Київ, 2019. – С. 46–47.

149. Денисова Л. О формировании информатических компетентностей будущих специалистов сферы физического воспитания и спорта на примере использования облачных технологий / Л. Денисова, В. Вишневецкая // Спорт. Олимпизм. Здоровье : материалы Междунар. науч. конгр. – Молдова, 2016. – С. 509–514.

150. Денисова Л. Основні поняття кіберспорту та тенденції його розвитку / Л. Денисова, Н. Бишевец, О. Шинкарук // Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії : матеріали II Всеукр. електрон. конф. з міжнар. участю. – Київ : НУФВСУ, 2019. – С. 275–276.

151. Денисова Л. Структура здоров'язберігальної діяльності фахівця з фізичної культури й спорту в умовах інформатизації освіти / Л. Денисова, Н. Бишевец, І. Хмельницька // Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання і спорт. – 2016. – Вип. 21. – С. 19–25.

152. Денисова Л. Функціональний стан майбутніх учителів фізичної культури в процесі застосування інформаційних технологій навчання / Л. Денисова, Н. Бишевец // Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання і спорт. – 2015. – Вип. 20. – С. 27–32.

153. Державна Національна програма «Освіта (Україна – XXI століття)». – Київ : Райдуга, 1994.

154. Деркач А. А. Акмеология в вопросах и ответах : учеб. пособие / А. А. Деркач, Е. В. Селезнева. – Москва : Изд-во Московского психолого-социального института ; Воронеж : МОДЭК, 2007. – 248 с.

155. Джуринський П. Б. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчо-розвивальної діяльності у загальноосвітній школі / П. Б. Джуринський // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 124. – С. 148–151.

156. Дзюбко Л. В. Мотивація навчальної діяльності як психолого-педагогічна проблема / Л. В. Дзюбко, Л. І. Гриценко // Психолінгвістика. – 2009. – Вип. 4. – С. 33–43.

157. Інформаційно-освітнє середовище: до проблеми концептуалізації феномену / О. П. Дзьобань // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2013. – № 3. – С. 3–11.

158. Диба Т. Г. Акмеологічні засади неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання: базові поняття / Т. Г. Диба // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2015. – № 1–2 (42–42). – С. 25–31.

159. Дітковська Л. А. Інформаційно-комунікаційні технології у фаховій підготовці соціальних працівників / Л. А. Дітковська // Зб. наук. пр. Хмельницького ін-ту соціальних технологій Університету «Україна». – Хмельницький, 2013. – № 1. – С. 78–81.

160. Дітковська Л. А. Організаційно-педагогічні умови формування ікт-компетентності майбутніх соціальних працівників / Л. А. Дітковська // Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Луганськ, 2013. – № 21. – С. 36–46.

161. Дмитренко Т. О. Особливості підготовки магістрів з менеджменту соціокультурної діяльності: парадигмальний аналіз / Т. О. Дмитренко // Культура України. – 2013. – Вип. 42(1). – С. 88–97.

162. Добринський В. Мотиваційно-ціннісне ставлення майбутніх учителів фізичного виховання до професійної діяльності / В. Добринський, Ж. Мудрик // Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання і спорт. – 2013. – Вип. 9. – С. 26–30.

163. Добрускін М. Е. Концептуальные основы гуманизации и гуманитаризации высшего технического образования / М. Е. Добрускін // Гуманізація і гуманітаризація вищої технічної освіти : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-метод. конф. – Харків, 2000. – С. 5–6.

164. Додонов Б. И. Структура и динамика мотивов деятельности / Б. И. Додонов // Вопросы психологии. – 1984. – № 4. – С. 73–79.

165. Долженко О. В. Современные методы и технология обучения в техническом вузе : метод. пособие / О. В. Долженко, В. Л. Шатуновский. – Москва : Высш. шк., 1990. – 191 с.

166. Доманецька І. Особливості формування єдиного навчально-інформаційного простору для організаційно та територіально розподілених університетів / І. Доманецька, Г. Красовська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Інформатизація вищого навчального закладу. – 2016. – № 853. – С. 39–46.

167. Доцільність створення системи дистанційної освіти в Україні / О. А. Шинкарук, Л. В. Денисова, Л. А. Харченко, С. О. Герасименко, Н. Л. Голованова, О. О. Степаненко // Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті : матеріали V Всеукр. електрон. конф. – Київ : НУФВСУ, 2017. – С. 114–115.

168. Драгнев Ю. В. Інформаційні технології у навчальному процесі майбутнього вчителя фізичної культури як невід’ємна частина сучасної фізкультурної освіти в Україні / Ю. В. Драгнев. // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – № 1.

169. Драч І. І. Акмеологічний підхід до формування професійної компетентності студентів у вищому навчальному закладі / І. І. Драч // Теорія та методика управління освітою. – 2009. – № 2.

170. Драч І. І. Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади : монографія / І. І. Драч. – Київ : Дорадо-Друк, 2013. – 456 с.

171. Дрючило О. А. Створення та використання мультимедійних презентацій як засіб інформатизації навчального процесу / О. А. Дрючило, А. В. Кордонська // Наукові записки Вінницьк. нац. аграрного ун-ту. Серія: Соціально-гуманітарні науки. – Вінниця, 2013. – Вип. 1. – С. 48–54.

172. Дряхлов Н. Система мотивации персонала в Западной Европе и США / Н. Дряхлов, Е. Куприянов // Проблемы теории и практики управления. – 2009. – № 2. – С. 83–88.

173. Дуб В. Г. Навчально-професійна мотивація майбутніх педагогів як складова їх професійного становлення / В. Г. Дуб, І. М. Галян // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх

справ. Серія психологічна : зб. наук. пр. – Львів, 2012. – Вип. 2(2). – С. 415–423.

174. Дубич К. В. Особистісно орієнтоване виховання студентів в умовах соціокультурного середовища вищого навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / К. В. Дубич. – Рівне, 2007. – 267 с.

175. Дудорова Л. Ю. Формування готовності майбутніх учителів до організації шкільного туризму (теоретико-методичний аспект): монографія / Л. Ю. Дудорова. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 422 с.

176. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности и студентов к педагогической деятельности : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 03.00.01 / К. М. Дурай-Новакова. – Москва, 1983. – 32 с.

177. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности : дис. ... д-ра пед. наук : 03.00.01 / Дурай-Новакова К. М. – Москва, 1983. – 145 с.

178. Дуркин П. К. Воспитание у студентов индивидуальной физической культуры / П. К. Дуркин, М. П. Лебедева // Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки. – 2013. – № 6. – С. 119–125.

179. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття «педагогічні умови» в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі / О. Дурманенко // Молодь і ринок. – 2012. – № 7. – С. 135–138.

180. Дутчак М. В. Теоретико-методологічні засади формування системи спорту для всіх в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / М. В. Дутчак. – Київ, 2009. – 41 с.

181. Дыба Т. Г. Профессиональная подготовка специалистов физического воспитания на компетентностных основах / Т. Г. Дыба // Смальята. – 2015. – № 2. – С. 25–29.

182. Дяченко В. І. Інформаційно-освітнє середовище та можливості його застосування у професійній підготовці курсантів, слухачів та студентів ВВНЗ / В. І. Дяченко, Е. І. Сарафанюк // Військова освіта. – 2013. – № 1. – С. 76–81.

183. Дьяченко М. И. Педагогические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск : Из-во БГУ, 1976. – 175 с.

184. Дьяченко М. И. Психология высшей школы : учеб. пособие для вузов / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – 2-е изд. перераб. и доп. – Минск : Изд-во БГУ, 1981 – 383 с.

185. Евладова Е. Б. Дополнительное образование детей / Е. Б. Евладова, Л. Г. Логинова, Н. Н. Михайлова. – Москва, 2002. – 260 с.

186. Егоршин А. П. Управление персоналом / А. П. Егоршин : учебник. 4-е изд. – Н. Новгород : НИМБ, 2003. – 720 с.

187. Екологія спорту : монографія / Є. В. Імас, О. І. Циганенко, С. М. Футорний, О. В. Ярмолюк. – Київ : Олімп. л-ра, 2018. – 256 с.

188. Екшикеев Т. К. Стейкхолдеры рынка образовательных услуг // Сибирский торгово-экономический журнал. – 2009. – № 9.

189. Електронні системи: навчальний посібник / Й. Й. Білінський, К. В. Огороднік, М. Й. Юкиш. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 208 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docplayer.net/65212868-Y-y-bilinskiy-k-v-ogorodnik-m-y-yukish-elektronni-sistemi.html> (дата перегляду: 19.12.2017).

190. Елисеев О. П. Практикум по психологии личности / О. П. Елисеев. – Санкт-Петербург : Питер, 2001. – 560 с.

191. Ельбрехт О. М. Гуманізація освіти: тенденції і проблеми // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2012. – Вип. 10. – С. 33–38.

192. Ельбрехт О. М. Індивідуалізація навчання як засіб удосконалення професійної підготовки фахівців / О. М. Ельбрехт // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2012. – Вип. 11. – С. 46–49.

193. Енциклопедія освіти / ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

194. Ефимова О. В. Мотивационная готовность студентов колледжа к профессиональной деятельности / О. В. Ефимова // Вестник Псковского государственного университета. Серия: Социально-гуманитарные и психолого-педагогические науки. – 2009. – С. 166–167.

195. Євсович Р. В. Тезаурусний підхід до визначення поняття гуманітаризація та гуманізація вищої освіти в європейському нормативному контексті / Р. В. Євсович // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. Східноукр. нац. ун-ту імені Володимира Даля. – Сєвєродонецьк, 2013. – Вип. 2. – С. 58–68.

196. Єремєєва В. М. Індивідуалізація як перспективний спосіб створення технологічних систем професійно-педагогічної підготовки

майбутнього вчителя / В. М. Єремєєва // Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 210–230.

197. Єрмаков І. Навчання і компетентність: пошуки сенсу і змісту / І. Єрмаков // Завуч (шкільний світ). – 2005. – № 19. – С. 3–4.

198. Єрмакова Т. С. Аксиологічний підхід до формування культури здоров'я школярів / Т. С. Єрмакова // Педагогіка та психологія. – 2015. – № 47. – С. 301–307.

199. Єфремова Н. Ф. Методологічні аспекти гуманізації вищої освіти в Україні / Н. Ф. Єфремова, Н. І. Маляр / Гуманізація і гуманітаризація вищої технічної освіти : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-метод. конф. – Харків, 2000. – С. 38.

200. Жалдак М. І. Інформаційні технології : навч.-метод. посіб. / за ред. М. І. Жалдака. – Київ : ДНІТ, 2003. – 194 с.

201. Жалдак М. І. Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі / М. І. Жалдак // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2, Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. – Київ, 2011. – № 11. – С. 3–15.

202. Жерноклєєв І. Диверсифікація змісту підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи / І. Жерноклєєв / Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – № 10, ч. 1. – С. 280–285.

203. Жуков О. Ф. Структура, содержание, методика оценки профессиональной готовности учителя к здоровьесберегающей деятельности. // Сибирский педагогический журнал. – 2009. – [Электронный ресурс]. –Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/struktura-soderzhanie-metodiki-otsenki-professionalnoy-gotovnosti-uchitelya-k-zdoroviesberegayuschey-deyatelnosti/viewer> (дата просмотра: 20.09.2019).

204. Забіяка І. М. Інформаційне навчальне середовище університету як чинник підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів технічних спеціальностей / І. М. Забіяка // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2014. – Вип. 34. – С. 469–475.

205. Забіяко Ю. О. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту / Ю. О. Забіяко // Фізичне виховання, спорт і культура

здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2013. – № 2. – С. 16–19.

206. Забнин С. Ф. Функционально-целевой компонент физического воспитания студентов в вузе / С. Ф. Забнин // Известия Российского государственного педагогического университета имени А.И. Герцена. – 2009. – № 102. – С. 172–175.

207. Загвязинский В. И. Моделирование в структуре социально-педагогического проектирования / В. И. Загвязинский // Моделирование социально-педагогических систем : материалы регион. науч.-практ. конф. – Пермь, 2004. – С. 6–11.

208. Загричук Г. Я. Концептуальні підходи щодо покращення якості підготовки фахівців / Г. Я. Загричук, В. П. Марценюк // Медична освіта. – 2012. – № 4. – С. 44–47.

209. Зайцева О. Б. Формирование информационной компетентности будущих учителей средствами инновационных технологий : автореф. дис. ... канд. пед. наук. / О. Б. Зайцева. – Брянск, 2002. – 19 с.

210. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1389899592029395>. (дата перегляду: 18.04.2017).

211. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата перегляду: 10.10.2016).

212. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр> (дата перегляду: 10.10.2016).

213. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України» від 9 січня 2007 року № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – С. 511.

214. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата перегляду: 24.06.2017).

215. Застосування інформаційних технологій у інформаційно-аналітичному забезпеченні органів військового управління / К. О. Соколов, О. П. Гудима, А. Б. Миронюк, О. Б. Шиятий // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. – 2015. – № 3. – С. 30–32.

216. Захарова Е. А. Мотивационная готовность как компонент психологической готовности к профессиональной деятельности

студентов-медиков / Захарова Е. А., Ежова Ю. М. // Медицинский альманах. – 2018. – № 1(52).

217. Захаріна Є. А. Особливості професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту для організації спортивного дозвілля учнівської молоді в аквацентрах / Є. А. Захаріна // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. – 2017. – Вип. 2. – С. 226–232.

218. Зенченков І. П. Духовні цінності фахівців фізичної реабілітації / І. П. Зенченков // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2008. – № 11. – С. 175–178.

219. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34–42.

220. Зубарев А. Е. Глобализация высшего образования и факторы ее определяющие / А. Е. Зубарев, В. Ф. Коуров // Ученые заметки ТОГУ. – 2014. – Т. 5, № 4. – С. 140–144.

221. Зырянова Т. В. Готовность к профессиональной деятельности специалистов сферы культуры: сущность и структура / Т. В. Зырянова // Педагогика искусства. – 2012. – № 4. – С. 1–5.

222. Зязюн І. А. Філософія педагогічного світогляду / І. А. Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія. – 2004. – Вип. 6. – С. 209–222.

223. Ильвутченко Е. А. Значимость информационно-коммуникационной компетентности в деятельности педагога / Е. А. Ильвутченко // Информационные технологии в образовании. – 2010.

224. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб : Издательство «Питер», 2000. – 512 с.

225. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика / К. Ингенкамп. – Москва : Педагогика, 1991. – 240 с.

226. Ионова О. Н. Концептуальные основы формирования информационной компетентности взрослых в системе дополнительного образования / О. Н. Ионова // Дополнительное профессиональное образование. – 2006. – № 4(28). – С. 34–36.

227. Ипполитова Н.В. Система профессиональной подготовки студентов педагогического вуза: личностный аспект: монография / Н. В. Ипполитова, М. А. Колесников, Е. А. Соколова. – Шадринск : Исеть, 2006. – 236 с.

228. Іваній І. Акме-культурологічний підхід до організації підготовки магістрів фізкультурних спеціальностей / І. Іваній // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2017. – Вип. 3-4. – С. 61–67.

229. Іваній І. В. Компетентнісний підхід до професійної підготовки вчителя фізичної культури / І. В. Іваній // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 1(21). – С. 43–48.

230. Іваній І. В. Сутність професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту / І. В. Іваній // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 1(45). – С. 136–145.

231. Іваній І. В. Характеристика сутності фізичної культури особистості фахівця фізичного виховання та спорту / І. В. Іваній // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2014. – № 3. – С. 49–52.

232. Іванова Л. І. Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я / Л. І. Іванова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2015. – Вип. 129 (2). – С. 164–167.

233. Іванова С. В. Критерії та показники розвитку професійної компетентності вчителів біології в закладах післядипломної педагогічної освіти / С. В. Іванова // Вісник Житомирського державного університету. – 2010. – Вип. 52. – С. 152–156.

234. Іванчук М. Г. Інтегроване навчання сутність та виховний потенціал. Виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання / М. Г. Іванчук. – Чернівці : Рута, 2004. – 360 с.

235. Іващенко В. П. Теорія і методика фізичного виховання : підручник / В. П. Іващенко, О. П. Безкопильний. – Черкаси : Видавництво ЦНТЕІ, 2005. – Ч. 1. – 420 с.

236. Імас Є. В. Сталий розвиток та спадщина в глобальному середовищі: екологія і спорт / Є. Імас, О. Шинкарук // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2018. – № 3. – С. 110–119.

237. Імбер В. І. Організація навчальної взаємодії викладача і студентів засобами Smart Board / В. І. Імбер // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Т. 64, № 2. – С. 119–127.

238. Інформаційні технології та їх вплив на розвиток суспільства / О. В. Андрощук, Ю. В. Кондратенко, О. В. Головченко, Т. О. Ворона, М. В. Петрушен // Зб. наук. пр. Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. – Київ, 2014. – № 1. – С. 42–47.

239. Кабак В. В. Компоненти готовності майбутніх інженерів-педагогів до професійної діяльності / В. В. Кабак // Педагогічні науки : збірник наук. праць. – Херсон: ХДУ, 2011. – Вип. 58. Частина 2. – С. 336–339.

240. Каган М. С., Маргулис А. В., Хмелев А. М. Проблема потребностей в етике и эстетике / М. С. Каган, А. В. Маргулис, А. М. Хмелев. – Л., 1976. – 270 с.

241. Кадемія М. Підготовка фахівців на основі використання комп'ютерного моделювання / М. Кадемія, Л. Шевченко // Наукові записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград, 2010. – Вип. 90. – С. 113–116.

242. Кадемія М. Ю. Інноваційні технології навчання: словник-гlossарій : навч. посіб. для студ., викл. / М. Ю. Кадемія, Л. С. Євсюкова, Т. В. Ткаченко. – Львів : Сполом, 2011. – 196 с.

243. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінологічний словник / М. Ю. Кадемія. – Львів : Сполом, 2009. – 260 с.

244. Калаур С. М. Доцільність використання акмеологічного підходу для самореалізації майбутнього фахівця / С. М. Калаур, Н. С. Олексюк // Наукові записки. Ніжин. держ. ун-ту імені Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин, 2012. – № 4. – С. 83–86.

245. Калита Н. Проблема фізичного виховання особистості у педагогічній спадщині К.Д. Ушинського / Н. Калита // Молодь і ринок. – 2011. – № 6. – С. 101–104.

246. Калініченко А. В. Мотивація та мотиваційний процес: сутність та поняття / А. В. Калініченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – Вип. 42. – С. 417–420.

247. Каньковський І. Ієрархія компетенцій як основа визначення наступності змісту підготовки інженера-педагога / І. Каньковський // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.1. – С. 86–93.

248. Кара С. І. Мотиваційний компонент у структурі професійного інтересу майбутніх учителів фізичного виховання / С. І. Кара // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2013. – Вип. 112(2). – С. 138–140.

249. Карамушка Л. М. Когнітивний компонент психологічної готовності студентів вищих навчальних закладів до здійснення майбутньої професійної кар'єри: рівень та чиники розвитку / Л. М. Карамушка, Т. М. Канівець // Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2012. – № 4. – С. 3–13.

250. Карпов А. В. Психология метакогнитивных процессов личности / А. В. Карпов, И. М. Скитяева. – Москва : Ин-т психол. РАН, 2005. – 344 с.

251. Карпов А. В. Психология рефлексивных механизмов деятельности / А. В. Карпов. – Москва : Ин-т пси-хол. РАН, 2004. – 422 с.

252. Карпюк Р. П. Пріоритет здоров'язберігальних тенденцій у фізичному вихованні студентів вищих навчальних закладів / Р. П. Карпюк // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 4. – С. 142–145.

253. Кашина Г. С. Відкриті освітні електронні ресурси як інформаційний базис забезпечення післядипломної педагогічної освіти / Г. С. Кашина // Зб. наук. пр. Херсон. держ. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Херсон, 2018. – Вип. 82(2). – С. 131–138.

254. Кашуба В. А. Двигательная активность как критерий эффективности внедрения технологии, направленной на развитие профессионально значимых физических качеств учащихся швейного производства в профессионально-технических училищах / В. А. Кашуба, Л. В. Денисова, Н. Л. Голованова // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2016. – № 4. – С. 4752.

255. Кашуба В. Сучасні інформаційні технології в системі підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту / В. Кашуба, Л. Денисова, Зіяд Хаміді Ахмад Насраллах // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 4. – С. 96–101.

256. Кехян М. Г. Основные тенденции глобализации сферы образования / М. Г. Кехян // Креативная экономика. – 2013. – № 1.

257. Кивлюк О. П. Глобалізація та інформатизація освіти в предметному полі філософії освіти / О. П. Кивлюк // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – Вип. 57. – С. 192–200.

258. Кирильченко С. М. Дослідження у студентів індивідуальних мотивів і потреб до занять фізичною культурою та спортом / С. М. Кирильченко, А. О. Аркуша // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 12. – С. 35–41.

259. Кислова И. В. К вопросу о готовности к социально-педагогической деятельности студента вуза / И. В. Кислова // Психологическая наука и образование. – 2010. – Вип. 5. – С. 13–18.

260. Кізім С. С. Інформаційно-освітнє середовище як засіб модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців / С. С. Кізім, Л. В. Куцак, С. Ю. Люльчак // Фізико-математична освіта. – 2017. – Вип. 4. – С. 37–42.

261. Клименко Г. А. / Формирование готовности студентов педагогического вуза к профессиональному самосовершенствованию : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Г. А. Клименко. – Пенза, 2009. – 22 с.

262. Клопов Р. В. Сучасний стан готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності / Р. В. Клопов // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 33. – С. 567–573.

263. Ключева Т. М. Реалізація принципу наочності на уроках у початковій школі засобами інформаційних технологій навчання / Т. М. Ключева // Таврійський вісник освіти. – 2013. – № 3. – С. 10–16.

264. Князев Е. А. Дифференциация в высшем образовании: основные концепции и подходы к изучению / Е. А. Князев, Н. В. Дрантусова // Университетское управление: практика и анализ. – 2012. – № 5. – С. 43–52.

265. Кобзар Н. В. Поняття «компетентність», «компетенція» і «готовність до діяльності» в сучасній освітній парадигмі // Науковий вісник Донбасу. – 2010. – № 3.

266. Кобися А. П. Інформаційне освітнє середовище як платформа для реалізації змішаного навчання у вищих навчальних закладах / А. П. Кобися // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2017. – Т. 57, вип. 1. – С. 75–82.

267. Коваль П. Особистісно-професійна готовність студентів вищих навчальних закладів як мета і результат професійної підготовки / П. Коваль // Освітній простір України. – 2016. – Вип. 8. – С. 63–70.

268. Коваль Т. І. Використання сучасних електронних навчальних платформ у підготовці фахівців з вищою освітою / Т. І. Коваль // Іноземні мови. – 2013. – № 1. – С. 43–44.

269. Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т. І. Коваль. – Київ : Вид. центр НЛУ, 2009. – 380 с.

270. Ковальчук О. М. Проблеми підготовки магістрів гуманітарних спеціальностей до інноваційної діяльності в умовах ступеневої освіти / О. М. Ковальчук // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 6. – С. 201–207.

271. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – Ростов на Дону : МарТ, 2005. – С. 12–13.

272. Коканова Р. А. Формирование готовности специалиста будущего документоведа к использованию информационных технологий в профессиональной деятельности / Р. А. Коканова. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-gotovnosti-spetsialista-buduschego-dokumentoveda-k-ispolzovaniyu-informatsionnyh-tehnologiy-v-professionalnoy> (дата просмотра: 30.04.2017).

273. Колот А. М. Фундаменталізація та індивідуалізація економічної освіти як провідні тенденції її розвитку / А. М. Колот // Вища школа. – 2006. – № 1. – С. 59–72.

274. Комп'ютерна техніка та методи математичної статистики у фізичному вихованні і спорті : лабор. практикум / Л. В. Денисова В. О. Кашуба, А. В. Бойко, Ю. Л. Хлевна, В. П. Вишневецька. – Київ, 2015. – 211 с.

275. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / [за заг. ред. О. В. Овчарук]. – Київ : К.І.С., 2004. – 112 с.

276. Кондрашова Л. В. Методика підготовки майбутнього учителя к педагогічному взаємодіюванню с учасними / Л. В. Кондрашова. – М.: Прометей МГПИ ім. Леніна, 1998. – 160 с.

277. Коневщинська О. Е. Формування ІКТ-компетентності викладачів-тьюторів ресурсних центрів дистанційної освіти /

О. Е. Коневщинська // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – Т. 42, вип. 4. – С. 20–32.

278. Коношенко С. В. Особистісно-орієнтований підхід як один із важливих напрямків гуманізації реабілітаційної роботи з дезадаптованими підлітками / С. В. Коношенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2005. – № 10. – С. 146–148.

279. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні : постанова МОН України від 20 грудня 2000 р.

280. Корж Н. Л. Формування пізнавальної активності в студентів технічних спеціальностей до цінностей фізичної культури / Н. Л. Корж // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 1. – С. 45–50.

281. Коробченко А. А. Проблеми особистісно-орієнтованого навчання у вищих навчальних закладах / А. А. Коробченко // Зб. наук. пр. Бердянського держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Бердянськ, 2005. – № 4. – С. 210.

282. Короленко К. В. Професійне становлення майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту в процесі навчання у ВНЗ / К. В. Короленко, Н. І. Смірнова, Д. С. Корнієнко // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2016. – Вип. 139(1). – С. 334–336.

283. Короленко К. В. Формування компетентно орієнтованого підходу у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту / К. В. Короленко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 10. – С. 90–92.

284. Кошура А. Вихідні дефініції понятійно-категоріального апарату системи фізичного виховання у вищій освіті Польщі / А. Кошура // Педагогічний дискурс. – 2015. – Вип. 19. – С. 105–109.

285. Краткий психологический словарь / сост. Л. А. Карпенко ; под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – Москва : Политиздат, 1985. – 431 с.

286. Краткий словарь по социологии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.rubricon.com (дата просмотра: 14.07.2016).

287. Кремень В. Г. Пріоритет освіти і науки / В. Г. Кремень // Вісник НАН України. – 2016. – № 9. – С. 21–23.

288. Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін / В. Г. Кремень // УПЖ. – 2015. – № 1. – С. 8–15.

289. Кремень В. Г. Синергетика і освіта : монографія / За ред. В. Г. Кременя. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. – 348 с.

290. Кужельний А.В. Проблема готовності студентів до саморозвитку у галузі професійної освіти // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2013. – Вип. 108.2.

291. Кузнецов Г. Науково-методичні та соціально-педагогічні аспекти безперервної освіти в контексті Болонського процесу / Г. Кузнецов, Т. Калюжна // Вища освіта України. – 2006. – № 1(19). – С. 75–79.

292. Кузнецов М. А. Мотивація людини: основні форми та закономірності функціонування / М. А. Кузнецов // Вісник Харків. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди. Серія: Психологія. – Харків, 2012. – Вип. 44(1). – С. 116–137.

293. Кузнецова Т. Мотивація навчання / Т. Кузнецова // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.2. – С. 37–39.

294. Кузьома Т. Б. Роль педагога вищої школи в реалізації принципу науковості / Т. Б. Кузьома // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 38(2). – С. 85–89.

295. Куліш Р. В. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до професійної діяльності / Р. В. Куліш // Науковий вісник Миколаївського держ. ун-ту імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Миколаїв, 2014. – Вип. 1.45. – С. 73–77.

296. Курамшин Ю. Ф. Теория и методика физической культуры : учебник / под ред. проф. Ю. Ф. Курамшина. – Москва : Советский спорт, 2003. – 464 с.

297. Курлянд З. Н. Методика діагностики і формування професійної усталеності майбутніх учителів / З. Н. Курлянд. – Одеса, 1993. – 242 с.

298. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій / О. В. Кустовська. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 124 с.

299. Кучерявенко И. А. Проблема психологической готовности к профессиональной деятельности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://sworld.com.ua/konfer33/1169.pdf> (дата просмотра: 21.10.2019).

300. Лаврентьев Г. В. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов / Г. В. Лаврентьев, Н. Б. Лаврентьева. – Барнаул : Изд-во Алт. ун-та, 2002. – 156 с.

301. Лапінський В. В. Дидактичні вимоги до комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання / В. В. Лапінський // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – Київ, 2004. – С. 104–107.

302. Левин М. Как технологии изменят образование: пять главных трендов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.forbes.ru/tehnobudushchee/82871-kak-tehnologii-izmenyat-obrazovanie-pyat-glavnyh-trendov> (дата просмотра: 12.07.2012).

303. Леднев В. С. Научное образование: развитие способностей к научному творчеству / В. С. Леднев. – 2 изд., испр. – Москва : МГАУ, 2002. – 120 с.

304. Лейбович А. Н. Структура и содержание государственного стандарта профессионального образования / А. Н. Лейбович. – Москва, 1991. – 224 с.

305. Леонтьян М. А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти / М. А. Леонтьян // Наук. пр. Чорномор. держ. ун-ту імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Педагогіка. – Одеса, 2012. – Т. 188, вип. 176. – С.73–75.

306. Леонтьев А. Н. Потребности и мотивы деятельности / А. Н. Леонтьев // В кн. : Психология. – М., 1962. – С. 362 – 383.

307. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – М., 1972. – 574 с.

308. Леонтьев Д. А. Жизненный мир человека и проблема потребностей / Д. А. Леонтьев // Психологический журнал, 1992. – Т. 13. – № 2. – С. 107 – 117.

309. Ли Цзин. Аналитический обзор программных требований по физическому воспитанию в вузах Китая и Украины / Цзин Ли // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2006. – № 9. – С. 167–169.

310. Листопад Н. И. Модели функционирования «облачной» компьютерной системы / Н. И. Листопад, Е. В. Олизарович // Доклады БГУИР. – 2012. – № 3 (65). – С. 23–29.

311. Литвин А. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» / А. Литвин, О. Мацейко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – № 4. – С. 43–63.

312. Литвинова С. Г. Методика використання технологій віртуального класу вчителем в організації індивідуального навчання учнів : автореф. ... дис. канд. пед. наук : 13.00.10 / С. Г. Литвинова ; Ін-тут інформаційних технологій і засобів навчання нац. академії пед. наук України. – Київ, 2011. – 22 с.

313. Лиферов А. П. Интеграционные тенденции в мировом образовании / А. П. Лиферов // Педагогика. – 2009. – № 6. – С. 3–11.

314. Лісова Т. В. Мотиваційний аспект професійної соціалізації майбутніх фахівців-психологів / Т. В. Лісова, М. В. Деркач // Зб. наук. пр. Хмельницьк. ін-ту соціальних технологій Університету «Україна». – Хмельницький, 2013. – № 1. – С. 134–139.

315. Логистика : тренинг и практикум. Учебное пособие / Под ред. Б. А. Аникина, Т. А. Родкиной. – ООО «Проспект», 2014. – 238 с.

316. Лозицька Т. Ю. Сутність готовності майбутніх учителів до використання медіа у професійній діяльності / Т. Ю. Лозицька // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – № 1.

317. Ломакина Т. Ю. Диверсификация как принцип развития непрерывного образования // Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития. – 2003. – С. 170–174.

318. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов. – М., 1984.

319. Лотюк Ю. Г. Хмарні технології у навчальному процесі ВНЗ / Ю. Г. Лотюк // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : зб. наук. пр. – Рівне, 2013. – Вип. 1. – С. 61–67.

320. Лукіяничук А. М. Мотивація професійної діяльності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти як складова психолого-педагогічної компетентності / А. М. Лукіяничук // Вісник післядипломної освіти. Серія: Соціальні та поведінкові науки. – 2017. – Вип. 4–5. – С. 58–66.

321. Луковцева А. К. Психология и педагогика : курс лекцій / А. К. Луковцева. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://psyera.ru/4328/svoystva-sovremennogo-obrazovaniya> (дата перегляду: 27.03.2017).

322. Лунегова Е. К. Проблемы формирования у будущих специалистов социальной сферы психологической готовности к работе с детьми-инвалидами / Е. К. Лунегова // Вестник Казанского технологического университета, 2006. – № 4. – С. 305.

323. Лунячек В. Е. Компетентнісний підхід як методологія професійної підготовки у вищій школі / В. Е. Лунячек // Публічне управління: теорія та практика. – 2013. – Вип. 1. – С. 155–162.

324. Лызь Н. А. Курс лекций по педагогике [Электронный ресурс] / Н. А. Лызь. – Режим доступа: <https://texts.news/knigi-pedagogike-uchebniki/lektsiya-tendentsii-razvitiya-67777.html> (дата просмотра: 14.08.2016).

325. Лянной Ю. О. Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: поняттєво-термінологічний аспект / Ю. О. Лянной, Н. В. Кукса // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 9. – С. 307–319.

326. Ляхова І. М. Мотивація навчально-професійної діяльності майбутніх фахівців фізичної реабілітації / І. М. Ляхова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2015. – Вип. 3(1). – С. 228–231.

327. Магин В. А. Контекст модернизации высшего профессионального физкультурного образования / В. А. Магин // Теория и практика физической культуры. – 2005. – № 4. – С. 39–41.

328. Магомедов Р. Р. Методическая компетентность как компонент профессиональной подготовленности учителя физической культуры / Р. Р. Магомедов, Л. С. Кутепова // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2010. – № 2. – С. 26–30.

329. Мадзігон В. М. Педагогічні аспекти створення і використання електронних засобів навчання / В. М. Мадзігон, Ю. О. Дорошенко, В. В. Лапінський // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. пр. – Київ, 2003. – Вип. 4. – С. 70–82.

330. Мазур Н. Поняття готовності та визначення структурних компонентів готовності майбутніх вчителів інформатики / Н. Мазур // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 121(2). – С. 283–287.

331. Макаренко Л. Л. Інформатизація освіти як пріоритетний напрям модернізації освіти в умовах інформаційного суспільства // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. пр. – Київ, 2013. – Вип. 43. – С. 115–118.

332. Макєєва Н. В. Мотивація навчально-виробничої діяльності студентів / Н. В. Макєєва, В. П. Соболева // Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Луганськ, 2014. – № 5(2). – С. 207–213.

333. Максимова Н. Ю. Психолого-педагогическое обеспечение мотивационной готовности студентов к профессиональной деятельности / Н. Ю. Максимова // Вестник ННГУ. – 2014. – № 1-2. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologo-pedagogicheskoe-obespechenie-motivatsionnoy> (дата просмотра: 05.06.2019).

334. Макулова Р. К. Проблемы современной системы образования в условиях глобализации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.sgu.ru/sites/default/files/conf/files/201903/makulova_r.k._kazahstan_osm_2019.pdf (дата просмотра: 05.06.2019).

335. Малоіван М. В. Інформаційні технології на засадах принципу індивідуалізації самостійної навчальної діяльності студентів філологічних спеціальностей / М. В. Малоіван // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. – Кривий Ріг, 2015. – Вип. 46. – С. 179–183.

336. Манако А. Ф. Непрерывное образование и инновационные электронные научно-образовательные пространства [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.irtc.org.ua/dep105/publ/M+S_13_1/M+S_13_1.htm (дата просмотра: 18.09.2016).

337. Манн Р. В. Деякі аспекти застосування інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх економістів / Р. В. Манн // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Т. 64, № 2. – С. 170–184.

338. Марко М. М. Визначення структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій / М. М. Марко // ScienceRise. Pedagogical Education. – 2017. – № 7. – С. 49–53.

339. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – Москва : Знание, 1996. – 312 с.

340. Маркова В. М. Мотивація як провідний чинник успішної діяльності майбутнього педагога / В. М. Маркова // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2015. – № 48-49. – С. 307–311.

341. Мартенчук М. Д. Педагогічні умови формування професійно-творчої компетентності майбутніх фахівців ювелірної справи / М. Д. Мартенчук // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2012. – Вип. 12. – С. 92–96.

342. Мартиненко В. В. Безперевна підготовка фахівців фізичного виховання і спорту / В. В. Мартиненко // Наукові праці Чорномор. держ. ун-ту імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Педагогіка. – Одеса, 2009. – Т. 112, вип. 99. – С. 111–115.

343. Мартиненко С. Європейський простір вищої освіти: тенденції розвитку та пріоритети / С. Мартиненко // Освітологія. – 2013. – Вип. 2. – С. 163–167.

344. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры: введение в предмет : учеб. для высш. спец. физкульт. учеб. завед. / Л. П. Матвеев. – Изд. 4-е, стер. – Санкт-Петербург : Лань, 2004. – 159 с.

345. Матвієнко О. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до творчої навчально-виховної діяльності / О. Матвієнко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 6(1). – С. 238 – 244.

346. Матвійчук Т. Ф. Формування педагогічної позиції в майбутніх спортивних педагогів / Т. Ф. Матвійчук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 3. – С. 84–88.

347. Мачинська Н. Деякі аспекти педагогічної акмеології / Н. Мачинська // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2011. – № 3. – С. 51–58.

348. Мачинська Н. І. Диверсифікація змісту педагогічної підготовки фахівців для початкової освіти / Н. І. Мачинська // Науковий вісник Мукачівського держ. ун-ту. Серія: Педагогіка та психологія. – Мукачево, 2018. – Вип. 1. – С. 111–115.

349. Мачинська Н. І. Проблема професійно-педагогічної підготовки магістрантів у педагогічній теорії / Н. І. Мачинська // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 38(1). – С. 113–117.

350. Мельничук Ю. Ю. Використання інтерактивної дошки під час викладання філологічних дисциплін у виші / Ю. Ю. Мельничук //

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. – Рівне, 2017. – Вип. 15. – С. 179–182.

351. Меркулова С. В. Проблема оценки качества подготовки: компетентностный подход / С. В. Меркулова // Высшее образование в России. – 2007. – № 8. – С. 127–130.

352. Мехед Д. Концептуальні засади розвитку ІКТ-компетенції у студентів заочної форми навчання / Д. Мехед // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди». Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 28(1). – С. 192–195.

353. Мирончук Н. М. Гуманізація навчання і виховання як стратегічний напрямок діяльності вищої школи / Н. М. Мирончук // Нові технології навчання : зб. наук. пр. – Вінниця ; Київ, 2014. – Вип. 83. – С. 178–182.

354. Михайличенко В. Є. Динаміка мотиваційної структури студентів вищих технічних навчальних закладів і значення цілепокладання у цьому процесі / В. Є. Михайличенко, Л. М. Грень, В. В. Полянська // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2011. – № 2. – С. 76–82.

355. Михайлова Т. А. Профессиональная подготовка будущего учителя физической культуры в процессе педагогической практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Т. А. Михайлова. – Челябинск, 2004. – 24 с.

356. Міхеєнко О. І. Професійна підготовка майбутніх фахівців зі здоров'я людини до застосування здоров'язміцнювальних технологій у контексті компетентнісного підходу / О. І. Міхеєнко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. – Київ, 2014. – Вип. 42. – С. 85–97.

357. Мішин С. Професійне самовдосконалення майбутніх магістрів фізичного виховання / С. Мішин // Наукові записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград, 2014. – Вип. 134. – С. 173–177.

358. Міщик Л. І. Соціальна педагогіка: досвід та перспективи / Л. І. Міщик. – Запоріжжя, 1999. – 248 с.

359. Мойко О. С. Інформатизація освіти та проблеми впровадження в освіту інформаційних технологій / О. С. Мойко // Молодь і ринок. – 2011. – № 76. – С. 118–125.

360. Мокрогуз О. П. Мультимедійна презентація в системі засобів навчання / О. П. Мокрогуз // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – № 8. – С. 21–23.

361. Молчанов С. Г. Теоретическая и практическая аттестация педагогических руководящих работников образовательного учреждения / С. Г. Молчанов. – Челябинск : Изд-во Челяб. гос. ун-та, 1998. – 255 с.

362. Морзе Н. В. Педагогічні аспекти використання хмарних обчислень / Н. В. Морзе, О. Г. Кузьмінська // Інформаційні технології в освіті. – 2011. – № 9. – С. 20–29.

363. Москалюк О. І. Використання мотиваційних педагогічних технологій в процесі формування професійної спрямованості у соціальних педагогів / О. І. Москалюк // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук : зб. наук. пр. викл. гуманітарного ін-ту, підготовл. за результатами наук.-дослід. роботи 2005 року. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 21–23.

364. Мукан Н. В. Система професійної майбутніх учителів загальноосвітніх шкіл в університетах Канади : автореф. дис. ... канд. пед. наук: [спец.] 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. В. Мукан. – Київ, 2006. – 21 с.

365. Мединський С. В. Парадигма розвитку та підготовки фахівців клубної системи організації фізичної культури і спорту в Україні / С. В. Мединський // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогіка : [зб. наук. пр.]. – Тернопіль, 2007. – № 3. – С. 19–23.

366. Навчальна програма з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності у фізичному вихованні і спорті» / Л. В. Денисова, Л. А. Харченко, Н. Л. Голованова, С. О. Герасименко. – Київ : Олімпійська л-ра, 2017. – 38 с.

367. Навчальна програма з дисципліни «Комп'ютерна техніка» / Л. В. Денисова, Л. А. Харченко, Н. Л. Голованова, С. О. Герасименко. – Київ : Олімпійська л-ра, 2017. – 30 с.

368. Навчання на основі інтернет-технологій (e-learning) у вищих закладах освіти фізичної культури і спорту: проблема реалізації / О. А. Шинкарук, Л. В. Денисова, О. О. Степаненко, Л. А. Харченко, С. О. Герасименко, Н. Л. Голованова // Молодь та олімпійський рух : зб. матеріалів X Міжнар. наук. конф. – Київ : НУФВіСУ, 2017. – С. 335–336.

369. Нагорна Н. В. Формування у студентів понять компетентності й компетенції / Н. В. Нагорна // Виховання і культура. – 2007. – № 1–2 (11–12). – С. 266–268.

370. Наказ МОН від 10.02.2010 р. №99 «Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kb.nuos.edu.ua/orders-mon-molodsportu-smu.html> (дата перегляду: 12.02.2016).

371. Наконечний Ю. Б. Проблема понятійної розбіжності в реалізації державного регулювання розвитку фізичної культури молоді / Ю. Б. Наконечний // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. – 2012. – Вип. 4. – С. 227–233.

372. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 448 с.

373. Неолимпийский спорт: проблемы и перспективы развития / С. Ф. Матвеев, О. В. Борисова, Т. А. Кропивницкая, И. А. Когут, В. Л. Маринич, Е. В. Гончаренко // Теория и методика физической культуры. – 2014. – № 2(37). – С. 17–25.

374. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : монографія / [В. П. Андрющенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя. – Київ : Наукова думка, 2003. – 853 с.

375. Непрерывное образование – стимул человеческого развития и фактор социально-экономических неравенств / под общ. ред. Ю. В. Латова. – Москва : ЦСПиМ, 2014. – 433 с.

376. Непрерывность образования : актуальность, противоречия, подходы, содержание [Электронный ресурс] / А. Л. Сиротюк. – 2009. – Режим доступа : http://www.tsogu.ru/media/files/2009/12_03/tmputmeeex.pdf. (дата просмотра: 14.11.2016).

377. Нероба Е. Професійна підготовка інженерів-педагогів у вищих навчальних закладах Польщі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Е. Нероба. – Київ, 2003. – 22 с.

378. Нечаева Л. В. Подготовка студентов педагогических институтов к взаимодействию с учащимися : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. В. Нечаева. – Харьков, 1991. – 18 с.

379. Никифоров А. Л. Анализ понятия «знание» : подходы и проблемы / А. Л. Никифоров // Эпистемология и философия науки : Научно-теоретический журнал по общей методологии науки, теории познания и когнитивным наукам. – XXI. – № 3. – С. 63.

380. Нікітіна І. В. Формування професійної мотивації студента як детермінанти його творчого розвитку і працевлаштування / І. В. Нікітіна, В. В. Мартич // Вісник Нац. техн. ун-ту України «Київський політехнічний інститут». Серія: Філософія. Психологія. Педагогіка. – Київ, 2010. – № 1. – С. 206–211.

381. Новый тлумачний словник української мови : в 3-х т. / за ред. В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. – Київ : Аконіт, 2003. – 928 с.

382. Новиков А. М. Российское образование в новой эпохе / А. М. Новиков. – Москва : Эгвсс, 2000. – 272 с.

383. Новикова Л. А. Особенности среднего и высшего образования в Китае / Л. А. Новикова, Л. К. Ушакова // Историческая и социальнообразовательная мысль. – 2017. – Т. 9, № 5, ч. 1. – С. 224–230.

384. Новикова Т. Б. Содержание когнитивного и деятельностного компонентов в имиджелогии образования / Т. Б. Новикова // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2016. – № 12–3. – С. 521–526. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=10875> (дата просмотра: 12.02.2016).

385. Новітній філософський словник / гол. наук. ред. А. А. Грицанов. –3-тє вид., доп. – Київ : Інтерпрессервіс, 2009. – 1292 с.

386. Норберт Винер. Кибернетика и общество / Винер Ноберт // Издательство иностранной литературы. – Москва, 1958. – 288 с.

387. Носенко Т. І. Інформаційні технології навчання / Т. І. Носенко. – Київ : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011.

388. Образование: сокрытое сокровище : доклад междунар. комиссии по образованию для XXI века, представленный ЮНЕСКО. – Москва : ЮНЕСКО, 1996. – 31 с.

389. Овчарук О. В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи / О. В. Овчарук // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. – № 7. – С. 3 – 6.

390. Овчарук О. Перспективи впровадження компетентнісного підходу у зміст освіти в Україні / О. Овчарук // Педагогічна думка. – 2004. – № 3. – С. 3–7.

391. Огнистий А. В. Дефініція «готовність» у контексті майбутньої професійної діяльності учителів-предметників у напрямі фізичного виховання учнів / А. В. Огнистий, К. М. Огниста, Е. І. Маляр // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 3. – С. 91–95.

392. Олексюк В. П. Довід інтеграції хмарних сервісів google apps у інформаційно-освітній простір вищого навчального закладу / В. П. Олексюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Т. 35, № 3. – С. 64–73.

393. Олійник Т. С. Реалізація компетентнісного підходу в навчальному процесі на перекладацькому відділенні факультету іноземних мов ТНПУ ім. Володимира Гнатюка / Т. С. Олійник // Професійні компетенції та компетентності вчителя : матеріали регіон. наук.-практ. семінару. – Тернопіль, 2006. – С. 69–71.

394. Онищенко І. В. Навчально-професійна мотивація як складник професійного становлення майбутніх фахівців педагогічного профілю / І. В. Онищенко // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2016. – Вип. 48. – С. 139–145.

395. Онищук Л. А. Гуманізація освіти як основна детермінанта розвитку особистості / Л. А. Онищук // Український педагогічний журнал. – 2017. – № 3. – С. 102–108.

396. Оніщук Ю. Ю. Мотивація як одна зі складових ефективного управління розвитком людських ресурсів організації / Ю. Ю. Оніщук // Управління розвитком. – 2013. – № 12. – С. 137–139.

397. Осадчий В. В. Інформаційно-комунікаційні технології у професійній підготовці магістрів – майбутніх учителів / В. В. Осадчий // Педагогіка, психологія та медикобіологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 3. – С. 52–55.

398. Осипова Т. П. Формирование готовности студентов к профессиональному самосовершенствованию [Электронный ресурс] / Т. П. Осипова // Ярославский педагогический вестник. – 2011. – № 2. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-gotovnosti-studentov-k-professionalnomu-samosovershenstvovaniyu> (дата просмотра: 05.06.2019).

399. Осокина Ю. Н. Непрерывное образование как важный элемент современного развития общества / Ю. Н. Осокина // Профессиональное образование: проблемы, исследования, инновации : сб. материалов Междунар. науч.-практ. конф. (24 сентября 2015 г.). – Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2015. – Т. 1. – С. 92–97.

400. Отрошко Т. В. Підготовка компетентних фахівців в області інформаційних технологій – соціальне замовлення, обумовлене інформатизацією сучасного суспільства [Електронний ресурс] / Т. В. Отрошко // Наукові записки Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин, 2012. – № 7. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2012_7_43 (дата перегляду: 14.11.2016).

401. Павленко Є. А. Система компетенцій викладача фізичного виховання: традиції та інновації / Є. А. Павленко // Наукові записки Вінницьк. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. – Вінниця, 2013. – Вип. 40. – С. 260–263.

402. Павлик Н. П. Зміст поняття неперервна освіта / Н. П. Павлик // Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад : зб. наук. пр. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. – Київ : НАУ, 2016. – С. 180–182.

403. Павлова Л. В. Развитие гуманитарной культуры студентов вуза : монография / Л. В. Павлова. – Академия Естествознания, 2010. – 303 с.

404. Павлова О. Г. Професійна мотивація як педагогічна проблема / О. Г. Павлова // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2018. – № 61. – С. 121–128.

405. Павлюк Є. О. Аналіз професійного становлення майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки [Електронний ресурс] / Є. О. Павлюк // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. : Педагогічні та психологічні науки. – 2013. – № 4. – С. 191–207.

406. Пальчевський С. С. Акмеологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / С. С. Пальчевський. – Київ : Кондор, 2008. – 398 с.

407. Панченко Г. Д. Інформаційно-освітнє середовище в професійній підготовці вчителя / Г. Д. Панченко, А. Ф. Шевченко // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2012. – Вип. 11. – С. 69–81.

408. Панькова Н. М. Фундаментализация как базовая образовательная тенденция инновационного университета. [Электронный

ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/fundamentalizatsiya-kak-bazovaya-obrazovatel'naya-tendentsiya-innovatsionnogo-universiteta> (дата просмотра: 19.11.2016).

409. Парахонский А. П., Венглинская Е. А. Интеграция и дифференциация наук, их связь с образованием / А. П. Парахонский, Е. А. Венглинская // Интеграция науки и образования. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://econf.rae.ru/article/4448> (дата просмотра: 12.02.2016).

410. Парпан У. М. Інформатизація – сучасна тенденція розвитку освіти // APhD/ IT право: проблеми і перспективи розвитку в Україні : матеріали II Міжнар. конф. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://aphd.ua/publication-381/> (дата перегляду: 29.10.2018).

411. Парфенюк В. О. Мотиваційний компонент професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів в процесі фахової підготовки / В. О. Парфенюк // Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 2015. – Вип. 25. – С. 128–135.

412. Пархоменко Г. І. Індивідуалізація й диференціація навчання та їхня роль у підвищенні якості навчально-виховного процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/education/44913/ (дата перегляду: 11.01.2018).

413. Педагогика : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. завед. / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов / под ред. В. А. Слостенина. – Москва : Академия, 2002. – 576 с.

414. Педагогика : учеб. пособие для студ. пед. вузов / В. И. Лозовая, Е. Н. Камышанченко, П. Г. Москаленко, А. В. Троцко. – Белгород : Изд-во Белгородского госуниверситета, 1997. – 284 с.

415. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін. ; за ред. З. Н. Курлянд. – [2-ге вид.]. – К. : Знання, 2005. – 399 с.

416. Педагогічний енциклопедичний словник. – Москва, 2003. – 134 с.

417. Петров М. А. Теория заинтересованных сторон: пути практического применения / М. А. Петров // Вестник СПбГУ. – 2004. – Вып. 2, № 16. – С. 51–68.

418. Петрова А. І. Модель організації професійно спрямованої підготовки менеджерів у процесі вивчення іноземної мови у ВНЗ /

А. І. Петрова // Теоретичні питання культури, освіти та виховання. – 2010. – № 42. – С. 160–163.

419. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Петрук Віра Андріївна. – Київ, 2008.

420. Петрушкина Н. П. Магистерская программа «Экология физической культуры и спорта» / Н. П. Петрушкина, О. И. Коломиец, О. А. Макунина // Ученые записки университета им. П. Ф. Лесгафта. – 2014. – № 6(112). – С. 148–155.

421. Печко О. М. Формування професійного мислення майбутніх учителів фізичної культури засобами педагогічних ситуацій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. М. Печко. – Чернігів, 2015. – 238 с.

422. Підготовка магістрів державного управління: проблеми та перспективи / А. О. Кузнецов, С. В. Приживара, Г. О. Красножон, Л. А. Иванова. // Державне будівництво. – 2012. – № 1.

423. Пічугіна І. С. Сучасний стан застосування інформаційно-комунікаційних технологій для самоосвіти та саморозвитку особистості дорослих / І. С. Пічугіна // Інформаційні технології в освіті. – 2015. – Вип. 24. – С. 172–191.

424. Платонов В. Общая теория подготовки спортсменов: история развития, методология построения, современное состояние / В. Платонов // Наука в олимпийском спорте. – 2016. – № 1. – С. 75–104.

425. Племенюк М. Г. Аксиологический подход в формировании содержания образования в высшей школе / М. Г. Племенюк // Известия Рос. гос. пед. ун-та им. А. И. Герцена. – 2008. – № 11(68). – С. 60–68.

426. Плешакова О. В. Компоненты психологической готовности к профессиональной деятельности / О. В. Плешакова // Вестник Башкирского университета. Раздел Педагогика и Психология, 2007. – Т. 12, №3. – С. 200–203.

427. Плугина М. И. Профессиональное становление преподавателей высшей школы, как психолого-акмеологическая проблема [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://science.ncstu.ru/search> (дата просмотра: 19.12.2017).

428. Пожидаєва О. В. Педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до консультативної діяльності / О. В. Пожидаєва // Наукові записки Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин, 2012. – № 6.

429. Пожуєв В. І. Формування інформаційного суспільства в умовах глобалізації / В. І. Пожуєв // Гуманітарний вісник ЗДА. – 2009. – Вип. 36. – С. 4–11.

430. Позняковська Н. Формування професійних компетенцій при вивченні дисципліни «Державний фінансовий контроль» в умовах ступеневої освіти / Н. Позняковська // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.1. – С. 156–162.

431. Положення про стейкхолдерів освітніх програм Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/Internal_quality_higher_education (дата перегляду: 29.11.2019).

432. Полянничко З. О. Інформаційно-комунікаційна компетентність вчителів шкіл у Республіці Польща / З. О. Полянничко // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – Вип. 3. – С. 136–145.

433. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентісного підходу в українській освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / О. І. Пометун ; за заг. ред. О. В. Овчарук . – Київ : К.І.С., 2004. – С. 66–72.

434. Попенко И. А. Оптимизация производственной практики в учреждениях начального профессионального образования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / И. А. Попенко. – Челябинск, 2003. – 177 с.

435. Попков В. А. Дидактика высшей школы : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. завед. / В. А. Попков, А. В. Коржуев. – Москва : Академия, 2001. – 136 с.

436. Попова О. І. Компетентність та компетенція як наукові категорії: різноманітність підходів до визначення сутності / О. І. Попова // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Вип. 3. – С. 193–200. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpdu_2012_3_28 (дата перегляду: 12.12.2019).

437. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» №266 – редакція від 29.04.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kb.nuos.edu.ua/orders-mon-molodspportu-stu.html> (дата перегляду 12.02.2016).

438. Похило І. Д. Гуманізація освіти як основа розвитку сучасної освіти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/pohilo.php> (дата перегляду: 11.07.2017).

439. Прасол Н. Індивідуалізація як основа професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів в умовах кредитно-трансферної системи навчання / Н. Прасол // Наукові записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград, 2013. – Вип. 123(2). – С. 280–283.

440. Предигер М. Л. Мотивационная готовность к профессиональному саморазвитию как основа инновационной деятельности выпускника вуза / М. Л. Предигер // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – №5.

441. Проект Закону України «Про фізичне виховання і спорт» від 21.06.2016 № 4857.

442. Професійна освіта : словник : навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало, О. С. Дубинчук, Н. О. Талалуєва, А. О. Молчанова, Л. Б. Лук'янова ; за ред. Н.Г. Ничкало. – Київ : Вища шк., 2000. – 380 с.

443. Профессиональный спорт : учебник / С. И. Гуськов, М. М. Линец, В. Н. Платонов, Б. Н. Юшко. – Киев : Олимпийская литература, 2000. – 391 с.

444. Прохорова О. В. Сутність підготовки магістрантів до науково-дослідної діяльності / О. В. Прохорова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16, Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 159–163.

445. Прохорова О. В. Хмарні технології в науково-дослідній діяльності магістрів педагогічних університетів / О. В. Прохорова // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – Вип. 4. – С. 170–178.

446. Приступа Є. Н. Структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до роботи у сфері фізичної рекреації / Є. Н. Приступа, М. В. Данилевич // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2018. – Вип. 1. – С. 359–363.

447. Радіонова О. Сутність проблеми підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до формування здоров'язбережувальної компетентності учнівської молоді / О. Радіонова // Наукові записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-

математичної і технологічної освіти. – Кіровоград, 2016. – Вип. 9 (3). – С. 58–61.

448. Радченко М. І. Психолого-дидактичний підхід до аналізу якості мультимедійних презентацій / М. І. Радченко // Психологічні науки: проблеми і здобутки : зб. / Київ. міжнар. ун-т, Ін-т соц. та політичної психології НАПН України. – Київ, 2018. – Вип. 2. – С. 201–216.

449. Рацул О. Основні принципи навчання з метою системного розвитку інформаційної культури майбутніх соціальних педагогів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій / О. Рацул // Наукові записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград, 2015. – Вип. 135. – С. 180–185.

450. Реан А. А. Психология и педагогика [Электронный ресурс] / А. А. Реан, Н. В. Бордовская, С. И. Розум. – Режим доступа: <https://smogendrr.ru/psybooks/rean-a-abordovskaya-n-vrozum-s-i-psixologiya-i-pedagogika-19-3> (дата просмотра: 19.11.2017).

451. Ржевський Г. Психологічна готовність магістрів до педагогічної діяльності / Г. Ржевський // Вісник КНТЕУ. – 2012. – Вип. 4. – С. 73–88.

452. Рибалко Ю. В. Компетентнісний підхід у науково-педагогічній літературі / Ю. В. Рибалко // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2012. – Вип. 35. – С. 392.

453. Розвиток інформаційного суспільства: проблеми та перспективи / О. А. Шинкарук, Л. В. Денисова, Н. Л. Голованова, С. О. Герасименко // Молодь та олімпійський рух : матеріали XI Міжнар. конф. – Київ, 2018. – С. 46–47.

454. Романишина Л. М. Екологічна культура майбутніх фахівців та поетапне її формування./ Л. М. Романишина, О. П.Матеюк // Наковий вісник Миколаїв. держ. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Миколаїв, 2008. – Вип. 23, т. 1. – С. 73–80.

455. Романов Е. В. Теория и практика профессиональной подготовки учителя технологии и предпринимательства : монография / Е. В. Романов. – Магнитогорск : МАГУ, 2001. – 245 с.

456. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М. : Учпедгиз, 1946. – 704 с.

457. Савіцька В. Готовність майбутнього соціального працівника до професійної діяльності як запорука її ефективності / В. Савіцька // Зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту. – Умань, 2013. – Ч. 2. – С. 325–331.

458. Савченко Н. Магістратура як один із найважливіших напрямів оновлення системи вищої професійної освіти / Н. Савченко // Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Київ, 2015. – Вип. 15. – С. 280–284.

459. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підруч. для студ. пед. факультетів / О. Я. Савченко. – Київ : Генеза, 2002. – 368 с.

460. Садова Т. Аксиологічний підхід у системі педагогічної методології / Т. Садова // Дошкільна освіта. – 2010. – № 1(27). – С. 63–69.

461. Садовников Н. В. О фундаментализации образования // Общественные науки. Педагогика. – 2007. – № 2. – С. 63–69.

462. Самойлова Н. И. Информационная компетенция как основа профессиональной компетентности современного инженера / Н. И. Самойлова, Н. Ш. Валева // Вестник Казанского технологического университета. – 2006. – № 2. – С. 295–301.

463. Самоненко С. Формування фізичної культури особистості в процесі особистісно орієнтованого навчання руховим діям / С. Самоненко // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 4. – С. 193–195.

464. Самсонова О. В. Проблеми вдосконалення навчального процесу засобами новітніх технологій / О. В. Самсонова // Вісник Житомирського держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. – Житомир, 2000. – Вип. 6. – С. 172–174.

465. Саночкин В. В. Что такое информация / В. В. Саночкин // Эволюция. – №3. – 2006. – С. 125–129.

466. Санхаева А. Н. Значение готовности будущих педагогов к управленческой деятельности в системе 12-летнего образования / А. Н. Санхаева // Успехи современного естествознания. – 2015. – № 5. – С. 194–197 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.natural-sciences.ru/ru/article/view?id=35128> (дата просмотра: 12.12.2019).

467. Свасьев А. В. Організація та зміст процесу підготовки майбутніх фахівців із фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України / А. В. Свасьев // Науковий вісник Мелітоп. держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогіка. – Мелітополь, 2014. – № 1. – С. 217–220.

468. Свасьев А. В. Підготовка майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності теоретико-методичний аспект : монографія / А. В. Свасьев. – Запоріжжя : ЗНУ. – 2012. – 473 с.

469. Свасьєв А. В. Поняття «спорт» як системотвірний елемент внутрішньої структури особистості майбутніх тренерів-викладачів / А. В. Свасьєв. – Запоріжжя, 2014. – Вип. 37. – С. 336–343.

470. Свистун В. І. Основні компоненти готовності студентів аграрних ВНЗ до здійснення управлінської діяльності та їх зміст [Електронний ресурс]. – Режим доступу: library.uira.edu.ua/library/Left_menu/.../12/.../Свистун.doc (дата перегляду: 22.02.2016).

471. Свірепчук І. А. Інформатизація освіти як основа впровадження інформаційних технологій в процес професійної підготовки фахівця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/gu/node/1262> (дата перегляду: 02.03.2017).

472. Свістельник І. Систематизація інформації з фізичної реабілітації у ВНЗ фізкультурного профілю / І. Свістельник // Теорія та методика фізичного виховання – 2012. – № 2(88). – С. 106–108.

473. Севастьянова Ж. В. Професійна мотивація викладача вищого навчального закладу як психологічна проблема / Ж. В. Севастьянова // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2011. – Вип. 10. – С. 153–159.

474. Сейдаметова З. С. Облачные сервисы в образовании / З. С. Сейдаметова, С. Н. Сейтвелиева // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. пр. ХДУ. – Херсон, 2011. – Вип. 9. – С. 104–110.

475. Сейдаметова З. С. Підготовка магістрів в ІТ-галузі / З. С. Сейдаметова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2, Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – Київ, 2012. – № 12. – С. 48–53.

476. Селеменев С. В. Знаковая наглядность / С. В. Селеменев // Образование в современной школе. – 2003. – № 2. – С. 33–42.

477. Сембрат А. Л. Историчний аспект особистісно орієнтованого підходу у вихованні / А. Л. Сембрат // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2005. – № 14. – С. 51–57.

478. Семеніхіна О. В. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до Smart-суспільства [Електронний ресурс] / О. В. Семеніхіна // Науковий вісник Донбасу. – 2013. – № 3. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_3_22 (дата перегляду: 11.12.2014).

479. Семеріков С. О. Фундаменталізація як основа розвитку інноваційної вищої освіти / С. О. Семеріков, І. О. Теплицький // Зб. наук.

пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Вип. 15. – С. 249–251.

480. Сергеева В. В. Управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів у галузі інформаційних технологій за рахунок використання принципу наочності / В. В. Сергеева, О. І. Попов, С. М. Злепко // Науковий вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія: Економічні науки : зб. наук. пр. – Херсон, 2015. – Вип. 15(4). – С. 165–168.

481. Сергієнко Л. П. Технології наукових досліджень у фізичній культурі : підруч. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 кн. / Л. П. Сергієнко. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2014. – Кн. 1. – 496 с.

482. Серета І. Технологічний підхід у підготовці філологів-магістрів / І. Серета // Науковий вісник Миколаїв. нац. ун-ту імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки. – Миколаїв, 2016. – № 1. – С. 295–298.

483. Сериков В. В. Личностно-развивающая функция непрерывного образования [Электронный ресурс] / В. В. Сериков // Непрерывное образование: XXI век. – Режим доступа: <https://i1121.petrstu.ru/journal/article.php?id=1943> (дата просмотра: 12.02.2016).

484. Сидорук А. В. Аналіз проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до використання анімаційної діяльності в сучасній системі освіти / А. В. Сидорук // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2015. – Вип. 42. – С. 315–320.

485. Сидорчук Н. Г. Інтеграційні процеси в освіті як полікультурна проблема. // Проблеми освіти : зб. наук. пр. – Київ, 2015. – Вип. 82. – С. 230–233.

486. Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения, 1999. – 24 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://docs.cntd.ru/document/gost-7-0-99> (дата просмотра: 22.02.2016).

487. Сікорський П. І. Теорія і методика диференційованого навчання : монографія / П. І. Сікорський. – Львів : Сполом, 2000. – 421 с.

488. Сільвейстр А. М. Інтеграція знань як психолого-педагогічна проблема / А. М. Сільвейстр, М. О. Моклюк, О. О. Моклюк // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Київ, 2017. – Вип. 57. – С. 171–178.

489. Скідан В. В. До питання впровадження принципів академічної доброчесності в освітній процес / В. В. Скідан, Є. О. Романюк, Г. В. Єфімчук // Наукові нотатки : міжвуз. зб. – Луцьк, 2018. – Вип. 64. – С. 206–210.

490. Склейтев Н. Облачные вычисления в образовании : аналит. записка / Н. Склейтев. – Москва, 2010. – 12 с.

491. Скрипка Г. В. Визначення рівня ІКТ-компетентності педагогів в ході дослідно-експериментальної роботи з розвитку ІКТ-компетентності вчителів математики основної / Г. В. Скрипка // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16, Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. – Київ, 2013. – Вип. 19(20). – С. 189–193.

492. Скриплева Е. В. Профессиональная подготовка специалистов по физической культуре в современных условиях / Е. В. Скриплева, Т. В. Скобликова // Ученые записки Курского государственного университета. – 2008. – № 3.

493. Слостенін В. А. Педагогика профессионального образования : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / под ред. В. А. Слостеніна. – Москва : Академия, 2004. – 368 с.

494. Слостенін В. А. Профессионально-педагогическая подготовка современного учителя / В. А. Слостенін // Педагогика. – 1991. – № 10. – С. 79–81.

495. Словарь терминов по общей и социальной педагогике [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://social_pedagogy.academic.ru (дата просмотра: 24.12.2017).

496. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. 1970 –1980. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/shishenko-vo-osoblivosti-navchalnoyi-motivatsiyi-studentiv/> (дата перегляду: 12.12.2019).

497. Словник української мови: в 11 томах / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970–1980. – Том 3, 1972. – С. 641.

498. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред.-упоряд. А. В. Семенова. – Одеса : Пальміра, 2006. – 272 с.

499. Слотина Т. В. Психология личности: учебное пособие / Т. В. Слотина, 2008 [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://uchebnikfree.com/issledovanie-lichnosti-psihologicheskoe/potrebnosti-65089.html> (дата перегляду: 11.03.2018).

500. Сманцер А. П. Гуманізація педагогічного процесу в сучасній школі: Історія і сучасність / А. П. Сманцер, Л. В. Кондрашова. – Минск : БестпрінтВ, 2001. – 308 с.

501. Смирнов А. В. Теоретические подходы к образовательным кластерам в системе профессионального образования / А. В. Смирнов // Психология, социология и педагогика. – 2012. – № 12.

502. Смолюк А. І. Формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи в умовах педагогічного коледжу / А. І. Смолюк // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (24–26 листопада 2016 року). – Київ. 2016. – С. 314–326.

503. Сокурянська Л. Смарт-освіта: широка доступність знань чи шлях до незнання? / Л. Сокурянська // Новий Колегіум. – 2019. – № 2. – С. 48–51.

504. Сорокіна Г. Ю. Професійна підготовка майбутнього фахівця в межах компетентісно орієнтованої освіти / Г. Ю. Сорокіна // Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет». Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк, 2013. – № 1. – С. 188–191.

505. Сорокоумова Г. Д. Развитие теории непрерывного образования в США / Г. Д. Сорокоумова // Гуманистические тенденции в развитии непрерывного образования взрослых в России и США. – Москва : Ин-т теоретической педагогики и международных исследований в образовании РАО, 1994. – С. 145–162.

506. Сосновский Б. А. Мотивация и смыслообразование как психологические факторы формирования творческой личности студента-заочника / Б. А. Сосновский // В кн. : Психолого-педагогические факторы профессиональной подготовки учителя в условиях заочного обучения. – М., 1979. – С. 82–94.

507. Сохань Л. В. Життєва компетентність особистості: науково-методичний посібник / за ред. Л. В. Сохань, І. І. Єрмакова, Г. М. Нессен. – К. : Богдана. – 2003. – 520 с.

508. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики / О. М. Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5(13).

509. Сташкевич О. О. Роль інтелектуальних потреб у розвитку особистості / О. О. Сташкевич // Гуманітарний вісник ЗДІА, 2014. – № 57. – С. 201 – 211.

510. Степанов В. Ю. Інформаційна культура сучасного інформаційного суспільства / В. Ю. Степанов // Вісник Харківської державної академії культури. – 2009. – Вип. 27. – С. 91–97.

511. Степанов В. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті / В. Ю. Степанов // Вісник Харківської державної академії культури. – 2010. – Вип. 30. – С. 173–179.

512. Студенти – образ майбутнього (2011 р.): Дослідження Інституту Горшеніна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://institute.gorshenin.ua/media/uploads/102/00/dba87fa_10733.pdf (дата перегляду: 14.02.2015).

513. Степанченко Н. І. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. І. Степанченко; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2017. – 40 с.

514. Субетто А. И. Нормирование и стандартизация образования как фактор качества государственной образовательной политики / А. И. Субетто // Общество. Среда. Развитие. – 2013. – № 2(27). – С. 184–188.

515. Субетто А. И. Проблемы фундаментализации и источников содержания высшего образования / А. И. Субетто. – Кострома ; Москва, 1995. – 332 с.

516. Сулейманов Р. І. Використання інформаційних технологій і інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі підготовки інженерів-педагогів / Р. І. Сулейманов, Е. Р. Шаріпова // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. – 2013. – № 11. – С. 139–144.

517. Супранюк С. О фундаментализации образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mafo-iame.ru/index.php> (дата просмотра: 21.02.2016).

518. Суринов С. Д. Когнитивный компонент практической готовности к педагогической деятельности / С. Д. Суринов // Научное сообщество студентов: Междисциплинарные исследования: сб. ст. по мат. I междунар. студ. науч.-практ. конф. № 1 [Электронный ресурс]. – Режим

доступу: https://sibac.info//sites/default/files/files/06_12_12/06.12.2011.pdf
(дата перегляду: 14.12.2019).

519. Сухобок О. Ю. Засоби інноваційних педагогічних технологій у підготовці майбутніх учителів фізичної культури / О. Ю. Сухобок // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 12. – С. 109–112.

520. Суходольский Г. В. Инженерно-психологический анализ и синтез профессиональной деятельности : дис. ... д-ра психол. наук / Г. В. Суходольский. – Ленинград, 1982. – 407 с.

521. Сучасні інформаційні технології в освітньому просторі / О. А. Шинкарук, Л. В. Денисова, Н. Л. Голованова, Л. А. Харченко, С. О. Герасименко, О. О. Степаненко // Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії : матеріали I Всеукр. електрон. конф. з міжнар. участю. – Київ : НУФВіСУ, 2018. – С. 128–129.

522. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Л. П. Сущенко. – Київ, 2003. – 45 с.

523. Табінська С. Моніторинг психологічних, фізичних і соціальних якостей у здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» фізичної культури і спорту / С. Табінська // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2017. – № 1. – С. 231–235.

524. Талызина Н. Ф. Один из путей развития советской психологии учения / Н. Ф. Талызина // Вопросы психологии, 1978. – № 1. – С. 16–27.

525. Тамаркіна О. Внутрішня мотивація студентів ВНЗ щодо самостійного навчання / О. Тамаркіна // Зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту. – Умань, 2013. – Ч. 3. – С. 305–311.

526. Тарасова В. В. Роль мотиваційно-ціннісного компонента в структурі педагогічної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / В. В. Тарасова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 28. – С. 332–337.

527. Твердохліб А. І. Smart Education – нова тенденція у сфері освіти / А. І. Твердохліб // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2016. – Вип. 48. – С. 236–240.

528. Теория и методика физической культуры : учеб. для вузов / Ю. Ф. Курамшин, В. И. Григорьев, Н. Е. Латышева [и др.] ; под ред. Ю.Ф. Курамшина. – Москва : Советский спорт, 2004. – 463 с.

529. Теория и практика личностно ориентированного образования. «Круглый стол» // Педагогика. – 1996. – № 5. – С. 72–90.

530. Теорія і методика фізичного виховання : підручник / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Київ : Олімпійська література, 2008. – Т. 2. – 368 с.

531. Термінологічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: posibnyku.vntu.edu.ua/psihologiya/slov.htm (дата перегляду: 14.01.2015).

532. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / О. В. Тимошенко ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2009. – 38 с.

533. Тимчина Н. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі: переваги та недоліки // Завуч (шкільний світ). – 2011. – № 15. – С. 10–12.

534. Титов Е. В. Формирование готовности старшеклассников к исследовательской деятельности в сфере экологии / Е. В. Титов // Педагогика. – 2003. – № 9 – С. 39–45.

535. Тихомиров В. П. Smart Education: новый подход к развитию образования [Электронный ресурс] / В. П. Тихомиров, Н. В. Тихомирова. – Режим доступа: <http://www.elearningpro.ru/forum/topics/> (дата просмотра: 11.12.2016).

536. Тихомиров В. П. Мир на пути к смарт-обществу [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://me-forum.ru/upload/iblock/982/pdf> (дата просмотра: 11.12.2016).

537. Тихомиров В. П. Смарт-образование как основная парадигма развития информационного общества [Электронный ресурс] / В. П. Тихомиров, Н. В. Днепровская. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/smartobrazovanie> (дата просмотра: 21.12.2015).

538. Тихомирова Ю. М. Теоретический анализ структурных компонентов психологической готовности к профессиональной деятельности / Ю. М. Тихомирова // Психологические науки: теория и практика : материалы II Междунар. науч. конф. (г. Москва, март 2014 г.). – Москва : Буки-Веди, 2014. – С. 6–9.

539. Тишакова Л. Професійна підготовка інженера-педагога в контексті особистісно-орієнтованого навчання / Л. Тишакова, О. Данильченко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2012. – Вип. 37(2). – С. 130–136.

540. Тітов С. В. Інформаційно-освітнє середовище навчального закладу: розвиток засобів і способів комунікаційної й інформаційної взаємодії / С. В. Тітов, О. В. Тітова // Вісник Харківської державної академії культури. – 2014. – Вип. 43. – С. 144–150.

541. Ткаченко В. Концептуальна модель професійної підготовки майбутніх соціологів на засадах особистісно орієнтованого підходу / В. Ткаченко // Людинознавчі студії. Педагогіка. – 2014. – Вип. 29(1). – С. 202–212.

542. Ткачова Н. О. Аксіологічний підхід до організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі : монографія / Н. О. Ткачова. – Луганськ : ЛНПУ ім. Тараса Шевченка ; Харків : Каравела, 2006. – 300 с.

543. Толковый словарь русского языка [Электронный ресурс] / Под ред. Д. Н. Ушакова. – М. : Гос. ин-т «Сов. энцикл.»; ОГИЗ; Гос. изд-во иностр. и нац. слов., 1935–1940. – Режим доступа: https://biblioclub.ru/?page=dict&dict_id=117 (дата просмотра: 12.10.2018).

544. Топузов М. О. Проектування інформаційно-освітнього середовища навчальних закладів у сучасному суспільстві / М. О. Топузов // Український педагогічний журнал. – 2017. – № 1. – С. 26–36.

545. Торубара О. М. Формування готовності у майбутніх вчителів трудового навчання до використання інформаційних технологій : дис. доктора пед. наук: 13.00.04 / О. М. Торубара. – Чернігів, 2009. – 442 с.

546. Третько В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці магістрів міжнародних відносин / В. Третько // Науковий вісник Ужгород. нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – 2011. – Вип. 21. – С. 195–197.

547. Трифонова С. А. Структура готовности педагогов к реализации инновационной деятельности [Электронный ресурс] / С. А. Трифонова // Молодой ученый, 2010. – №12. – Т.2. – С. 129–131. – Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/23/2221/> (дата просмотра: 24.12.2019).

548. Тришина С. В. Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования /

С. В. Тришина [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm> (дата просмотра: 24.02.2016).

549. Трубицьна Е. В. Два подхода к определению информационно-образовательной среды [Электронный ресурс] / Е. В. Трубицьна // Применение информационно-коммуникационных технологий в образовании : материалы VI Всерос. науч.-практ. конф. – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2009/MaгiуE1/I/-0-13.html> (дата просмотра: 23.11.2017).

550. Трушникова Т. Г. Системный подход в педагогике как инновационная основа формирования образовательного пространства / Т. Г. Трушникова // Человек и образование. – 2006. – № 7. – С. 71–72.

551. Тукач І. І. Професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до ознайомлення дошкільників з їх правами та обов'язками / І. І. Тукач // Наукові записки Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин, 2012. – № 6.

552. Тюлеева Г. В. Интеграция дисциплин как фактор, обеспечивающий профессиональную подготовку будущих специалистов в рамках непрерывного образования / Г. В. Тюлеева // Наука и современность. – 2001. – Вып. 9–1. – С. 227–231.

553. Тюлеева Г. В. Формирование готовности будущих специалистов среднего звена к профессиональной деятельности на основе межпредметных связей [Электронный ресурс] / Г. В. Тюлеева // Современные научные исследования и инновации. – 2012. – № 1. – Режим доступа: <http://web.snauka.ru/issues/2012/01/6660> (дата просмотра: 24.10.2015).

554. Узнадзе Д. Н. Психологические исследования / Д. Н. Узнадзе. – М. : Наука, 1966. – 452 с.

555. Український інститут інформаційних технологій в освіті НТУУ «КПІ». Використання інформаційнокомунікаційних технологій у вищій освіті України: поточний стан, проблеми і перспективи розвитку : аналіт. огляд. – Київ, 2009. – 6 с.

556. Умрик М. А. Підготовка магістрів інформатики до використання ІКТ в наукових дослідженнях / М. А. Умрик // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2, Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – Київ, 2017. – № 19. – С. 72–77.

557. Ушинский К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т. / К. Д. Ушинский. – Москва : Педагогика, 1988. – 656 с.

558. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л. В. Губерський. – Харків : Фоліо, 2013. – 510 с.
559. Федотова Т. В. Розвиток мотивів навчально-професійної діяльності в процесі підготовки вчителів початкових класів / Т. В. Федотова // Зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України. Проблеми загальної та педагогічної психології. – 2012. – Т. 24, ч. 6. – С. 456–463.
560. Фетискин Н. П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов. – 2-е изд., доп. – Москва : Психотерапия, 2009. – 544 с.
561. Физическая культура : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / под ред. В. Д. Дашинорбоева. – 2-е изд., перераб. – Улан-Удэ : Изд-во ВСГТУ, 2007. – 229 с.
562. Филиппов М. М. Нужда и потребность / М. М. Филиппов // Ученые записки Томского ун-та. – № 70. – Томск, 1968. – 412 с.
563. Фишер М. И. Социально-педагогические основания дифференциации общего среднего образования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / М. И. Фишер. – Москва, 1999. – 203 с.
564. Філософія : навч. посіб. / Л. Губерський, І. Надольний, В. Андрущенко [та ін.] ; за ред. І. Надольного. – Київ : Вікар, 2008. – 534 с.
565. Філософський словник соціальних термінів / ред. колегія: В. П. Андрущенко [та ін.]. – 2-ге вид., доп. – Харків : Р.И.Ф., 2005. – 672 с.
566. Формирование моторики человека в процессе онтогенеза : монография / В. А. Кашуба, Е. М. Бондарь, Н. Н. Гончарова, Н. Л. Носова. – Луцк : Вежа-Друк, 2016. – 232 с.
567. Фрицок В. А. Компоненти готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку / В. А. Фрицок // Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки. – 2017. – № 2(14).
568. Фролов А. В. Глобализация высшего образования: противоречия и новации / Фролов А. В. // Alma mater. – 2011. – Вып. 8.
569. Фруктова Я. С. Фундаменталізація змісту професійної освіти як сучасна педагогічна проблема / Я. С. Фруктова // 1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи : зб. матеріалів міжнар. наук. конф. – Київ, 2014. – С. 310–316.

570. Фурман О. Є. Полімотивація – спонукальний параметр інноваційно-психологічного клімату / О. Є. Фурман // ScienceRise. – 2015. – № 6(1). – С. 105–110.

571. Харківська А. А. Мотивація майбутніх учителів фізичного виховання до професійної діяльності та саморозвитку / А. А. Харківська // Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Старобільськ, 2017. – № 7(2). – С. 133–140.

572. Хмель Н. Д. Теоретические основы профессиональной подготовки учителя : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Н. Д. Хмель. – Киев, 1986. – 46 с.

573. Хоменко П. В. Підготовка фахівців фізичної культури в системі сучасної професійної освіти / П. В. Хоменко, О. К. Корносенко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2015. – Вип. 3(1). – С. 379–382.

574. Хоменко П. В. Природничонаукова підготовка фахівця фізичної культури : монографія / П. В. Хоменко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 380 с.

575. Хоменко П. Міжпредметні зв'язки дисциплін медико-біологічного циклу в системі професійної підготовки фахівців фізичної культури / П. Хоменко // Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 1. – С. 73–78.

576. Хом'юк І. В. Професійна мотивація як засіб забезпечення професійної мобільності / І. В. Хом'юк, М. Б. Ковальчук // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2011. – № 4-5 (14-15). – С. 305–312.

577. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.

578. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Ученик в общеобразовательной школе. – Москва : ИОСО РАО, 2002. – С. 135–157.

579. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. для вузов / А. В. Хуторской. – Санкт-Петербург : Питер, 2001. – 544 с.

580. Цимбалюк Н. М. Проблеми гуманітаризації вищої освіти в Україні / Н. М. Цимбалюк, В. І. Калініченко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – 2010. – № 891. – С. 176–179.

581. Чайка Н. Г. Компетенції та вміння керівника як основа навчальної моделі для підготовки магістрів за спеціальністю «адміністративний менеджмент» / Н. Г. Чайка // Науковий вісник Донбасу. – 2012. – № 4.

582. Чередов И. П. О дифференцированном обучении на уроках / И. П. Чередов. – Омск, 1973. – 64 с.

583. Черная А. Д. Непрерывное образование как основоположное условие развития современного общества / А. Д. Черная // Проблемы и перспективы развития образования : материалы III Междунар. науч. конф. – Пермь, 2013. – С. 36–38.

584. Чернігівська С. А. Про деякі протиріччя змісту ОПП бакалаврів, які займаються «фізичним вихованням», та існуючим змістом освіти магістрів з фізичної культури і спорту / С. А. Чернігівська, В. Б. Бакурідзе-Маніна // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2017. – Вип. 143. – С. 115–120.

585. Чернюк Т. Професійно-спрямована іншомовна підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту / Т. Чернюк // Молодь і ринок. – 2016. – № 7. – С. 169–174.

586. Чиж С. Г. / Формування готовності майбутніх учителів-словесників до диференційованого навчання молодших підлітків : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / С. Г. Чиж. – Одеса : Б.в., 2002. – 20 с.

587. Чистовська І. П. Гуманізація та гуманітаризація навчально-виховного процесу у вищих технічних навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://novyn.kpi.ua/2008-1/14_Chistovska.pdf (дата перегляду: 24.12.2015).

588. Чорна І. М. Формування психологічної готовності майбутнього вчителя до профорієнтаційної роботи у школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / І. М. Чорна. – Київ, 2003. – 20 с.

589. Шанскова Т. И. Готовность студентов гуманитарных специальностей к профессиональной деятельности при получении второго высшего образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eprints.zu.edu.ua/14212/1/> (дата просмотра: 11.02.2016).

590. Шаповалова І. В. Основні концептуальні підходи в підготовці майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення / І. В. Шаповалова // Педагогіка формування творчої

особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2014. – Вип. 35(88). – С. 357–366.

591. Шапошников К. В. Контекстный подход в процессе формирования профессиональной компетентности будущих лингвистов-переводчиков : автореф. дис. ... канд. пед. наук / К. В. Шапошников. – Йошкар-Ола, 2006. – 26 с.

592. Шарипов Ф. В. Профессиональная компетентность преподавателя вуза / Ф. В. Шарипов // Высшее образование сегодня. – 2010. – № 1.

593. Шарифуллина С. Р. Критерии готовности будущих педагогов к управлению физкультурно-спортивной деятельностью / С. Р. Шарифуллина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.sworld.com.ua/simpoz1/94.htm> (дата просмотра: 24.12.2019).

594. Шатковська Г. І. Фундаменталізація як принцип сучасної освіти / Г. І. Шатковська // Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка. Серія: Педагогіка. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. 16. – С. 253–256.

595. Шевченко В. В. Мотивація професійної діяльності майбутнього психолога / В. В. Шевченко, Д. М. Джоган // Науковий вісник Миколаївського нац. ун-ту імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки. – Миколаїв, 2017. – № 1. – С. 203–206.

596. Використання мультимедійних презентацій як сучасного засобу навчання в системі післядипломної освіти / І. А. Шевченко // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. – № 1. – С. 23–26.

597. Шепеленко Т. П. Гуманізація освіти як основний принцип педагогічної інноватики / Т. П. Шепеленко // Вісник Дніпропетров. ун-ту імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки. – Дніпропетровськ, 2016. – № 2 (12). – С. 341–345.

598. Шеремет І. В. Підготовка фахівців з фізичного виховання в контексті реформування вищої освіти / І. В. Шеремет // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2015. – Вип. 3(2). – С. 369–372.

599. Шеремет І. В. Фізична культура в соціально-побутовій сфері студентської молоді / І. В. Шеремет // Наукові записки Терноп. нац. пед. ун-ту імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2015. – № 1. – С. 201–205.

600. Шиненко М. А. Використання хмарних технологій для професійного розвитку вчителів (зарубіжний досвід) / М. А. Шиненко, Н. В. Сороко // Інформаційні технології в освіті. – 2012. – С. 206–214.

601. Шинкарук О. А. Інформаційні технології як фактор освітніх перетворень в закладах вищої освіти з фізичної культури і спорт / О. А. Шинкарук, Л. В. Денисова, Л. А. Харченко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2018. – № 1. – С. 90–94.

602. Шинкарук О. А. Інформаційно-освітнє середовище в системі підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту / О. А. Шинкарук // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед. ун-ту. – Вінниця, 2019. – Вип. 8. – С. 367–374.

603. Шинкарук О. А. Методи оцінки якості життя: міжнародний досвід / О. А. Шинкарук, Л. В. Денисова // Фізична активність і якість життя людини : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Луцьк, 2017. – С. 24-26.

604. Шинкарук О. А. Современные подходы к оценке качества жизни человека: международный опыт / О. А. Шинкарук, Л. В. Денисова // Ценности, традиции и новации современного спорта : материалы Междунар. науч. конгр. – Минск, 2018. – С. 197–198.

605. Шинкарук О. А. Хмарні технології в процесі підготовки фахівців з фізичної культури і спорту / О. А. Шинкарук // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2019. – Вип. 4(112)2019. – С. 168–174.

606. Ширяева В. А. Непрерывное образование: исторические аспекты и современное состояние проблемы / В. А. Ширяева // Известия Саратовского университета. Серия: Акмеология образования. Психология развития. – 2010. – С. 69–76.

607. Шихов Ю. А. О фундаментализации высшего технического образования / Ю. А. Шихов // Альманах современной науки и образования. – 2008. – № 4 (11), ч. 2. – С. 270–271.

608. Шищенко В. О. Особливості навчальної мотивації студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/shishenko-vo-osoblivosti-navchalnoyi-motivatsiyi-studentiv/> (дата перегляду: 14.05.2016).

609. Шишов С. Е. Понятие компетенции в контексте качества образования / С. Е. Шишов // Стандарт и мониторинг в образовании. – 1999. – № 2.

610. Шишов С. Е. Школа: мониторинг качества образования / С. Е. Шишов, В. А. Кальней. – Москва : Педагогическое общество России, 2000. – 316 с.
611. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2001. – Ч. 1. – 272 с.
612. Шиянов Є. Н. Гуманізація професійного становлення педагога // Советская педагогика. – 1991. – № 9. – С. 80–84.
613. Шмиголь І. Сутність та структура професійної компетентності педагога / І. Шмиголь // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2011. – № 4(1). – С. 197–204.
614. Штофф В. А. Моделирование и познание / В. А. Штофф. – Минск : Наука и техника, 1974. – 210 с.
615. Энциклопедический словарь: психология труда, управления, инженерная психология и эргономика / Федеральная программа книгоиздания России; сост. Б. А. Душков и др.; под ред. Б. А. Душкова. – Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – 462 с.
616. Энциклопедия олимпийского спорта : в 5-ти т. / под общ. ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимп. лит., 2002.
617. Энциклопедия профессионального образования : в 3-х т. / под ред. С. Я. Батышева. – Москва : АПО, 1999. – Т. 2. – 440 с.
618. Юр'єва Л. Особливості професійної майстерності майбутнього фахівця фізичної культури / Л. Юр'єва, М. Сава, Ю. Яворський // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2009. – № 3. – С. 38–41.
619. Юрійчук Н. Професійна підготовка майбутніх учителів-філологів у контексті компетентнісного підходу / Н. Юрійчук // Теоретична і дидактична філологія. – 2014. – Вип. 17. – С. 215–225.
620. Юрійчук Н. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя української мови та літератури / Н. Юрійчук // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди». Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 28(1). – С. 341–346.
621. Юрченко И. А. Информация конфиденциального характера как предмет уголовно-правовой охраны: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / И. А. Юрченко; МГЮА. – М., 2000. – 35 с.

622. Юрчук Ю. Ю. Особливості застосування ІКТ у професійній підготовці фахівців педагогічних спеціальностей / Ю. Ю. Юрчук // Зб. наук. пр. Херсон. держ. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Херсон, 2014. – Вип. 65. – С. 384–388.

623. Яблонський А. І. Мотиваційний компонент в структурі мотиваційної готовності студентів до педагогічної діяльності / А. І. Яблонський // Вісник Харківського університету. Серія: Психологія : зб. наук. пр. – Харків, 1997. – № 395. – С. 134–138.

624. Яворська Г. Х. Підготовка магістрів в умовах ступеневої освіти: теоретичні засади / Г. Х. Яворська // Наука і освіта. – 2013. – № 1-2. – С. 238–241.

625. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2. – 1995. – С. 9.

626. Якобсон П. М. Психологические проблемы мотивации поведения человека / П. М. Якобсон. – М., 1969. – 317 с.

627. Ямбаева Н. В. Критерии и уровни сформированности готовности будущих учителей физической культуры к соревновательной деятельности в процессе профессиональной подготовки / Н. В. Ямбаева // Современные проблемы науки и образования. – 2019. – № 1 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=28518> (дата просмотра: 20.12.2019).

628. Яновский А. М. Информационное обеспечение развития предприятия в условиях рыночной экономики / А. М. Яновский // Научно-техническая информация. – 1997. – Сер. 1. – № 3. – С. 16–18.

629. Ярмолинский В. И. Современные механизмы формирования физической культуры личности в системе непрерывного образования / В. И. Ярмолинский, В. А. Коледа // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХДАДМ (ХХП), 2008. – № 11. – С. 155–161.

630. Яців Я. М. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту / Я. М. Яців // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 3. – С. 115–117.

631. Ячнюк І. О. Підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання до професійної діяльності / І. О. Ячнюк, Ю. Б. Ячнюк,

М. Ю. Ячнюк // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2016. – Вип. 139(1). – С. 369–371.

632. Ящук С. Підготовка магістрів технологічної освіти в Україні: теоретичний аспект / С. Ящук // Зб. наук. пр. Уманськ. держ. пед. ун-ту. – Умань, 2013. – Ч. 3. – С. 355–360.

633. Baltic Center [Electronic resource]. – Access mode: <http://baltic-center.eu/system-of-education> (date of application: 11.01.2016).

634. Benson V. Student experience and ubiquitous learning in higher education: impact of wireless and cloud applications / Benson Vladlena, Morgan Stephanie // Journal of Creative Education. – 2013. – Vol. 4(8a). – P. 1–5.

635. Chao L. Cloud Computing for Teaching and Learning: Strategies for Design and Implementation / Chao L. – USA: University of Houston-Victoria, 2012. – 357 p.

636. Chelikani A. Analysis of Security Issues in Cloud Based E-Learning / A. Chelikani, G. Kumar. – USA : University of Boras, 2011. – 74 p.

637. Chumakov A. N. Metaphysics of globalization. Cultural and civilizational context / A. N. Chumakov. – Moscow : CANON + Publ. – 2006. – 516 p.

638. Compatibility of Chairs and Tables in Computer Laboratory to the Students' Body Dimension / A. M. Pagcaliwagan [et al.] // Academic Research International. – 2013. – № 4(4). – P. 133–140.

639. Computer games and their impact on the mental and physical development of the individual. Effect of information and communication technologies on physical and mental health of human / O. Shynkaruk, L. Denisova, Y. Yukhno, E. Yakovenko // Фізична активність і якість життя людини : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. – С. 38–39.

640. Corbin C. B. Physical activity for everyone: What every physical educator should know about promoting lifelong physical activity / C. B. Corbin // J. Teach. in Phys. Education. – 2002. – № 21. – P. 128–144.

641. Davies R. A review of trends in distance education scholarship at research universities in North America, 1998–2007 / R. Davies, S. Howell, J. Petrie // In The International Review of Research in Open and Distance. – 2010/ – Vol. 11(2). – P. 42–56.

642. Denisova L. The Issue of using Cloud Services in Practice in Preparing of Physical Education and Sport masters / L. Denisova // Актуальні

проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту і туризму : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2016. – С. 143–144.

643. Denisova L. Integrated Test Examination as a Means of Improving and Control Quality of Physical Education / L. Denisova, L. Kharchenko // Молодіжний науковий вісник Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 7. – С. 28–29.

644. Denysova L. Cloud technologies in distance learning of specialists in physical culture and sports / L. Denysova, O. Shynkaruk, V. Usychenko // Journal of Physical Education and Sport, University of Pitesti. – 2018. – P. 469–472.

645. Draft Standard for Learning Object Metadata [Electronic resource]. – Access mode: <http://ltsc.ieee.org> (date of application: 21.01.2017).

646. Effect of information and communication technologies on physical and mental health of human / O. Shynkaruk, Ye. Imas, L. Denysova, V. Kostykevich // Фізична активність і якість життя людини : зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018.– С. 34.

647. Factor structure of interrelation between indices of physical condition and definition of the level of physical readiness of future specialists in higher pedagogical education to act in extreme situations / O. Tretiak, S. Danylo, L. Konovalska, O. Bazylchuk, L. Sushchenko, V. Bazylchuk, O. Shynkaruk, L. Denysova // Journal of Physical Education and Sport. – 2020. – Vol. 20, suppl. is. 1, art 68. – P. 461–468.

648. Garrison R. Theoretical challenges for distance education in the 21st century: A shift from structural to transactional issues / R. Garrison // International Review of Research in Open and Distance Learning. – 2000. – № 1 (1). – P. 3–15.

649. Latvian Academy of Sport Education [Electronic resource]. – Access mode: https://www.lspa.eu/eng/index.php?option=com_content&view=article&id=266:professional-master-study-programme-sport- (date of application: 19.05.2018).

650. Leopold-Franzens-Universitat Innsbruck [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.uibk.ac.at> - (date of application: 10.01.2018).

651. Lepi K. The Future of Higher Educational and Cloud Computing [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.edudemic.com/2013/02/higher-educational-and-cloud-computing> (date of application: 21.01.2018).

652. Liu Jiayi. Cloud computing modernizes education in China [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.zdnet.com/cn/cloud-computing-modernizeseducation-in-china-7000015196> (date of application: 14.04.2018).

653. Lohr S. Google and I. B. M. Join in ‘Cloud Computing’ Research [Electronic resource] / S. Lohr. – Access mode: <http://www.nytimes.com/2007/10/08/html> (date of application: 15.04.2015).

654. Marks Eric A. Executive’s guide to cloud computing / Eric A. Marks, Bob Lozano. – John Wiley & Sons, Inc., 2010. – 285 p.

655. Mell P. Effectively and Securely Using the Cloud Computing Paradigm [Electronic resource] / P. Mell, T. Grance. – Access mode: – http://csrc.nist.gov/groups/SNS/cloud_computing/cloud-computing-v26.pp (date of application: 17.11.2015).

656. One-to-one technology-enhanced learning: an opportunity for global research collaboration : Res. Pract. Technol / T. Chan, J. Roschelle, S. Hsi, M. Sharples, T. Brown, C. Patton // Enhanced Learning. – 2006. – № 1(01). – P. 3–29.

657. Physical and mental human health in the contemporary information environment / E. Imas, O. Shynkaruk, L. Denisova, V. Usychenko, V. Kostykevich // Journal of Physical Education and Sport. – 2018. – Supl. 3, art 261. – P. 1791–1795, 2018.

658. Polyakov A. A. Business modeling / Polyakov A. A., Savchuk I. I. – Moscow : ARION Publ., 2007. – 137 p.

659. Saba F. Distance education theory, methodology, and epistemology: A pragmatic paradigm / F. Saba // Handbook of distance education: New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate Publishers, 2003. – P. 3–20.

660. Shor R. Cloud computing for learning and performance professionals / R. Shor // INFOLINE. – 2011. – Is. 1104. – P. 22.

661. Shynkaruk O., Denysova L., Kharchenko L., Gerasimenko S. Challenges and perspectives of the development of information society // Матеріали II Всеукраїнської електронної конференції з міжнародною участю «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії», 18 квітня 2019 року. – К.: НУФВСУ, 2019. – С. 265–266.

662. Shynkaryk O. Methods for Assessing Quality of Life: International Experience / O. Shynkaryk, L. Denisova // Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві. – 2017. – № 1(37). – С. 36–42.

663. Smart Technology based Education and Training // Smart Digital Futures. – Amsterdam : IOS Press BV, 2014.

664. Spector J. ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence, Competencies and Certification / J. Spector, Michaelde la Teja, Ileana. – 2001. – P. 11.

665. Study Space [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.cn-studyspace.com/kopiya-south-central-university-for> (date of application: 19.11.2015).

666. Sustainable development and the Olympic Movement / Kozatek Alvina, Uzhvenko Kostyantyn, Duchnova Larysa, Radchenko Lidiia, Krol Irina, Ulan Alina, D'omina Al'ona, Borysova Olha, Denysova Lolita, Shi Shengying // Journal of Physical Education and Sport. – 2020. – Vol. 20, suppl. is. 1, art 57. – P. 403–407.

667. The influence of student characteristics on the use of adaptive elearning material / J. R. van Seters, M. A. Ossevoort, J. Tramper, M. J. Goedhart // Computers & Education. – 2012. – № 58. – P. 942–952.

668. Theoretical Aspects of Design and Development of Information and Educational Environment in the System of Training of Masters in Physical Culture and Sport macrocycle / L. Denysova, N. Byshevets, O. Shynkaruk, L. Suschenko, O. Bazylchuk, T. Oleshko, I. Syvash, O. Tretiak // Journal of Physical Education and Sport. – 2020. – Vol. 20, suppl. 1, art 45. – P. 324–330.

669. Universität Wien [Electronic resource]. – Access mode <https://www.univie.ac.at> (date of application: 11.05.2017).

670. Using the methods of mathematical statistics in sports and educational research of masters in physical education and sport / N. Byshevets, L. Denysova, K. Serhiyenko, O. Shynkaruk, O. Stepanenko // Journal of Physical Education and Sport. – 2019. – Vol. 19, suppl. is. 3, art 148. – P. 1030–1034.

671. Vasylenko S. Experience using multimedia boards for visualization, conducting pedagogical discussions, developing interactive exercises for primary school / S. Vasylenko // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2017. – Вип. 3. – С. 173–185.

672. Warburton D. E. Health benefits of physical activity: the evidence / D. E. Warburton, C. W. Nicol, S. S. Bredin // Canad. Med. Ass. J. – 2006. – № 174(6). – P. 801–809.

673. Warschauer M. Learning in the Cloud: How (and Why) to Transform Schools with Digital Media / M. Warschauer – New York : Teachers College, 2011. – 68 p.

674. Wuhan Sports University [Electronic resource]. – Access mode <http://www.whsu.edu.cn> (date of application: 16.02.2018).

675. Zhang Y. Introducing Smart Structures Technology into Civil Engineering Curriculum: Education Development at Lehigh University / Y. Zhang, Le-Wu Lu // Journal of professional issues in engineering education and practice. – 2008. – P. 41–48.

ДОДАТКИ

Додаток А

Опитувальник «Потреба у досягненні мети», автором якого є Ю. М. Орлов

Інструкція для учасників дослідження: Якщо Ви згодні з твердженням, поставте знак «+» поряд з його номером у листі, якщо не згодні, – знак «-». Майте на увазі, що твердження дуже короткі й не можуть містити всі необхідні подробиці. Уявляйте собі типові результати й не замислюйтеся над деталями. Не витрачайте час на обдумування, відповідайте швидко, давайте першу відповідь, яка приходить вам на думку.

№ з/п	Твердження	Варіанти відповідей	
		Так	Ні
1.	Думаю, що успіх у житті швидше залежить від випадку, ніж від розрахунку	Так	Ні
2.	Якщо я втрачу улюблене заняття, життя для мене втратить будь-який сенс	Так	Ні
3.	Для мене в будь-якій справі важливіше не її виконання, а кінцевий результат	Так	Ні
4.	Вважаю, що люди більше страждають від невдач на роботі, ніж від поганих взаємин з близькими	Так	Ні
5.	На мою думку, більшість людей живуть далекими цілями, а не близькими	Так	Ні
6.	У житті в мене було більше успіхів, ніж невдач	Так	Ні
7.	Емоційні люди мені подобаються більше, ніж діяльні	Так	Ні
8.	Навіть у звичайній роботі я намагаюся вдосконалити деякі її елементи	Так	Ні
9.	Цілком зайнятий (-та) думками про успіх, я можу забути про запобіжні заходи	Так	Ні
10.	Мої близькі вважають мене ледачим (-ою)	Так	Ні
11.	Думаю, що в моїх невдачах винні швидше обставини, ніж я сам (-а)	Так	Ні

№ з/п	Твердження	Варіанти відповідей	
		Так	Ні
12.	Терпіння в мені більше, ніж здібностей	Так	Ні
13.	Мої батьки занадто суворо контролювали мене	Так	Ні
14.	Лінь, а не сумнів в успіху змушує мене часто відмовлятися від своїх намірів	Так	Ні
15.	Думаю, що я впевнена в собі людина	Так	Ні
16.	Заради успіху я готовий ризикнути, навіть якщо шанси невеликі	Так	Ні
17.	Я старанна людина	Так	Ні
18.	Коли все йде гладко, моя енергія посилюється	Так	Ні
19.	Якби я був журналістом (-кою), я писав (-ла) би скоріше про оригінальні винаходи людей, ніж про події	Так	Ні
20.	Мої близькі зазвичай не поділяють моїх планів	Так	Ні
21.	Рівень моїх вимог до життя нижчий, ніж у товаришів	Так	Ні
22.	Мені здається, що наполегливості в мені більше, ніж здібностей	Так	Ні
23.	Я міг (могла) би досягти більшого, звільнившись від поточних справ	Так	Ні

Вдячні Вам за надані відповіді!

Додаток Б

Тестові завдання для визначення рівня сформованості знань майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до професійної діяльності, яка формується в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій

1. MOODLE – це:

- 1) CMS – course management system – система управління курсами
- 2) LMS – learning management system – система управління навчанням
- 3) Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище
- 4) **Усі відповіді правильні**

2. Вебадреса (Uniform Resource Locator) сервера, на якому встановлено та завантажено Moodle в НУФВСУ:

- 1) uni-sport.edu.ua
- 2) **dn.uni-sport.edu.ua**
- 3) dn.moodle.com.ua
- 4) moodle.com.ua

3. На які групи поділяють базові засоби навчання в Moodle?

- 1) Статичні матеріали курсу
- 2) Інтерактивні елементи курсу
- 3) Навчальні модулі курсу
- 4) **Статичні матеріали та інтерактивні елементи курсу**

4. Як відредагувати особисту інформацію в Moodle?

- 1) Доступ до редагування є на початковій сторінці сайту
- 2) **Доступ до редагування є в профілі користувача**
- 3) Доступ до редагування є безпосередньо на сторінці курсу
- 4) Система не надає можливості редагування особистої інформації

5. У яких режимах можна працювати з Moodle?

- 1) У режимі перегляду
- 2) У режимі тестування
- 3) **У режимі перегляду та редагування**
- 4) У режимі тестування та редагування

6. Хто має право редагувати матеріали курсу?

- 1) Викладач та студент
- 2) Редактор
- 3) Асистент
- 4) Адміністратор та викладач

7. До інтерактивних елементів курсу належать:

- 1) Вебінар, завдання, тести, форум, опитування
- 2) Книга, семінар, файл, глосарій
- 3) Лекція, завдання, тести, книга, папка, форум, чат
- 4) Гіперпосилання, книга, сторінка, файл

8. Лекція як інтерактивний елемент курсу

- 1) Будується за принципом чергування сторінок з теоретичним матеріалом і сторінок з навчальними тестовими завданнями й запитаннями
- 2) Дає можливість викладачеві ставити задачі, які вимагають від студентів відповіді, і дає можливість завантажити її на сервер
- 3) Дозволяє спільну групову роботу учнів над документами
- 4) Дозволяє створювати набори тестових завдань

9. Для чого необхідні форуми?

- 1) Для створювання й редагування списку визначень, як у словнику
- 2) Для обміну інформацією між усіма часниками процесу дистанційного навчання
- 3) Для проведення швидких опитувань і голосувань
- 4) Для відображення навчального матеріалу з окремих глав

10. За допомогою чого можна створювати тести в Moodle?

- 1) Лише у вбудованому редакторі
- 2) Можна використовувати сторонні конструктори тестів
- 3) Немає правильної відповіді
- 4) Відповіді 1) і 2)

11. Що таке веброзробка?

- 1) Процес створення вебдодатків та вебсайтів

- 2) Проєктування призначених для користувача вебсайтів або вебдодатків
- 3) Вебпрограмування не відділяють від поняття програмування загалом
- 4) Усі варіанти хибні

12. Як називають головний *.html файл?

- 1) main.html
- 2) **index.html**
- 3) golovnyu.html
- 4) 1.html

13. HTML — це:

- 1) **Мова гіпертекстової розмітки документів**
- 2) Система доступу до гіпертекстових документів
- 3) Програмне забезпечення для перегляду вебсайтів
- 4) Усі відповіді правильні

14. Тег <TITLE> призначений для:

- 1) Визначення заголовка документа, у якому міститься його ключовий опис
- 2) **Визначення заголовка вікна, у якому відобразатиметься документ**
- 3) Позначення тексту як заголовка
- 4) Позначення нового абзацу

15. За допомогою якого тега можна вставити малюнок?

- 1) **<img>**
- 2)
- 3) <title>
- 4) <p>

16. Атрибут background задає:

- 1) Фон сторінки
- 2) Фон клітинки
- 3) Фон таблиці
- 4) **Усі відповіді правильні**

17. Який з представлених атрибутів вказує на url посилання?

- 1) src
- 2) alig
- 3) href
- 4) Усі варіанти хибні

18. Виберіть тег примусового переведення на новий рядок:

- 1) img
- 2) src
- 3) br
- 4) tr

19. Тег <TABLE> призначений для:

- 1) Опису таблиці
- 2) Вставлення нового рядка в таблицю
- 3) Вставлення тексту в комірку таблиці
- 4) Позначення заголовка для таблиці

20. Який варіант є правильно організованим гіперпосиланням:

- 1) a href="page1.html"
- 2) a src="page1.html"
- 3) img href="page.html"
- 4) a img="page1.html"

21. Які задачі безпеки реалізуються за допомогою програмних засобів захисту інформації?

- 1) Контроль завантаження та входу в систему за допомогою системи паролів, захист файлів від вірусів
- 2) Розмежування і контроль прав доступу до системних ресурсів, терміналів, зовнішніх ресурсів, постійних та тимчасових наборів даних тощо
- 3) Автоматичний контроль за роботою користувачів шляхом протоколювання їхніх дій
- 4) Усі відповіді правильні

22. Кваліфікований ІТ-фахівець, який знається на роботі комп'ютерних систем і здійснює втручання до комп'ютера, щоб без відома власника дізнатися деякі особисті відомості або пошкодити дані, що зберігаються в комп'ютері:

- 1) Адміністратор
- 2) Користувач
- 3) Хакер**
- 4) Програміст

23. Що називають інформаційною загрозою?

- 1) Сукупність засобів і методів віддаленого зберігання й опрацювання даних
- 2) Потенційну можливість певним чином порушити інформаційну безпеку**
- 3) Норми поведінки осіб в інформаційному просторі
- 4) Сукупність антивірусних програм

24. Вид шахрайства, метою якого є виманювання в довірливих або неуважних користувачів мережі персональних даних клієнтів онлайнних аукціонів, сервісів з переказу або обміну валюти, інтернет-магазинів:

- 1) Комп'ютерні віруси
- 2) «Природні» загрози
- 3) Спам
- 4) Фішинг**

25. Що називають інформаційною безпекою?

- 1) Сукупність антивірусних програм
- 2) Норми поведінки осіб в інформаційному просторі
- 3) Захищеність даних та інформаційної системи від випадкових або навмисних пошкоджень та несанкціонованих посягань**
- 4) Сукупність засобів і методів віддаленого зберігання й опрацювання даних

26. Яку другу назву має файрвол (Firewall)?

- 1) Спам
- 2) Брандмауер**

- 3) Дропер
- 4) Бот

27. Які віруси класифікуються за середовищем мешкання:

- 1) Резидентні
- 2) **Мережеві**
- 3) Небезпечні
- 4) Завантажувальні

28. Вкажіть принцип дії макровірусів:

- 1) Вражають файли з розширенням. Com., Eхе, Sys тощо, дописуючи своє тіло на початок, середину або кінець файлу
- 2) Здатні вносити зміни в службові структури файлової системи
- 3) Уражають завантажувальні сектори дисків
- 4) **Заражають файли Word, Excel тощо**

29. Основні функції апаратних засобів захисту інформації:

- 1) Заборона несанкціонованого (неавторизованого) зовнішнього доступу віддаленого користувача
- 2) Заборона несанкціонованого (неавторизованого) внутрішнього доступу до баз даних у результаті випадкових чи умисних дій персоналу
- 3) Захист цілісності програмного забезпечення
- 4) **Усі відповіді правильні**

30. Оберіть антивірус, розроблений українською антивірусною лабораторією.

- 1) Avast Free Antivirus
- 2) **Zillya!**
- 3) Kaspersky Internet Security
- 4) 360 Total Security

31. Спеціальні програми, здатні без відома та згоди користувача розмножуватися та розповсюджуватися на інші програми шляхом копіювання свого коду у файли, що зберігаються в системі.

- 1) **Комп'ютерні віруси**
- 2) Хакери

- 3) Спам
- 4) Фішинг

32. Оновними криптографічними методами захисту є:

- 1) Кодування тексту з допомогою складних математичних алгоритмів
- 2) Шифрування з допомогою датчика псевдовипадкових чисел
- 3) Шифрування з допомогою криптографічних стандартів шифрування даних
- 4) Усі відповіді правильні

33. Що не входить до складу Google Диска?

- 1) Google Документ
- 2) Google Таблиці
- 3) Google Презентації
- 4) Google Maps

34. Що зі списку не є хмарним сховищем?

- 1) Google Диск
- 2) Dropbox
- 3) OneDrive
- 4) Google Docs

35. Що можна зробити з допомогою хмарних сховищ?

- 1) Немає необхідності купувати власну інфраструктуру для зберігання даних
- 2) Забезпечити доступ до файлів з іншого пристрою
- 3) Створювати файли й спільно редагувати їх
- 4) Усі відповіді правильні

36. Що з перерахованого не належить до переваг використання хмарних сховищ?

- 1) Доступ до файлів без підключення до Інтернету
- 2) Можливість організації спільної роботи з даними
- 3) Можливість доступу до даних з будь-якого комп'ютера, що має вихід в Інтернет
- 4) Економія місця або розширення пам'яті для зберігання фото і відеоматеріалів

37. Хмарні технології надають можливість (оберіть найбільш повний і точний варіант визначення):

- 1) Зберігання й обробки інформації
- 2) Створення інтернет-магазинів, бібліотек, вебсервісів
- 3) **Використання додатків, інфраструктури і/або платформи, не володіючи ними, а орендуючи на стороні**
- 4) Інше

38. Що означає аббревіатура SaaS?

- 1) Комунікація як сервіс
- 2) Платформа як сервіс
- 3) **Програмне забезпечення як сервіс**
- 4) Інфраструктура як сервіс

39. Що не є компонентами хмари Microsoft?

- 1) NET Services
- 2) **Amazon's Elastic Compute Cloud**
- 3) SQL Azure
- 4) Windows Azure

40. Без якої умови неможливо працювати із сервісом Google Диск онлайн?

- 1) Потужного програмного забезпечення
- 2) **Доступу до мережі Інтернет**
- 3) Потужного технічного забезпечення
- 4) Доступу до локальної мережі

41. Аналогом текстового процесора MS Word є така програма сервісу Google Диск:

- 1) **Google Документи**
- 2) Google Таблиці
- 3) Google Форми
- 4) Google Презентації

42. Яка програма сервісу Google Диск є аналогом табличного процесора MS Excel?

- 1) Google Документи
- 2) **Google Таблиці**

- 3) Google Форми
- 4) Google Презентації

43. Які дані можна вводити під час входу до облікового запису користувача хмарного сервісу OneDrive?

- 1) Пароль
- 2) Логін
- 3) **Логін та пароль**
- 4) Інше

44. Які дії не можна виконувати під час роботи із зображеннями в сервісі OneDrive?

- 1) Надавати до них доступ іншим користувачам
- 2) Видаляти доступ для інших користувачів
- 3) Додавати графічні зміни
- 4) **Додавати зображення до архіву**

45. Яка з опцій не можлива в програмі Браузер?

- 1) Здійснювати пошук даних у мережі Інтернет
- 2) **Додавати документи та теки до архіву**
- 3) Знаходити дані в мережі Інтернет та зберігати на пристрій користувача
- 4) Переглядати дані, що розміщені на вебсайтах у мережі Інтернет

46. Які з даних програм не є Браузерами?

- 1) Google Chrome
- 2) Mozilla Firefox
- 3) **Outlook Express**
- 4) Apple Safari

47. Що таке URL?

- 1) Протокол передачі файлів
- 2) Протокол передачі гіпертекстових сторінок
- 3) **Адреса ресурсу Інтернету**
- 4) Засіб для перегляду гіпертекстових сторінок

48. Якої пошукової системи не існує?

- 1) VISTA
- 2) GOOGLE
- 3) META
- 4) всі існують

49. Обираючи пошукову систему для власного користування, особливу увагу треба звернути на:

- 1) Час пошуку
- 2) Кількість знайдених сторінок
- 3) Релевантність
- 4) Кількість сторінок у БД пошукової системи

50. Що не входить до складу пошукової системи?

- 1) База даних
- 2) Пошуковий механізм
- 3) Павук, кроулер або робот
- 4) Індекс цитованості

51. Вони можуть бути запрограмовані таким чином, щоб переходити по різних посиланнях різної глибини вкладеності, виконувати індексацію й перевіряти посилання в документі. Про що йде мова?

- 1) Пошукові системи
- 2) Роботи
- 3) Кроулери
- 4) Павуки

52. Що таке релевантність?

- 1) Це відповідність змісту знайденої сторінки запиту користувача
- 2) Спеціальні алгоритми ПС
- 3) Інша назва пошукового серверу
- 4) Індексція документа в пошукових системах

53. Комп'ютер, що надає свої ресурси іншим комп'ютерам в умовах спільної роботи, називається:

- 1) адаптером
- 2) комутатором
- 3) станцією
- 4) сервером

54. Який з перерахованих способів підключення до Інтернету забезпечує найбільші можливості для доступу до інформаційних ресурсів:

- 1) Постійне з'єднання по оптоволоконному каналу
- 2) Віддалений доступ по телефонних каналах
- 3) Постійне з'єднання по виділеному каналу
- 4) З'єднання по радіомодемному каналу

55. Мережевий протокол – це:

- 1) Набір угод про взаємодії в комп'ютерній мережі
- 2) Послідовний запис подій, що відбуваються в комп'ютерній мережі
- 3) Правила інтерпретації даних, що передаються по мережі
- 4) Усі відповіді правильні

56. Обмін інформацією між комп'ютерними мережами, у яких діють різні стандарти представлення інформації (мережеві протоколи), здійснюється з використанням:

- 1) Хост-комп'ютерів
- 2) Електронної пошти
- 3) Шлюзів
- 4) Модемів

57. Комп'ютер, підключений до Інтернету, обов'язково має:

- 1) URL-адресу
- 2) IP-адресу
- 3) Вебсторінку
- 4) Усі відповіді правильні

58. Вебсторінки мають розширення:

- 1) * .HTM;
- 2) * .WEB;
- 3) * .EXE;
- 4) * .WWW.

Вдячні Вам за надані відповіді!

Додаток В

**Картка для визначення рівня сформованості вмінь та навичок
майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до
професійної діяльності, які формуються в закладах вищої освіти із
застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій**

№ з/п	Уміння та навички	Оцінювання		
		Самооцінка	Оцінка експерта	Загальна оцінка
1.	Уміння та навички складати стратегічні документи (плани, програми) з вирішення організаційних, методичних, кадрових проблем у сфері фізичної культури та спорту			
2.	Уміння та навички розробляти плани підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки з урахуванням вікових, гендерних особливостей, чутливих періодів, підходів до раціонального харчування			
3.	Уміння та навички здійснювати комплексний контроль підготовленості спортсменів за допомогою сучасних медико-біологічних, біомеханічних, педагогічних методів досліджень			
4.	Уміння та навички програмувати систему фізкультурно-оздоровчих та навчально-тренувальних занять для різних категорій населення, застосовувати сучасні методики фізичного виховання, інноваційні технології, види оздоровчого фітнесу, складати індивідуальні програми рухової активності для різних груп населення			
5.	Уміння та навички планувати, організовувати та проводити фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу в системі фізичного виховання студентської молоді			
6.	Уміння та навички планувати фізичне навантаження відповідно до вікових, статевих, морфофункціональних та психологічних особливостей людини й рівня її підготовленості			
7.	Уміння та навички ефективно використовувати засоби, методи та принципи адаптивного фізичного виховання для різних категорій населення та в умовах інклюзивної освіти			
8.	Уміння та навички розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної сфери та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти			

№ з/п	Уміння та навички	Оцінювання		
		Самооцінка	Оцінка експерта	Загальна оцінка
9.	Уміння та навички розробляти (самостійно або в складі групи) та організовувати реалізацію проєктів, спрямованих на розв'язання проблем інноваційного та підприємницького характеру у сфері фізичної культури і спорту			
10.	Уміння та навички здійснювати наукові дослідження з актуальних проблем сфери фізичної культури і спорту, використовуючи сучасні методи досліджень, дотримуючись вимог академічної доброчесності; готувати матеріали наукових досліджень до публікації в наукових періодичних виданнях			
11.	Уміння та навички публічного виступу та використання спеціальної термінології в професійній діяльності			
12.	Уміння та навички організовувати та брати участь в організації та проведенні семінарів, конференцій, педагогічних читань, виставок, конкурсів, у розробленні навчально-методичних матеріалів щодо покращення якості роботи та професійної майстерності			
13.	Уміння та навички застосовувати прикладне програмне забезпечення та інформаційно-комунікаційні технології (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних задач практичної діяльності у сфері фізичної культури і спорту			
14.	Уміння та навички проводити агітаційну роботу з пропаганди здорового способу життя студентської молоді			
15.	Уміння та навички розробляти та організовувати заходи з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту			

Вдячні Вам за надані відповіді!

Додаток Д

**Оцінка рівня конкурентоспроможності особистості,
автором якої є В. І. Андрєєв**

Інструкція для учасників дослідження. Відповідаючи на запитання тесту, необхідно вибрати й записати один з варіантів відповіді. Наприклад: 1-а, 2-г, 3-в і т.д. Постарайтеся давати щирі відповіді, тоді Ви отримаєте більш об'єктивну інформацію про себе.

1. Я знаю, чого хочу добитися в найближчі три роки.
а) так, б) скоріше так, в) важко сказати, г) скоріше ні, д) ні.
2. Я ціную ділових, практичних і заповзятливих людей.
а) так, б) скоріше так, в) важко сказати, г) скоріше ні, д) ні.
3. Я знаю, у якій сфері можу пристойно заробляти.
а) так, б) скоріше так, в) важко сказати, г) скоріше ні, д) ні.
4. У мене вистачає енергії, щоб довести розпочату справу до кінця.
а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
5. Я втомлююся після роботи.
а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
6. Мої батьки та вчителі вважали мене старанним і старанним.
а) так, б) найчастіше, в) коли як, г) швидше за все ні, д) ні.
7. Мені вдається у вирішенні, здавалося б, нерозв'язної проблеми знайти несподівано просте й навіть оригінальне рішення.
а) так, б) порівняно часто, в) коли як, г) рідко, д) ні.
8. Я швидко освоюю нові види діяльності.
а) так, б) найчастіше, в) коли як, г) не завжди, д) ні.
9. Я буваю ініціатором нововведень у нашому колективі.
а) так, б) найчастіше, в) іноді, г) дуже рідко, д) ні.
10. Я здатний іти на ризик, навіть якщо шанси на успіх невеликі.
а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
11. Мої друзі вважають мене людиною рішучою.
а) так, б) скоріше так, в) хто як, г) скоріше ні, д) ні.
12. Купуючи дорогу, але необхідну мені річ, я приймаю рішення сам, покладаючись на свій смак.
а) так, б) частіше за все так, в) коли як, г) часто раджуся, д) раджуся практично завжди.

13. Я висловлюю свою думку, навіть якщо вона комусь не подобається.
а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
14. У дискусії й суперечці мені найчастіше вдається наполягти на своєму. а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
15. Приймаючи відповідальне рішення, я покладаюся тільки на себе й ні з ким не раджуся.
а) так, б) частіше за все так, в) коли як, г) найчастіше ні, д) ні.
16. У колі друзів мені подобається і вдається бути «душею компанії».
а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) іноді, д) ні.
17. Мені легко вдається встановити контакт з новими для мене людьми.
а) так, б) порівняно часто, в) коли як, г) рідко, д) ні.
18. Я вважаю за краще брати на себе відповідальність, ніж підкорятися кому-небудь.
а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
19. Я систематично займаюся самоосвітою, саморозвитком своїх особистісних якостей.
а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) дуже слабо і рідко, д) ні.
20. Я веду щоденник, де планую своє життя, аналізую свої промахи й помилки.
а) так, б) часто, в) періодично, г) дуже рідко, д) ні.
21. Якщо я чогось досяг, то завдяки самоосвіті й саморозвитку.
а) так, б) швидше за все так, в) відповісти важко, г) швидше за все ні, д) ні.
22. Увечері після робочого дня я засинаю:
а) дуже швидко, б) порівняно швидко, в) коли як, г) іноді страждаю безсонням, д) часто страждаю безсонням.
23. Якщо мені хто-небудь нагрубить, то я швидко забуваю про це:
а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
24. Я прагну, і мені вдається не втягувати себе в конфлікти:
а) так, б) швидше за все так, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
25. Друзі й колеги по роботі вважають мене людиною з «перспективою» в плані професійного росту.
а) так, б) скоріше так, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
26. Я беру участь у дискусіях, семінарах, конференціях за своєю особистою ініціативою.
а) часто, б) порівняно часто, в) періодично, г) порівняно рідко, д) ніколи.

27. У професійному плані (у плані професійного самовизначення й підвищення кваліфікації) в останні два роки я маю просування.
а) так, б) швидше за все так, в) важко сказати, г) швидше за все ні, д) ні.
28. Я вважаю, що роботу потрібно робити ретельно і якісно або не робити взагалі:
а) так, б) найчастіше, в) будь-яка робота вимагає однакової старанності, г) мені не все однаковою мірою вдається робити якісно, д) я роблю все швидко, але недостатньо якісно.
29. Я можу одну й ту саму роботу неодноразово переробляти, вносити якісні поліпшення.
а) так, б) найчастіше, в) коли як, г) скоріше ні, д) ні.
30. Траплялося, що виконану роботу мій керівник попросив переробити ще раз.
а) Такого я щось не пам'ятаю, б) дуже рідко, в) періодично, г) порівняно часто, д) дуже часто.

Вдячні Вам за надані відповіді!

Додаток Е

Тест «Оцінка рівня творчого потенціалу особистості»

Інструкція для учасників дослідження: за 9-бальною шкалою оцініть кожне з 18 тверджень. Обрану оцінку обведіть кружечком.

Питання тесту	Шкала оцінок
1. Як часто розпочату справу Вам вдається довести до логічного кінця?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
2. Якщо всіх людей подумки розділити на логіків і евристиків, тобто генераторів ідей, то якою мірою Ви є генератором ідей?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
3. Якою мірою Ви відносите себе до людей рішучих?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
4. Якою мірою Ваш кінцевий «продукт», Ваш витвір найчастіше відрізняється від початкового проєкту чи задуму?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
5. Наскільки Ви здатні проявити вимогливість і наполегливість, щоб люди, які обіцяли Вам щось, виконали обіцяне?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
6. Як часто Вам доводиться виступати з критичними судженнями на будь-чию адресу?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
7. Як часто вирішення Ваших проблем залежить від Вашої енергії та наполегливості?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
8. Який відсоток людей у Вашому колективі найчастіше підтримує Вас чи Ваші ініціативи та пропозиції? (1 бал – близько 10%)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
9. Як часто у Вас буває оптимістичний і веселий настрій?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
10. Якщо всі проблеми, які Вам доводилося вирішувати за останній рік, умовно розділити на теоретичні і практичні, то яка серед них питома вага практичних?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
11. Як часто Вам доводилося відстоювати свої принципи чи переконання?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
12. Якою мірою Ваша товариськість, комунікабельність сприяє вирішенню життєво важливих для вас проблем?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Питання тесту	Шкала оцінок
13. Як часто у вас виникають ситуації, коли головну відповідальність за вирішення найбільш складних проблем і справ у колективі Вам доводиться брати на себе?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
14. Як часто і якою мірою Ваші ідеї, проекти вдавалося втілювати в життя?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
15. Як часто Вам вдається, проявивши винахідливість і навіть підприємливість, хоч у чомусь випередити своїх суперників по роботі чи навчанні?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
16. Як багато людей серед ваших друзів і близьких, які вважають Вас людиною вихованою і інтелігентною?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
17. Як часто Вам у житті доводилося робити щось таке, що було сприйнято навіть Вашими друзями як несподіванка, як принципово нова справа?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
18. Як часто Вам доводилося докорінно реформувати своє життя або знаходити принципово нові підходи у вирішенні старих проблем?	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

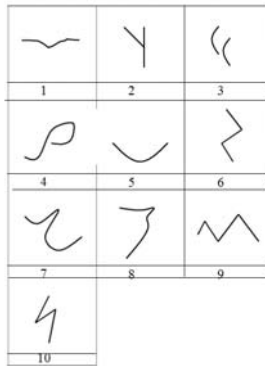
Вдячні Вам за надані відповіді!

Додаток Ж

Методика діагностики рівня невербальної креативності

Інструкція для учасників дослідження. Вам пропонують виконати завдання. Усі вони вимагають від вас уяви й фантазії. Виконуючи кожне завдання, намагайтеся придумати щось нове, незвичайне й добре, до якого далеко не кожен додумається. Перед вами 10 незакінчених фігур. Якщо ви додасте до них додаткові лінії або штрихи, виходять цікаві предмети або навіть сюжетні картинки. Придумайте назву для вашого малюнка і напишіть його під ним. Час виконання – 15 хв. Тому працюйте швидко.

У ході опрацювання результатів тестування використовуються критерії, наведені в таблиці. Кількість балів, отримана обстежуваним, є одним з показників креативності, здатності висувати ідеї, що відрізняються від очевидних. Оригінальність рішень означає здатність уникати легких і очевидних відповідей. Максимальна кількість можливих балів – 20.

Критерії, що використовуються в ході опрацювання результатів тестування

Фігура	Кількість балів	Вид малюнка
1	0	Абстрактний візерунок, обличчя, голова людини, окуляри, птиця, чайка
	1	Брови, очі, хвиля, море, морда тварини, хмара, серце, сова, квітка, яблуко, людина, собака
	2	Усі інші менш стандартні оригінальні малюнки
	0	Абстрактний візерунок, дерево, рогатка, квітка
2	1	Буква, будинок, символ, покажчик, слід ноги птиці, цифра,

Фігура	Кількість балів	Вид малюнка
		людина
	2	Усі інші більш оригінальні малюнки
	0	Абстрактний візерунок, звукові й радіохвилі, обличчя людини, човен, корабель, люди, фрукти
3	1	Вітер, хмара, дощ, кульки, деталі дерева, дорога, міст, гойдалки, морда тварини, колеса, лук і стріли, риба, верстати, квіти
	2	Усі інші більш оригінальні малюнки
	0	Абстрактний візерунок, хвиля, море, змія, хвіст, знак питання
4	1	Кішка, крісло, стілець, ложка, миша, гусениця, черв'як, окуляри, черепашка, гусак, лебідь, квітка, трубка для паління
	2	Усі інші більш оригінальні малюнки
	0	Абстрактний візерунок, блюдо, ваза, чаша, човен, корабель, обличчя людини, парасолька
5	1	Водойма, озеро, гриб, губи, підборіддя, таз, лимон, яблуко, лук і стріли, яр, яма, риба, яйце
	2	Усі інші більш оригінальні малюнки
	0	Абстрактний візерунок, сходи, обличчя людини
6	1	Гора, скеля, ваза, ялина, кофта, піджак, плаття, блискавка, гроза, людина, квітка
	2	Усі інші більш оригінальні малюнки
	0	Абстрактний візерунок, машина, ключ, серп
7	1	Гриб, черпак, ківш, лінза, обличчя людини, молоток, окуляри, самокат, серп і молот, тенісна ракетка
	2	Усі інші більш оригінальні малюнки
	0	Абстрактний візерунок, дівчинка, жінка, очі й тіло людини
8	1	Буква, ваза, дерево, книга, майка, сукня, ракета, квітка, щит
	2	Усі інші більш оригінальні малюнки
	0	Абстрактний візерунок, пагорб, гори, буква, вуха тварини
9	1	Верблюд, вовк, кішка, лисиця, обличчя людини, собака, людина, фігура
	2	Усі інші більш оригінальні малюнки
	0	Абстрактний візерунок, гусак, качка, дерево, обличчя людини, лисиця
10	1	Буратіно, дівчинка, птиця, цифра, людина, фігура
	2	Усі інші більш оригінальні малюнки
	0	

Вдячні Вам за надані відповіді!

Додаток 3

Методика дослідження рефлексивності, автором якої є А. В. Карпов

Інструкція для учасників дослідження. Поставте поруч з номером твердження відповідний бал, враховуючи їх значення: 1 – абсолютно неправильно, 2 – неправильно, 3 – скоріше неправильно, 4 – не знаю, 5 – скоріше правильно, 6 – правильно, 7 – цілком правильно.

1. Прочитавши гарну книгу, я завжди потім довго думаю про неї, хочеться з кимсь її обговорити 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

2. Коли мене зненацька про щось запитують, я можу відповісти перше, що спало на думку 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

3. Перш, ніж зняти слухавку, щоб зателефонувати в справах, я зазвичай подумки планую розмову 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

4. Здійснивши якийсь промах, я довго потім не можу відволіктися від думки про нього 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

5. Коли я міркую про що-небудь або розмовляю з іншою людиною, мені буває цікаво згадати, що слугувало початком ланцюжка думок 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

6. Приступаючи до важкого завдання, я намагаюся не думати про труднощі, які будуть попереду 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

7. Головне для мене – уявити кінцеву мету своєї діяльності, а деталі мають другорядне значення 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

8. Трапляється, що я не можу зрозуміти, чому хтось незадоволений мною 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

9. Я часто ставлю себе на місце іншої людини 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

10. Мені було б важливо в деталях уявляти собі процес роботи й що буде попереду 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

11. Мені було б важко написати серйозного листа, якби я попередньо не склав план 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

12. Я намагаюся діяти, а не розмірковувати над причинами своїх невдач 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

13. Я доволі легко приймаю рішення про дорогу покупки 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

14. Як правило, щось замисливши, я перебираю в голові свої задуми, уточнюючи деталі, розглядаючи всі варіанти 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

15. Я турбуюся про своє майбутнє 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

16. Гадаю, що в багатьох ситуаціях потрібно діяти швидко, керуючись першою ідеєю, що спала на думку 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

17. Іноді я приймаю необдумані рішення 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

18. Закінчивши розмову, я, трапляється, продовжую її вести, наводячи

все нові й нові аргументи на захист своєї точки зору 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

19. Якщо відбувається конфлікт, то, міркуючи над тим, хто в ньому винен, я в першу чергу починаю із себе 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

20. Перш, ніж прийняти рішення, я завжди намагаюся все детально обміркувати та зважити 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

21. У мене трапляються конфлікти від того, що я іноді не можу передбачити, якої поведінки очікують від мене оточуючі 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

22. Буває, що, обмірковуючи розмову з іншою людиною, я немовби подумки веду з нею діалог 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

23. Я прагну не замислюватися над тим, які думки й почуття викликають в інших людей мої слова та вчинки 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

24. Перш, ніж зробити зауваження іншій людині, я обов'язково подумаю, якими словами це краще зробити, щоб її не образити 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

25. Вирішуючи складне завдання, я думаю про нього навіть тоді, коли займаюся іншими справами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

26. Якщо я з кимось сварюся, то здебільшого не вважаю себе винним. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

27. Рідко трапляється, що я жалкую про сказане 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Вдячні Вам за надані відповіді!

Додаток И

**Методика самооцінки здатності до самоосвіти й саморозвитку
особистості, автором якої є О. П. Сергеєнкова**

Інструкція для учасників дослідження. Уважно ознайомтеся із запитаннями тесту-анкети. Виберіть один із запропонованих варіантів відповіді: «ні», «частково, періодично», «так». Визначте кількість балів за кожну відповідь відповідно до ціни обраного варіанта: «ні» – 1 бал; «частково, періодично» – 2 бали; «так» – 3 бали.

№ з/п	Запитання	Ні	Частково, періодично	Так
1.	Чи читали Ви й чи знаєте щось про принципи, методи, правила самоосвіти, самовиховання, саморозвитку особистості?	Ні	Частково, періодично	Так
2.	Чи маєте Ви серйозні й глибокі прагнення до самоосвіти, самовиховання, саморозвитку своїх особистісних якостей, здібностей?	Ні	Частково, періодично	Так
3.	Чи відмічають Ваші друзі, знайомі Ваші успіхи в самоосвіті, самовихованні, саморозвитку?	Ні	Частково, періодично	Так
4.	Чи відчуваєте Ви прагнення глибше пізнати себе, свої творчі здібності?	Ні	Частково, періодично	Так
5.	Чи маєте Ви свій ідеал і чи спонукає він вас до самоосвіти, самовиховання, саморозвитку?	Ні	Частково, періодично	Так
6.	Чи часто Ви задумуєтеся про причини своїх промахів, невдач?	Ні	Частково, періодично	Так
7.	Чи здатні Ви до швидкого самостійного оволодіння новими видами діяльності, наприклад, до самостійного вивчення проблем, пов'язаних з профорієнтацією?	Ні	Частково, періодично	Так
8.	Чи здатні Ви й далі вирішувати складну задачу, якщо перші дві години не дали очікуваних результатів?	Ні	Частково, періодично	Так
9.	Чи ведете Ви щоденник, де записуєте свої ідеї, плануєте своє життя (на рік, на найближчий місяць, тиждень, день), і чи аналізуєте, що із запланованого виконати не вийшло й чому?	Ні	Частково, періодично	Так
10.	Чи Ваші друзі вважають Вас людиною, здатною до переборення труднощів?	Ні	Частково, періодично	Так

№ з/п	Запитання	Ні	Частково, періодично	Так
11.	Чи знаєте Ви свої сильні й слабкі сторони?	Ні	Частково, періодично	Так
12.	Чи хвилює Вас майбутнє?	Ні	Частково, періодично	Так
13.	Чи прагнете Ви до того, щоб Вас поважали Ваші найближчі друзі, батьки?	Ні	Частково, періодично	Так
14.	Чи здатні Ви керувати собою, стримувати себе в конфліктних ситуаціях?	Ні	Частково, періодично	Так
15.	Чи здатні Ви до ризику?	Ні	Частково, періодично	Так
16.	Чи прагнете Ви виховувати в собі силу волі або інші якості?	Ні	Частково, періодично	Так
17.	Чи досягаєте Ви того, щоб до Вашої думки прислухалися?	Ні	Частково, періодично	Так
18.	Чи вважаєте Ви себе цілеспрямованою людиною?	Ні	Частково, періодично	Так
19.	Чи вважають (вважали) Вас батьки людиною, яка здібна до самоосвіти, саморозвитку?	Ні	Частково, періодично	Так
20.	Чи вважають (вважали) Вас людиною, яка здібна до самоосвіти, саморозвитку, учителі?	Ні	Частково, періодично	Так

Вдячні Вам за надані відповіді!

**Анкета
для майбутніх магістрів фізичної культури і спорту**

Шановні здобувачі вищої освіти!

Вкажіть, будь-ласка, заклад вищої освіти, у якому Ви навчаєтеся:

Кафедра інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті Національного університету фізичного виховання і спорту України проводить анкетування студентів щодо професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Заздалегідь вдячні Вам за участь в анкетуванні.

Просимо відповісти на запропоновані нами запитання й відмітити Ваш варіант відповіді!

1. Вкажіть, з якою метою Ви вступили до закладу вищої освіти для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт?

- а) отримання вищої фізкультурної освіти з метою самореалізації;
- б) мрію працювати у сфері фізичної культури і спорту за обраною спеціалізацією;
- г) спеціальність обрав (-ла) за порадою батьків (друзів);
- д) важко відповісти.

2. Яким чином Ви обрали заклад вищої освіти, у якому навчаєтеся?

- а) орієнтувався на репутацію закладу вищої освіти (популярність, престиж, традиції);
- б) орієнтувався на високу якість навчання (рівень підготовки, кваліфікація науково-педагогічних працівників);
- в) орієнтувався на наявність у закладі вищої освіти необхідної для мене спеціалізації;
- г) інше.

6. Оцініть свій рівень володіння вміннями та навичками щодо використання сучасних інформаційних технологій для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту:

№ з/п	Рівень володіння уміннями та навичками щодо використання сучасних інформаційних технологій для вирішування завдань у сфері фізичної культури і спорту	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти
1	Упорядковувати нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту				
2	Вирішувати проблеми системної та мережевої безпеки				
3	Вільно працювати на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача				
4	Застосовувати в практичній діяльності прикладне програмне забезпечення загального та спеціального призначення				
5	Володіти навичками роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації				
6	Опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет				
7	Уміти застосовувати сучасні комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення професійних завдань магістрів фізичної культури і спорту				
8	Здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації професійного, навчального та наукового характеру у сфері фізичної культури і спорту				
9	Використовувати мову гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення вебсторінок інформаційним матеріалом професійного напрямку у сфері фізичної культури і спорту				

Додаток Л

Результати анкетування майбутніх магістрів фізичної культури і спорту

1. Вкажіть, з якою метою Ви вступили до закладу вищої освіти для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.						
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)					К-ть опитаних
	Отрим. вищої фізкульт. освіти з метою самореаліз.	Мрія прац. у сфері фізкульт. і спорту за обр. спеціал.	Спеціал. обрав(-ла) за порадодо батьків	Важко відповісти		
Класичний приватний університет	25,53	61,7	0	12,77		94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	66,67	11,11	11,11		9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	19,47	71,0	4,58	4,95		262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	13,73	68,63	7,84	9,8		51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	19,05	61,9	14,29	4,76		21
Середній показник	17,78	65,98	7,56	8,68		437
2. Яким чином Ви обрали заклад вищої освіти, у якому навчаєтесь?						
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)					К-ть опитаних
	Орієнт. на репут. ЗВО	Орієнт. на високу якість навчання	Орієнт. на наявність у ЗВО необх. спеціал.	Інше		
Класичний приватний університет	13,83	19,15	56,38	10,64		94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	11,11	66,67	11,11		9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	9,92	15,27	61,45	13,36		262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	13,73	11,76	62,75	11,76		51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	14,29	14,29	61,9	9,52		21
Середній показник	12,58	14,31	61,83	11,28		437

3. Чи плануєте Ви в майбутньому працювати фахівцем у сфері фізичної культури та спорту?					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, планую	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	19,15	62,77	8,51	9,57	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	66,67	11,11	11,11	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	14,11	62,6	10,69	12,60	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	11,76	62,75	13,73	11,76	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	19,06	61,9	9,52	9,52	21
Середній показник	15,04	63,34	10,71	10,91	437
4. Оцініть свій рівень володіння знаннями про перспективні напрями застосування сучасних інформаційних технологій для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	12,76	26,6	55,32	5,32	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	11,11	66,67	11,11	9
Національний університет фізичної культури і спорту України	9,16	18,32	59,54	12,98	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	15,69	7,84	60,78	15,69	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	4,76	66,67	19,05	21
Середній показник	11,65	13,73	61,79	12,83	437

5. Оцініть свій рівень володіння знаннями про сучасні засоби захисту інформації інформаційних технологій для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	15,95	15,96	65,96	2,13	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	0	66,67	22,22	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	8,40	18,32	59,54	13,74	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	13,73	11,76	62,75	11,76	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	19,05	66,67	4,76	21
Середній показник	11,74	13,02	64,32	10,92	437
6. Оцініть свій рівень володіння знаннями про інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	13,82	21,28	12,77	52,13	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	11,11	11,11	66,67	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	8,02	15,65	16,79	59,54	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	13,72	15,69	7,84	62,75	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	4,76	14,29	9,52	71,43	21
Середній показник	10,29	15,6	11,61	62,5	437

7. Оцініть свій рівень володіння знаннями про понятійний апарат обчислювальної техніки, архітектуру, принципи функціонування персональних комп'ютерів для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	13,83	65,96	13,83	6,38	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	66,67	11,11	11,11	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	8,01	61,07	26,72	4,20	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	9,81	56,86	23,53	9,80	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	52,38	23,81	14,29	21
Середній показник	10,46	60,59	19,8	9,15	437
8. Оцініть свій рівень володіння знаннями про склад та призначення системного та прикладного програмного забезпечення для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	9,92	60,31	23,66	6,11	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	66,67	11,11	11,11	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	8,51	74,47	13,83	3,19	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	9,80	60,78	15,69	13,73	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	14,29	61,90	19,05	4,76	21
Середній показник	10,73	64,83	16,66	7,78	437

9. Оцініть свій рівень володіння знаннями про можливості використання програмного забезпечення для вирішення завдань професійної та наукової діяльності магістрів фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	8,51	43,62	20,21	27,66	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	33,33	22,23	33,33	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	12,21	42,75	15,27	29,77	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	11,76	41,18	19,61	27,45	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	14,29	38,10	19,05	28,57	21
Середній показник	11,58	39,79	19,27	29,36	437
10. Оцініть свій рівень володіння знаннями про програмні середовища обробки графічних об'єктів для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	10,64	22,34	63,83	3,19	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	11,11	77,78	0	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	7,63	21,76	59,54	11,07	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	3,92	21,57	64,71	9,8	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,53	9,52	61,9	19,05	21
Середній показник	8,57	17,26	65,55	8,62	437

11. Оцініть свій рівень володіння знаннями про понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	15,95	21,28	10,64	52,13	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	11,11	0	77,78	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	9,16	16,03	14,12	60,69	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	9,80	7,85	21,57	60,78	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	4,76	14,29	23,81	57,14	21
Середній показник	10,16	14,11	14,03	61,7	437
12. Оцініть свій рівень володіння знаннями про автоматизовані інформаційно-пошукові системи для забезпечення науково-дослідницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	15,96	70,24	9,57	4,23	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	66,67	22,22	0	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	8,21	77,78	12,19	1,82	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	11,76	56,86	15,69	15,69	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,53	57,14	9,52	23,81	21
Середній показник	11,31	65,74	13,84	9,11	437

13. Оцініть свій рівень володіння знаннями про сервіси комп'ютерних мереж у практичній діяльності магістрів фізичної культури і спорту для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	12,77	47,87	15,96	23,40	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	55,56	11,11	22,22	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	12,21	53,05	15,65	19,08	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	7,84	54,90	17,65	19,61	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	14,29	51,14	19,05	15,52	21
Середній показник	11,64	52,51	15,88	19,97	437
14. Оцініть свій рівень володіння вміннями та навичками упорядковувати нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	6,38	27,66	10,64	55,32	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	0	22,22	66,67	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	6,49	7,64	28,24	57,63	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	7,84	5,88	19,61	66,67	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	9,52	14,29	66,67	21
Середній показник	8,27	10,14	19,0	62,59	437

15. Оцініть свій рівень володіння вміннями та навичками вирішувати проблем системної та мережевої безпеки для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	10,84	25,21	52,89	11,06	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	11,11	55,56	22,22	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	6,49	23,56	51,54	18,41	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	7,84	21,76	52,75	17,65	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,53	19,52	49,14	21,81	21
Середній показник	9,16	20,23	52,37	18,23	437
16. Оцініть свій рівень володіння вміннями та навичками вільно працювати на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	11,70	75,53	10,64	2,13	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	66,67	11,11	11,11	9
Національний університет фізичного і виховання і спорту України	15,65	59,16	18,32	6,87	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	11,77	56,86	11,76	19,61	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	4,76	66,67	19,05	9,52	21
Середній показник	10,99	64,98	14,18	9,85	437

17. Оцініть свій рівень умінь і навичок застосовувати в практичній діяльності прикладне програмне забезпечення загального та спеціального призначення для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	4,26	47,86	21,28	26,60	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	44,45	33,33	11,11	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	6,49	48,85	19,85	24,81	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	13,73	43,14	17,64	25,49	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	42,86	14,29	33,33	21
Середній показник	9,02	45,43	21,28	24,27	437
18. Оцініть свій рівень володіння навичками роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	10,64	17,02	12,77	59,57	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	22,22	0	66,67	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	6,11	11,45	22,90	59,54	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	7,84	11,76	15,69	64,71	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	14,29	9,52	66,67	21
Середній показник	9,04	15,35	12,18	63,43	437

19. Оцініть свій рівень умінь опрацювати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет для ефективного вирішення завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	10,64	45,74	13,83	29,79	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	44,44	11,11	33,34	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	10,31	49,62	13,74	26,34	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	5,88	50,98	15,69	27,45	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	42,86	19,05	28,57	21
Середній показник	9,49	46,73	14,68	29,1	437
20. Оцініть свій рівень умінь застосовувати сучасні комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення професійних завдань магістрів фізичної культури і спорту для ефективного вирішення завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	14,89	22,35	59,57	3,19	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	11,11	66,67	11,11	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	6,86	17,56	60,69	14,89	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	9,80	11,77	60,78	17,65	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	4,76	66,67	19,05	21
Середній показник	10,44	13,51	62,88	13,17	437

21. Оцініть свій рівень умінь здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації професійного, навчального та наукового характеру для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	12,77	72,34	11,70	3,19	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	66,67	0,00	22,22	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	11,83	60,31	20,99	6,87	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	13,73	60,78	11,76	13,73	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	14,29	66,67	9,52	9,52	21
Середній показник	12,75	65,35	10,79	11,11	437
22. Оцініть свій рівень умінь використовувати мову гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення вебсторінок інформаційним матеріалом професійного напрямку для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	13,82	18,09	62,77	5,32	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	11,11	66,67	11,11	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	3,82	19,08	59,16	17,94	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	7,84	15,69	56,86	19,61	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	14,29	61,90	14,29	21
Середній показник	9,22	15,65	61,47	13,66	437

23. Оцініть свій рівень умінь застосовувати сучасні комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення професійних завдань магістрів фізичної культури і спорту для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури і спорту.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	14,89	22,35	59,57	3,19	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	11,11	66,67	11,11	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	6,86	17,56	60,69	14,89	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	9,80	11,77	60,78	17,65	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	4,76	66,67	19,05	21
Середній показник	10,44	13,51	62,88	13,17	437

24. Оцініть за 5-бальною шкалою свій рівень володіння програмним забезпеченням загального призначення (засоби Microsoft Office, зокрема MS Word, MS Excel, MS PowerPoint, MS Access).						
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)					К-ть опитаних
	Не володію (1)	Не задовільно (2)	Задовільно (3)	Добре (4)	Вільно (5)	
Класичний приватний університет	10,69	4,96	12,98	57,63	13,74	94
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	11,11	11,11	0	55,56	22,22	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	1,07	6,38	25,53	64,89	2,13	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	9,80	5,89	11,76	56,86	15,69	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	14,29	9,52	9,52	52,38	14,29	21
Середній показник	9,39	7,57	11,96	57,46	13,62	437

25. Оцініть за 5-бальною шкалою свій рівень володіння сервісами Internet (електронна пошта, мережева служба WWW, вебконференції, вебінари тощо)						
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)					К-ть опитаних
	Не володію (1)	Незадовільно (2)	Задовільно (3)	Добре (4)	Вільно (5)	
Класичний приватний університет	3,81	15,65	60,31	14,89	5,34	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	0	11,11	55,56	11,11	22,22	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	1,06	10,64	62,77	22,34	3,19	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	11,77	7,84	56,86	13,73	9,80	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	14,28	14,29	52,38	4,76	14,29	21
Середній показник	6,18	11,91	57,58	13,36	10,97	437

26. Оцініть за 5-бальною шкалою свій рівень володіння віртуальними освітніми середовищами (Moodle, Google Classroom тощо)						
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)					К-ть опитаних
	Не володію (1)	Незадовільно (2)	Задовільно (3)	Добре (4)	Вільно (5)	
Класичний приватний університет	40,43	15,96	17,02	24,47	2,13	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	44,45	11,11	11,11	22,22	11,11	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	41,22	23,28	16,03	14,89	4,58	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	43,14	23,53	11,76	17,65	3,92	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	38,10	23,81	19,05	14,29	4,76	21
Середній показник	41,47	19,54	14,99	18,70	5,30	437

27. Оцініть за 5-бальною шкалою свій рівень володіння технологіями хмарних обчислень (засоби Google, зокрема Google Диск, Google Docs тощо)						
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)					К-ть опитаних
	Не володію (1)	Незадовільно (2)	Задовільно (3)	Добре (4)	Вільно (5)	
Класичний приватний університет	5,32	58,51	13,83	19,15	3,19	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	22,22	55,56	11,11	11,11	0	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	9,92	56,11	16,41	11,45	6,11	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	15,69	60,79	7,84	3,92	11,76	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	23,81	52,38	9,52	0	14,29	21
Середній показник	15,39	56,67	11,74	9,13	7,07	437

28. Оцініть за 5-бальною шкалою свій рівень володіння соціальними мережами (Facebook, LinkedIn, Instagram тощо).						
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)					К-ть опитаних
	Не володію (1)	Незадовільно (2)	Задовільно (3)	Добре (4)	Вільно (5)	
Класичний приватний університет	4,25	10,64	12,77	63,83	8,51	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	0	0	0	66,67	33,33	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	4,57	8,78	13,74	58,02	14,89	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	13,74	7,84	9,80	56,86	11,76	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	9,52	9,52	14,29	52,38	14,29	21
Середній показник	6,42	7,36	10,12	59,55	16,55	437

*Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту
з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: теорія та методика*

29. Оцініть рівень своєї інформаційної компетентності (можливості застосовувати інформаційно-комунікаційні технології) під час здійснення навчальної, наукової та інших видів діяльності.					
Заклад вищої освіти	Кількість відповідей (%)				К-ть опитаних
	Так, достатній	Швидше достатній, ніж ні	Швидше недостатній, ніж так	Важко відповісти	
Класичний приватний університет	8,51	45,74	17,02	28,72	94
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	11,11	44,45	11,11	33,33	9
Національний університет фізичного виховання і спорту України	9,54	50,38	13,74	26,34	262
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	7,84	49,02	11,76	31,37	51
Східноєвропейський національний університет імені Л. Українки	14,29	52,38	19,05	14,29	21
<i>Середній показник</i>	10,26	48,40	14,54	26,81	437

Додаток М

Анкета для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти

Шановні колеги!

Просимо Вас узяти участь у дослідженні, що дозволить оцінити ефективність використання викладачами закладів вищої освіти інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Заздалегідь вдячні Вам за участь в анкетуванні.

Просимо надати Ваші відповіді на запитання, поставивши позначку біля одного з варіантів відповіді.

Вкажіть, будь-ласка, заклад вищої освіти, у якому Ви працюєте:

1. Оцініть рейтинг інформаційних і комунікаційних технологій, які доцільно використовувати в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту (*поставте цифру від 1 до 6 відповідно – від найбільш значущого, на Вашу думку, напряму до найменш значущого за пріоритетністю використання напряму*).

Сервіси Internet (електронна пошта, месенджери, мережева служба WWW, вебінари тощо)	
Технології хмарних обчислень (програмне забезпечення, простір для зберігання даних, обчислювальні потужності тощо)	
Віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо)	
Технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо)	
Програмне забезпечення загального (засоби Microsoft Office, програми обробки графічної інформації тощо) та спеціального призначення	
Технології для створення мультимедійних проєктів (програми відеомонтажу, програми для запису відео з екранів монітору тощо)	

2. Для проведення лекційних і практичних занять Ви використовуєте:

1) сервіси Internet (електронна пошта, мережева служба WWW, вебінари тощо);

2) технології хмарних обчислень (програмне забезпечення, простір для зберігання даних, обчислювальні потужності тощо);

3) віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо);

4) технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо);

5) електронні посібники;

6) мультимедіа (аудіо-, відео- та графічні матеріали);

7) усе вищеперераховане;

8) не використовую.

3. Якими інформаційними й комунікаційними технологіями Ви володієте та використовуєте у викладацькій діяльності?

1) сервіси Internet (електронна пошта, месенджери, мережева служба WWW, вебінари тощо);

2) технології хмарних обчислень (засоби Google, зокрема Google docs, Google диск тощо);

3) віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо);

4) технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо);

5) соціальні мережі (facebook, linkedin, instagram тощо);

6) редактори растрової та векторної графіки;

7) мова гіпертекстової розмітки документів HTML;

8) технології для створення мультимедійних проєктів (програми відеомонтажу, програми для запису відео з екранів монітору тощо).

4. Чи задовольняє Ваші потреби навчально-методична та наукова література, що представлена в електронному репозитарії бібліотеки Вашого закладу вищої освіти?

а) повністю задовольняє;

б) частково задовольняє;

в) не задовольняє;

г) важко відповісти.

5. На Вашу думку, чи є достатнім забезпечення стабільності роботи сайту (серверу) Вашого закладу вищої освіти та надійності інтернет-зв'язку для організації повноцінного використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі?

а) повністю є достатнім;

б) частково є достатнім;

в) є незадовільним;

г) важко відповісти.

6. Чи є відкритий доступ до бази даних Elsevier або інших баз наукової періодики для науково-педагогічних працівників і студентів у Вашому закладі вищої освіти?

- а) є відкритий доступ;
- б) немає відкритого доступу;
- в) не можу дати відповідь.

7. Чи маєте Ви потребу в підвищенні свого рівня інформаційно-комунікаційної компетентності?

- а) так;
- б) ні;
- в) не можу дати відповідь.

Вдячні Вам за надані відповіді!